

AJUNTAMENT DE LLORET DE VISTALEGRE

- 5. PATRIMONI ETNOLÒGIC (II)**
- 6. PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC**
- 7. PATRIMONI DE BÉNS D'INTERÈS INDUSTRIAL**

**CATÀLEG DEL
PATRIMONI
HISTÒRIC,
ARQUITECTÒNIC I
PAISATGÍSTIC
DEL MUNICIPI DE
LLORET DE
VISTALEGRE**

VOLUM 6

GENER 2019

VOLUM 6. ÍNDEX DELS ELEMENTS CATALOGATS**PATRIMONI ETNOLÒGIC:**

12.Fites

Codi Catàleg	Nom Catàleg	Pàgina
F-01	Fita de Son Fangos	3
F-02	Fita de Son Servera	7
F-03	Fita de Cas Mostel	11
F-04	Fita de sa Pleta de Son Marron	14
F-05	Fita des Camp de Pina	17
F-06	ses Tres Fites	20
F-07	Fita de Can Vermell	23
F-08	Torre de Son Gelabert	26

13.Eres

Codi Catàleg	Nom Catàleg	Pàgina
E-01	Era de Son Gelabert d'Alt	31
E-02	Era de Son Joan Jaume	34
E-03	Era de Son Marron	37
E-04	Era de Son Joan Arnau	40
E-05	Era des Colomer	44
E-06	Era de Son Mas	47
E-07	Era de Son Daviu	50
E-08	Era de sa Casa Nova	53
E-09	Era de sa Rota d'en Munar	56
E-10	Era de sa Rota d'en Sureda	60
E-11	Era de Llorac d'en Ruberto	63
E-12	Era de Llorac d'en Pep Ruberto	66
E-13	Era de s'Hort de Don Llorenç	70
E-14	Era d'en Dominer	74
E-15	Era de Son Florit. Son Pél	78
E-16	Era de Can Sastre. Son Pixedis	81
E-17	Era de Cas Alemanys	84
E-18	Era de Son Pastereta	87
E-19	Era de Can Mateu de s'Arraval	91
E-20	Era de sa Rota de Can Senyora	94
E-21	Era d'en Mino. Son Daviu	97
E-22	Era de Can Pinar	101
E-23	Era de Ca na Realeta	104
E-24	Era de Ca n'Ignasi Poleo. Son Miraes	107
E-25	Era de Can Rei. Son Miraes	110
E-26	Era de Son Vent	113
E-27	Era de Can Niell. Son Miraes	116
E-28	Era de Cas Poller. Son Miraes	119
E-29	Era d'en Vegili. Son Joan Jaume	122

Codi Catàleg	Nom Catàleg	Pàgina
E-30	Era de na Balaguera. Son Joan Jaume	125
E-31	Era de Can Julià Marron	129
E-32	Era de Can Company. Es Molins	132
E-33	Era de Can Xuto. Sa Casa Nova	135
E-34	Era de Cas Moro Tabac	139
E-35	Era de Can Nadal Rosset. Son Gelabert	143
E-36	Era de Can Siurell. Son Gelabert	147
E-37	Era de Cas Garriguer. Rotes de Son Marron	150
E-38	Era de s'Escala des Carro	154
E-39	Era de Ca sa Polla	157
E-40	Era de Can Pomer	160
E-41	Era de Can Gelabert	163

14.Pous

Codi Catàleg	Nom Catàleg	Pàgina
PO-01	Pou de Jurà	169
PO-02	es Pou	173
PO-03	Pou de Llorac	177
PO-04	Pou de So n'Estela	181
PO-05	Pou de s'Hort de Son Real	185
PO-06	Pou de Son Miraes	188
PO-07	Pou del Ras	191
PO-08	Pou de sa Casa Nova	195
PO-09	Font Figuera	198
PO-10	Pou de Paixarí	202
PO-11	sa Cisterna	205

15.Basses

Codi Catàleg	Nom Catàleg	Pàgina
BA-01	Bassa de sa Pleta. Son Marron	211

16.Voreres

Codi Catàleg	Nom Catàleg	Pàgina
VO-01	Voreres i escopidors del nucli urbà	217

PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC:

Codi Catàleg	Nom Catàleg	Pàgina
IAP-01	Torrent de Llorac	225
IAP-02	Llorito-Camí de sa Font	233
IAP-03	Son Miraes-sa Font Figuera	246
IAP-04	Llorac	252
IAP-05	Es Colomer-sa Vall	258
IAP-06	Paixarí	266
IAP-07	Sa Rota d'en Palerm-Can Riera	273
IAP-08	Son Joan Arnau-Son Fangos	281

PATRIMONI DE BÉNS D'INTERÈS INDUSTRIAL:

Codi Catàleg	Nom Catàleg	Pàgina
BI-01	Batedora DO-GA	289

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

12. Fites

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	F-01
Fites	
FITA DE SON FANGOS	

Identificació de l'element**Tipologia**

Divisió de terme municipal

Ús original

Marcar els límits del terme municipal.

Ús actual

Desapareguda

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XX (1925)

Estil

-

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Desapareguda. Es trobava a l'accés des de la carretera Ma-3130 Algaida-Sineu. A la cantonada conformada per la carretera Ma-3130 Algaida-Sineu i es Camí del Rei o de Son Fangos.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 2
Parcel·la 2**UTM**X= 499240
Y= 4386198
Altitud= 126 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	F-01
Fites	
FITA DE SON FANGOS	

Descripció de l'element

Es tractava d'un prisma rectangular de pedra de Binissalem de 0,45 m x 0,30 m x 0,20 m. Al costat de ponent duia gravada la inscripció LI i, a la part de llevant, la inscripció S.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació: Desapareguda.

_Estat de conservació dels elements: Desapareguda.

Intervencions o actuacions realitzades

Sostreta del lloc i desapareguda l'any 2008 i al mateix moment substituïda per un rètol indicatiu del terme de Sineu.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	El tram de paret seca sobre la qual es situava.
Intervencions preferents	Reposició de la fita.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació, una vegada reposada la fita.
Usos permesos	Haurà de mantenir el seu ús original.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el lloc on es situava la fita amb una amplària de cinc metres amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb la fita, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Fites

F-01

FITA DE SON FANGOS

Fotografies:

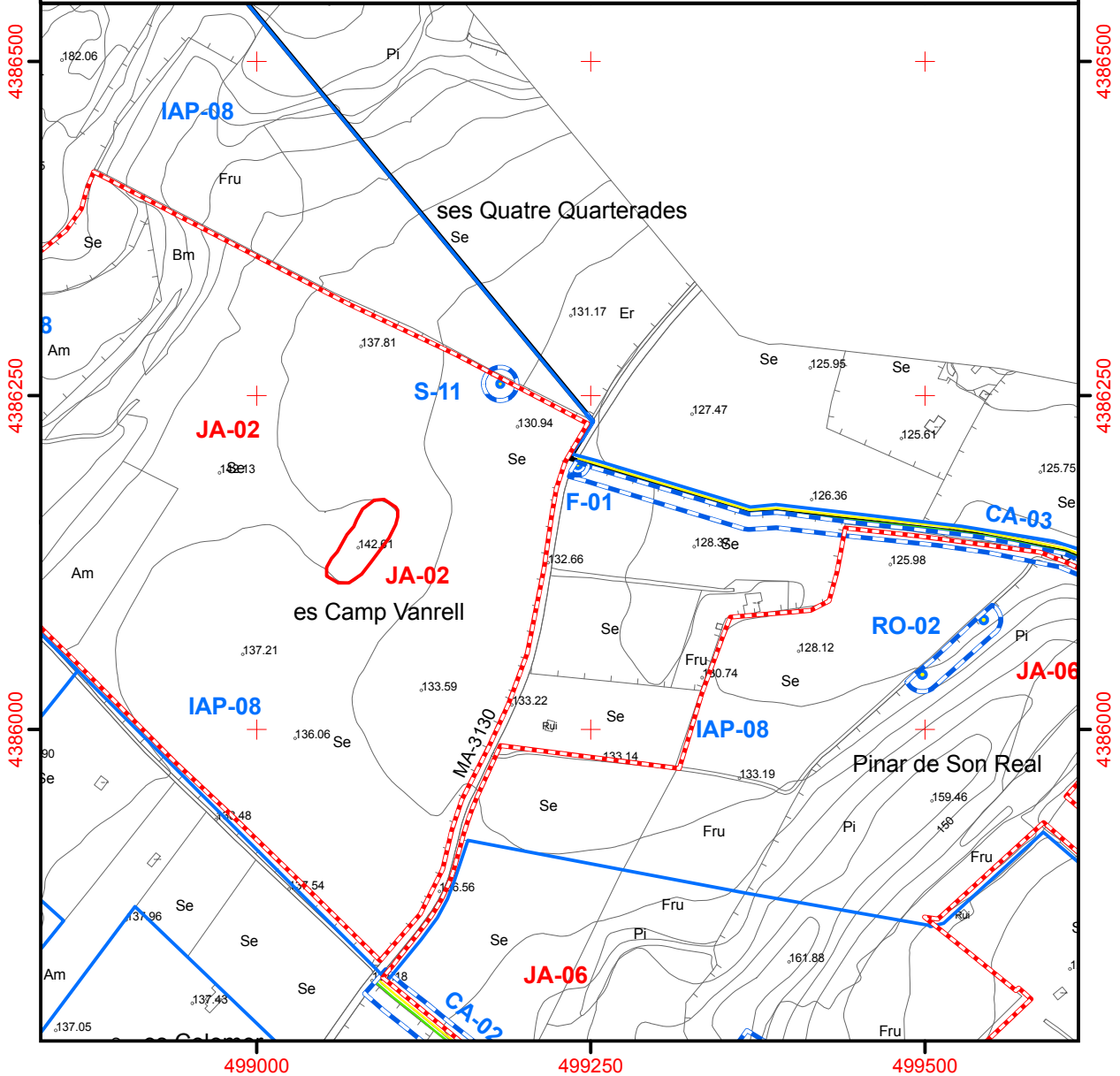
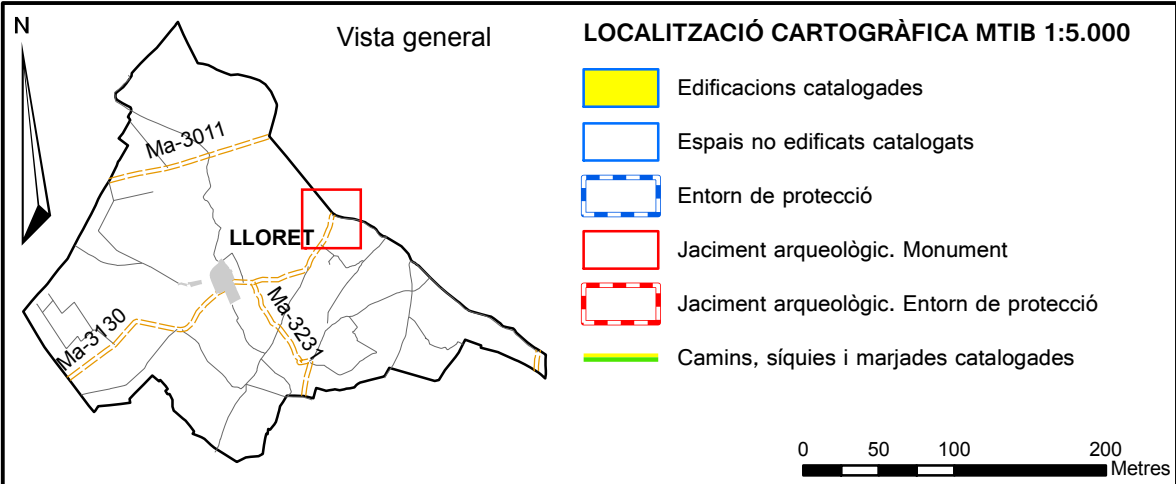

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Fites

F-01

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Fites	F-02
FITA DE SON CERVERA	

Identificació de l'element**Tipologia**

Divisió de terme municipal

Ús original

Marcar els límits del terme municipal.

Ús actual

Marcar els límits del terme municipal.

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XX (1925)

Estil

-

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de la carretera Ma-3130 Algaida–Sineu km 7,1. A la cantonada conformada per la carretera i la partió de la possessió de Son Cervera.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 4
Parcel·la 121**UTM**X= 495748
Y= 4384042
Altitud= 133m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Fites	F-02
FITA DE SON CERVERA	

Descripció de l'element

Prisma rectangular de pedra de marès de 1 m x 0,45 m x 0,25 m amb els caires esbiaixats. Al costat de ponent duu gravada la inscripció A. (Algaida) i, a la part de llevant, la inscripció S^U. (Sineu). Es situa sobre un marge de paret seca de 1,3 m d'altura i 0,7 m d'amplària.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular.

_Estat de conservació dels elements:

Regular.

Intervencions o actuacions realitzades

S'ha instal·lat un ròtül que anuncia l'entrada al terme d'Algaida.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	La fita. El tram de paret seca sobre la qual es situa.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir el seu ús original.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant la fita amb una amplària de cinc metres amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb la fita, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Fites

F-02

FITA DE SON CERVERA

Fotografies:

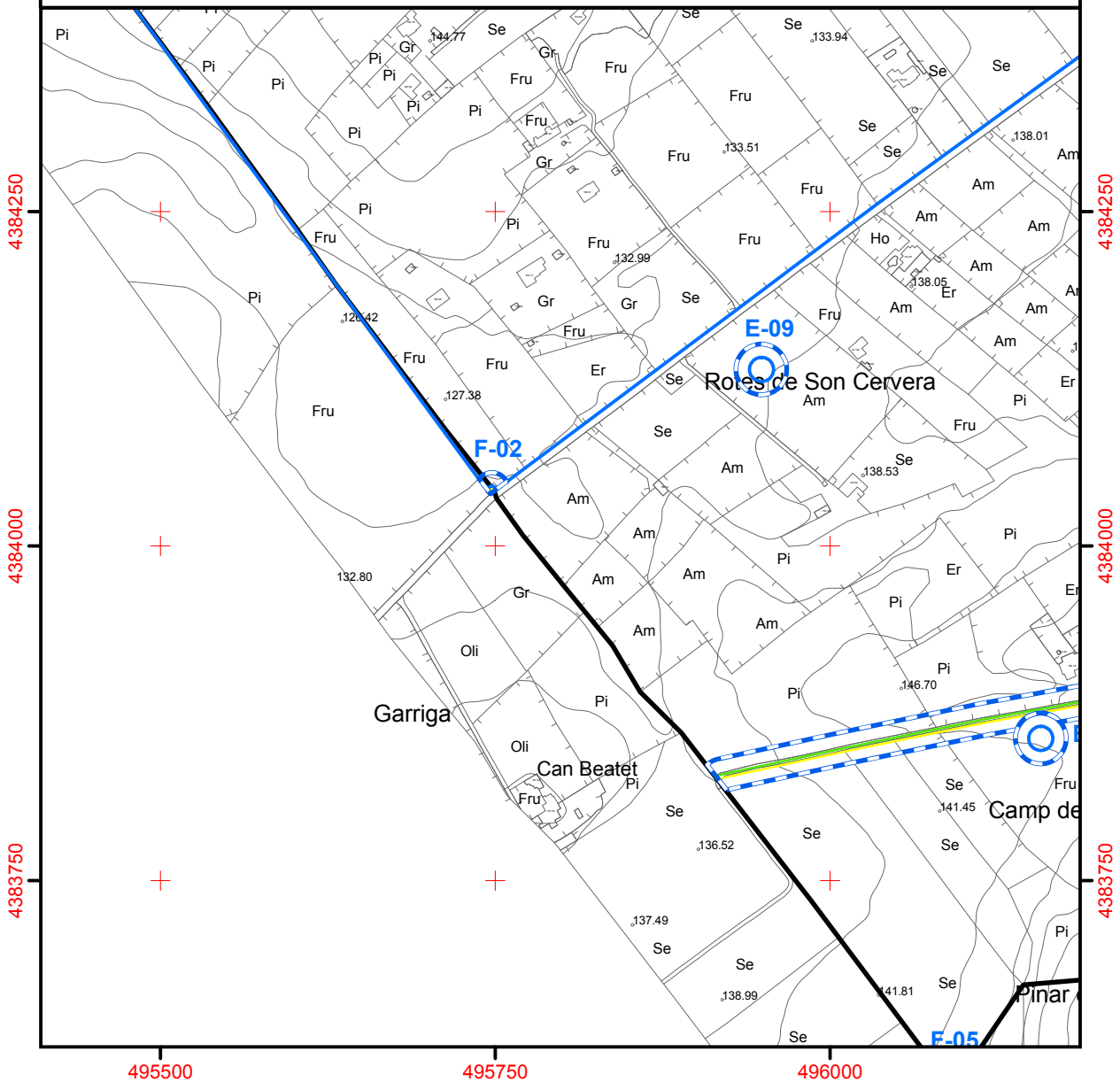
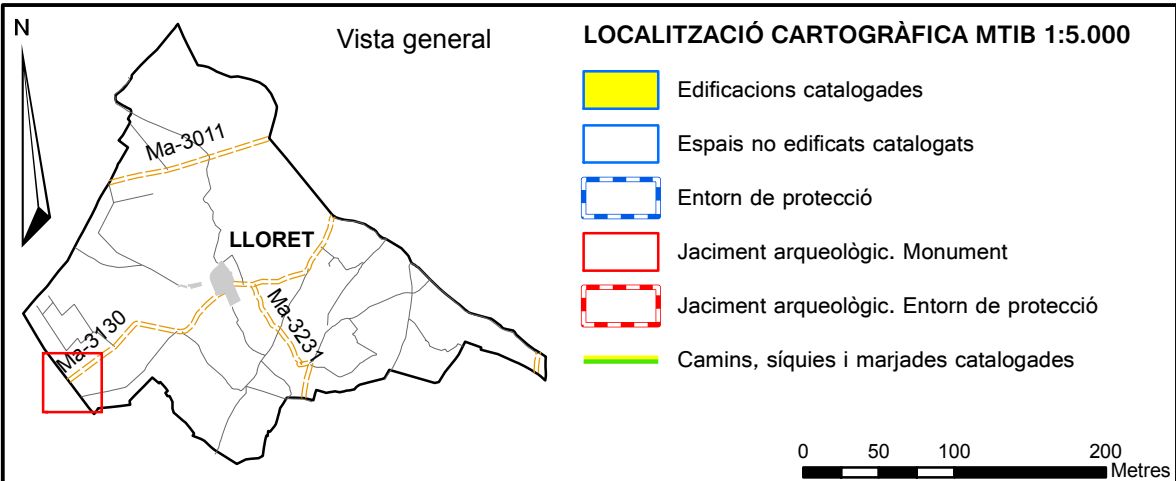

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Fites

F-02

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	F-03
Fites	
FITA DE CAS MOSTEL	

Identificació de l'element**Tipologia**

Divisió de terme municipal

Ús original

Marcar els límits del terme municipal.

Ús actual

Marcar els límits del terme municipal.

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XX (1925)

Estil

-

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Cas Alemany. A la intersecció dels termes d'Algaida, Sencelles i Llorito.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 4
Parcel·la 80**UTM**X= 495151
Y= 4384921
Altitud= 130 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Fites	F-03
FITA DE CAS MOSTEL	

Descripció de l'element

Pedra de marès de tres caires de 0,65 m x 0,45 m, situada damunt la paret que delimita els termes d'Algaida, Sencelles i Llorito. Té una altura de 1 m.

Al costat de ponent duu gravada la inscripció A. (Algaida), a la part de tramuntana la inscripció S. (Sencelles) i, a la part de llevant, la inscripció S^U. (Sineu).

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular.

_Estat de conservació dels elements:

Regular.

Intervencions o actuacions realitzades

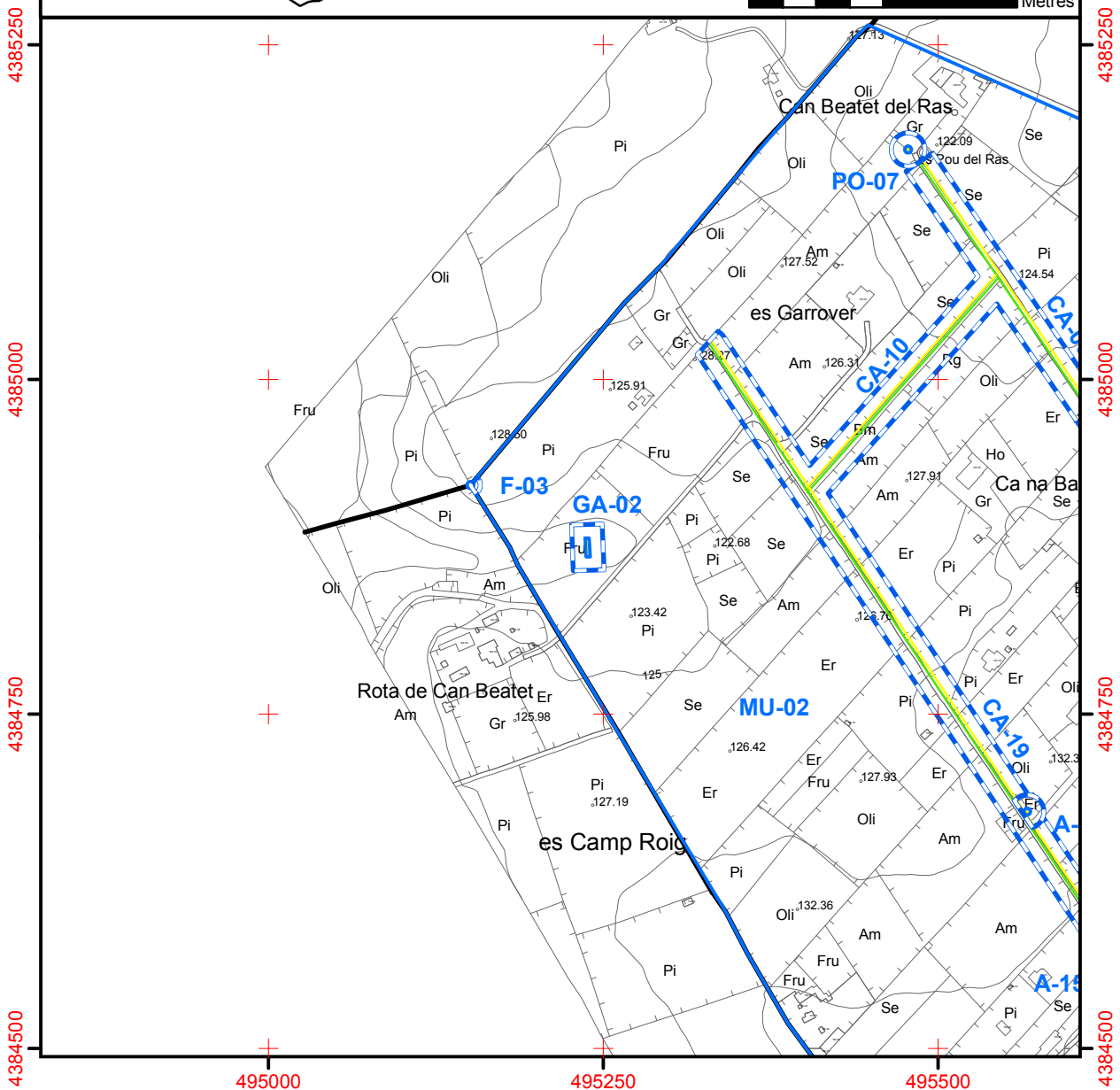
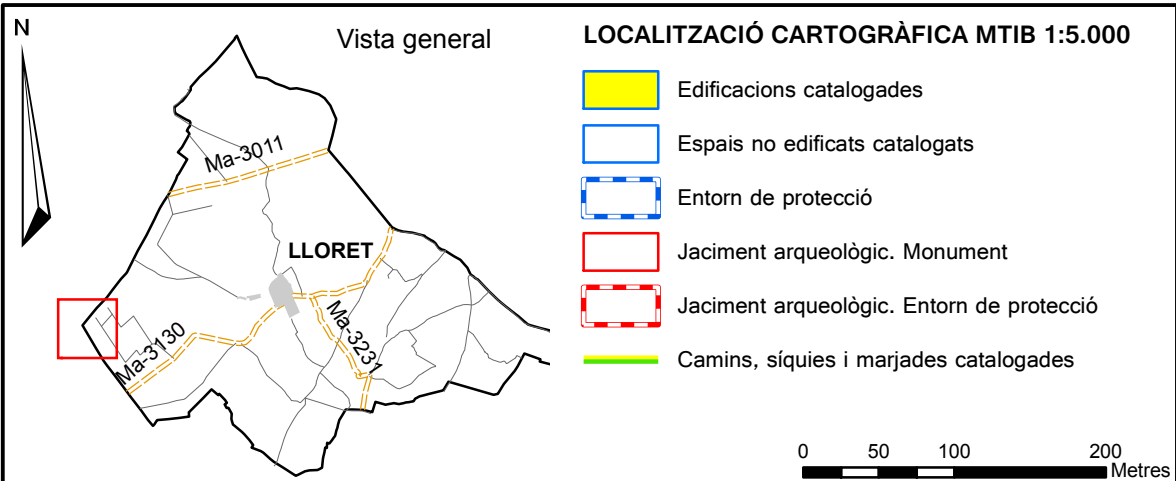
No consten.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	La fita. El tram de paret seca sobre la qual es situa.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir el seu ús original.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant la fita amb una amplària de cinc metres amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb la fita, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Fites

F-03

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Fites	F-04
FITA DE SA PLETA DE SON MARRON	

Identificació de l'element**Tipologia**

Divisió de terme municipal

Ús original

Marcar els límits del terme municipal.

Ús actual

Marcar els límits del terme municipal.

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XX (1925)

Estil

-

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Des de les cases de la possessió de Son Marron. A la intersecció dels termes de Costitx, Sineu i Llorito. A l'extrem nord de la Pleta de Son Marron.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 5
Parcel·la 55**UTM**X= 497199
Y= 4388738
Altitud= 134m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Fites	F-04
FITA DE SA PLETA DE SON MARRON	

Descripció de l'element

Pedra de Binissalem de tres cares (0,40 m x 0,80 m), situada damunt la paret, que delimita els termes de Costitx, Sineu i Llorito. A cada una de les cares té gravades respectivament les inicials C, S i LI.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo.

_Estat de conservació dels elements:

Bo.

Intervencions o actuacions realitzades

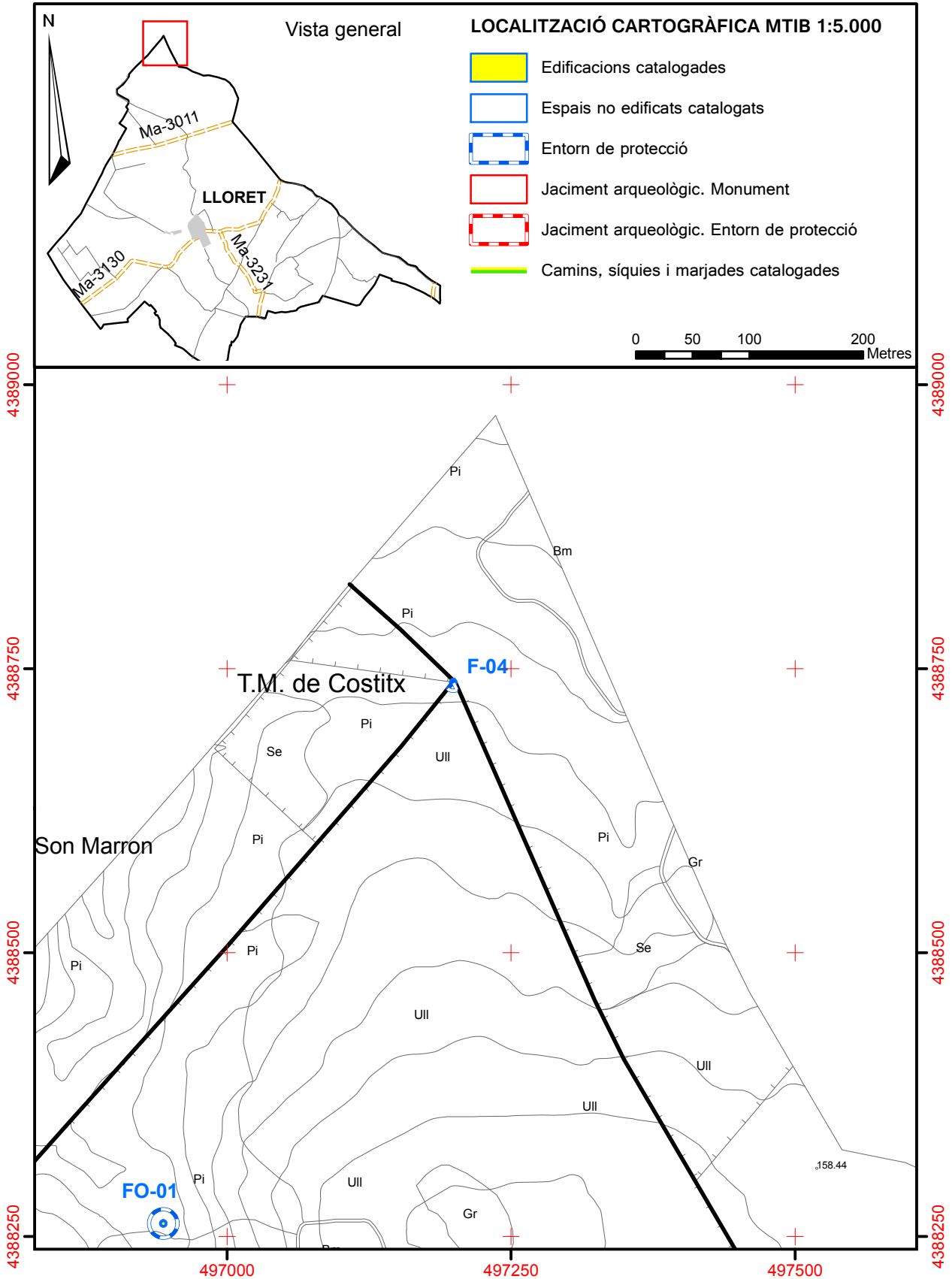
No consten.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	La fita. El tram de paret seca sobre la qual es situa.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir el seu ús original.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant la fita amb una amplària de cinc metres amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb la fita, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Fites

F-04

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Fites	F-05
FITA DES CAMP DE PINA	

Identificació de l'element**Tipologia**

Divisió de terme municipal

Ús original

Marcar els límits del terme municipal.

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XX (1925)

Estil

-

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Des del Camí des Camp de Pina. A la intersecció dels termes de Montuïri, Algaida i Llorito.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 3
Parcel·la 717**UTM**X= 496093
Y= 4383590
Altitud= 150 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Fites	F-05
FITA DES CAMP DE PINA	

Descripció de l'element

Pedra de marès de tres caires de 0,45 m x 0,80 m, situada damunt la paret que delimita els termes Montuiri, Algaida i Llorito.

Al costat de ponent duu gravada la inscripció A. (Algaida), a la part de llevant la inscripció M. (Montuiri) i, a la part de tramuntana, la inscripció S^U. (Sineu).

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular.

_Estat de conservació dels elements:

Regular.

Intervencions o actuacions realitzades

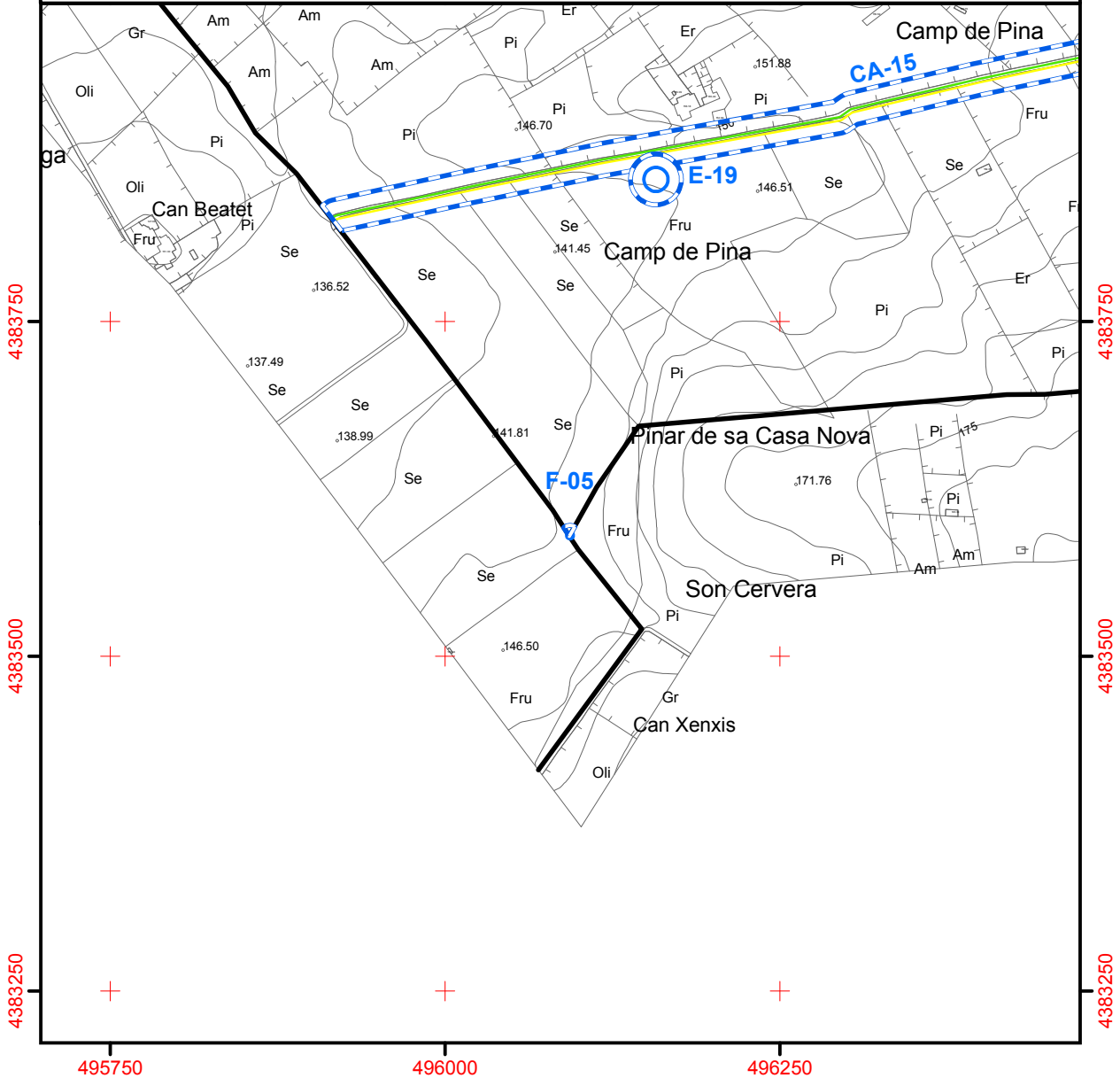
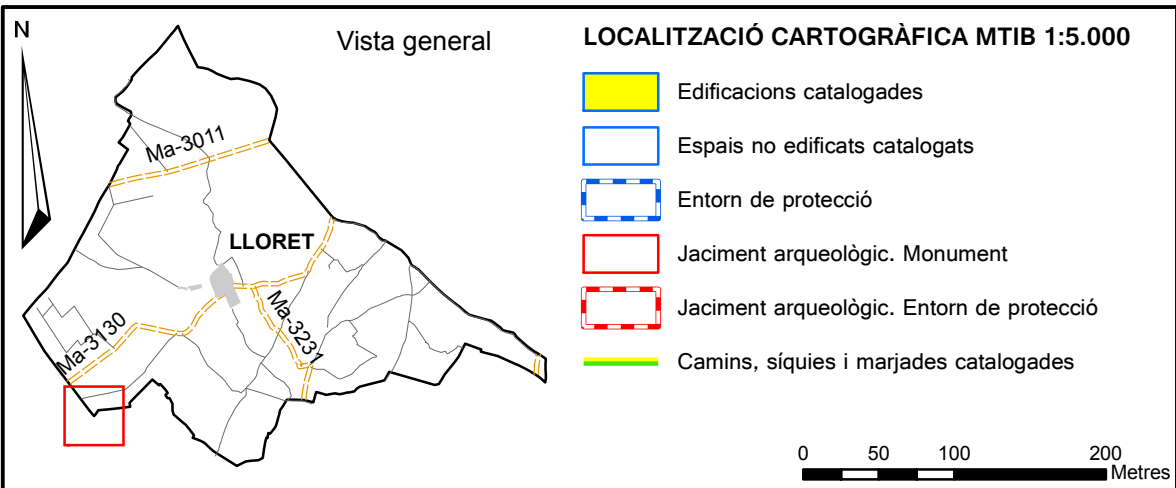
No consten.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	La fita. El tram de paret seca sobre la qual es situa.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir el seu ús original.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant la fita amb una amplària de cinc metres amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb la fita, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Fites

F-05

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	F-06
Fites	
SES TRES FITES	

Identificació de l'element**Tipologia**

Divisió de terme municipal

Ús original

Marcar els límits del terme municipal.

Ús actual

Marcar els límits del terme municipal.

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XX (1945)

Estil

-

Bibliografia

RAMIS, Andreu (2003) Rafel Ginard Bauçà, el Cançoner Popular de Mallorca i Llorito. Sant Joan: Col·lectiu Teranyines.

Referències històriques

Aquesta fita fou erigida el 1945 en motiu del Tercer Centenari de l'Elecció de Sant Marc Evangelista com a patró de Sineu. La benedicció anà a càrrec del Vicari General de la Diòcesi, mossèn Joan Rotger Niell, amb un parlament del pare Rafel Ginard Bauçà i la presència dels batles dels tres municipis (Josep Oliver, Jaume Bardissa i Llorenç Jaume) així com dels respectius rectors (Bartomeu Muntaner, Francesc Mas i Joan B. Munar Ramis (RAMIS, 2003: 18-19).

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	F-06
Fites	
SES TRES FITES	

Descripció de l'element

(1) Pedra de tres caires, amb els caires esbiaixats, que delimita els termes de Sant Joan, Sineu i Lloret de Vistalegre; a la paret nord del torrent, de pedra de Binissalem de 38 cm x 40 cm. Al costat de llevant duu gravat la lletra LL.

(2) Trilit coronat per una pedra vertical. Cada una de les pedres de la base duen gravat el nom de cada un dels municipis i el monolit superior duu gravat SINIUM. L'alçada del trilit és de 1,80 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular. El conjunt es troba envaït per la vegetació.

_Estat de conservació dels elements:

Regular. La fita es troba parcialment amagada pels despreniments de terra del costat del torrent.

Intervencions o actuacions realitzades

No consten.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	El conjunt format per la fita i el trilit.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània. Neteja de la terra que amaga parcialment la fita.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir el seu ús original.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el conjunt de la fita i el trilit amb una amplària de cinc metres amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

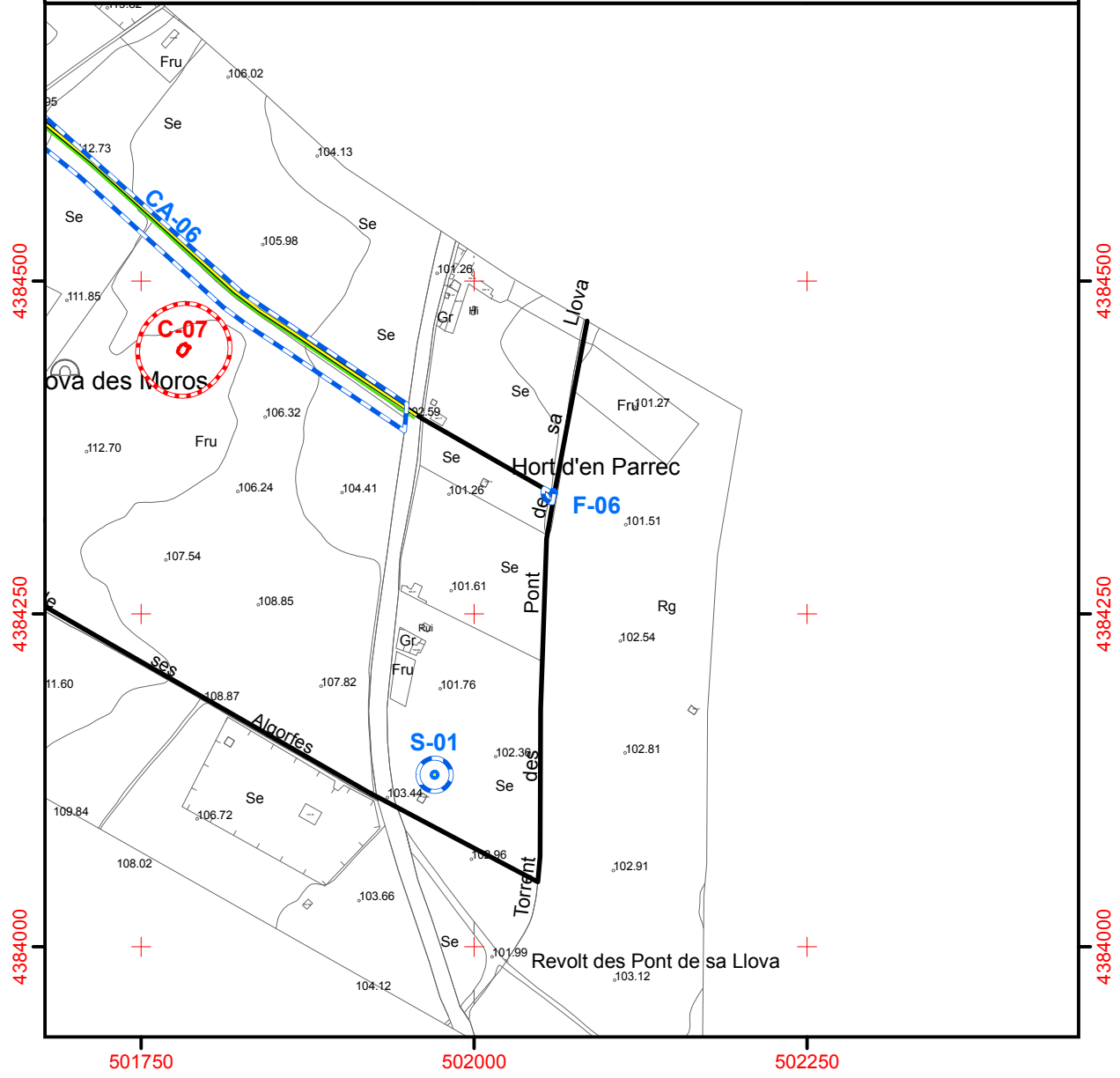
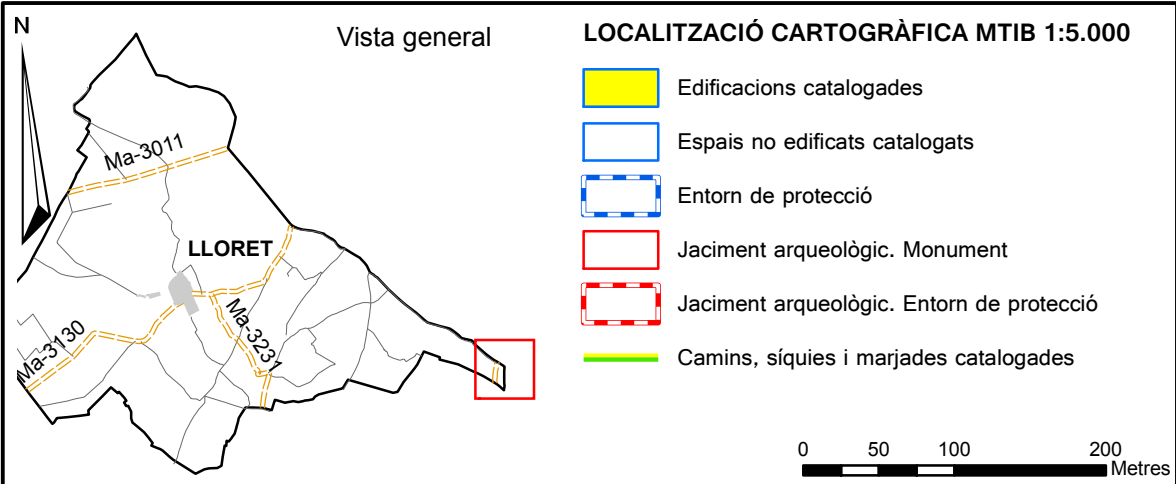
Fita 2

Fita 1

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Fites

F-06

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Fites	F-07
FITA DE CAN VERMELL	

Identificació de l'element**Tipologia**

Divisió de terme municipal

Ús original

Marcar els límits del terme municipal.

Ús actual

Marcar els límits del terme municipal.

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

-

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de s'Aragonès (Costitx). A la intersecció dels termes de Llorito i Costitx, entre Can Vermell i Ca l'Hermano.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 5
Parcel·la 16**UTM**X= 496413
Y= 4387202
Altitud= 174 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	F-07
Fites	
FITA DE CAN VERMELL	

Descripció de l'element

Fita situada enmig d'una paret seca consistent en una pedra irregular de 0,40 m x 0,28 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular.

_Estat de conservació dels elements:

Regular.

Intervencions o actuacions realitzades

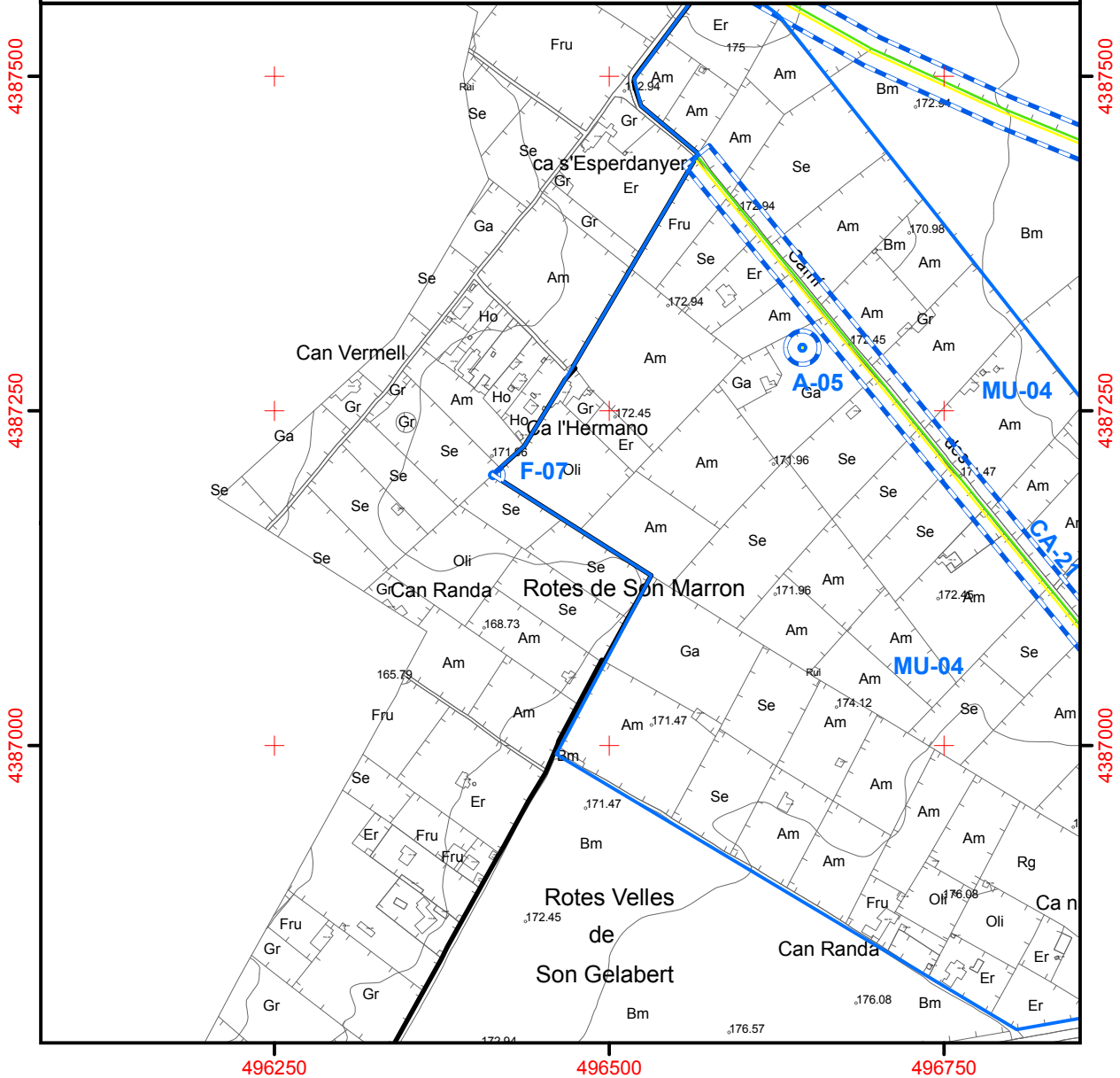
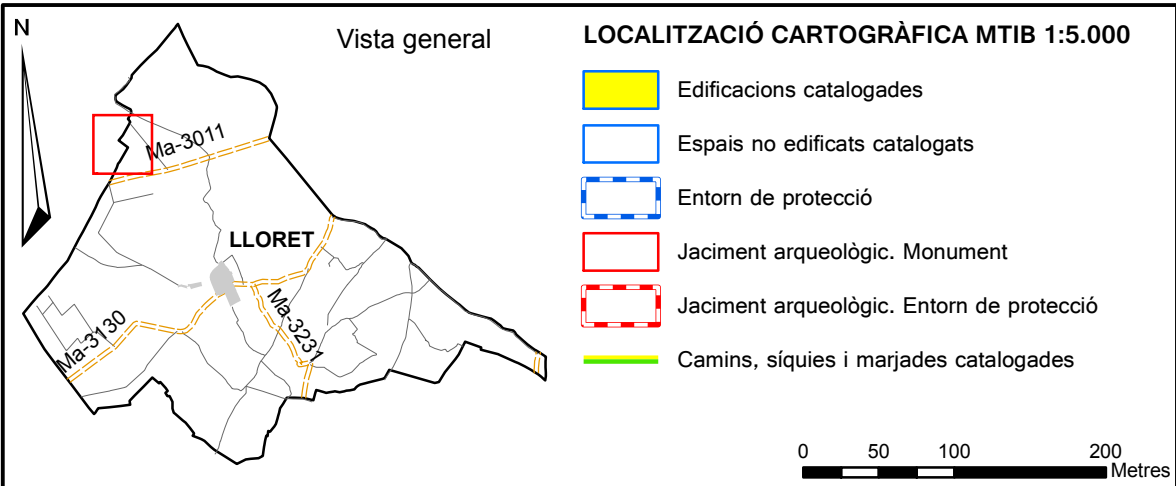
No consten.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	El conjunt format per la pedra i les parets seques que la rodegen.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir el seu ús original.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant la pedra una amplària de cinc metres amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt format per la pedra i les parets seques que l'envolten, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Fites

F-07

V PATRIMONI ETNO LòGIC	F-08
Fites	
TORRE DE SON GELABERT	

Identificació de l'element**Tipologia**

Vèrtex geodèsic

Ús original

Medició cartogràfica.

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Pública/privada.

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Segle XIX

Estil

-

Bibliografia

IBÁÑEZ e IBÁÑEZ, Carlos (1871) Descripción geodésica de las Islas Baleares. Madrid: Imprenta de M. de Rivadeneyra.

Referències històriques

Aquesta torre senyala un vèrtex de 2n ordre de la triangulació geodèsica de Mallorca que forma xarxa amb els vèrtex de Roqueta, Bonany, Randa, Son Seguí, Binissalem i Santa Magdalena. La descripció que IBÁÑEZ (1871: 408-409) fa del vèrtex és "Estación de Gelabert. Predio del Marqués de la Bastida, en el termino de la villa de Sineu, distante como un kilómetro del lugar de Llorito. La señal consta de cinco cuerpos de 1 m de altura cada uno y del pilar tambien de un metro; teniendo 201,20 m de altitud la base de la señal, donde está la referencia de carbón. Sirvió de guía Miguel Gelabert, vecino de Sineu."

La seva situació és N 39° 37' 39,87" i E 6° 39' 17,64" (Pàg. 464). Així mateix, sa Torre fa part de la xarxa de triangulació de 3r ordre, juntament amb els vèrtexs de Sineu, Son Gual, Llorito (part superior del campanar amb 197,87 m), Son Company, Pina, Son Amora, Sencelles i sa Plana. Les observacions les va fer el 16 d'agost de 1867 l'ajudant d'estadística Camilo Soto. La triangulació es cartografià en un mapa d'escala 1:500.000, imprès el 1869.

V PATRIMONI ETNOLOGIC	F-08
Fites	
TORRE DE SON GELABERT	

Descripció de l'element

Torre de forma troncopiramidal escalonada, assentada sobre un sòcol de pedra i amb cinc escalons d'aproximadament 1 m d'altària. Construïda de pedra amb verd i cantoneres de marès. En el tercer escaló hi ha una placa metàl·lica amb la inscripció "Vértice geodésico. Instituto Geográfico Nacional. La destrucción de esta señal está penado por la ley".

La torre es situa al creuament de dues parets seques que delimiten les tanques.

Al costat sud s'hi adossa una escala metàl·lica que permet l'accés a la part superior de la torre.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo.

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

No consten.

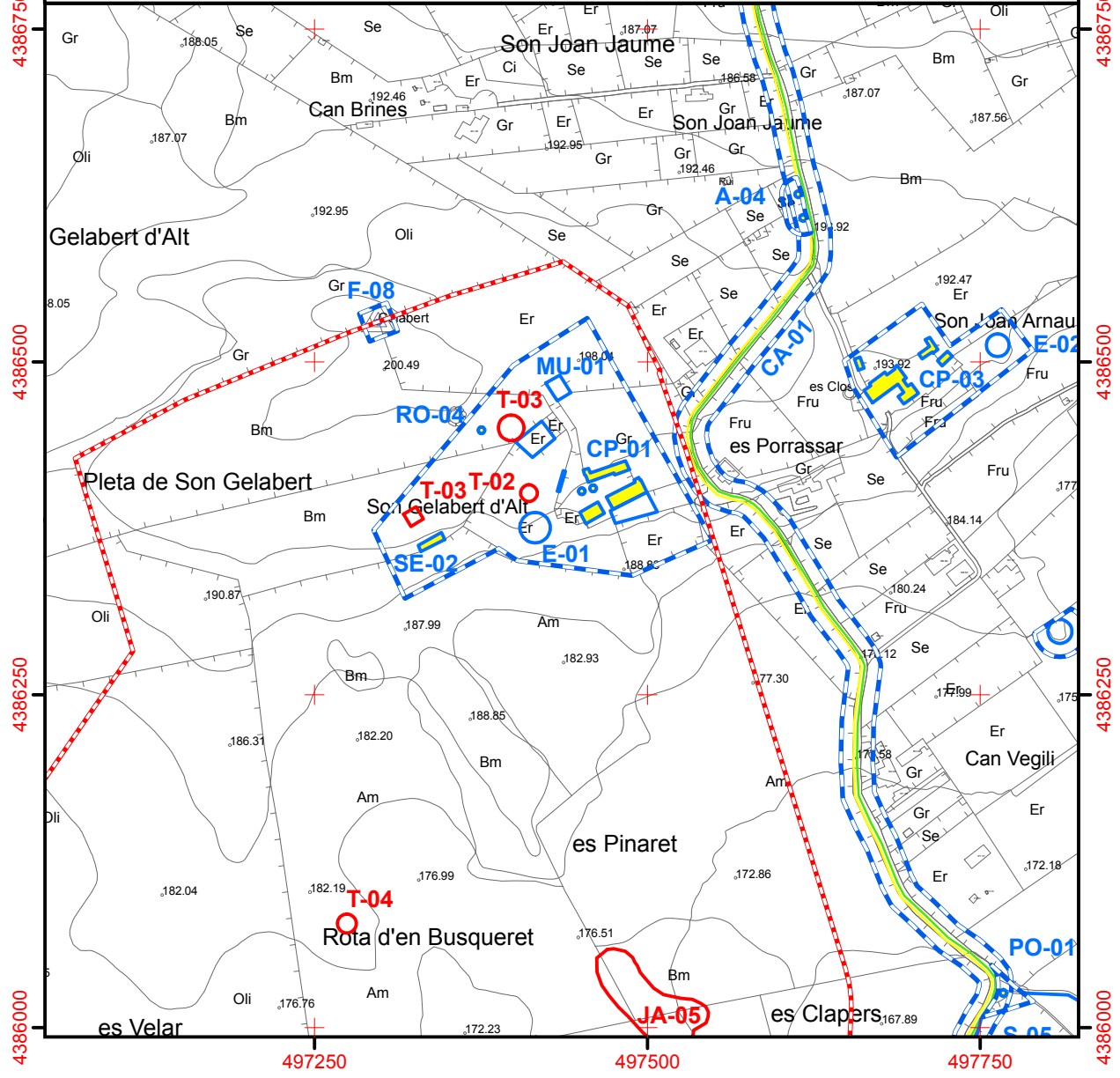
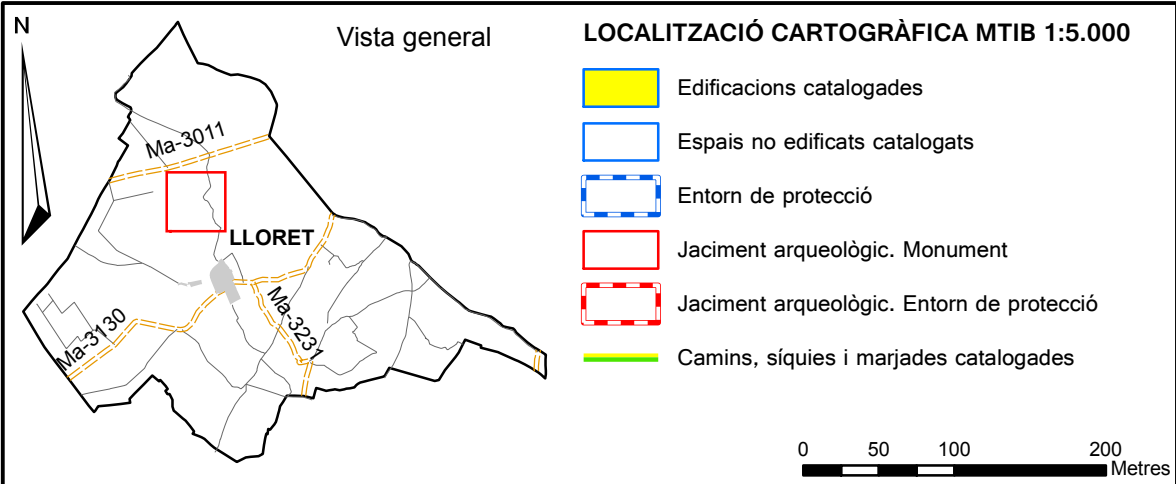
PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	El conjunt format per la torre i les parets seques que la rodegen.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir el seu ús original.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant la torre amb una amplària de deu metres amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb la torre, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Fites

F-08

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
13. Eres

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-01
Eres		
ERA DE SON GELABERT D'ALT		

Identificació de l'element

Tipologia
Era

Ús original
Batre

Titularitat
Privada

Autoria
Desconeguda

Cronologia
-

Estil
Arquitectura popular

Bibliografia
-

Referències històriques
-

Identificació espacial

Localització
Accés des de les cases de la possessió de Son Gelabert d'Alt. Al nord del casc urbà, dins la possessió de Son Gelabert d'Alt, a ponent de les cases.

Entorn / classe de sòl
Sòl rústic

Identificació Cadastral
Polígon 2
Parcel·la 214

UTM
X= 497416
Y= 4386376
Altitud= 195 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-01
Eres	
ERA DE SON GELABERT D'ALT	

Descripció de l'element

Estructura circular de 23 m de diàmetre sobre un cintell d'alçada màxima de 2,20 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

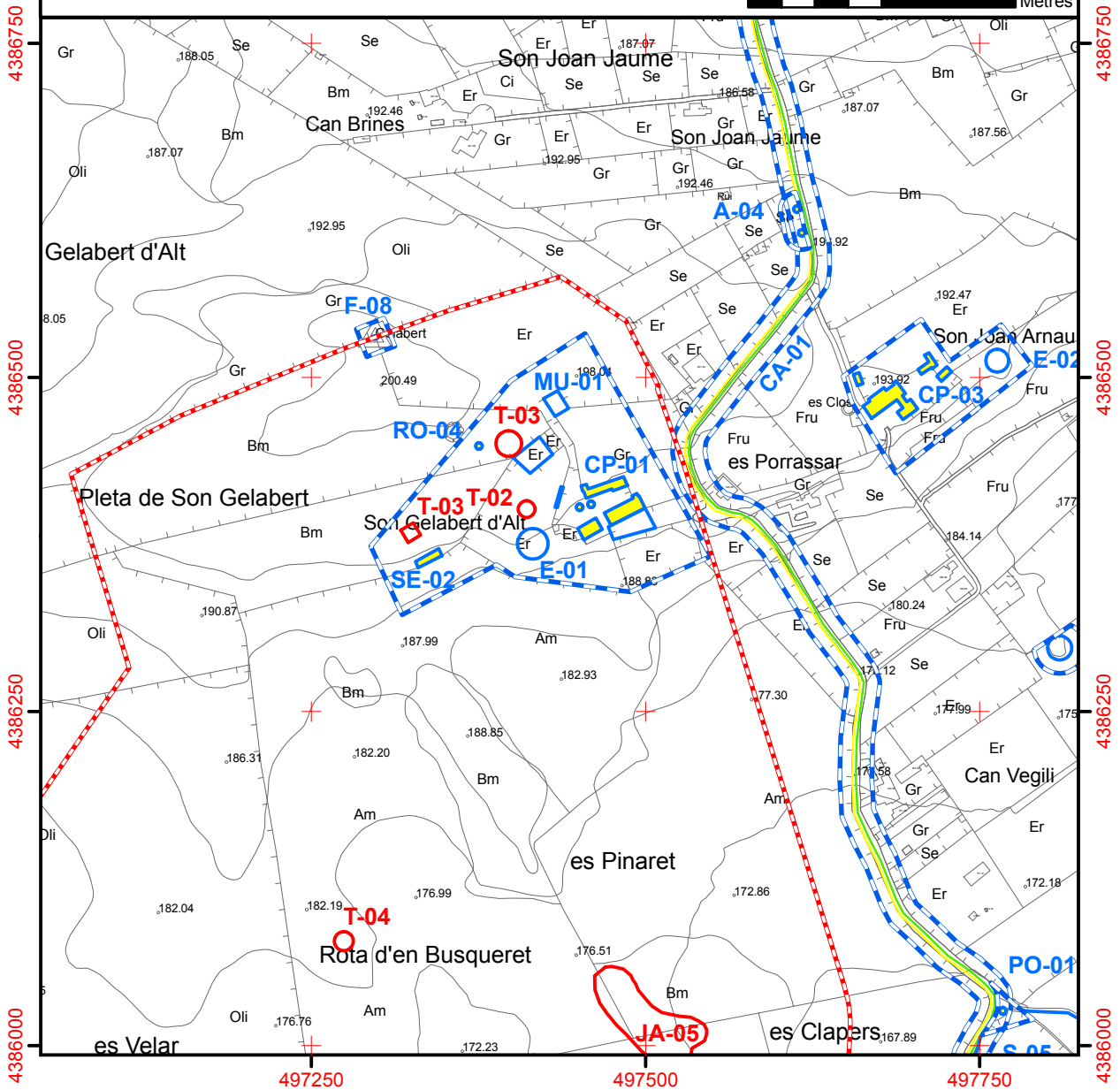
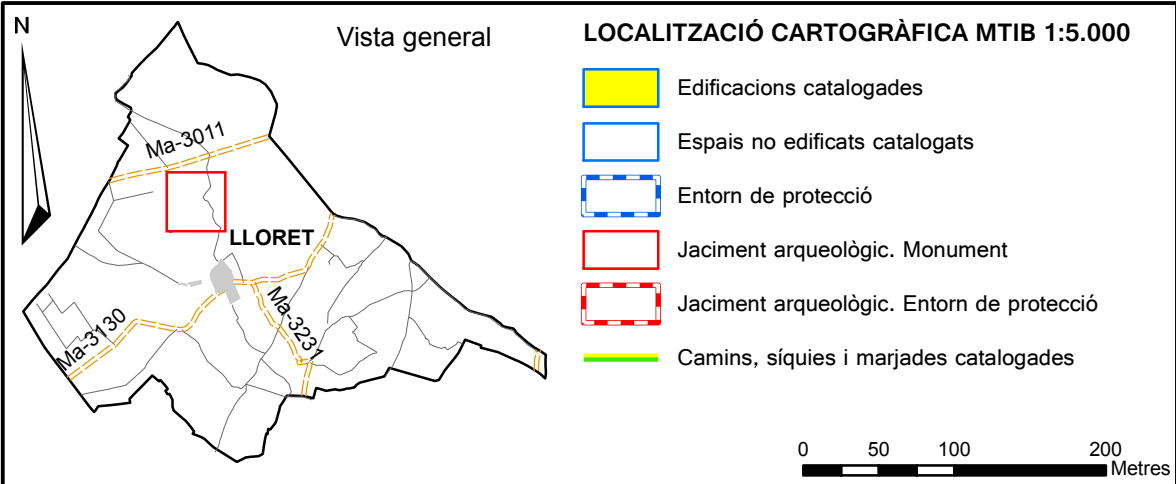
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània. Reparar els esboldrecs del cintell.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
S'estableix com entorn de protecció un àmbit que abasta el conjunt de les cases CP-01, els sestadors SE-02, el corral MU-01, l'era E-01 i el rotlle de sitja RO-04 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-01

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-02
Eres	
ERA DE SON JOAN JAUME	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de les cases de la possessió de Son Joan Jaume. Al nord del casc urbà, dins la possessió de Son Joan Jaume, a llevant de les cases.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 1
Parcel·la 155

UTM

X= 497763
Y= 4386513
Altitud= 198 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-02
Eres	
ERA DE SON JOAN JAUME	

Descripció de l'element

Estructura circular de 17 m de diàmetre sobre un cintell de pedra en sec d'alçada màxima de 3,60 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

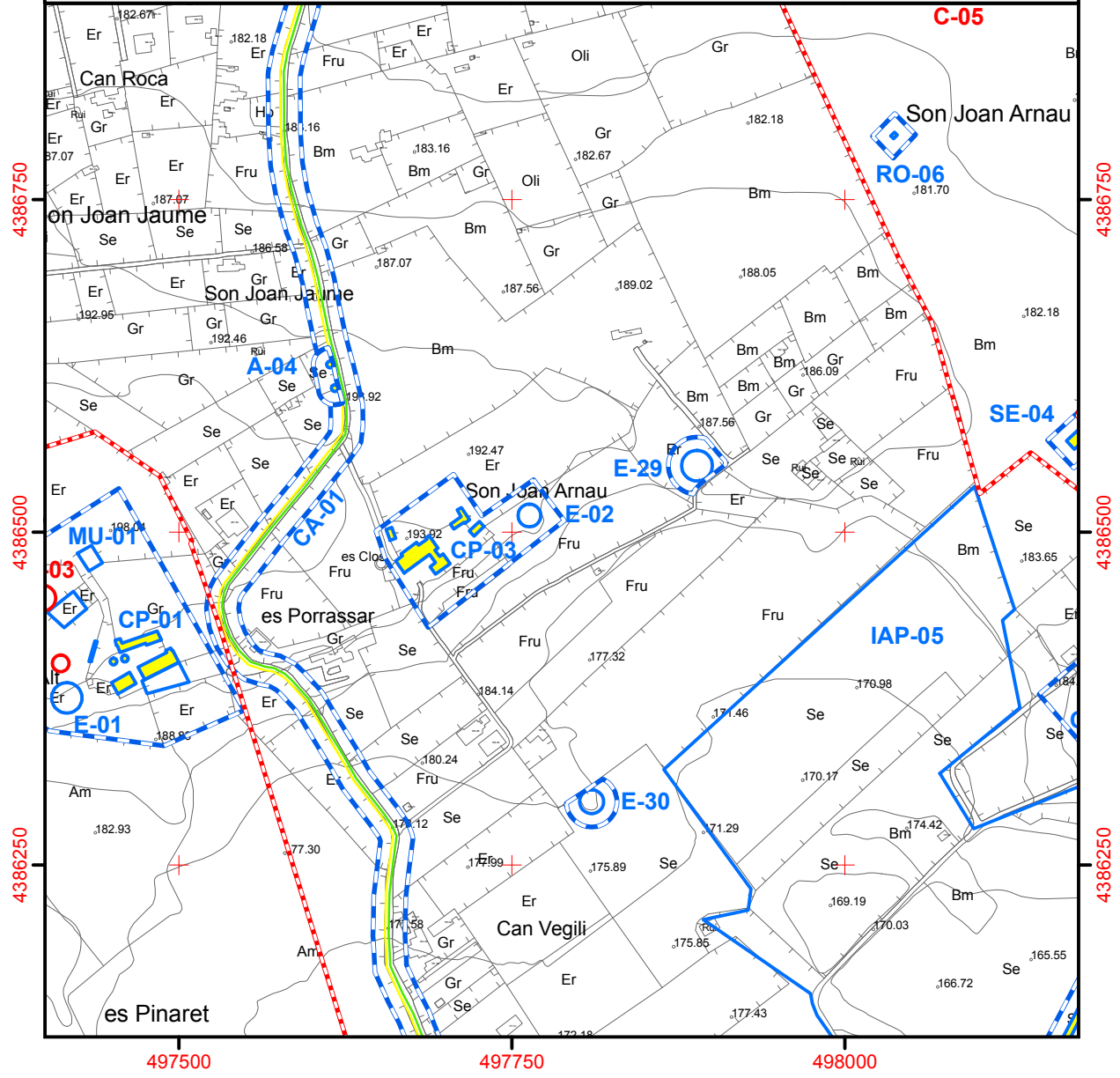
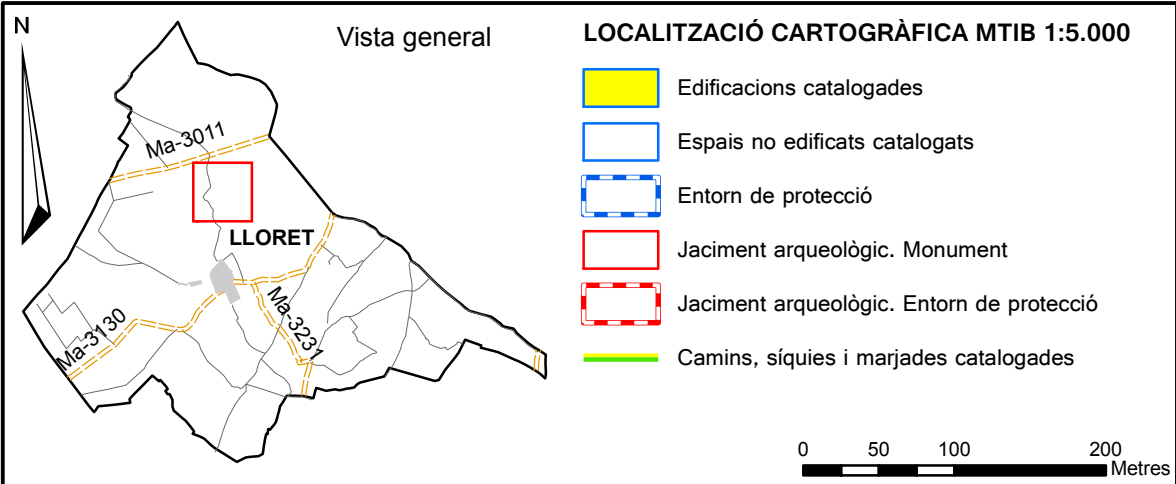
PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània. Reparar els esboldrecs del cintell.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
S'estableix com entorn de protecció un àmbit que abasta el conjunt de les cases CP-03 i de l'era E-02 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-02

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-03
Eres		
ERA DE SON MARRON		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de les cases de la possessió de Son Marron.
Al nord del casc urbà, dins la possessió de Son Marron,
al migjorn de les cases.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 5
Parcel·la 47

UTM

X= 497943
Y= 4387586
Altitud= 167 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-03
Eres	
ERA DE SON MARRON	

Descripció de l'element

Estructura circular de 20 m de diàmetre sobre un cintell de pedra en sec de 1,20 m d'alçada a la part més elevada. Accés a peu pla a la part de ponent.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

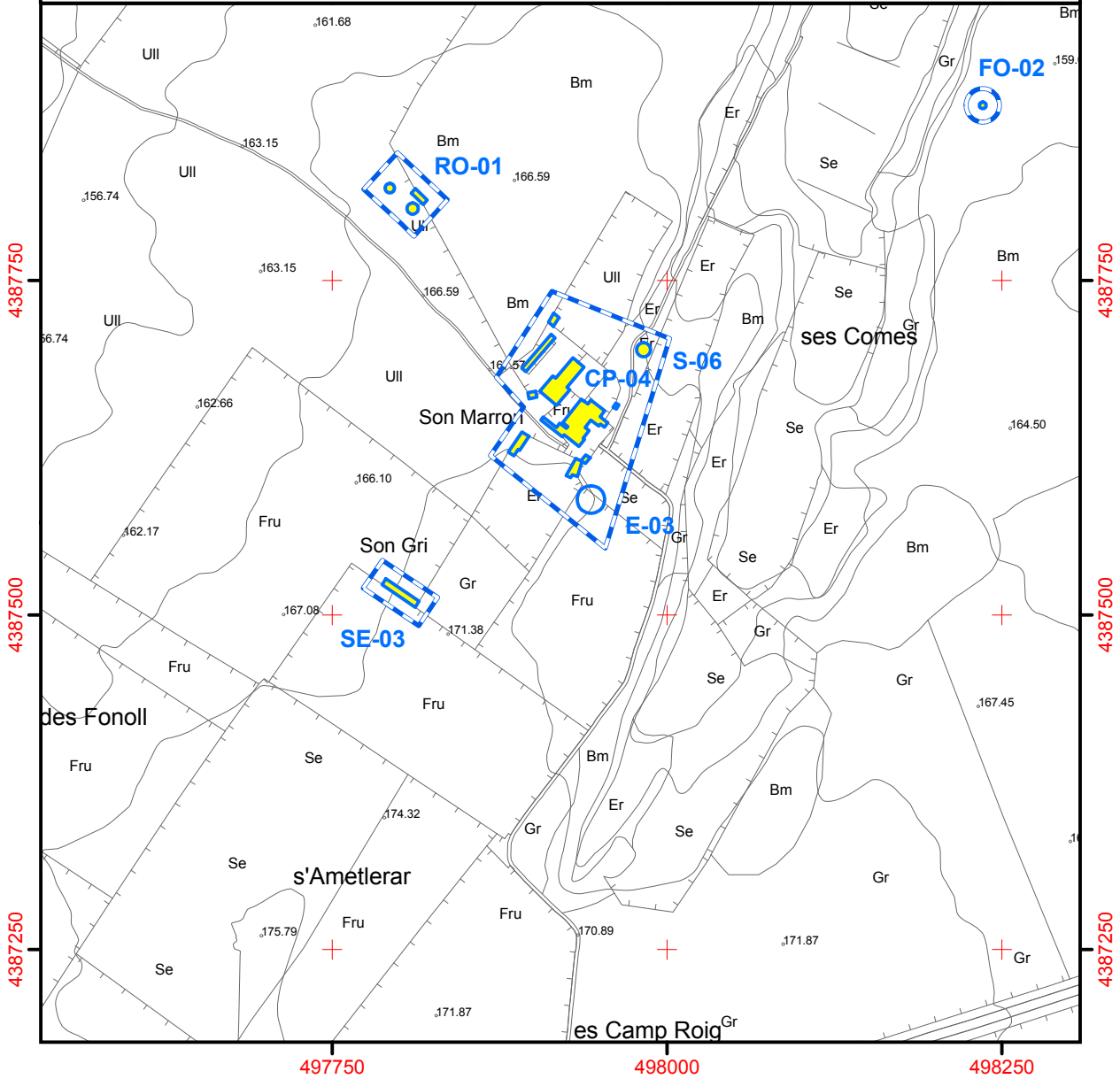
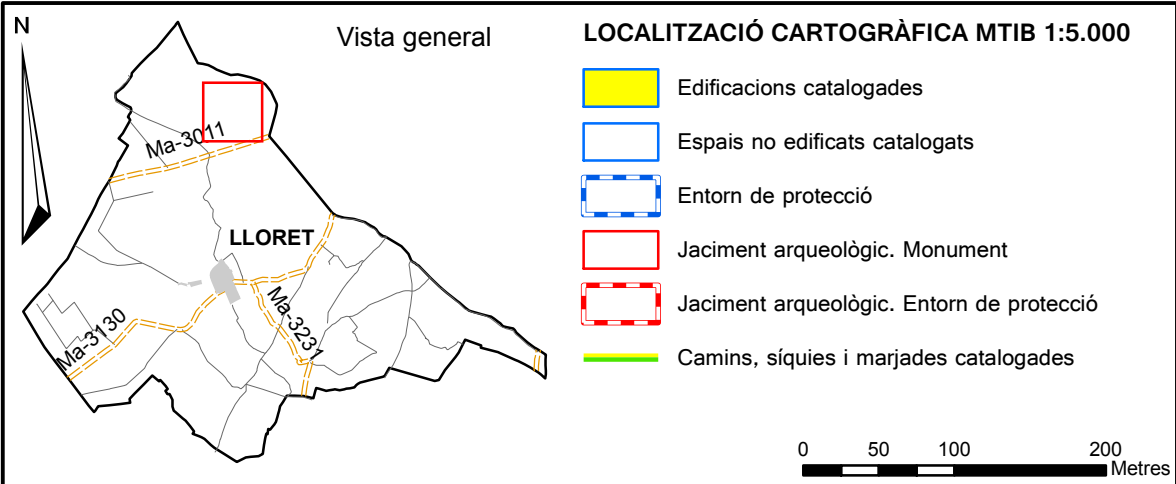
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
S'estableix com entorn de protecció un àmbit que abasta el conjunt de les cases CP-04, la sènia S-06 i l'era E-03 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-03

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-04
Eres	
ERA DE SON JOAN ARNAU	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

ROSSELLÓ VAQUER, Ramon (2002) Noticiari de Llorito. Segles XIII-XX. Ajuntament de Lloret de Vistalegre, Lloret de Vistalegre.

Referències històriques

A un contracte d'arrendament de la possessió datat el 6 de gener de 1645 es cita textualment: ...més los marges com baxam de la era a la font... (ROSSELLÓ, 2002: 85).

Identificació espacial**Localització**

Accés des de les cases de la possessió de Son Joan Arnau. Al nord-est del casc urbà, dins la possessió de Son Joan Arnau, a migjorn de les cases de la possessió.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 1
Parcel·la 166

UTM

X= 498299
Y= 4386317
Altitud= 176 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-04
Eres	
ERA DE SON JOAN ARNAU	

Descripció de l'element

Estructura circular de 25,70 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec que oscil·la entre 0 m i 1 m. Es situa al sud-oest de les cases, a uns 50 m de distància.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
S'estableix com entorn de protecció un àmbit que abasta el conjunt de les cases CP-05, la torre AM-01, l'aljub A-01 i l'era E-04 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Eres

E-04

ERA DE SON JOAN ARNAU

Fotografies:

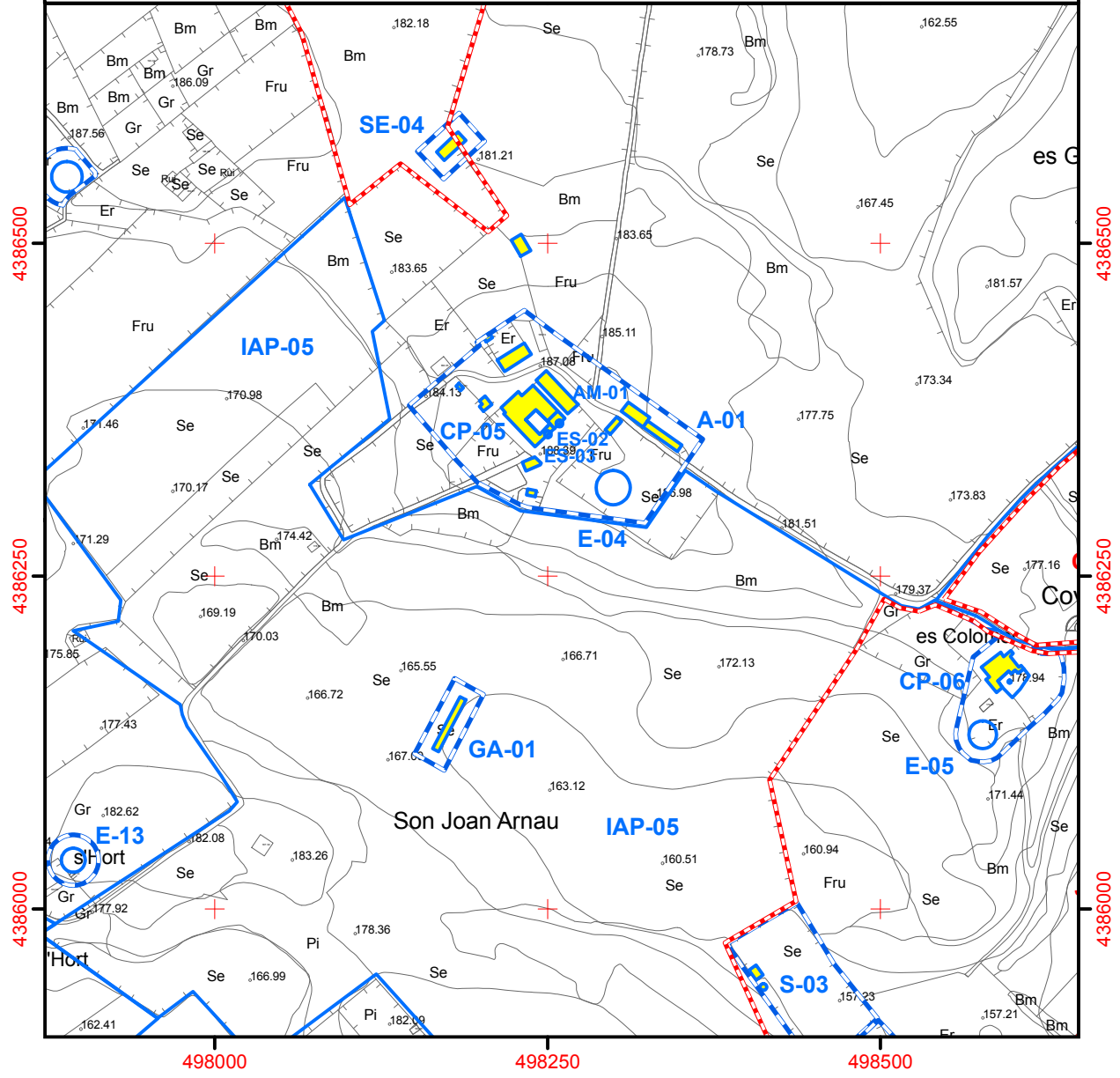
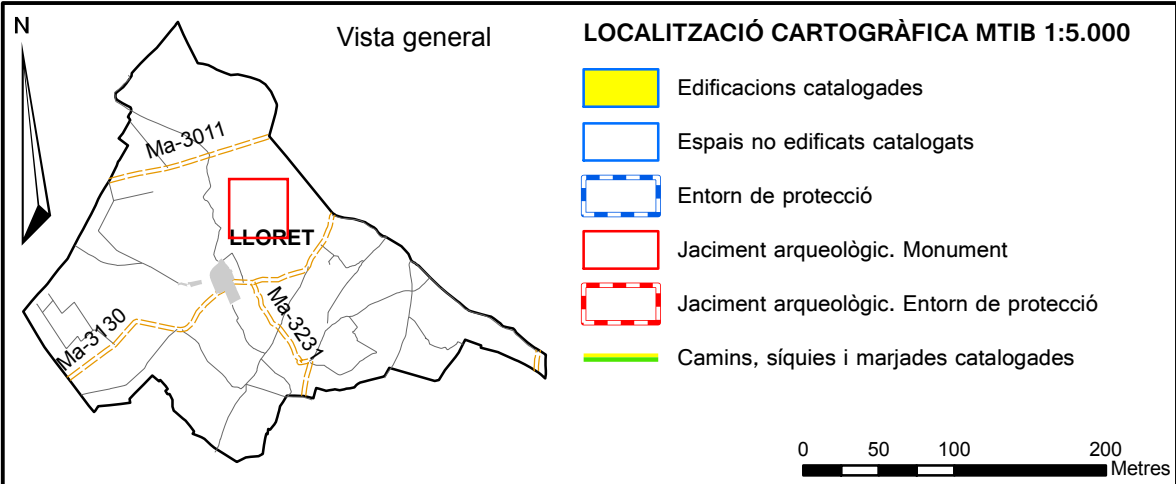

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-04

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-05
Eres	
ERA DES COLOMER	

Identificació de l'element

Tipologia
Era

Ús original
Batre

Ús actual
Sense ús

Titularitat
Privada

Autoria
Desconeguda

Cronologia
-

Estil
Arquitectura popular

Bibliografia
-

Referències històriques
-

Identificació espacial

Localització
Accés des de les cases de la possessió des Colomer. Al nord-est del casc urbà, dins la possessió des Colomer, a migjorn de les cases de la possessió.

Entorn / classe de sòl
Sòl rústic

Identificació Cadastral
Polígon 1
Parcel·la 165

UTM
X= 498577
Y= 4386131
Altitud= 178 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-05
Eres	
ERA DES COLOMER	

Descripció de l'element

Construcció circular de 20,80 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec que oscil·la entre 0 i 1,60 m.

Estat de conservació de l'element

Estat general de conservació:

Regular

Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

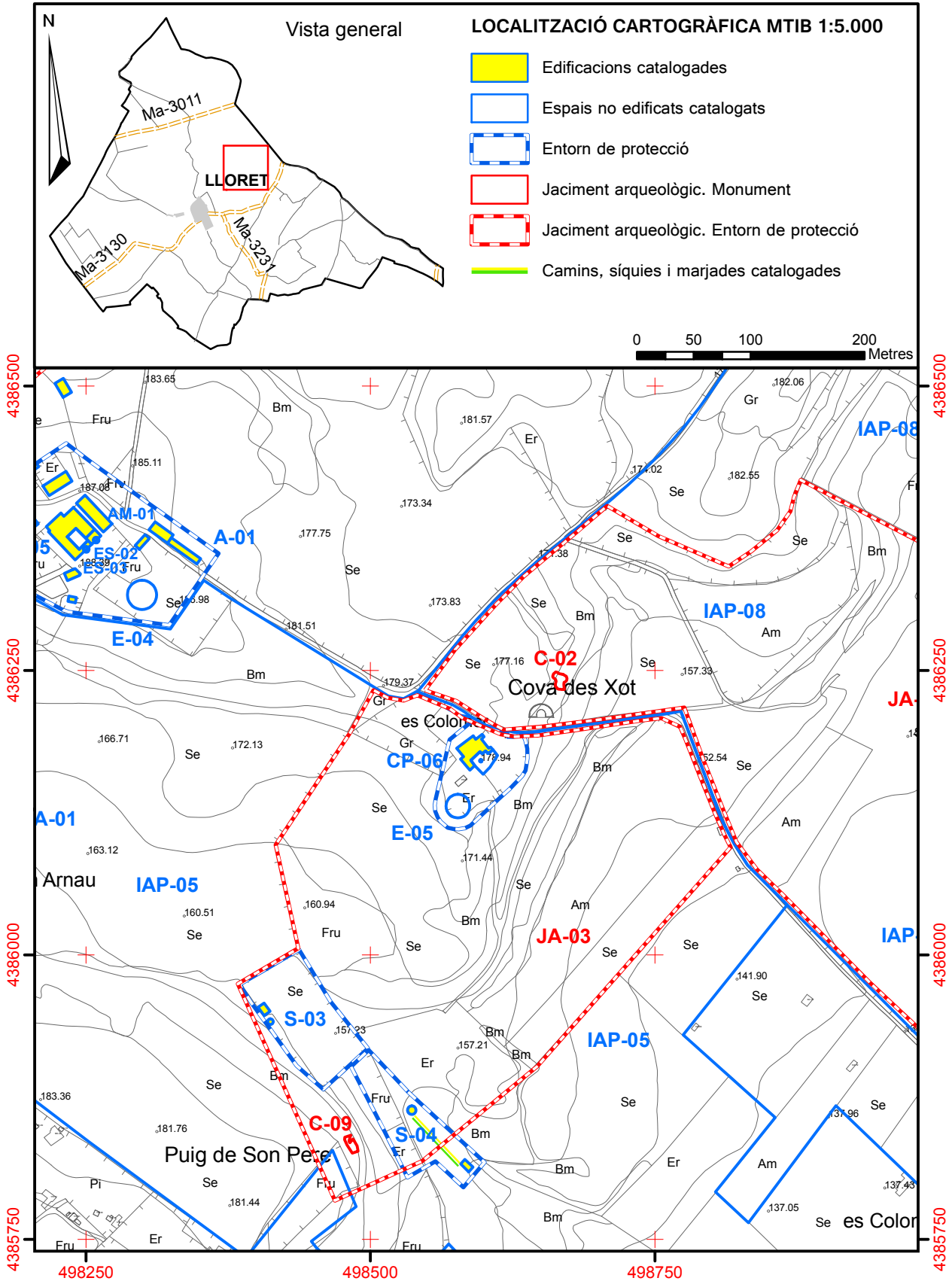
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el conjunt format per les cases CP-06 i l'era E-05 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-05

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-06
Eres		
ERA DE SON MAS		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de les cases de la possessió de Son Mas. Al sud-est del casc urbà, dins la possessió de Son Mas, a llevant de les cases de la possessió.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 2
Parcel·la 159

UTM

X= 499435
Y= 4385262
Altitud= 130 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-06
Eres	
ERA DE SON MAS	

Descripció de l'element

Estructura de forma circular de 20 m de diàmetre aproximat sustentada per un cintell de pedra en sec.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

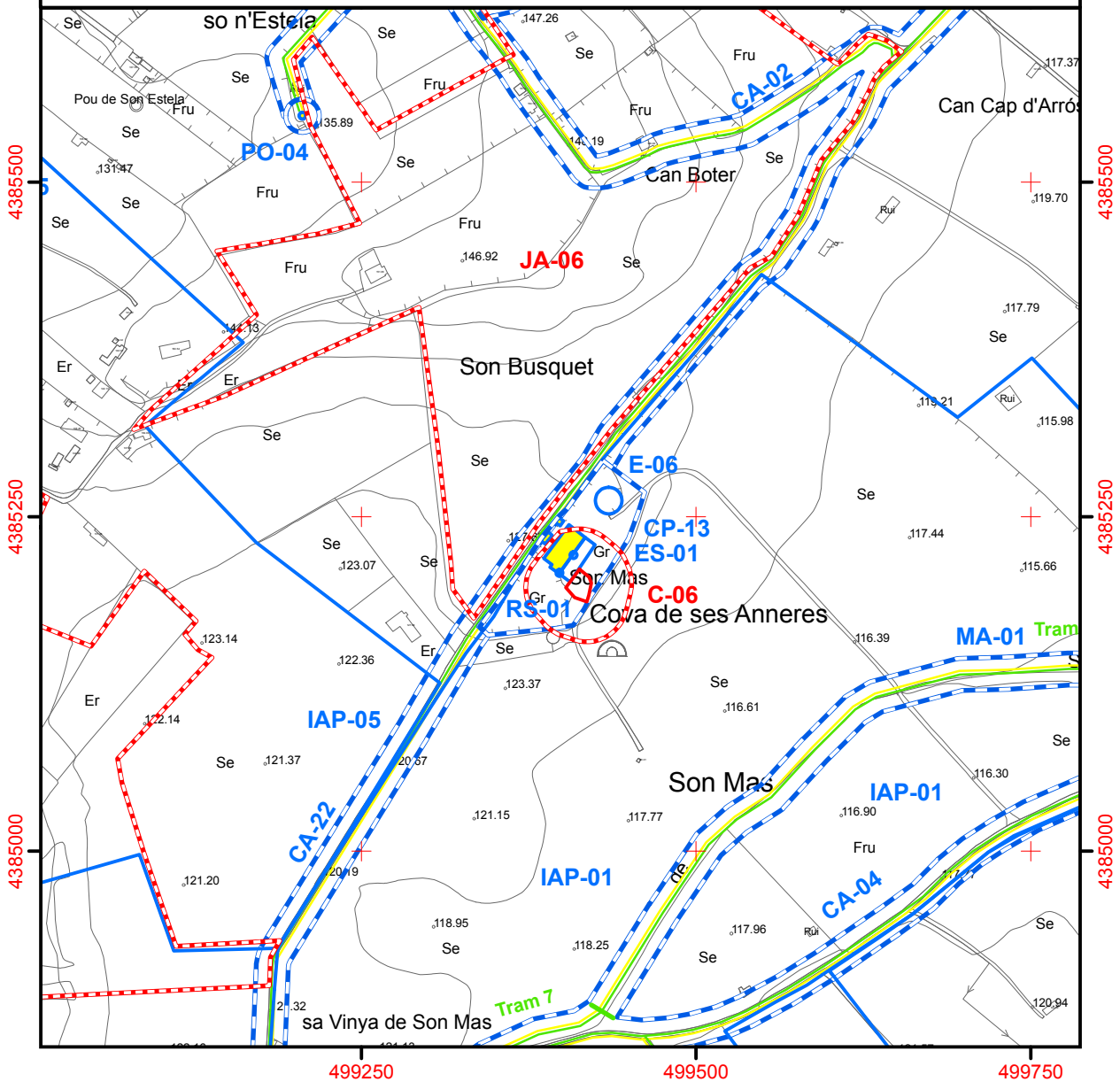
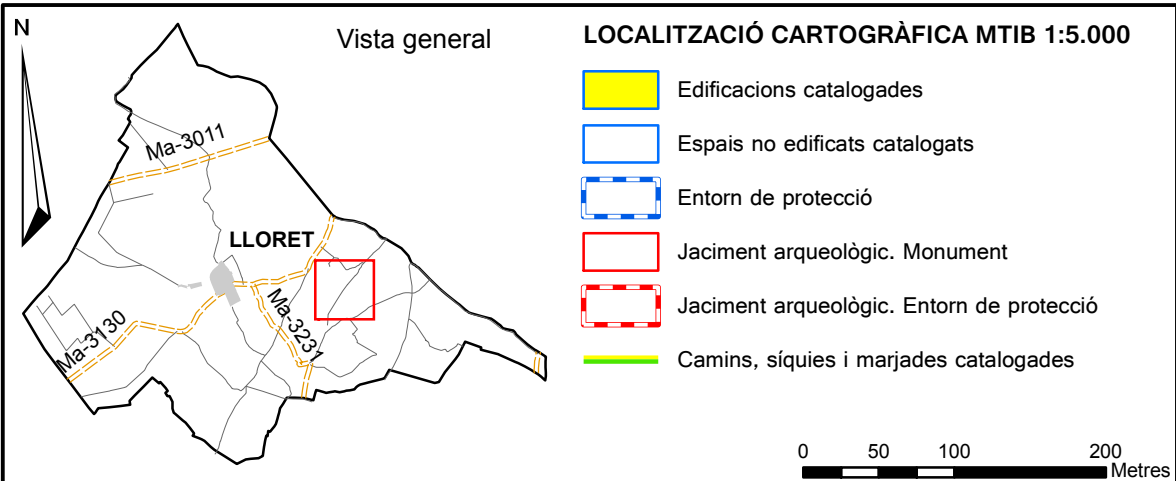
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el conjunt format per les cases CP-13, l'escut ES-01, el rellotge de sol RS-01 i l'era E-06 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-06

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-07
ERA DE SON DAVIU	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de les cases de Son Daviu. Al sud del casc urbà, dins la possessioneta de Son Daviu, al llevant de les cases, sobre el Turó de Son Daviu, ran del Camí de Son Daviu.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 10

UTM

X= 498681
Y= 4383882
Altitud= 164 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-07
ERA DE SON DAVIU	

Descripció de l'element

Estructura circular de 18 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec d'una alçada màxima de 1,80 m. A la part de migjorn té un pujador adossat de 5 graons. Es situa al costat del camí de Son Daviu CA-08 i a prop del pujador MA-02.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

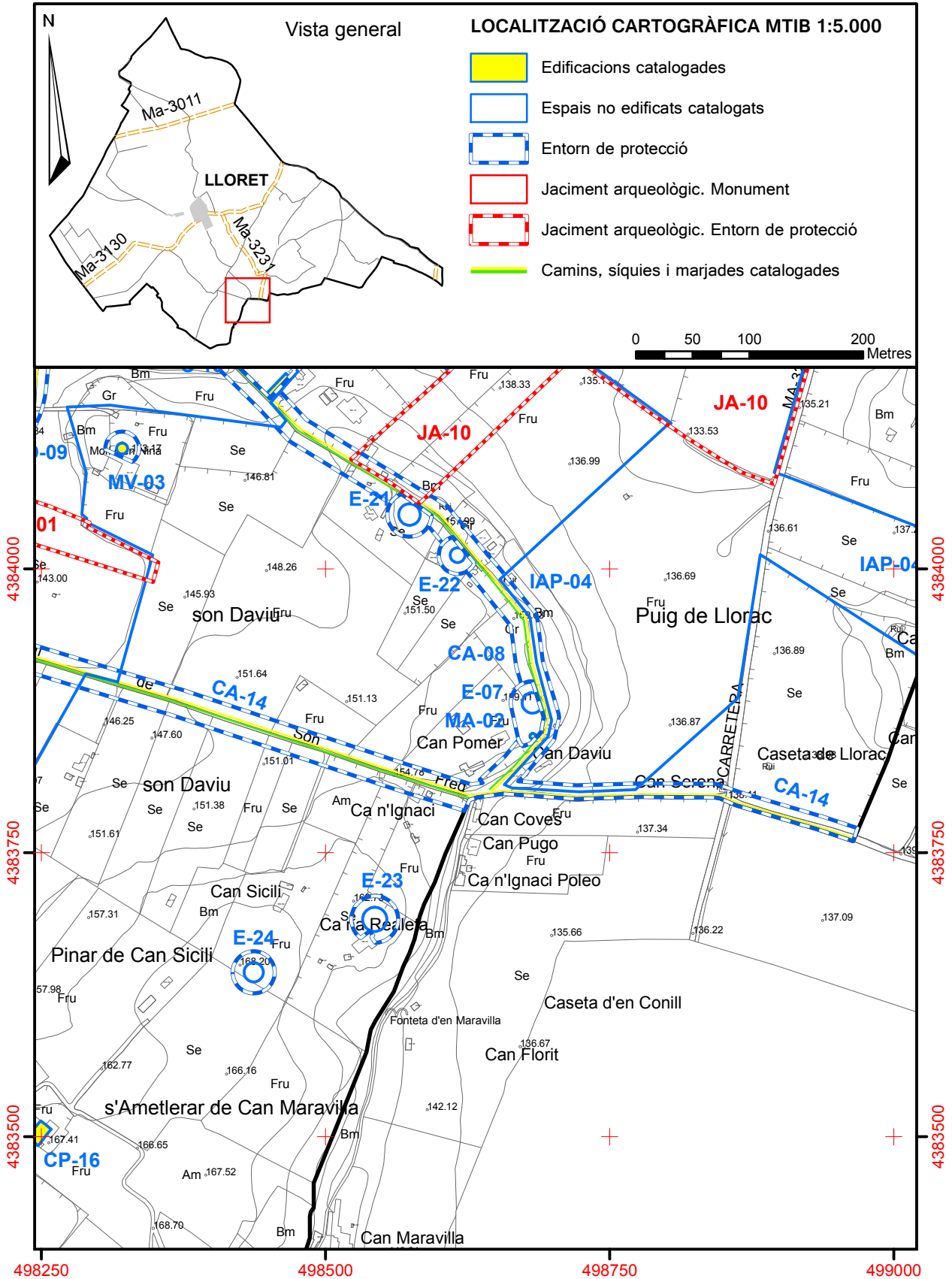
PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Reparar els esboldrecs del cintell. Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el conjunt format per l'era E-07 i el pujador MA-02 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-07

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-08
Eres	
ERA DE SA CASA NOVA	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de sa Casa Nova i des del Camí des Figueral. Al sud del casc urbà, al migjorn de les cases de la possessió de sa Casa Nova.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 613

UTM

X= 497131
Y= 4383796
Altitud= 175 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-08
ERA DE SA CASA NOVA	

Descripció de l'element

Estructura circular de 20 m de diàmetre sustentada per un cintell de pedra en sec de 1,10 m d'alçada màxima.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

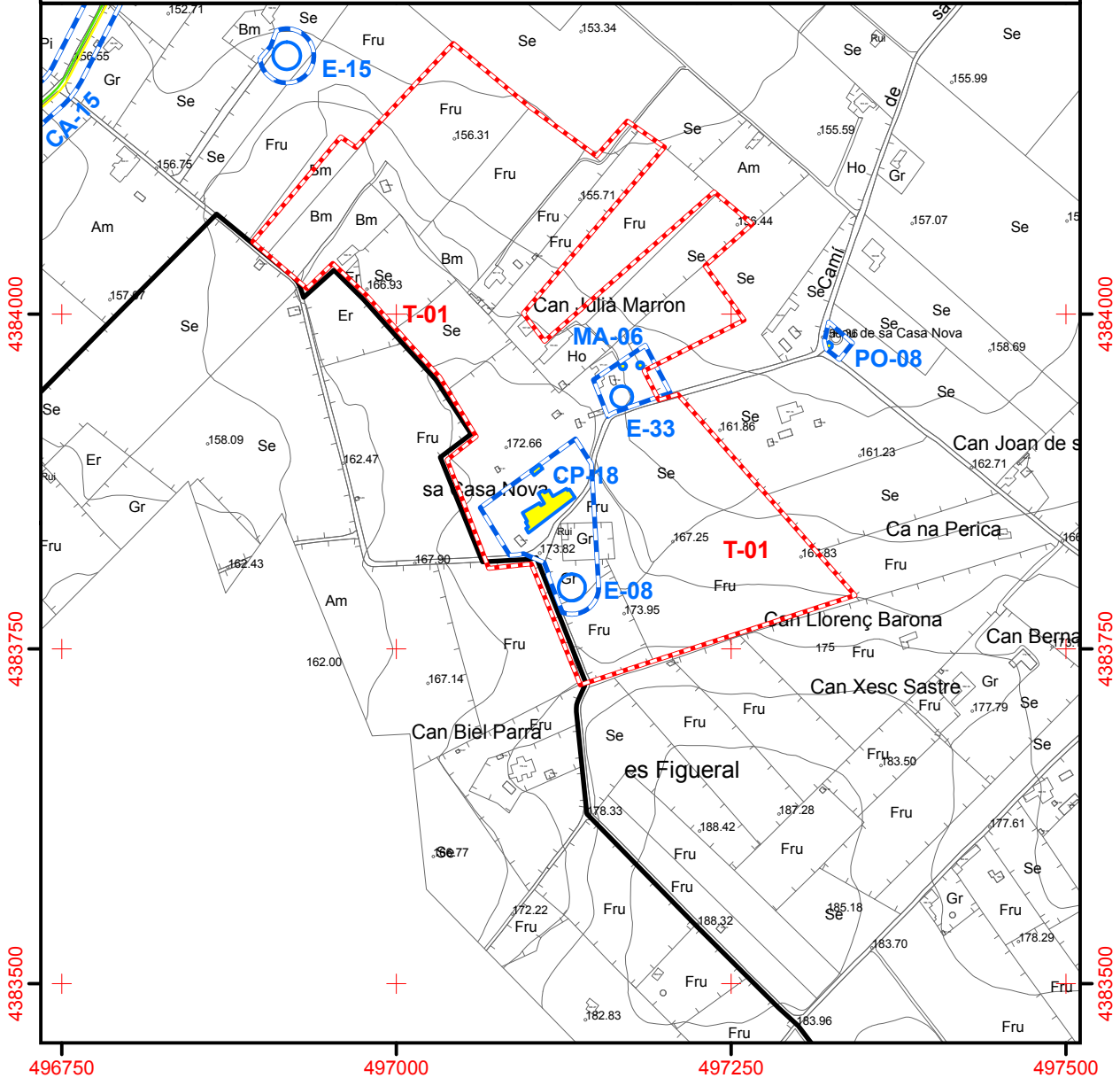
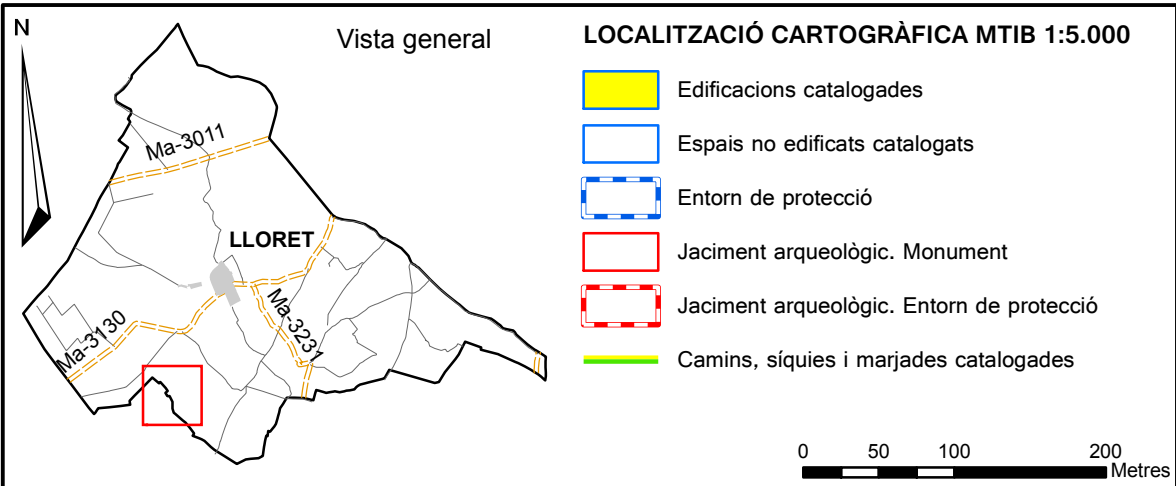
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Reparar els esboldrecs del cintell. Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el conjunt format per les cases CP-18 i l'era E-08 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-08

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-09
Eres	
ERA DE SA ROTA D'EN MUNAR	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de la carretera Ma-3130 Algaida – Sineu km 7,4. Al sud-oest del terme, entre es Camp de Pina, Son Cervera i es Camp Roig. A la tanca de tramuntana de la propietat, entre les cases i la carretera.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 721

UTM

X= 495949
Y= 4384132
Altitud= 133 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-09
Eres	
ERA DE SA ROTA D'EN MUNAR	

Descripció de l'element

Construcció circular de 18 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec per salvar el desnivell de la superfície que oscil·la desde 0 m a 1,20 m.

Estat de conservació de l'element**_Estat general de conservació:**

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Eres

E-09

ERA DE SA ROTA D'EN MUNAR

Fotografies:

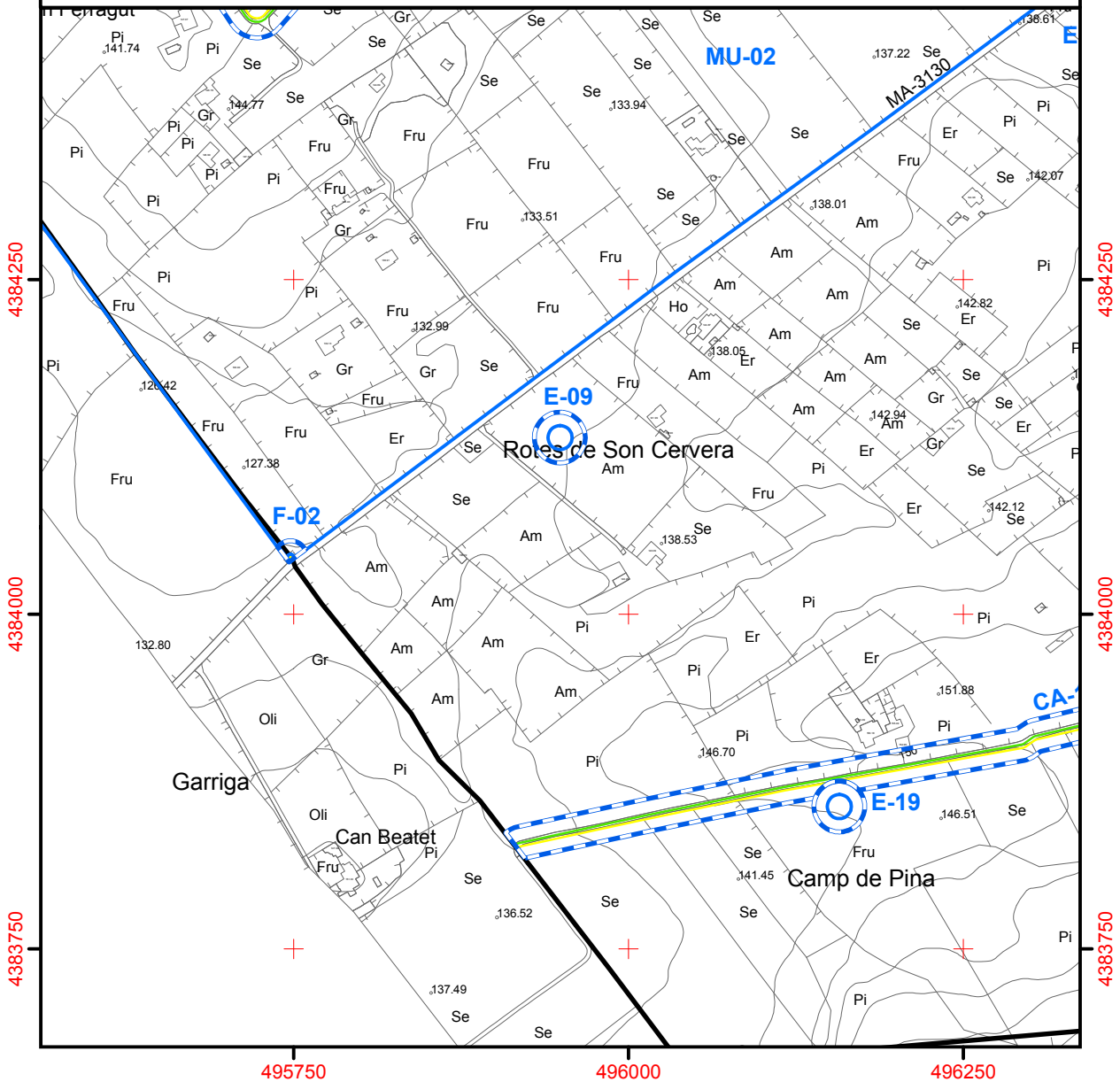
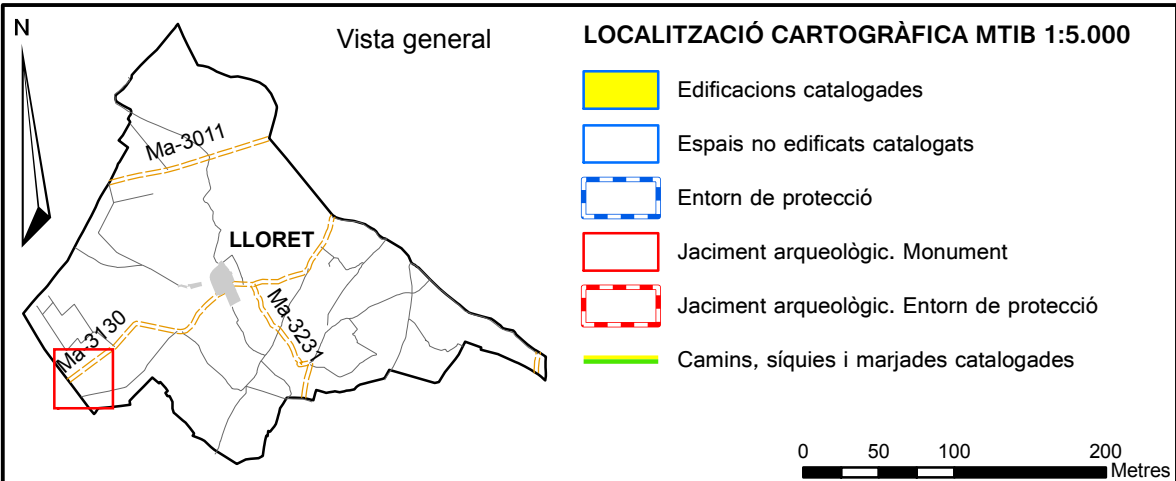

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-09

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-10
Eres		
ERA DE SA ROTA D'EN SUREDA		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de sa Comuna. A l'oest del terme, entre sa Comuna i Cas Alemany.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 4
Parcel·la 142**UTM**X= 496331
Y= 4384710
Altitud= 144 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-10
Eres	
ERA DE SA ROTA D'EN SUREDA	

Descripció de l'element

Estructura circular de 14 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec d'una alçada màxima de 1,30 m. A la part de llevant, entre l'era i la paret de la tanca, hi ha un pujador d'accés.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

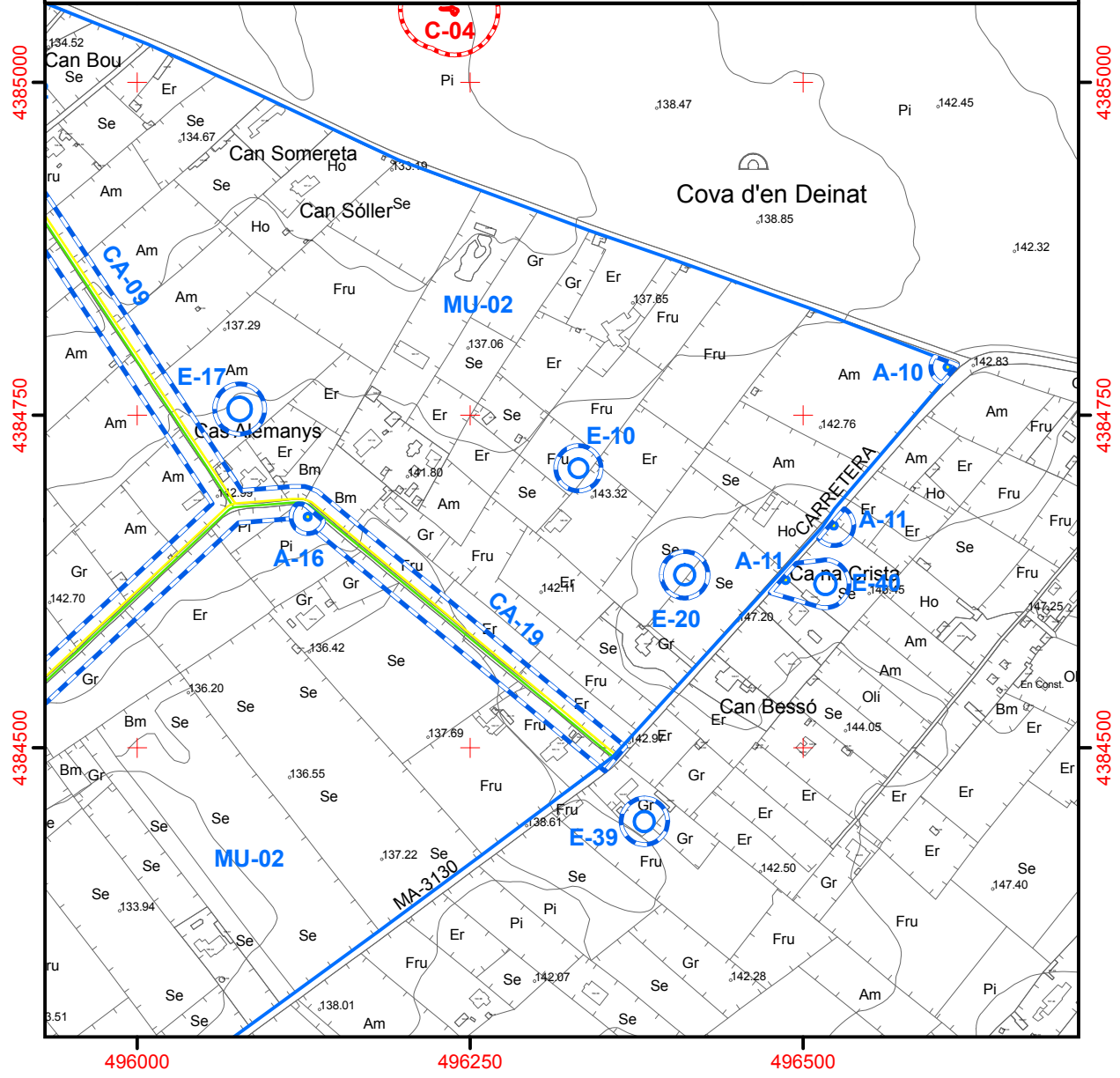
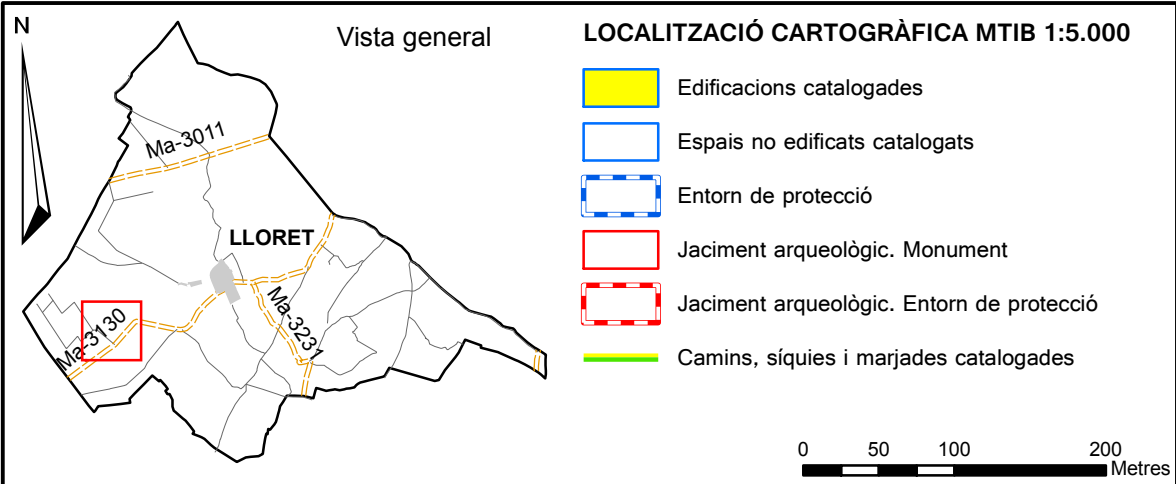
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-10

V PATRIMONI ETNOLOGIC		E-11
Eres		
ERA DE CAN RUBERTO		

Identificació de l'element

Tipologia
Era

Ús original
Batre

Titularitat
Privada

Autoria
Desconeguda

Cronologia
-

Estil
Arquitectura popular

Bibliografia
-

Referències històriques
-

Identificació espacial

Localització
Accés des de la carretera Ma-3231 Llorito - Montuïri. A Llorac. Al sud-est del terme, ran de la carretera Ma-3231 Llorito - Montuïri.

Entorn / classe de sòl
Sòl rústic

Identificació Cadastral
Polígon 3
Parcel·la 397

UTM
X= 498439
Y= 4384764
Altitud= 146 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-11
Eres	
ERA DE CAN RUBERTO	

Descripció de l'element

Estructura circular de 17 m de diàmetre sobre un cintell de pedra en sec que a la part més elevada fa 1,40 m. Està davant les cases conformant una àmplia carrera i sobre un marge d'uns 2 m d'alçada

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

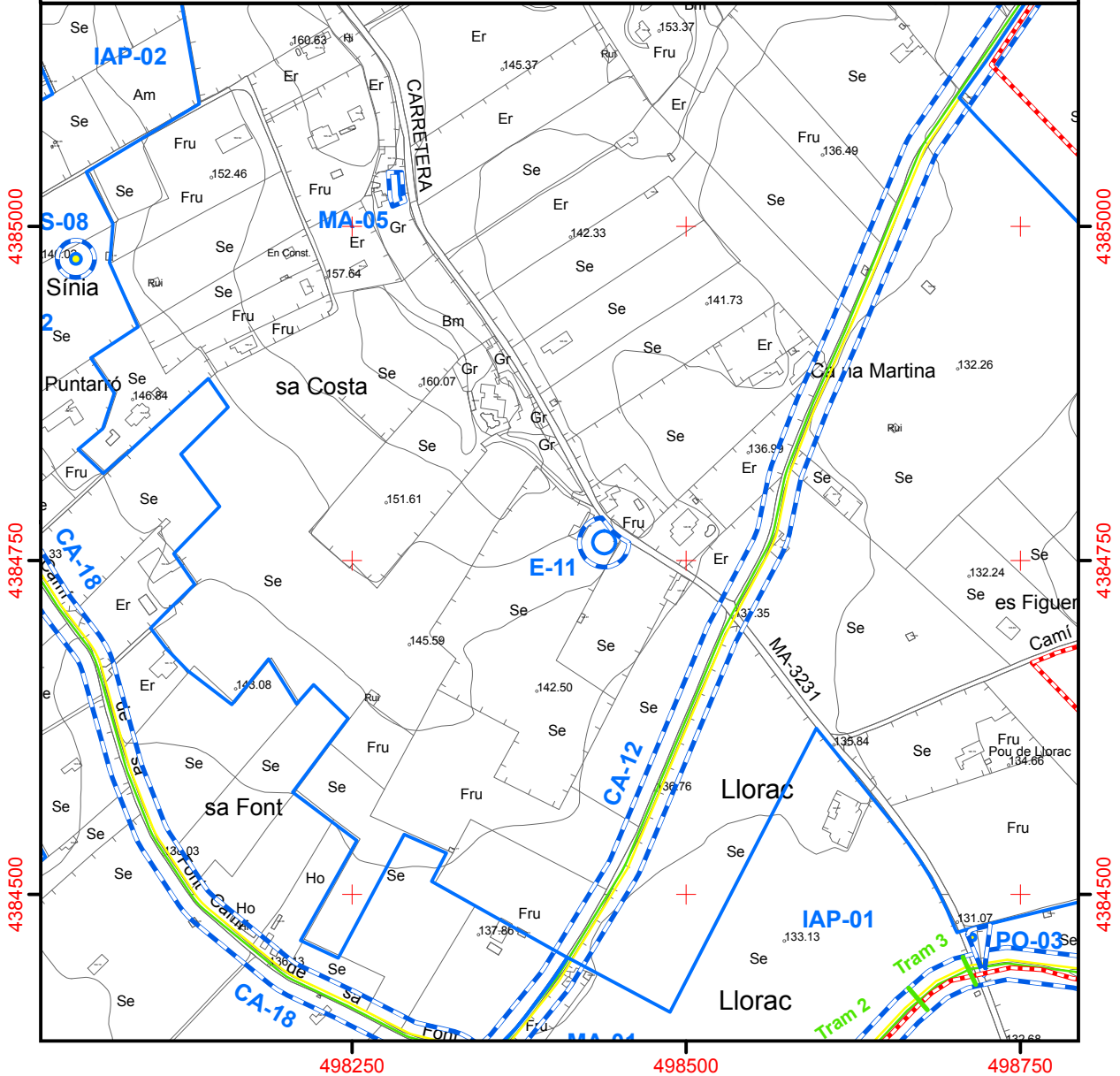
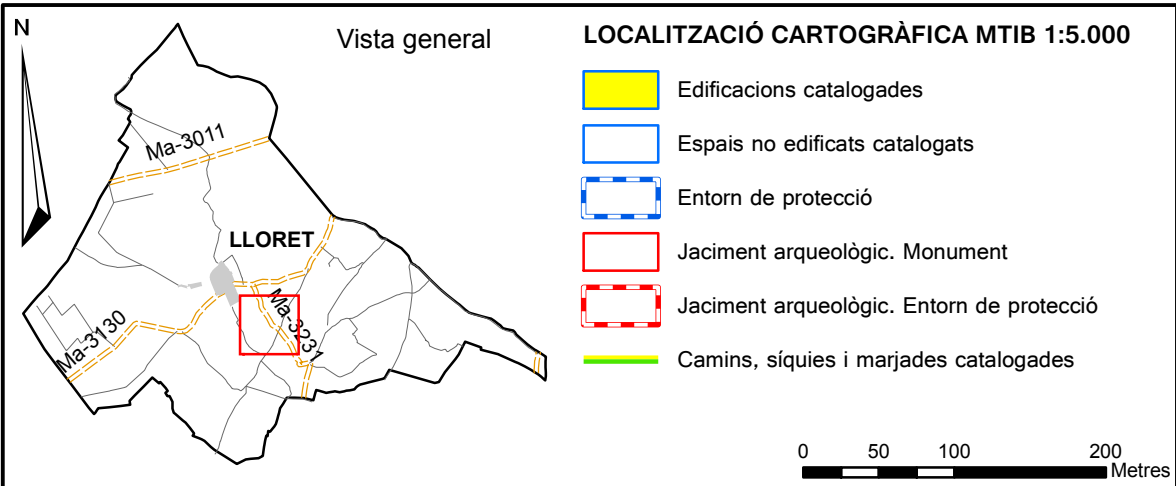
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Reparar els esboldrecs del cintell. Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-11

V PATRIMONI ETNOLOGIC		E-12
Eres		
ERA D'EN PEP RUBERTO		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de la carretera Ma-3231 Llorito - Montuiri. Al sud-est del terme, davant les cases de l'antiga possessió de Llorac, ran de la carretera.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 263

UTM

X= 498786
Y= 4384277
Altitud= 138 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-12
ERA D'EN PEP RUBERTO	

Descripció de l'element

Estructura circular de 20 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec de 1,70 m d'alçada màxima.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània. Reparar els esboldrecs del cintell.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
S'estableix com entorn de protecció un àmbit que abasta el conjunt de les cases CP-14 i l'era E-12 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC**Eres**

E-12

ERA D'EN PEP RUBERTO

Fotografies:

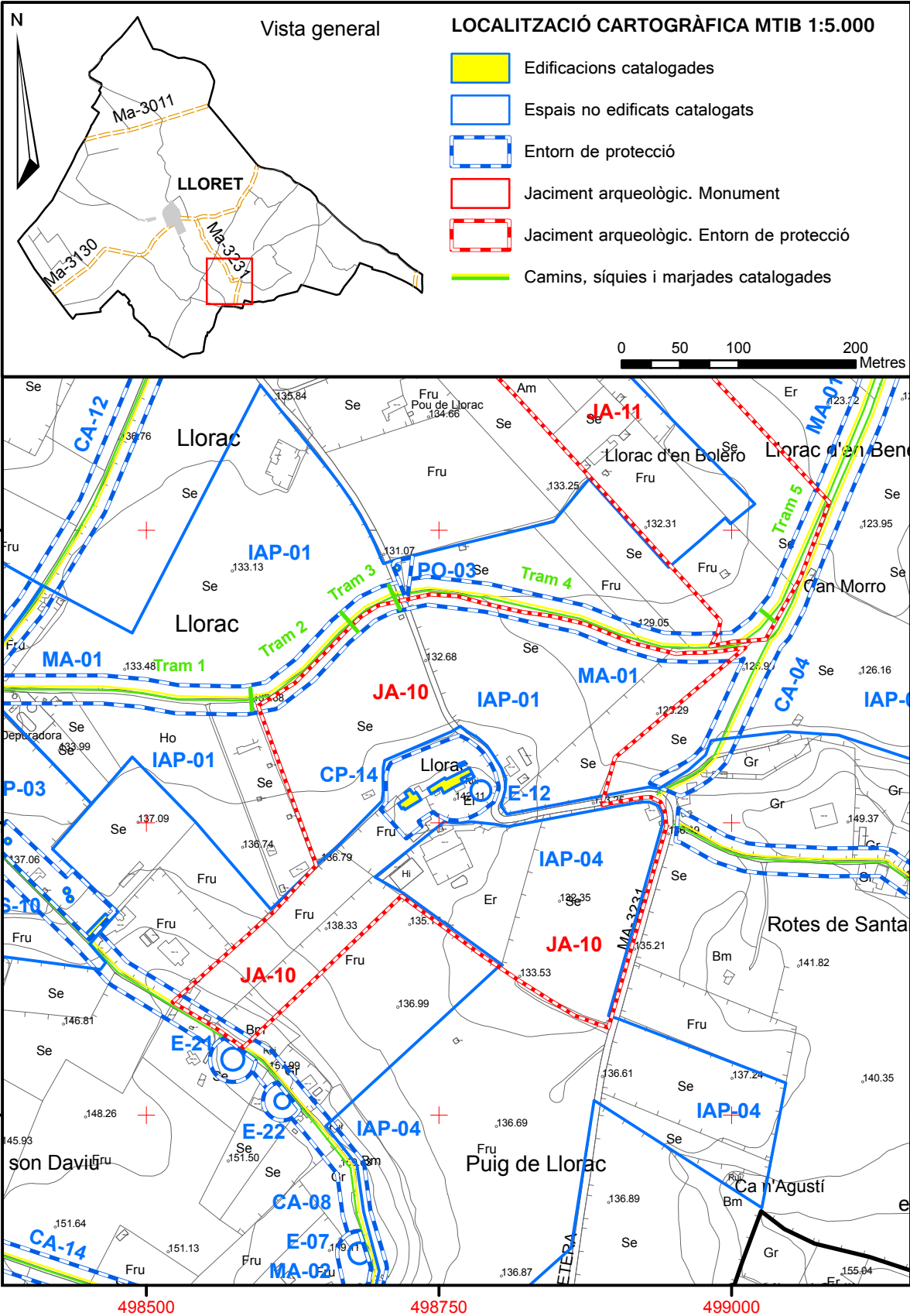

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-12

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-13
Eres		
ERA DE S'HORT DE DON LLORENÇ		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**Accés des del Camí de Son Gelabert o Camí Vell d'Inca.
Al nord-est del terme, a s'Hort de Don Llorenç.**Entorn / classe de sòl**

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 1
Parcel·la 130**UTM**X= 497894
Y= 4386037
Altitud= 168 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-13
ERA DE S'HORT DE DON LLORENÇ	

Descripció de l'element

Estructura circular dotada d'un cintell de pedra en sec de 18 m de diàmetre i que té una alçada que oscil·la entre 1 m al nord-oest i 0 m al sud.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLOGIC**Eres**

E-13

ERA DE S'HORT DE DON LLORENÇ

Fotografies:

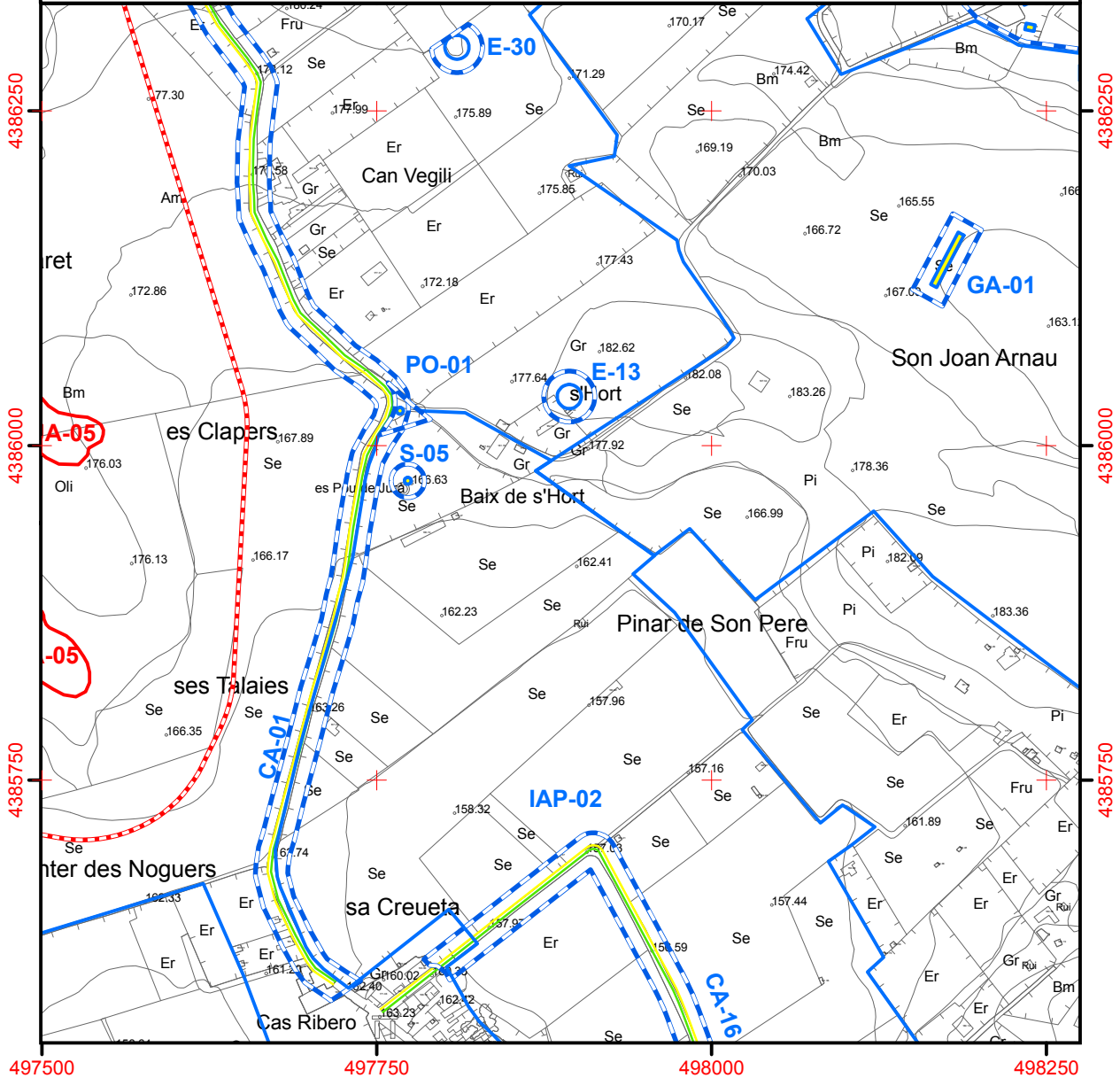
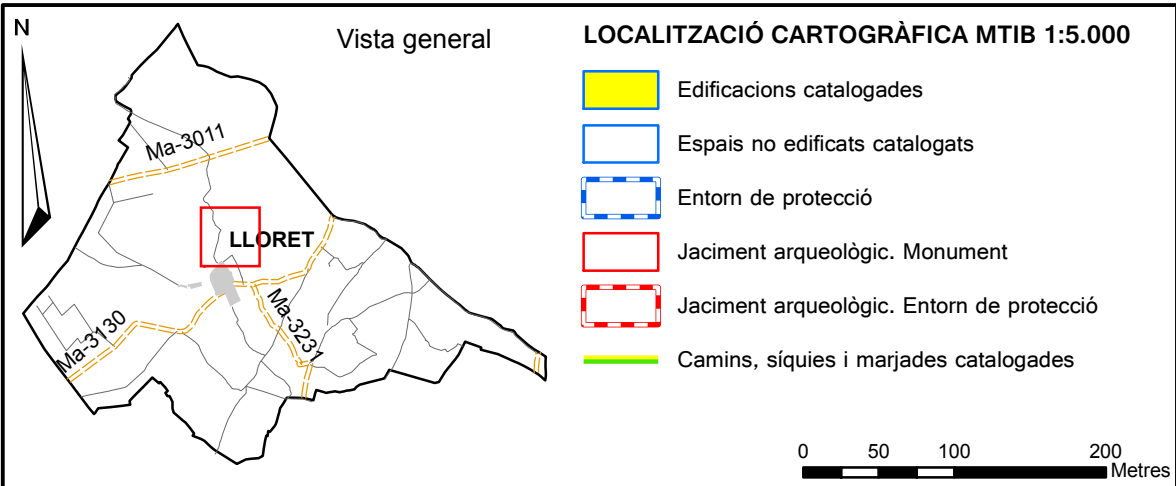

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-13

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-14
Eres	
ERA D'EN DOMINER	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de ses Algorfes i des de les Cases de Can Riera. A Son Niell. Al sud-est del terme, ran del límit municipal de Sant Joan.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 2
Parcel·la 395

UTM

X= 500867
Y= 4384358
Altitud= 178 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-14
Eres	
ERA D'EN DOMINER	

Descripció de l'element

Construcció circular de 18 m de diàmetre amb un cintell de paret seca d'alçada màxima de 0,65 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLOGIC**Eres**

E-14

ERA D'EN DOMINER

Fotografies:

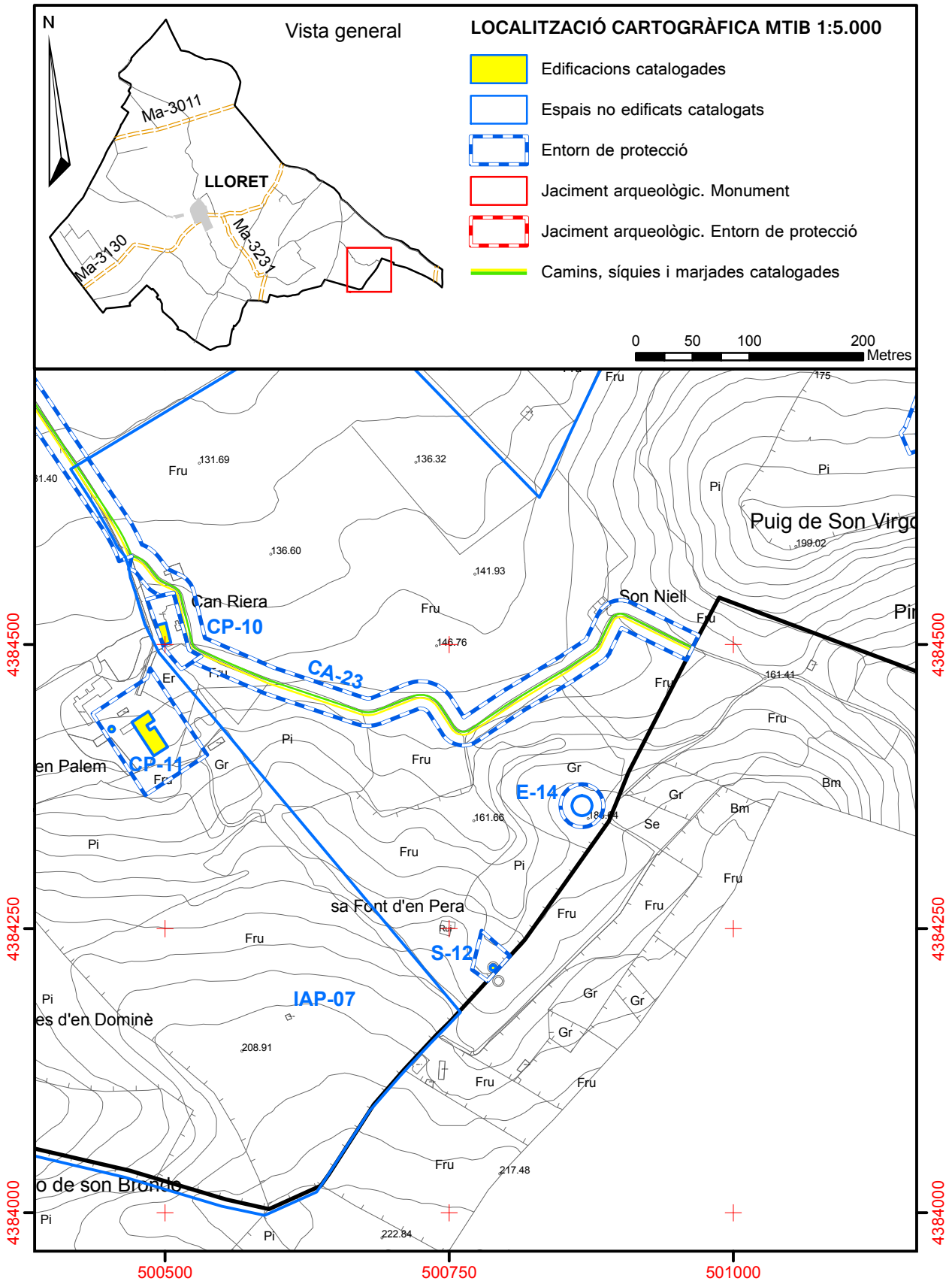

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-14

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-15
Eres	
ERA DE SON FLORIT	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí des Camp de Pina i des del Camí de sa Casa Nova. En el sud-oest del casc urbà, entre sa Casa Nova, Can Rata, Son Pixedis i Son Boló.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 685

UTM

X= 496918
Y= 4384193
Altitud= 156 m

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-15
Eres	
ERA DE SON FLORIT	

Descripció de l'element

Construcció circular de 20,5 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec que oscil·la entre 0 m i 1 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

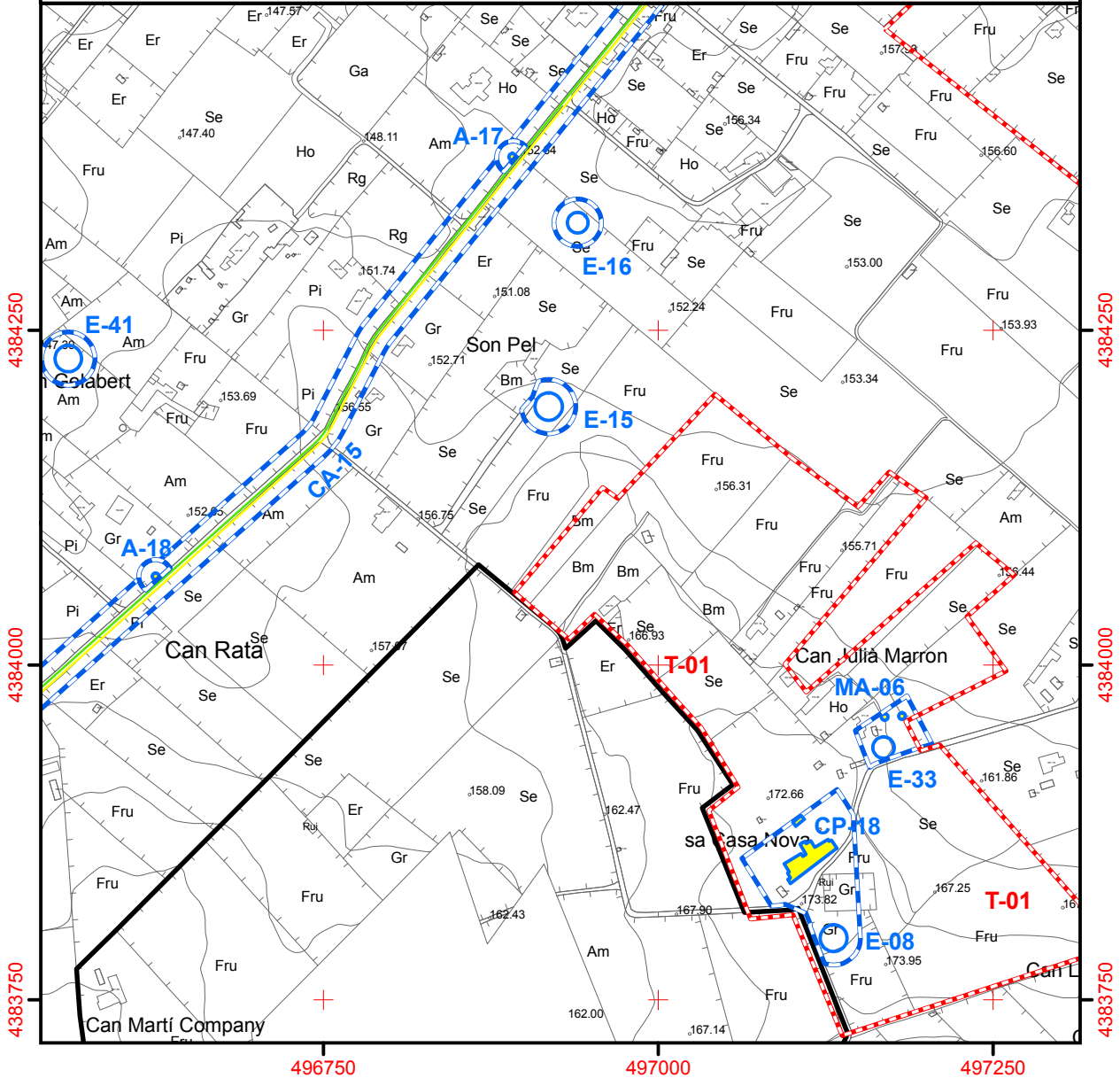
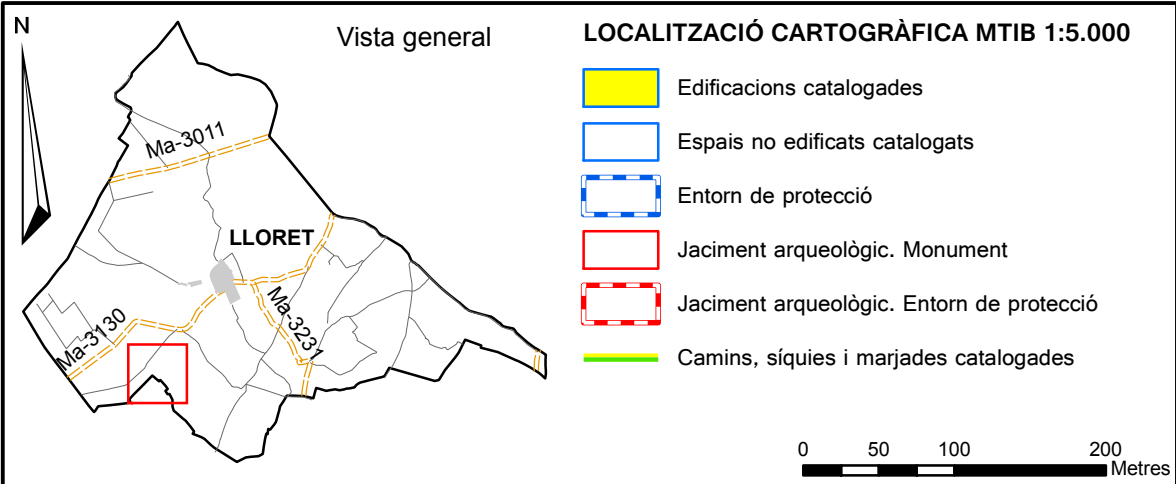
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-15

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-16
Eres		
ERA DE CAN SASTRE		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí des Camp de Pina. A Son Pixedis. Al sud-oest del terme municipal. Entre sa Casa Nova, Son Florit, Son Pèl i Can Fontanet.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 683

UTM

X= 496940
Y= 4384330
Altitud= 155 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-16
Eres	
ERA DE CAN SASTRE	

Descripció de l'element

Construcció circular de 15,40 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec que oscil·la entre 0,60 m i 1,40 m. Al nord de l'era hi ha un pujador de carro de 2,70 m de llarg per 1,60 m d'ample que serveix d'accés a l'era. A la part sud hi ha un altre pujador de peu conformat per dos escalons de pedra encastats dins el marge del cintell.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

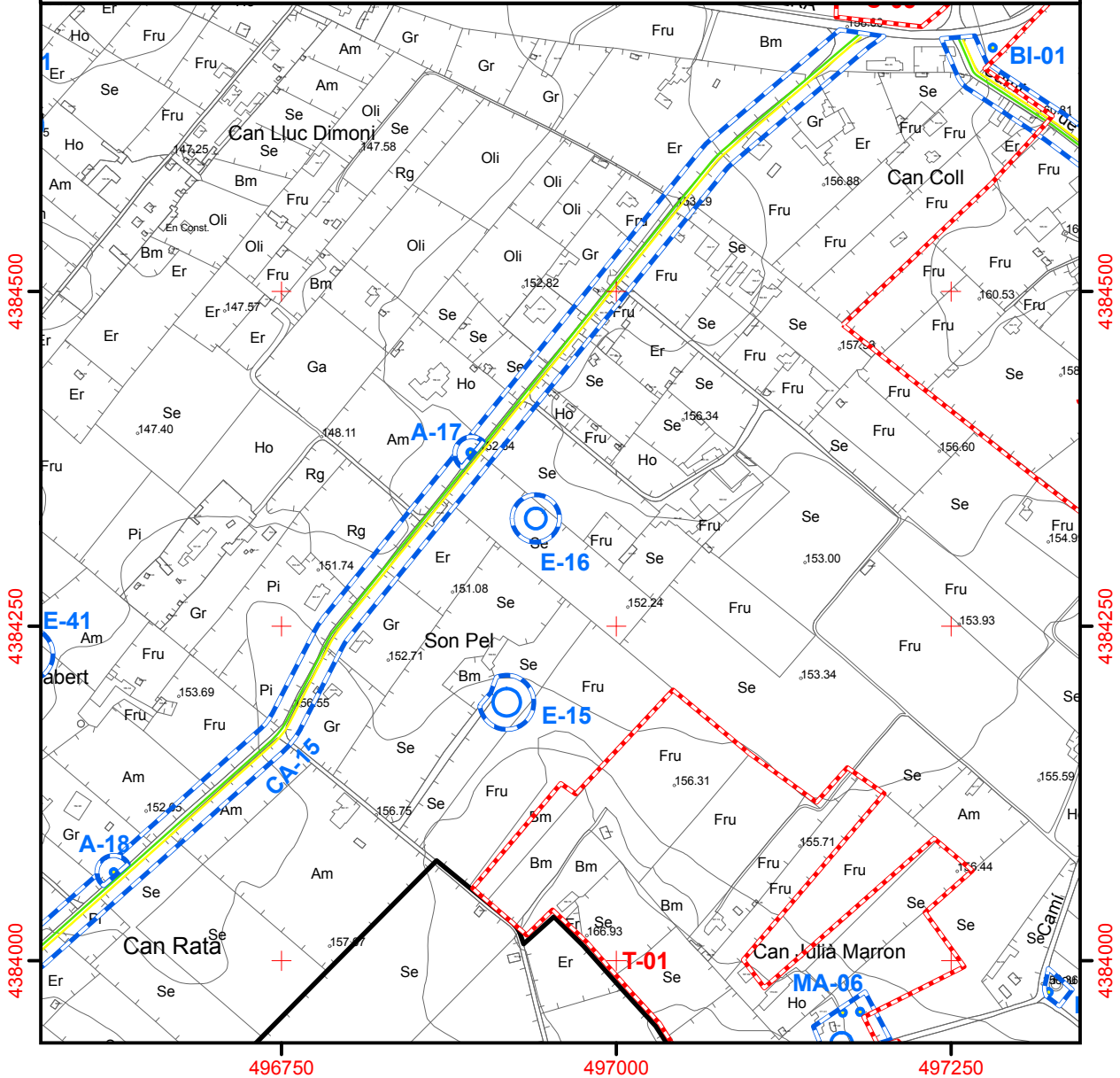
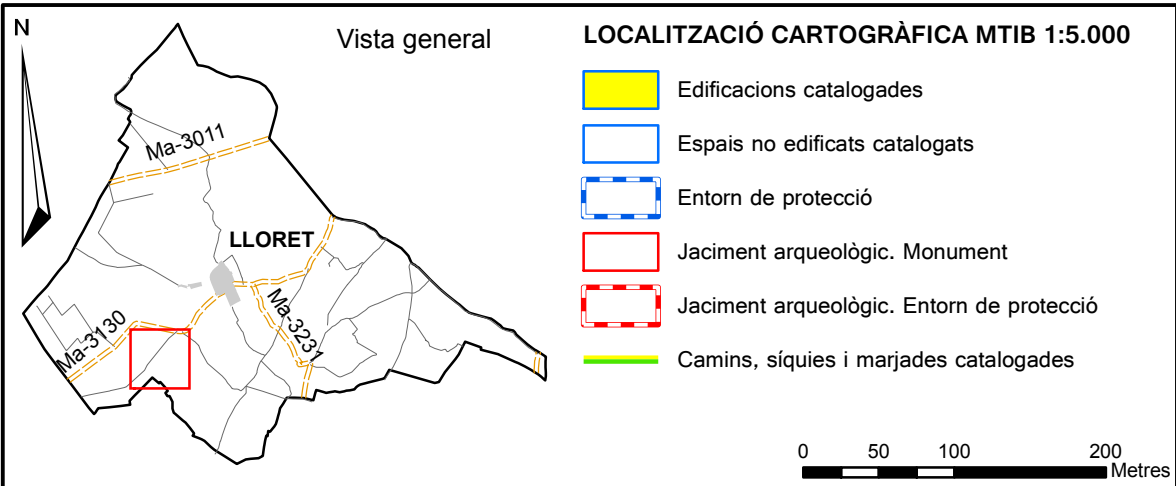
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-16

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-17
ERA DE CAS ALEMANYS	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí del Ras. A l'oest del terme municipal. Dins la propietat de Cas Alemany, entre el Camí de Cas Alemany, el Camí del Ras, Can Sóller, el Camí de sa Comuna i Can Xineta.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon 4
Parcel·la 46

UTM

X= 496077
Y= 4384755
Altitud= 143 m

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-17
Eres	
ERA DE CAS ALEMANYS	

Descripció de l'element

Construcció circular de 17,60 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec que oscil·la entre 0 m i 1 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

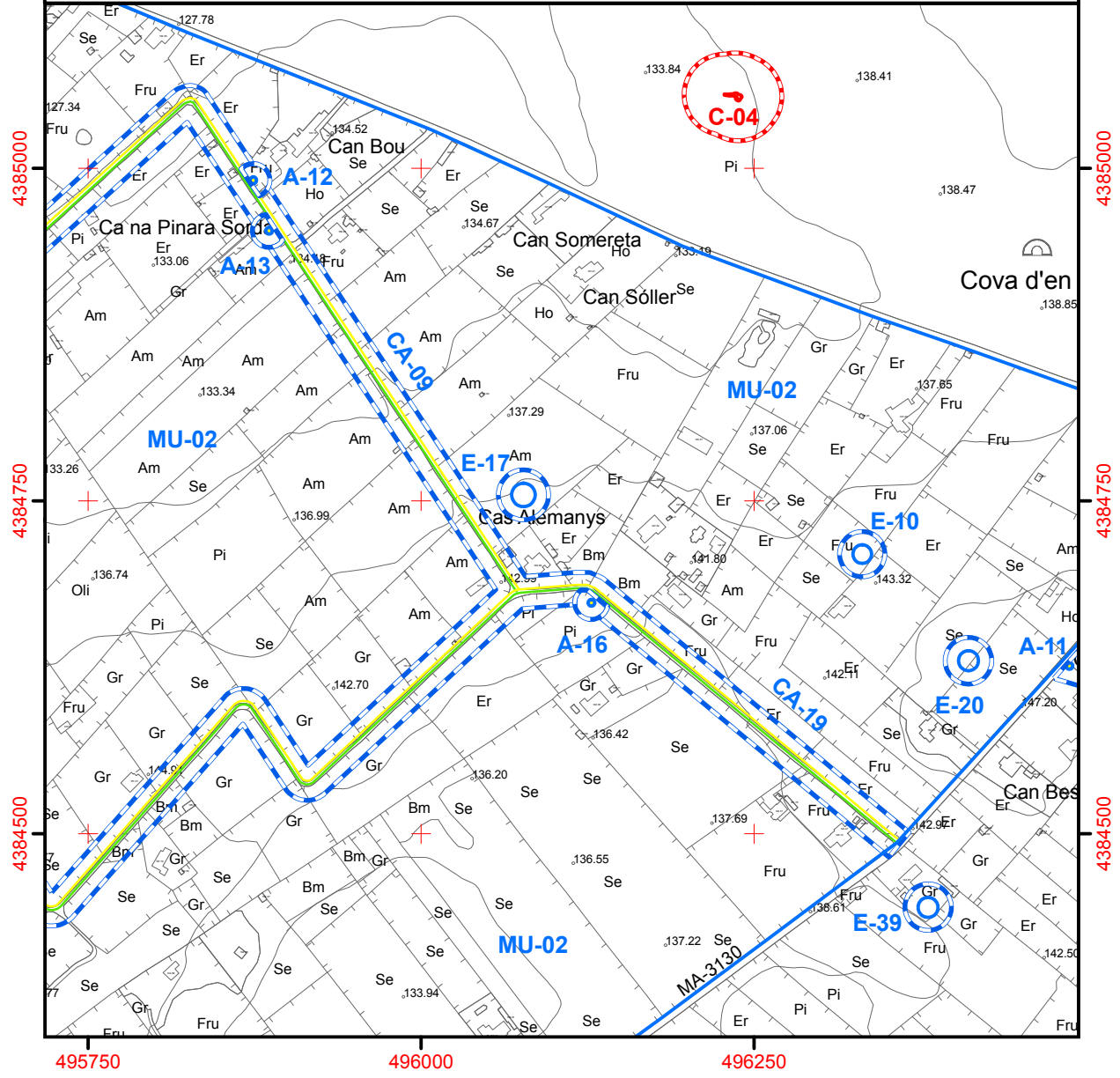
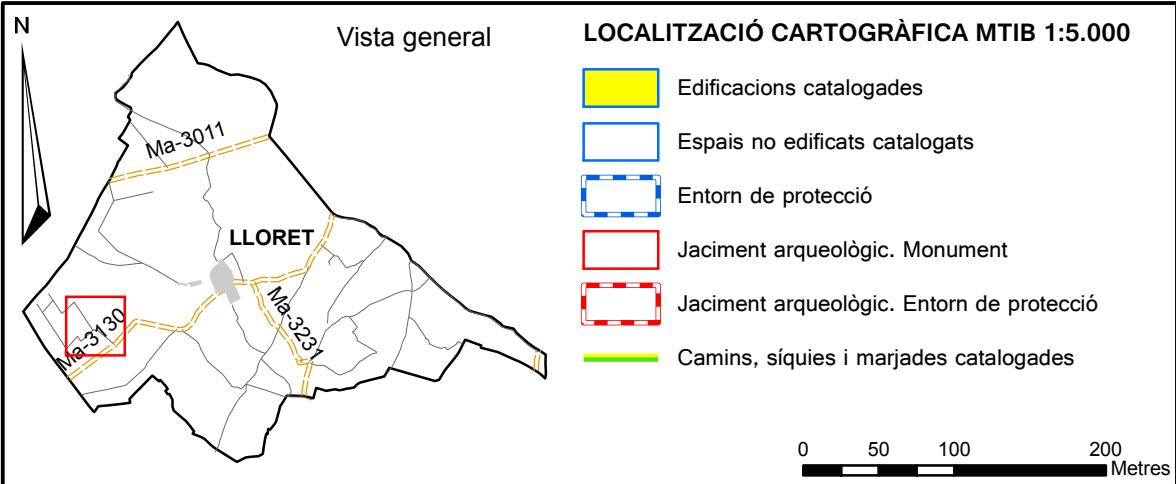
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-17

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-18
Eres		
ERA DE SON PASTERETA		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del camí vell de Sant Joan. Al sud-est del terme, dins la possessió de Son Pastereta, davant les cases.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 2
Parcel·la 319**UTM**X= 501454
Y= 4384605
Altitud= 132 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-18
Eres	
ERA DE SON PASTERETA	

Descripció de l'element

Estructura circular de 15 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1,40 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània. Reparar els esboldrecs del cintell.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el conjunt format per les cases CP-09 i l'era E-18 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Eres

E-18

ERA DE SON PASTERETA

Fotografies:

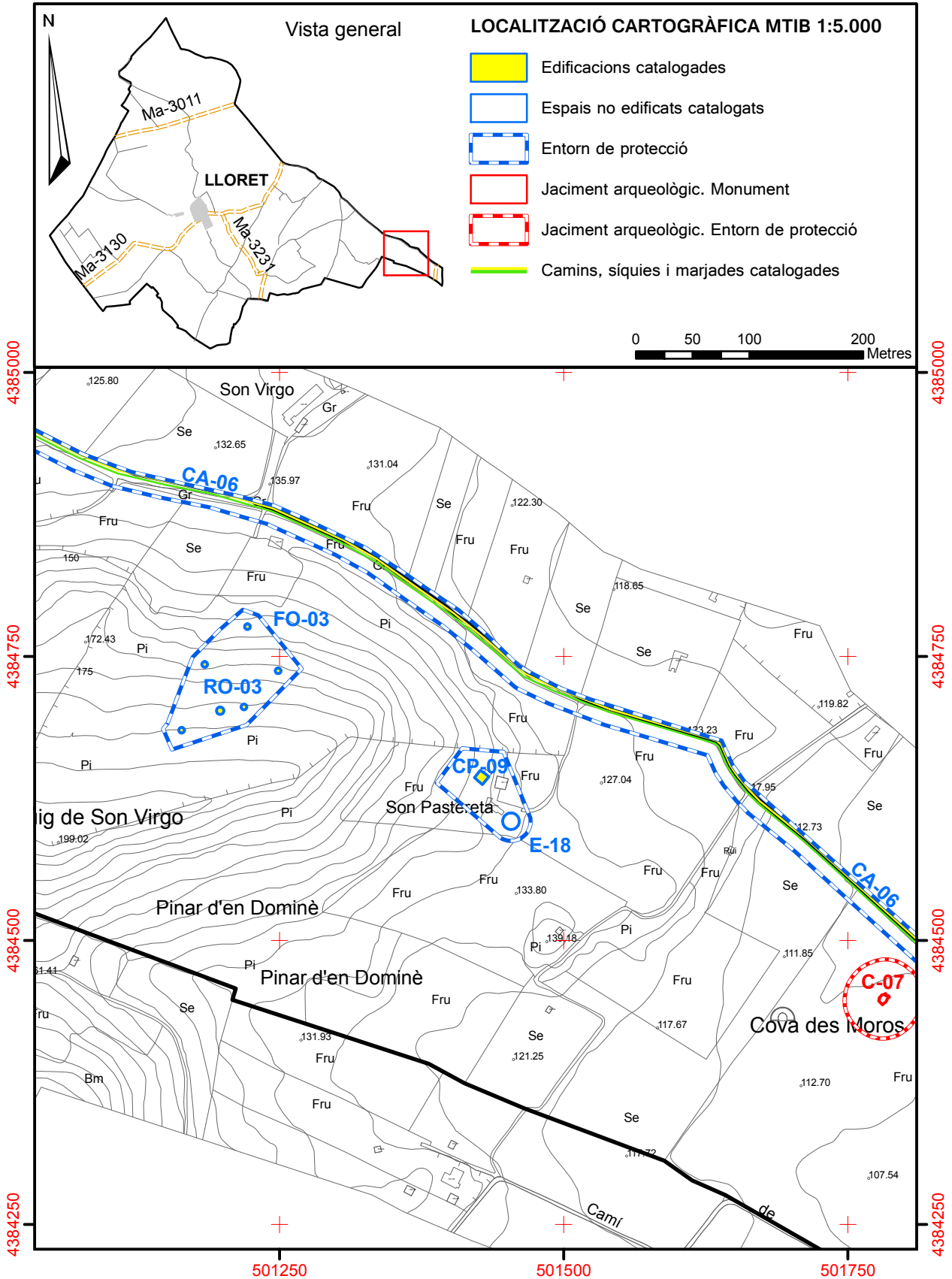

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-18

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-19
ERA DE CAN MATEU DE S'ARRAVAL	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí des Camp de Pina. A es Camp de Pina. A l'oest del terme municipal.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral Polígon 3
Parcel·la 710**UTM**X= 496157
Y= 4383856
Altitud= 149 m**Titularitat**

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-19
Eres	
ERA DE CAN MATEU DE S'ARRAVAL	

Descripció de l'element

Estructura circular de 18 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,80 m. Es situa al costat del camí del Camp de Pina CA-15.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

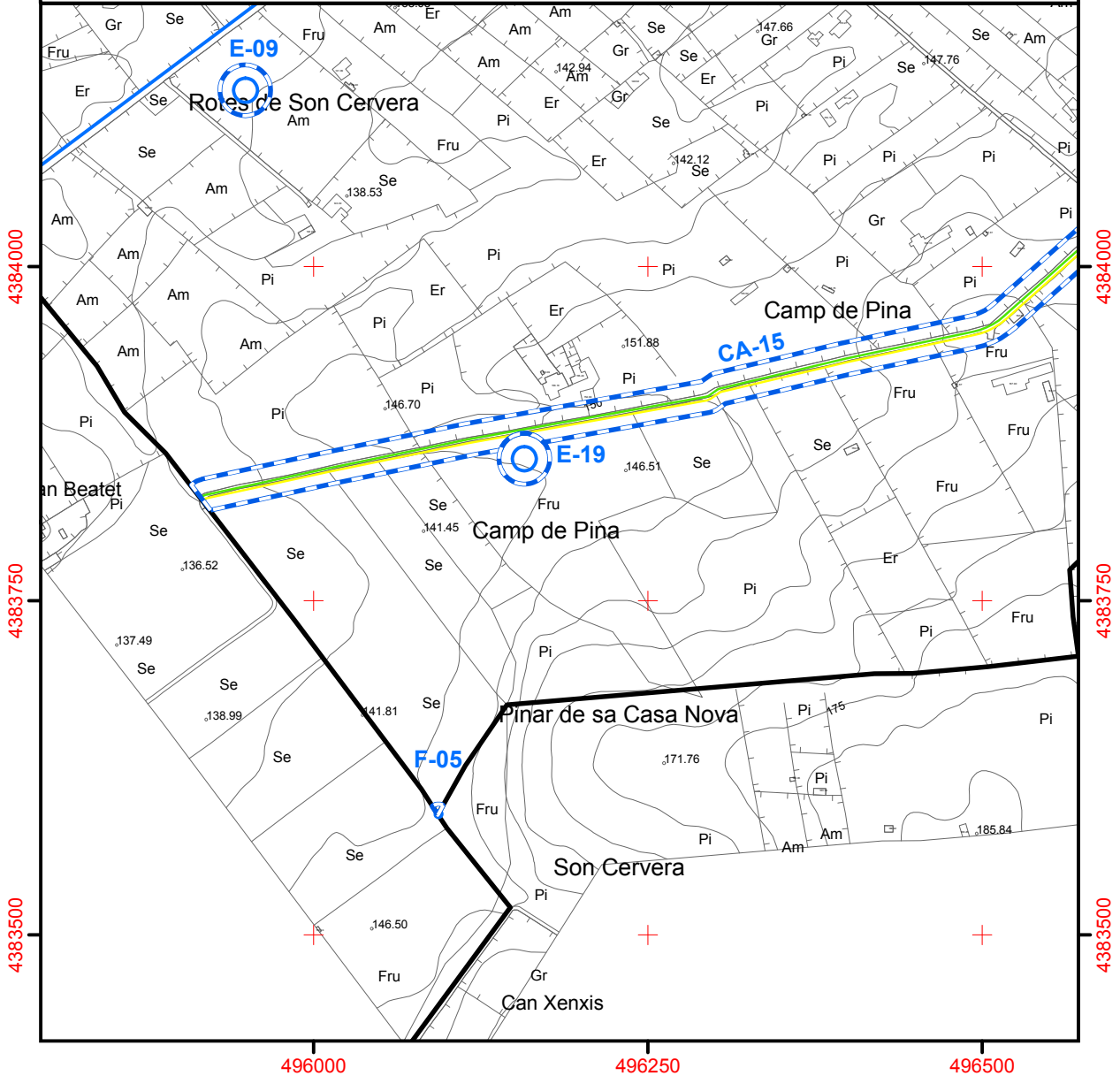
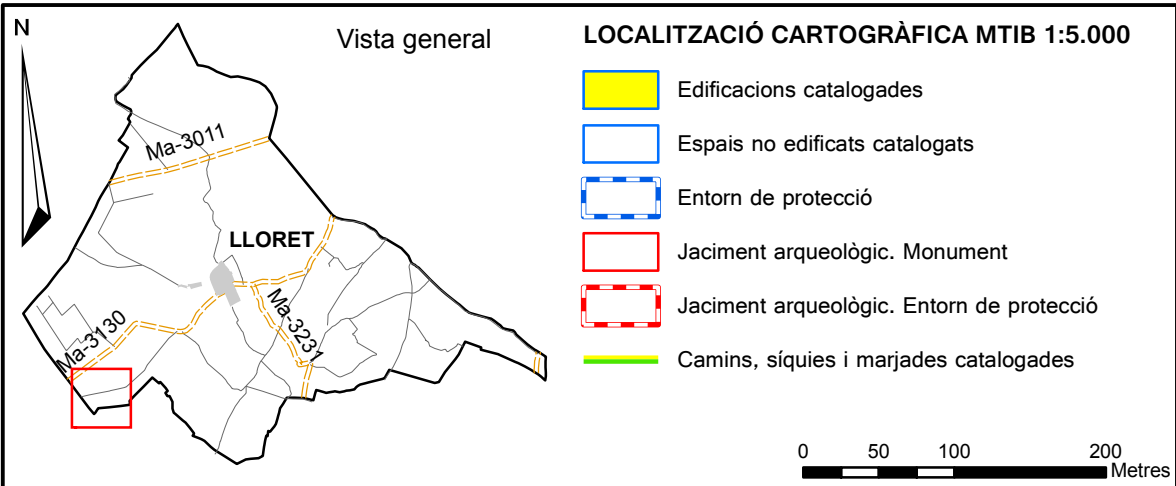
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-19

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-20
Eres		
ERA DE SA ROTA DE CAN SENYORA		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

A l'oest del terme municipal. Accés des de la carretera Ma-3130 Algaida - Sineu km 8.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral Polígon 4
Parcel·la 36**UTM**X= 496411
Y= 4384630
Altitud= 146 m**Titularitat**

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-20
Eres	
ERA DE SA ROTA DE CAN SENYORA	

Descripció de l'element

Estructura circular de 15 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,60 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

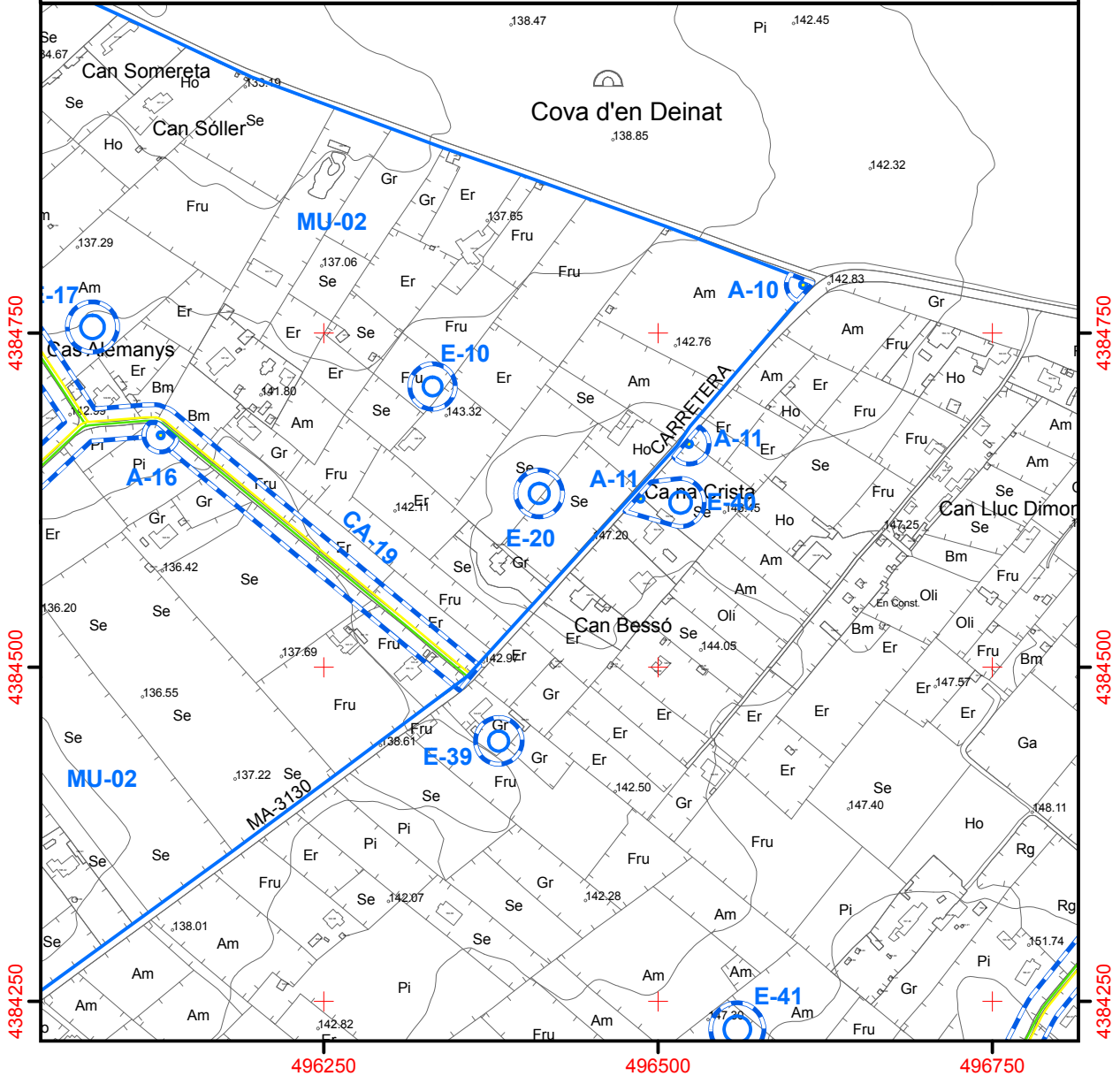
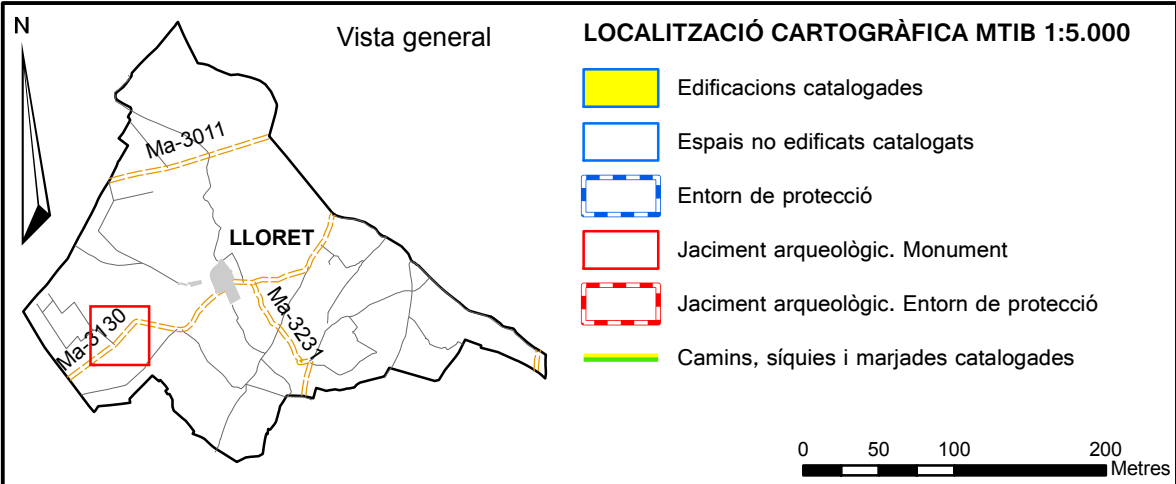
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-20

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-21
Eres		
ERA D'EN MINO		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Son Daviu. A Son Daviu. Al sud del terme municipal, ran del Camí de Son Daviu.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 3
Parcel·la 286**UTM**X= 498574
Y= 4384048
Altitud= 159 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-21
Eres	
ERA D'EN MINO	

Descripció de l'element

Estructura circular de 19 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1,40 m. Es situa al costat del camí de Son Daviu CA-08.

Estat de conservació de l'element

Estat general de conservació:

Dolent

Estat de conservació dels elements:

Dolent. S'acumulen deixalles sobre l'era.

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània. Retirar les deixalles acumulades damunt l'era.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLOGIC**Eres**

E-21

ERA D'EN MINO

Fotografies:

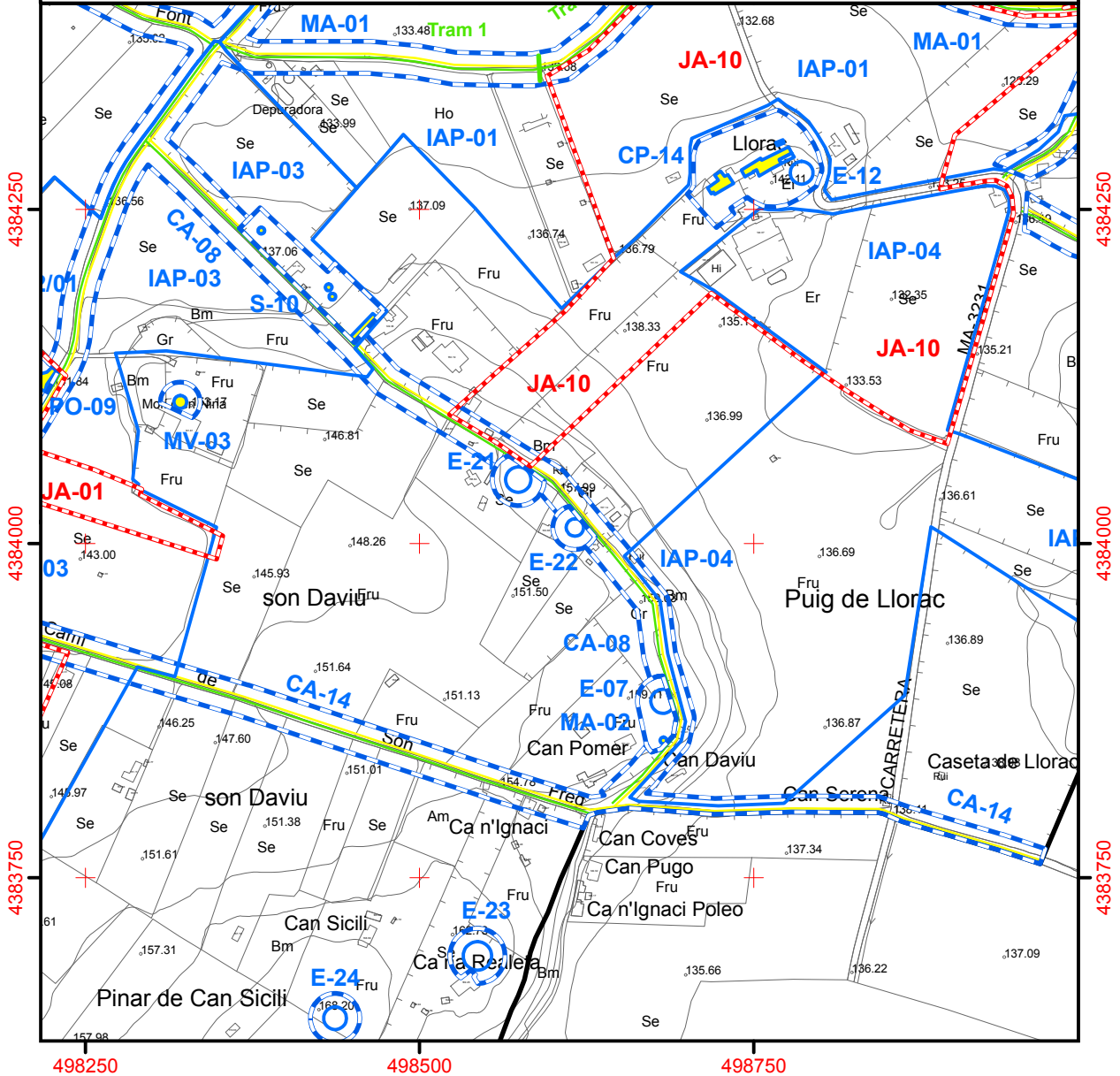
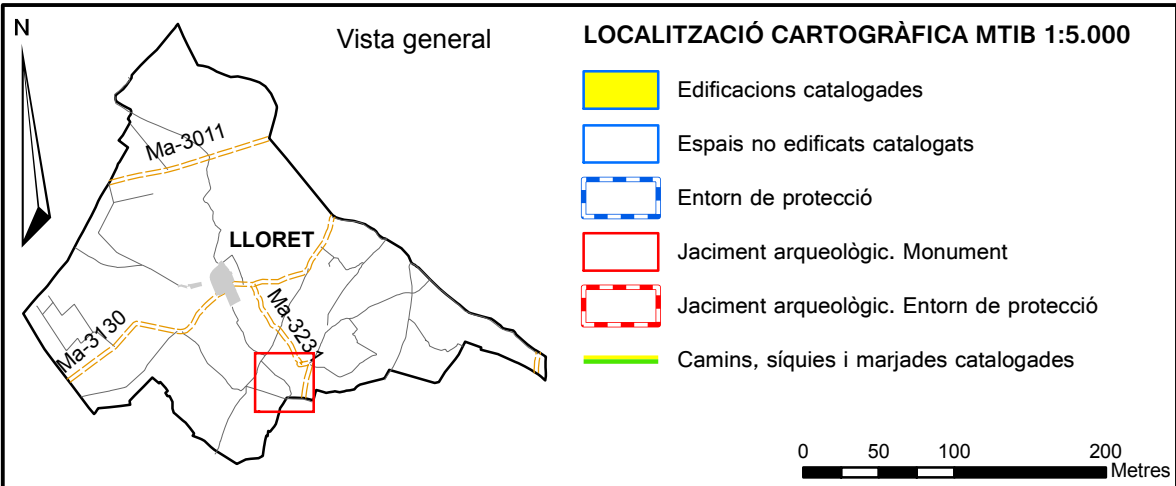
Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-21

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-22
ERA DE CAN PINAR	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Son Daviu. A Son Daviu. Al sud del terme municipal, ran del Camí de Son Daviu.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 3
Parcel·la 11**UTM**X= 498616
Y= 4384012
Altitud= 159 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-22
Eres	
ERA DE CAN PINAR	

Descripció de l'element

Estructura circular de 13 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1 m. Es situa al costat del camí de Son Daviu CA-08.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

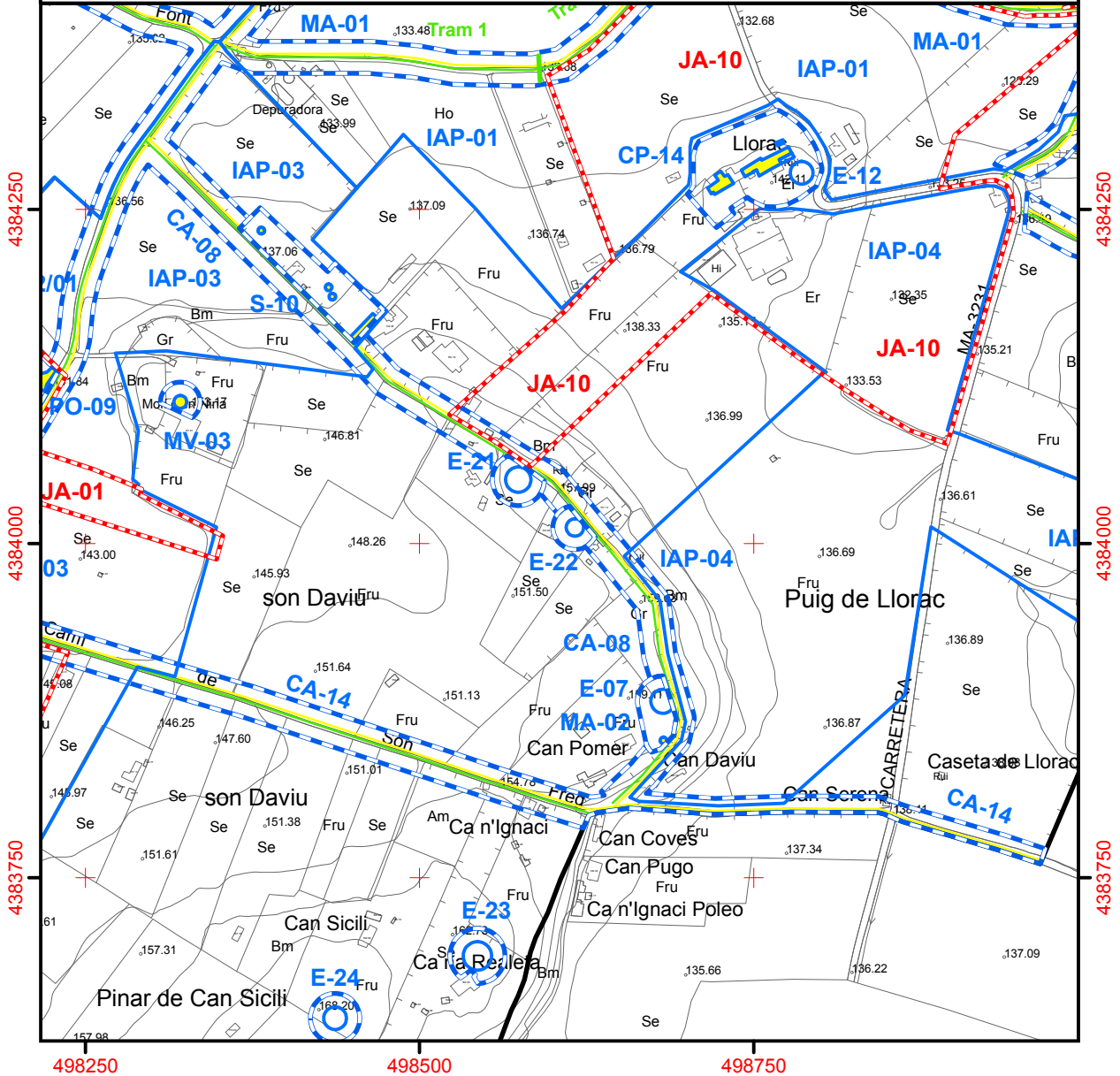
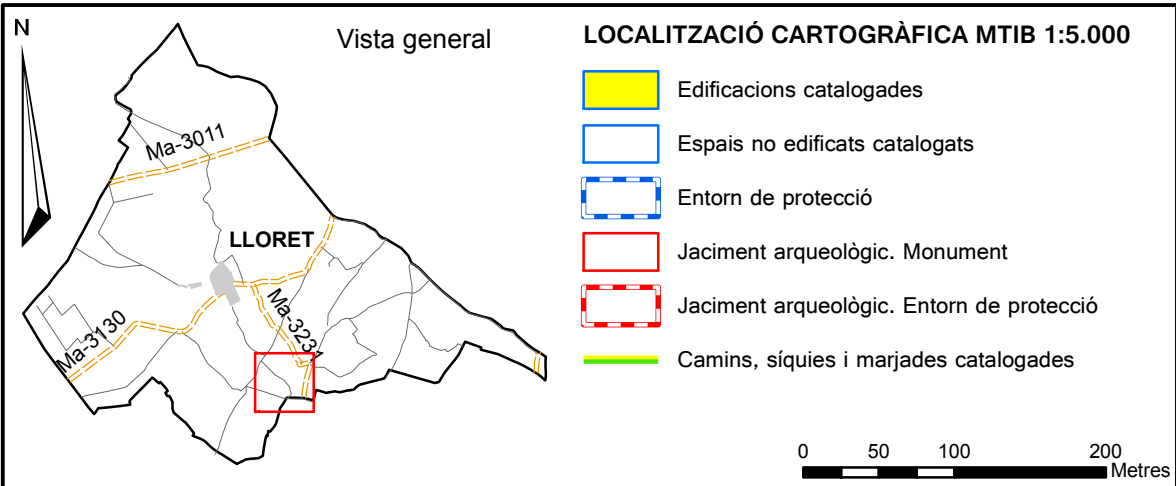
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-22

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-23
Eres	
ERA DE CA NA REALETA	

Identificació de l'element

Tipologia
Era

Identificació espacial

Localització
Accés des del Camí de Son Fred. Al sud del terme municipal, al costat nord-est de Ca na Realeta.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original
Batre

Ús actual
Sense ús

Identificació Cadastral
Polígon 3
Parcel·la 13

UTM
X= 498543
Y= 4383691
Altitud = 163 m

Titularitat
Privada

Autoria
Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-23
ERA DE CA NA REALETA	

Descripció de l'element

Estructura circular de 20 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 2 m.

Estat de conservació de l'element**_Estat general de conservació:**

Regular. Hi ha un amuntegament de runes sobre l'era.

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

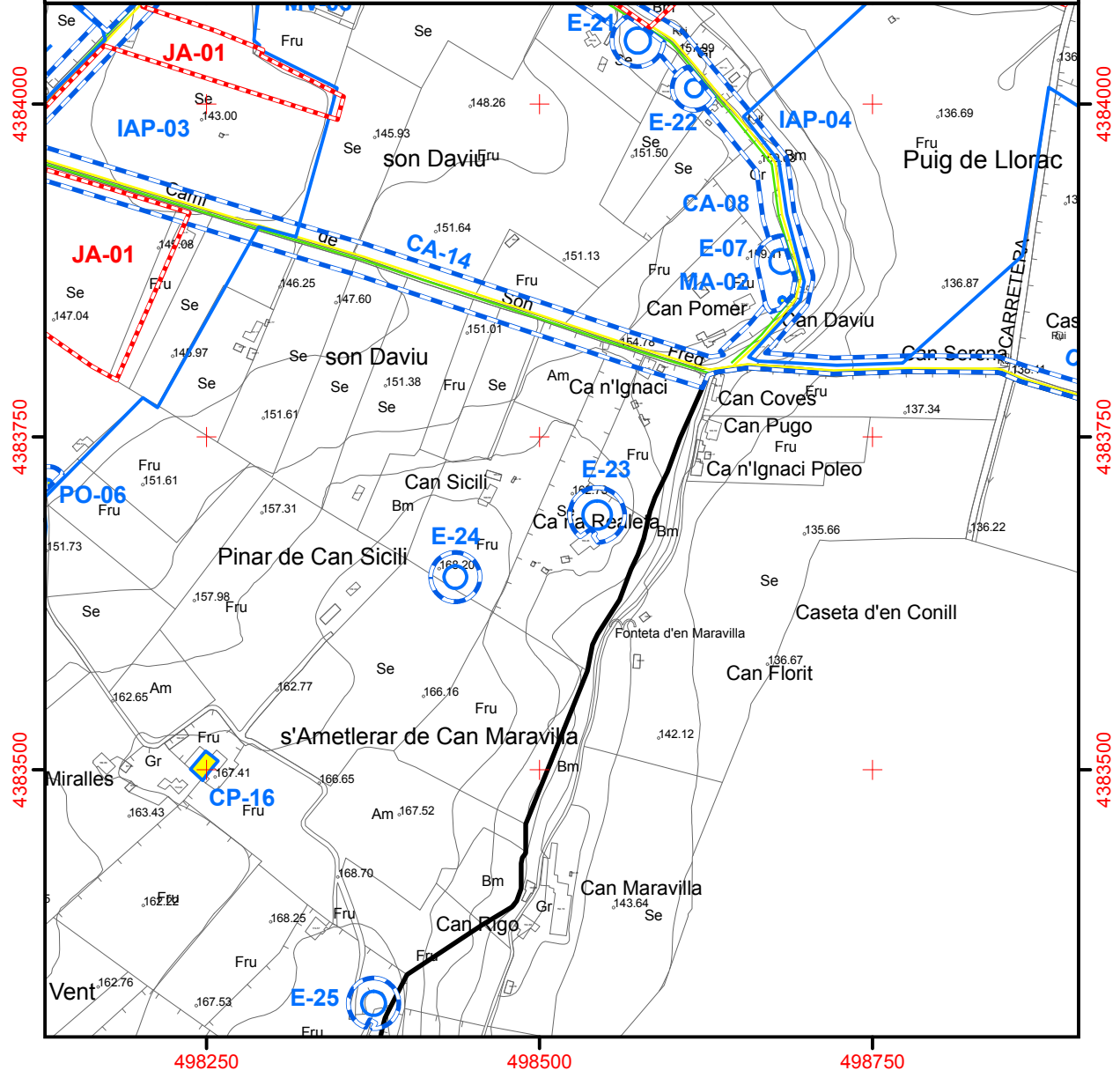
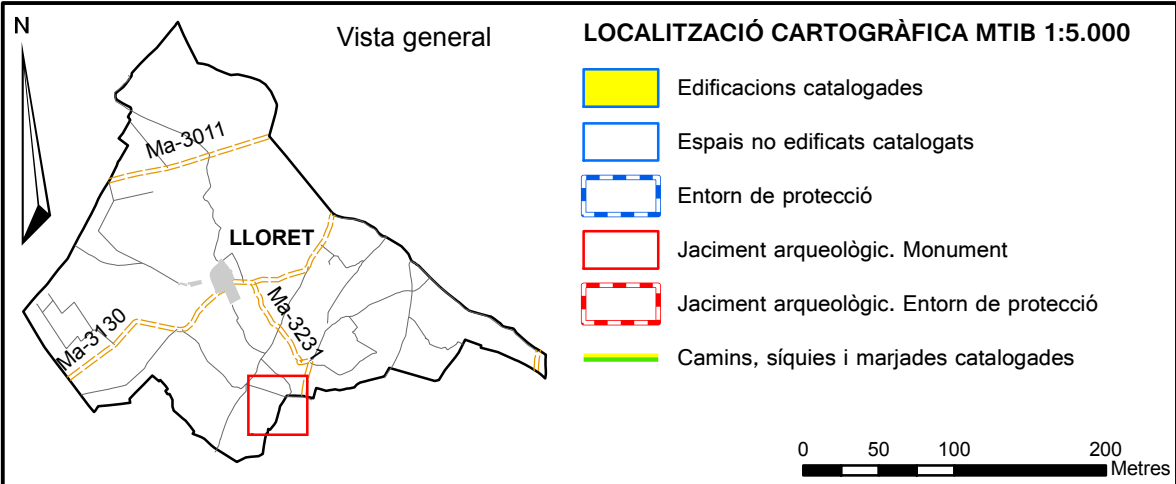
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània. Eliminar el munt de runes.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-23

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-24
Eres	
ERA DE CA N'IGNASI POLEO	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Son Fred. A Son Miraes. Al sud del terme municipal, al sud-oest de Ca na Realeta.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral Polígon 3
Parcel·la 317**UTM**X= 498437
Y= 4383645
Altitud= 169 m**Titularitat**

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-24
Eres	
ERA DE CA N'IGNASI POLEO	

Descripció de l'element

Estructura circular de 17 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1,80 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

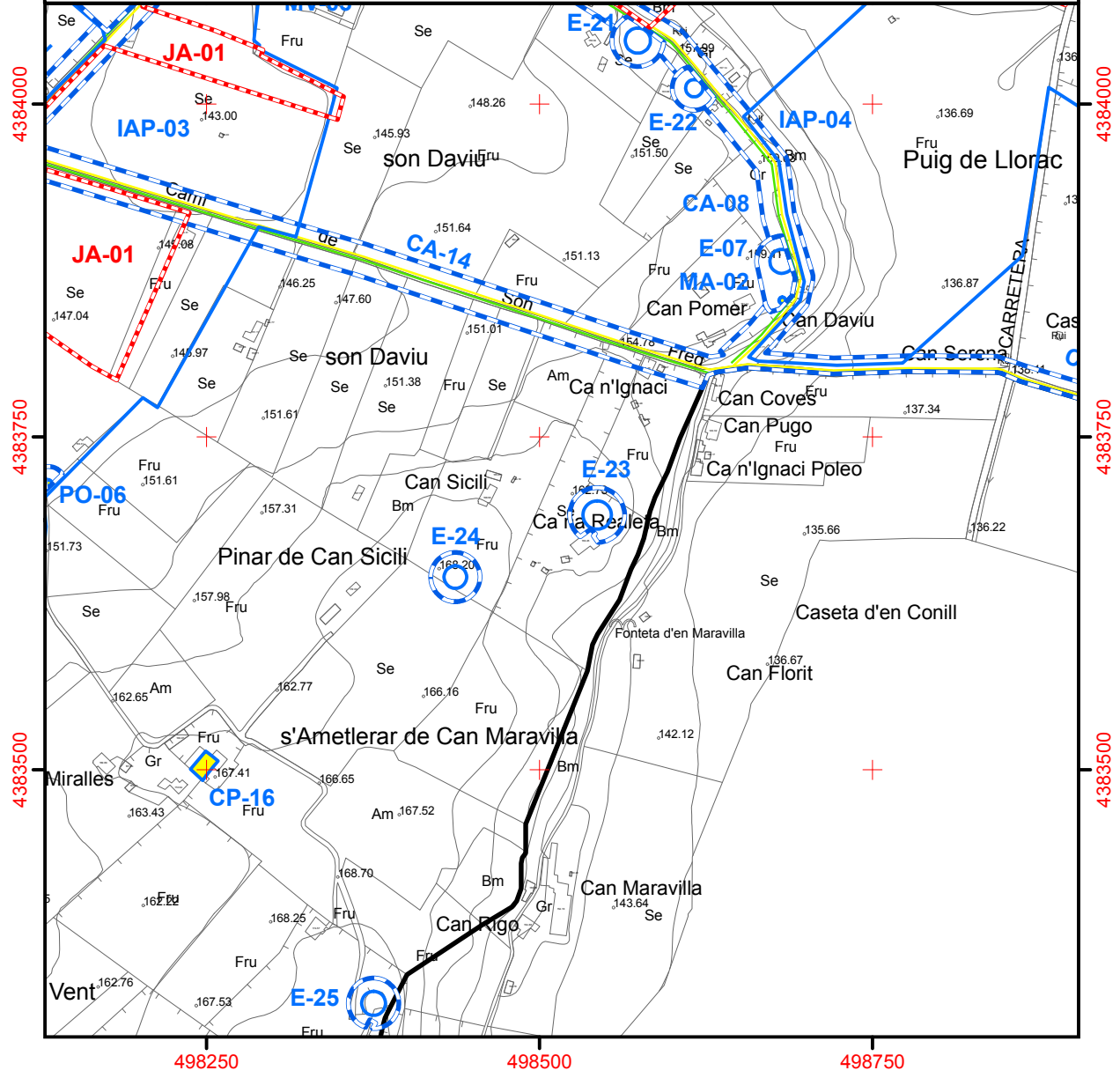
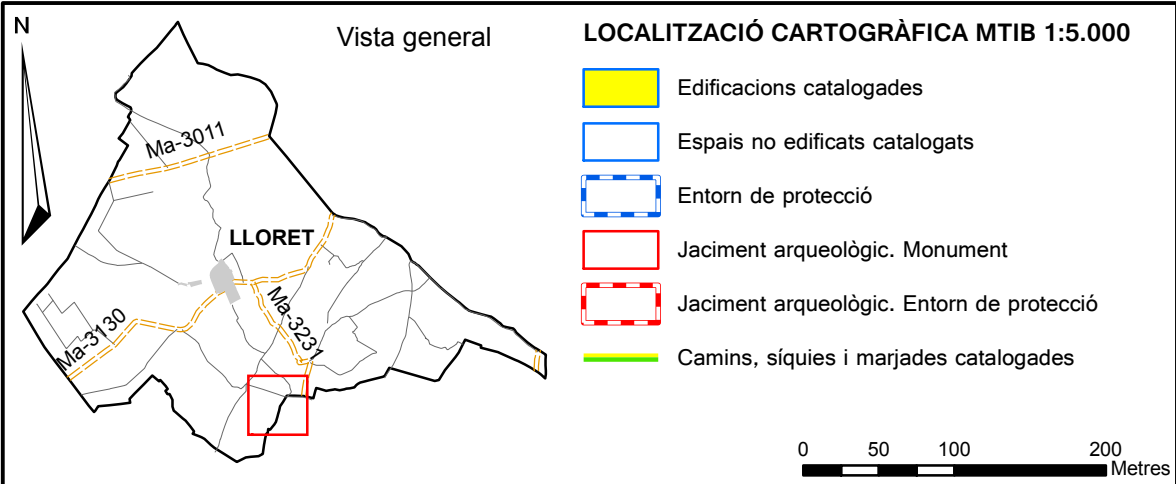
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-24

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-25
Eres	
ERA DE CAN REI	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Son Miraes. A Son Miraes. Al sud del terme municipal, entre Ca na Realeta, Son Fred, Son Vent i Son Miraes.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 22

UTM

X= 498375
Y= 4383324
Altitud= 176 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-25
Eres	
ERA DE CAN REI	

Descripció de l'element

Estructura circular de 18 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1,10 m.

Estat de conservació de l'element

Estat general de conservació:

Dolent

Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

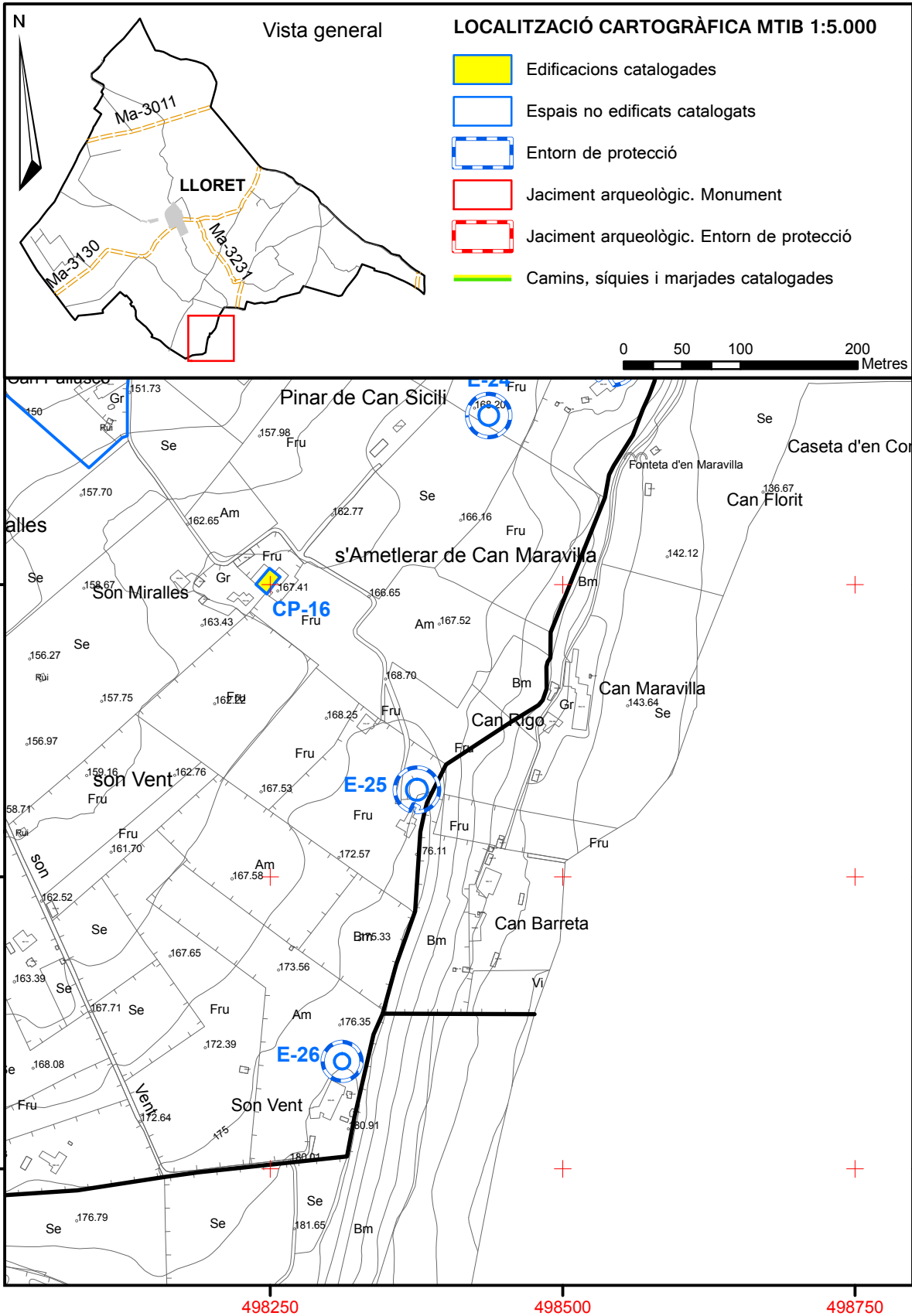
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de les deixalles situades sobre l'era. Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-25

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		E-26
Eres		
ERA DE SON VENT		

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Son Vent. Al sud del terme municipal, entre Son Fred, Son Toni Coll i Son Miraes.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 3
Parcel·la 33**UTM**X= 498311
Y= 4383092
Altitud= 181m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-26
Eres	
ERA DE SON VENT	

Descripció de l'element

Estructura circular de 13 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1,70 m. Té un pujador de quatre escalons de pedra encastats dins el marge del cintell.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

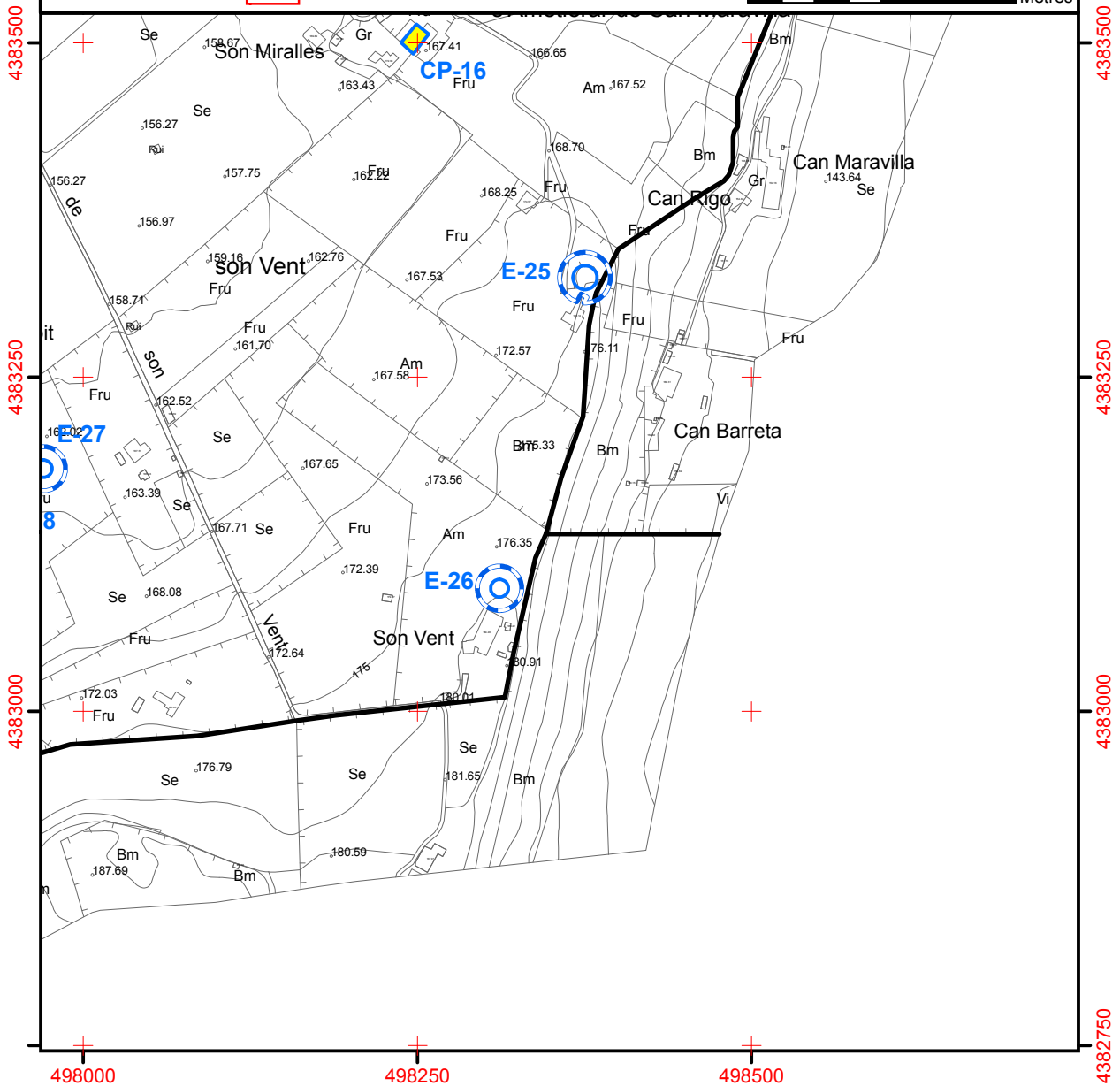
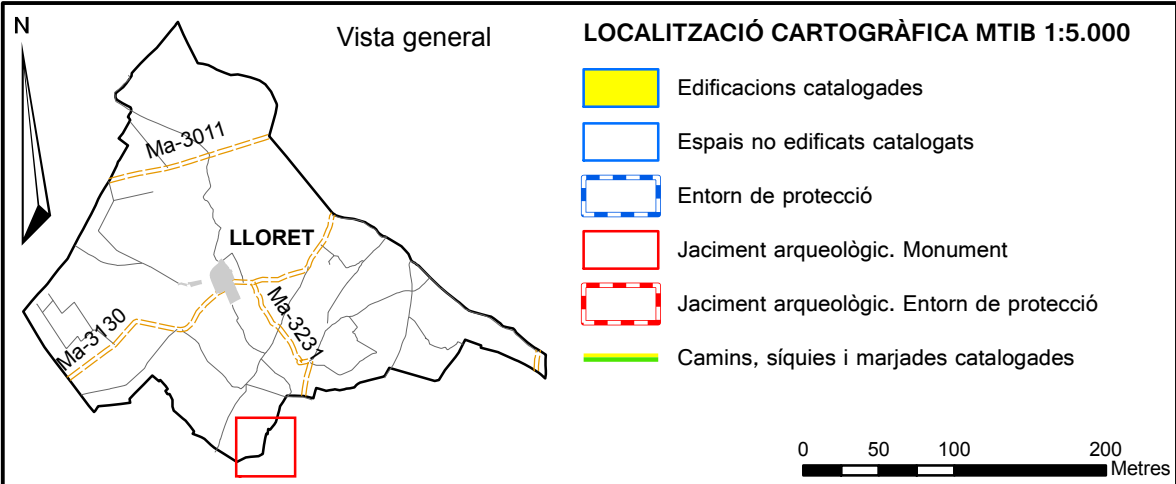
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Reparar els esboldrecs del cintell. Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-26

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-27
Eres	
ERA DE CAN NIELL	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí Vell d'Algaida. A Son Miraes. Al sud del terme municipal, entre Son Fred, Son Toni Coll, Son Vent i es Figueral.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral Polígon 3
Parcel·la 42**UTM**X= 497970
Y= 4383181
Altitud= 165 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-27
Eres	
ERA DE CAN NIELL	

Descripció de l'element

Estructura circular de 13 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

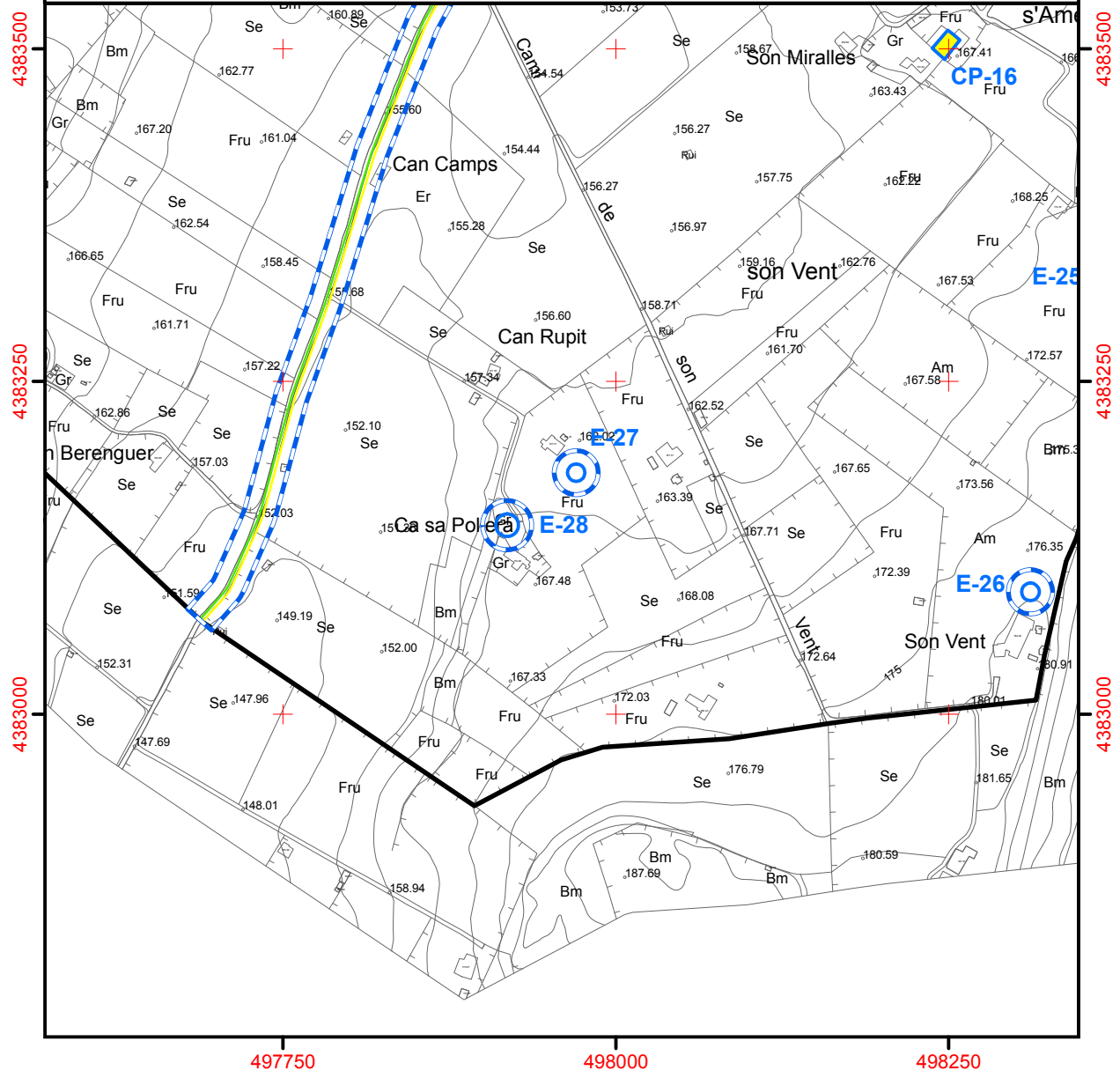
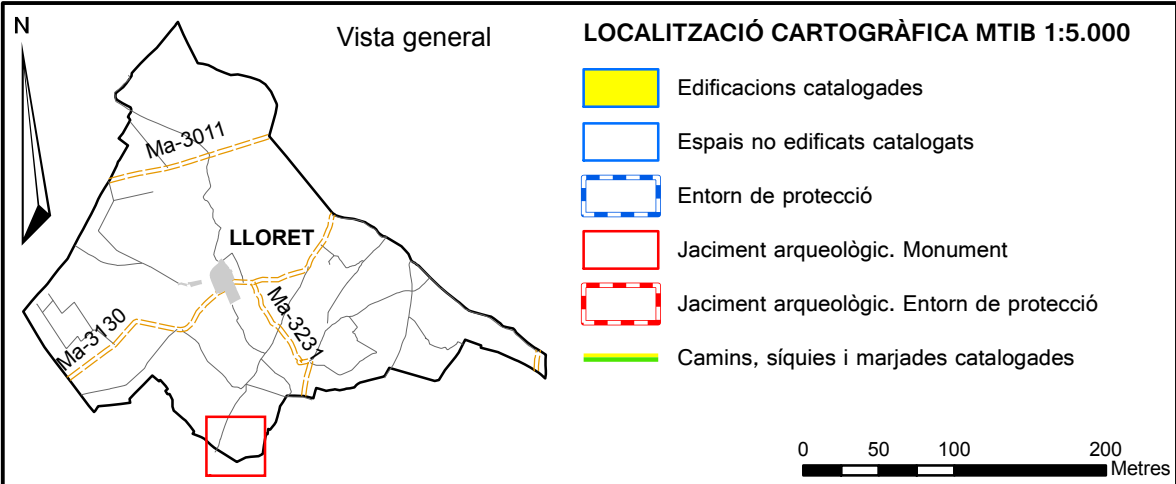
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-27

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-28
ERA DE CAS POLLER	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

--

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí Vell d'Algaida. A Son Miraes. Al sud del terme municipal, entre Son Fred, Son Toni Coll, Son Vent i es Figueral.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 42

UTM

X= 497918
Y= 4383142
Altitud= 168 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-28
Eres	
ERA DE CAS POLLER	

Descripció de l'element

Estructura circular de 17 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1,40 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

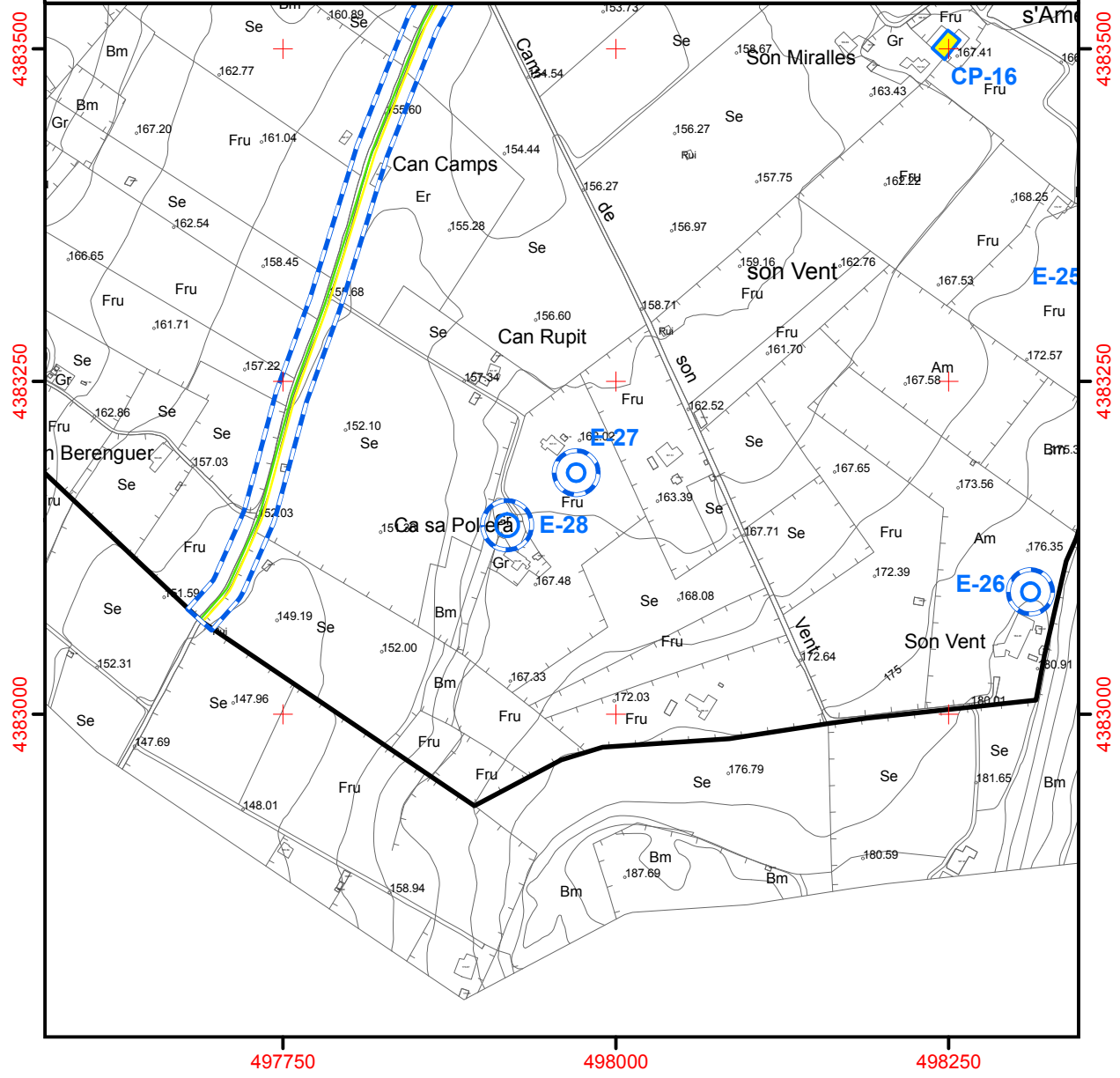
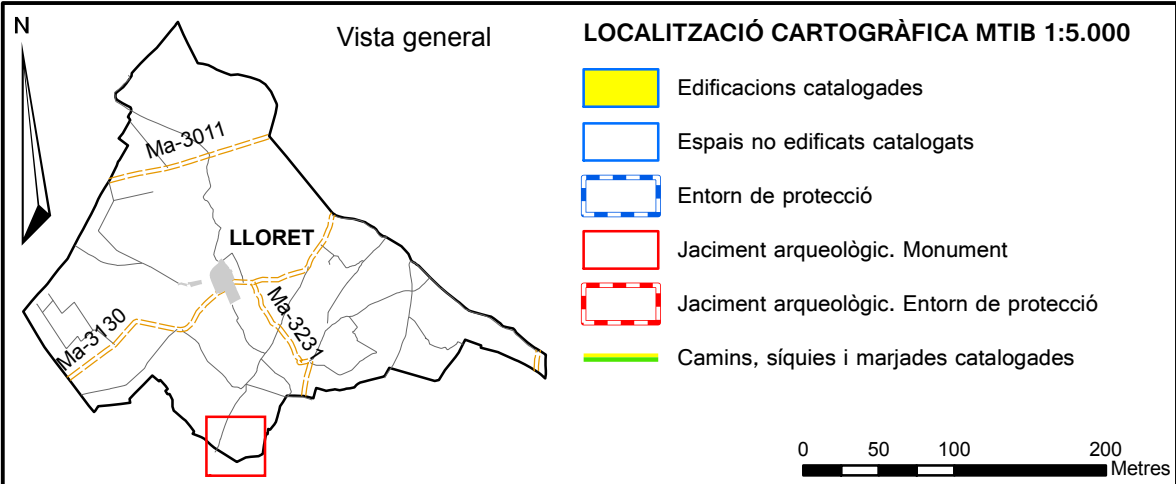
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-28

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-29
Eres	
ERA D'EN VEGILI	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí Vell d'Inca. A Son Joan Jaume. Al nord del terme municipal, entre Son Gelabert d'Alt, Son Joan Jaume, Son Joan Arnau i Can Bieló.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 1
Parcel·la 144

UTM

X= 497889
Y= 4386550
Altitud= 189 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-29
Eres	
ERA D'EN VEGILI	

Descripció de l'element

Estructura circular de 23 m de diàmetre sobre un cintell d'alçada màxima de 2,20 m. Presenta dos escalons de pedra a mode de pujador.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

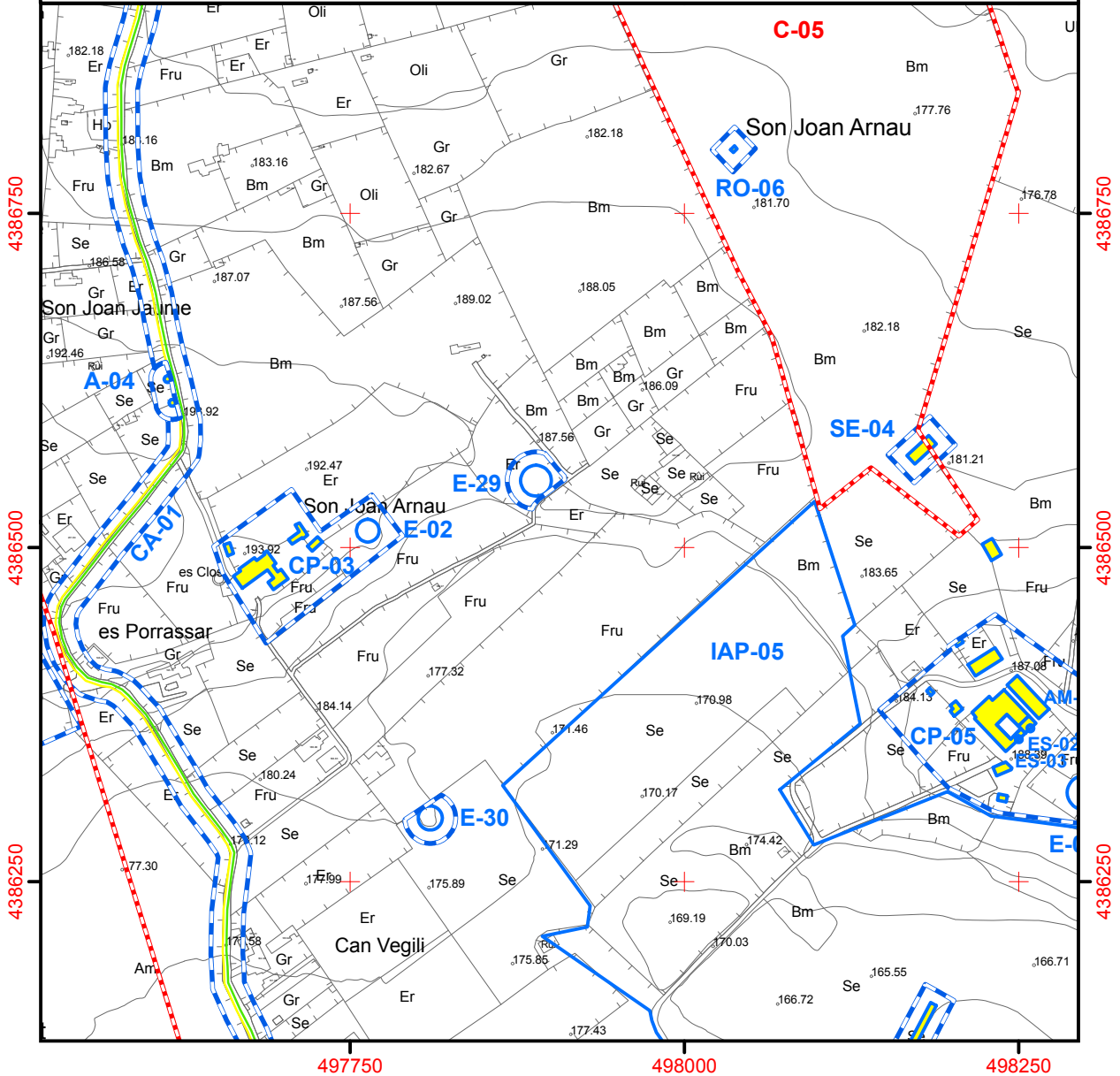
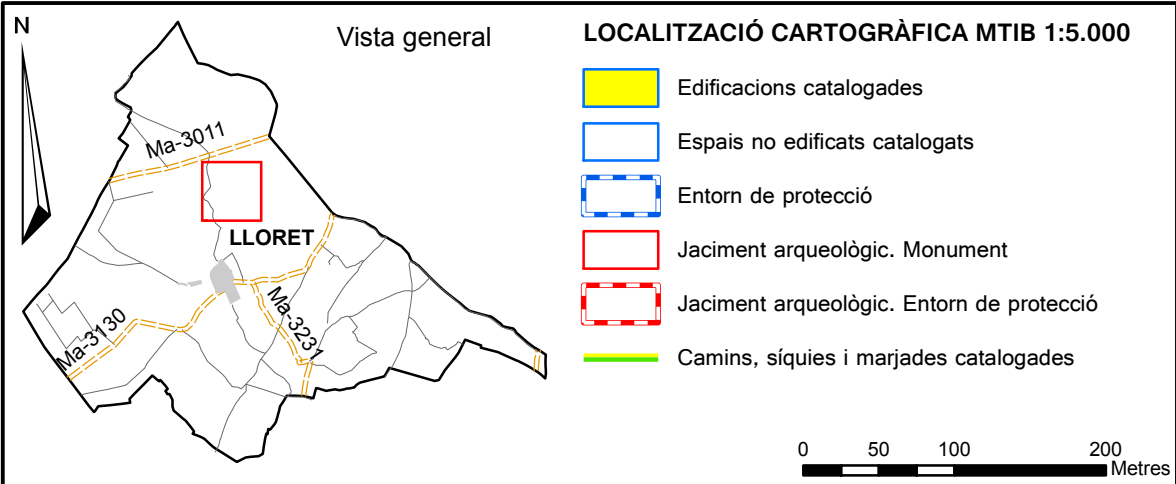
PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-29

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-30
Eres	
ERA DE NA BALAGUERA	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí Vell d'Inca. A Son Joan Jaume. Al nord del terme municipal, entre Son Gelabert d'Alt, Son Joan Jaume, Son Joan Arnau, s'Hort i Can Bieló.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 1
Parcel·la 131

UTM

X= 497810
Y= 4386298
Altitud= 183 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-30
ERA DE NA BALAGUERA	

Descripció de l'element

Estructura circular de 18 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1,30 m.

Estat de conservació de l'element

Estat general de conservació:

Dolent

Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

S'ha instal·lat una reixeta metàl·lica a mode de tancat.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Eliminar la reixeta metàl·lica.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLOGIC

Eres

E-30

ERA DE NA BALAGUERA

Fotografies:

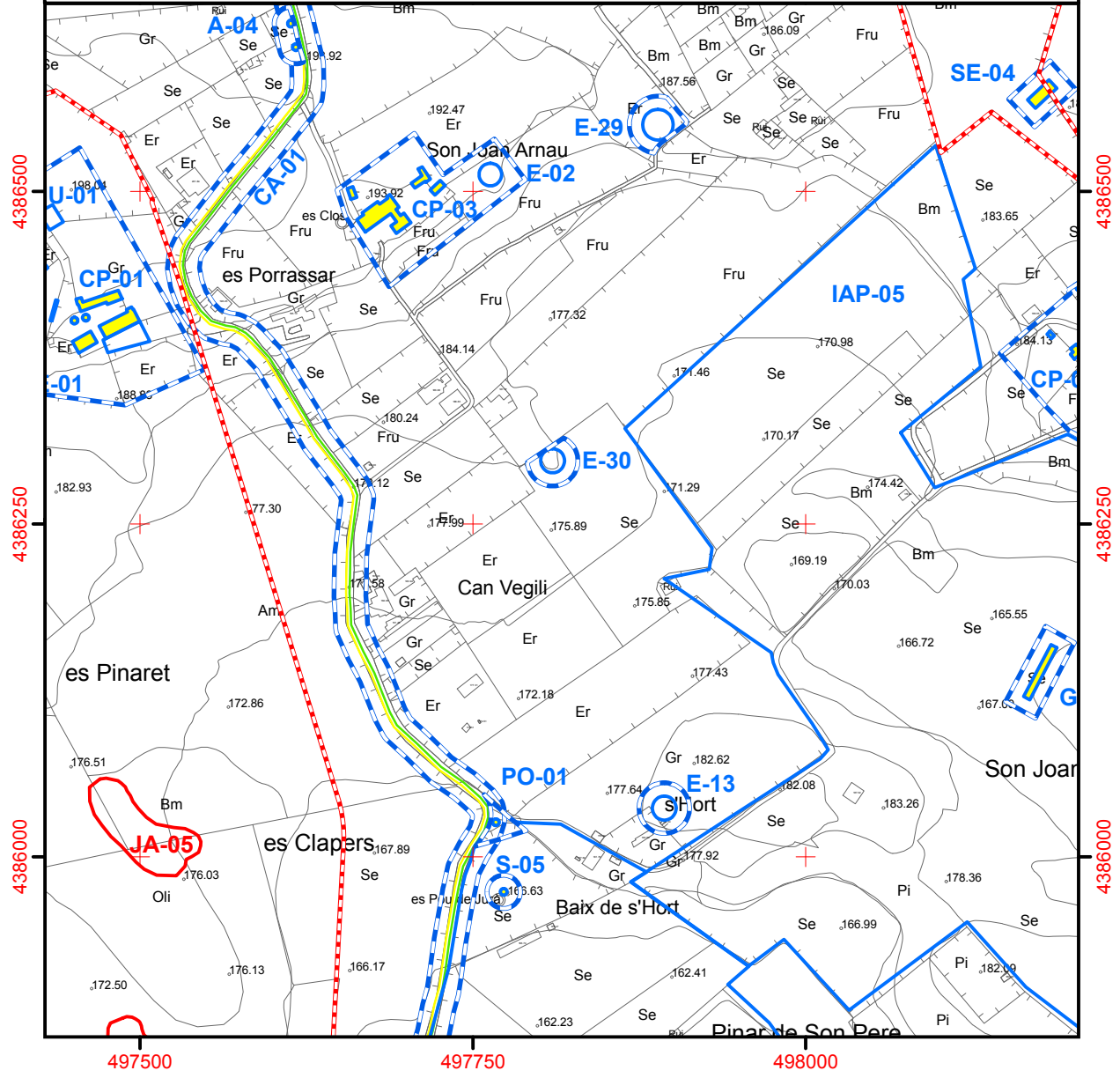
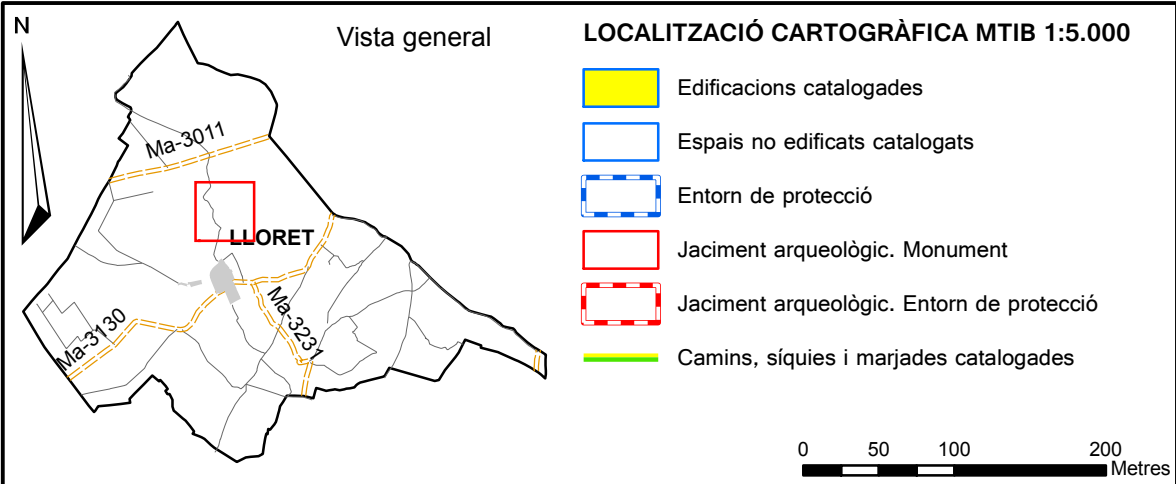

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-30

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-31
Eres	
ERA DE CAN JULIÀ MARRON	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Cas Moro Tabac. A l'oest del casc urbà, entre Son Gelabert de Baix, Son Lluc, es Molins i sa Comuna.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon 4
Parcel·la 224

UTM

X= 497166
Y= 4385440
Altitud= 158 m

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-31
Eres	
ERA DE CAN JULIÀ MARRON	

Descripció de l'element

Estructura circular de 16 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 1 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

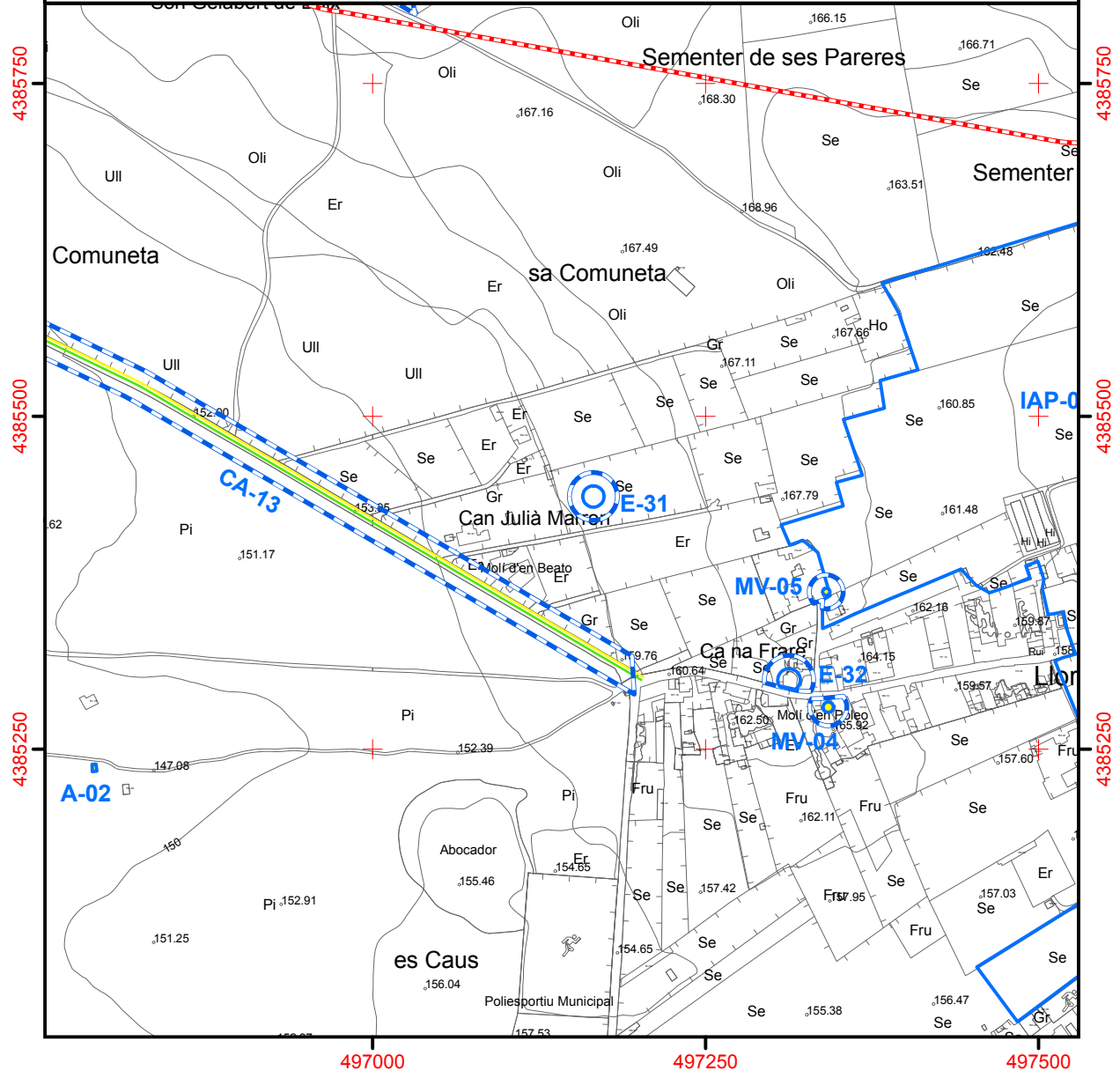
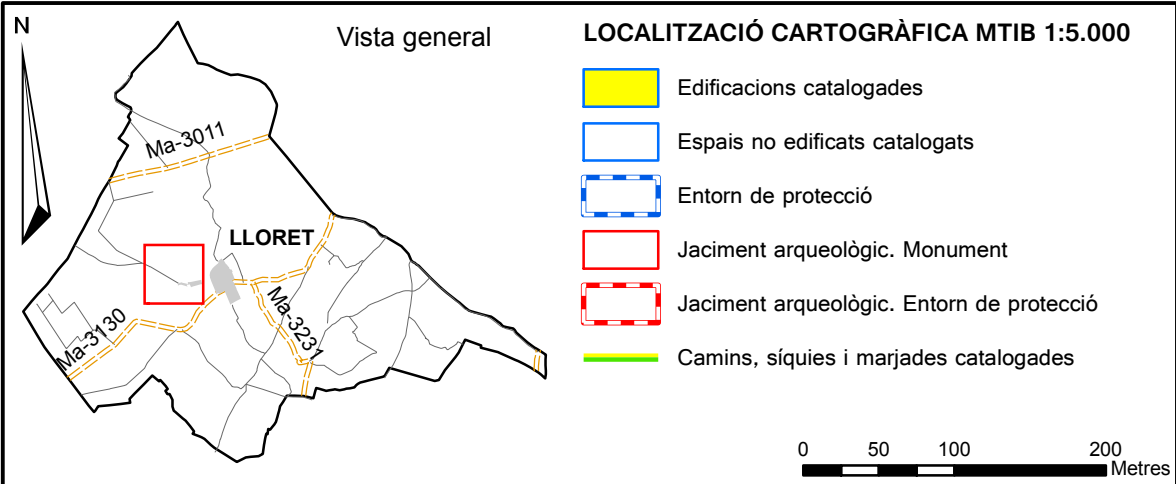
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-31

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-32
Eres	
ERA DE CAN COMPANYY	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Carrer Major. A es Molins. A l'oest del casc urbà, entre Son Lluç, es Camp Jeu i sa Comuna.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral Polígon 4
Parcel·la 232**UTM**X= 497342
Y= 4385281
Altitud= 163 m**Titularitat**

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-32
Eres	
ERA DE CAN COMPANYY	

Descripció de l'element

Estructura circular de 17 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,60 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

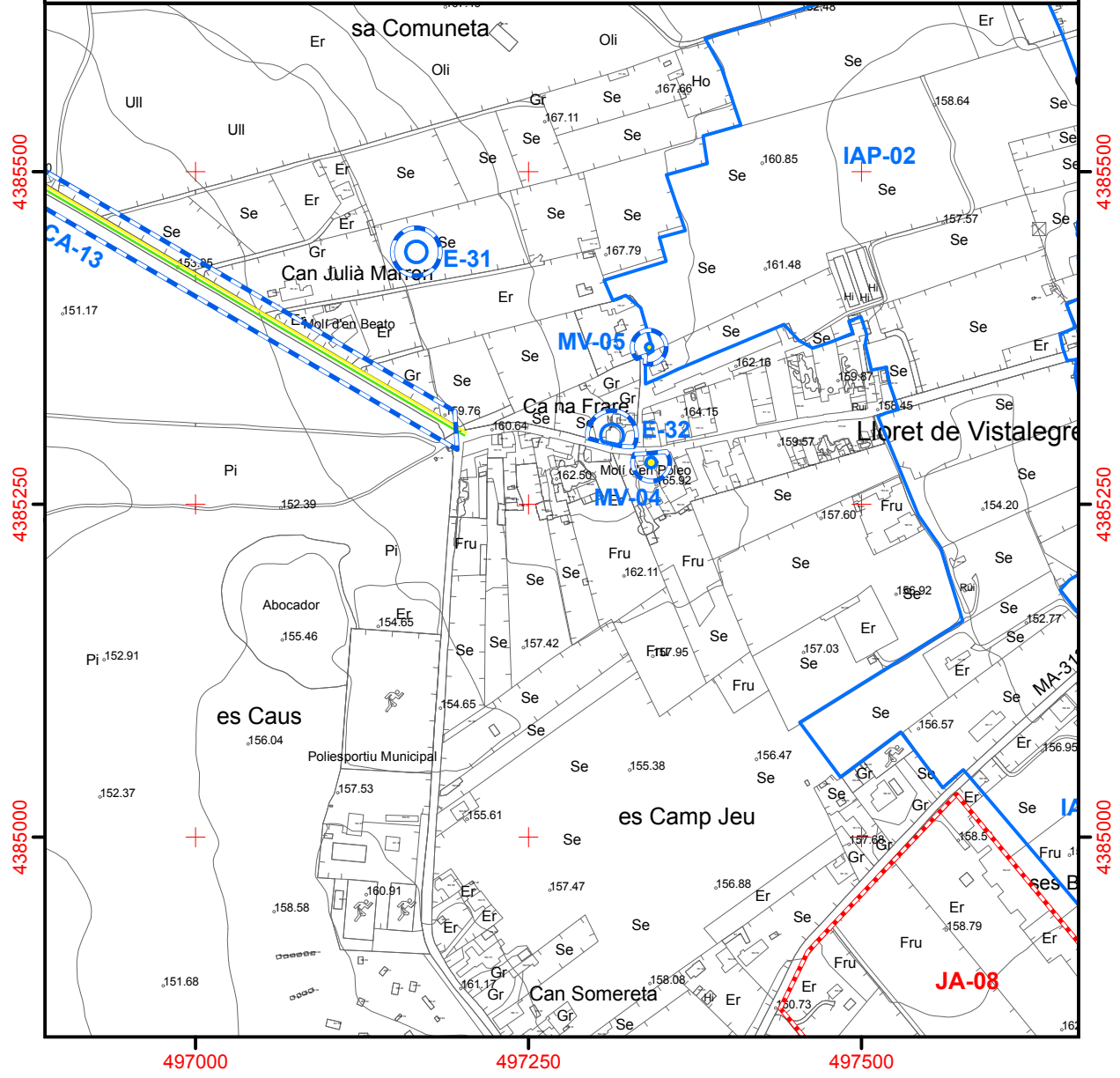
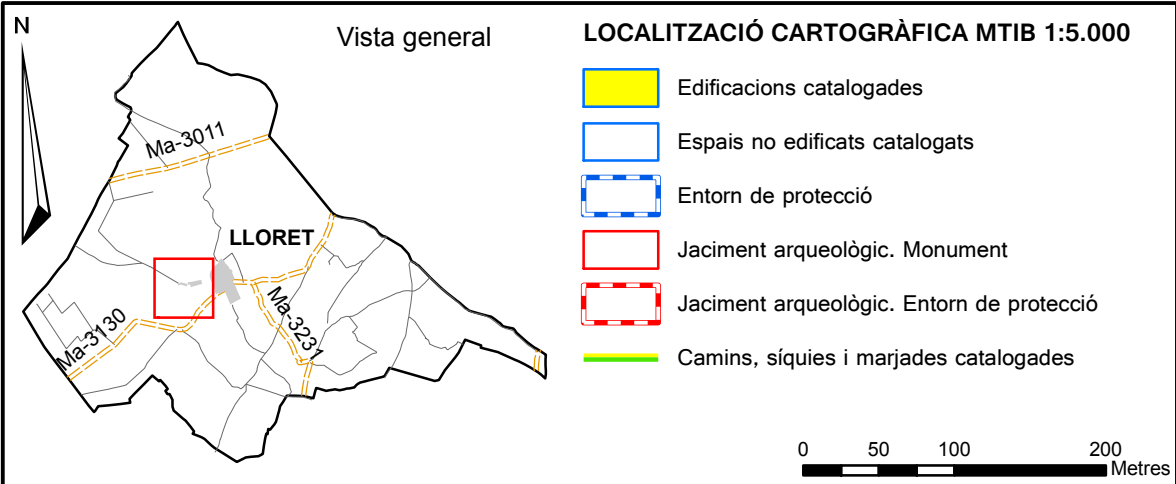
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-32

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-33
ERA DE CAN XUTO	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de sa Casa Nova. A l'oest del terme municipal, entre es Figueral, ses Cases de sa Casa Nova, Son Pixedis i Son Boló.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 623

UTM

X= 497168
Y= 4383938
Altitud= 167m

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-33
Eres	
ERA DE CAN XUTO	

Descripció de l'element

Estructura circular de 16 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,30 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el conjunt format per l'era E-33 i els pujadors MA-06 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLOGIC

Eres

E-33

ERA DE CAN XUTO

Fotografies:

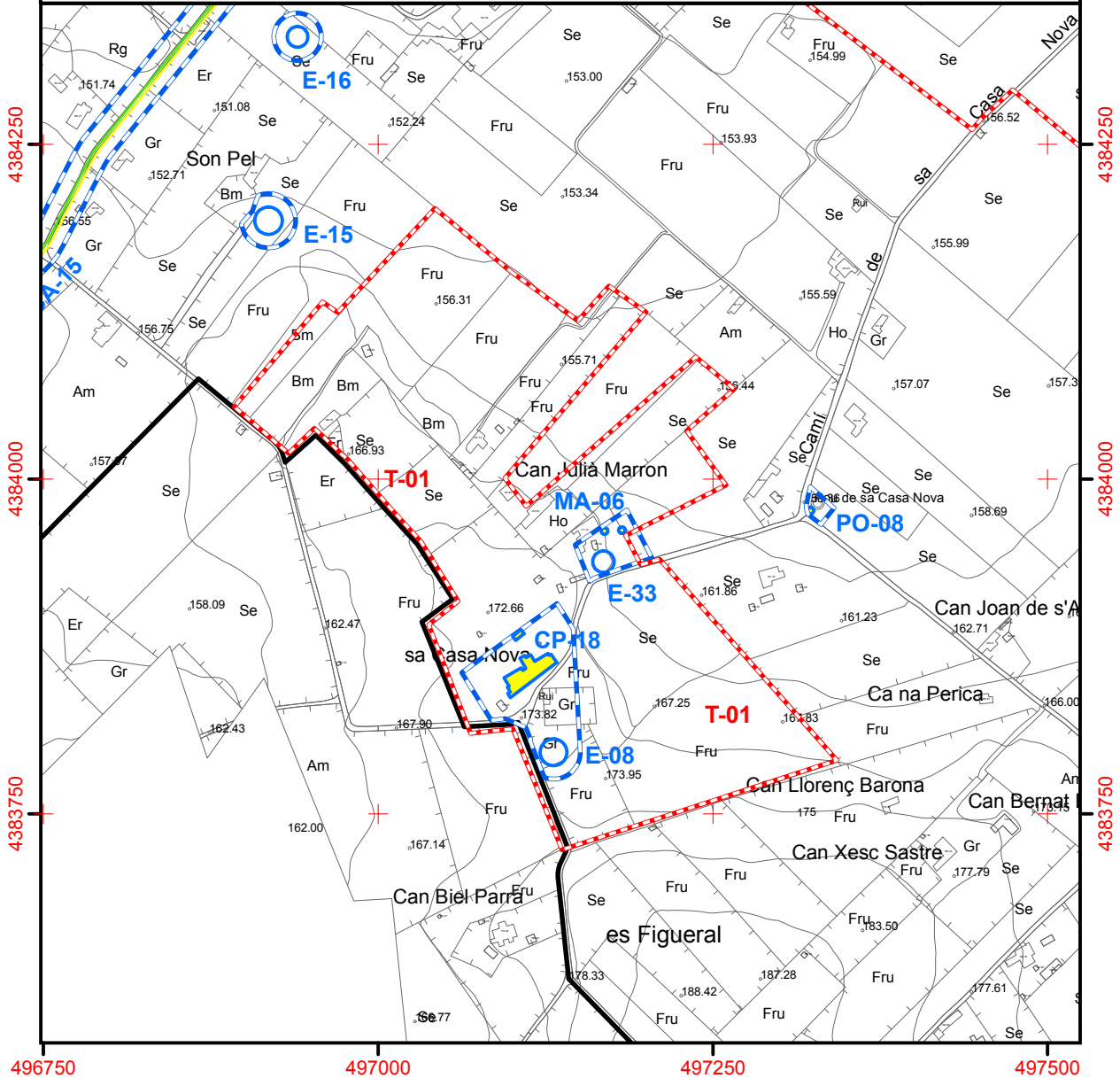
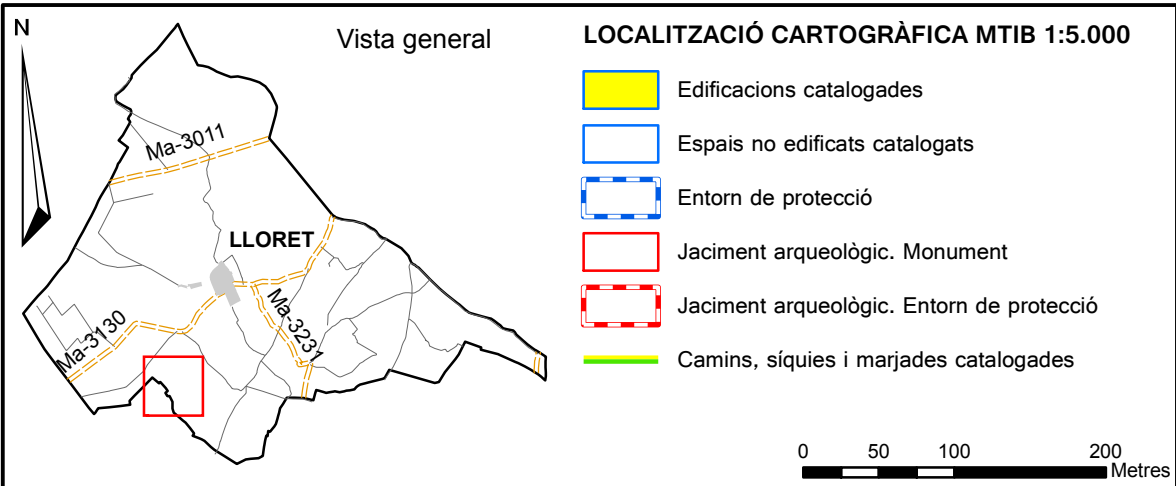

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-33

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-34
ERA DE CAS MORO TABAC	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Cas Moro Tabac. Al nord-oest del terme municipal, entre sa Comuna, sa Carretera Vella de Sineu Ma-3011, Son Gelabert d'Alt i Son Gelabert de Baix.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon 4
Parcel·la 171

UTM

X= 496208
Y= 4386044
Altitud= 155 m

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-34
ERA DE CAS MORO TABAC	

Descripció de l'element

Estructura circular de 18 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,65 m.

Estat de conservació de l'element

Estat general de conservació:

Dolent

Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

S'han realitzat algunes construccions sobre l'era.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Eliminar les construccions situades sobre l'era.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLOGIC

Eres

E-34

ERA DE CAS MORO TABAC

Fotografies:

Ortofoto 2015:

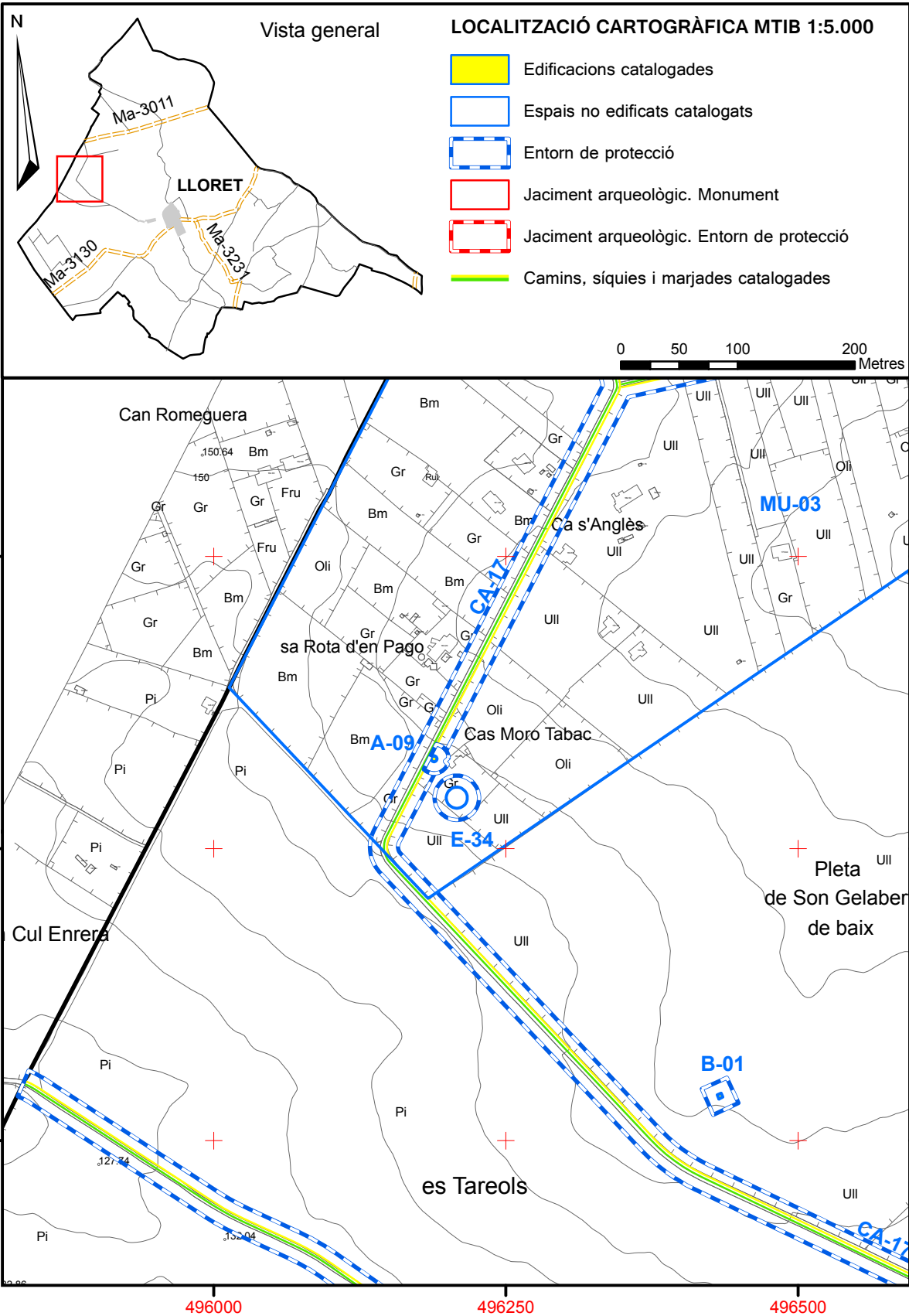

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-34

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-35
ERA DE CAN NADAL ROSSET	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí des Establidors. Al nord-oest del terme municipal, entre ses Rotes Velles, Son Gelabert d'Alt, es Rafalot i Son Gelabert de Baix.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon 4
Parcel·la 157

UTM

X= 496425
Y= 4386652
Altitud= 175 m

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-35
Eres	
ERA DE CAN NADAL ROSSET	

Descripció de l'element

Estructura circular de 17 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,60 m.

Estat de conservació de l'element**_Estat general de conservació:**

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

L'era ha estat enjardinada.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Eres

E-35

ERA DE CAN NADAL ROSSET

Fotografies:

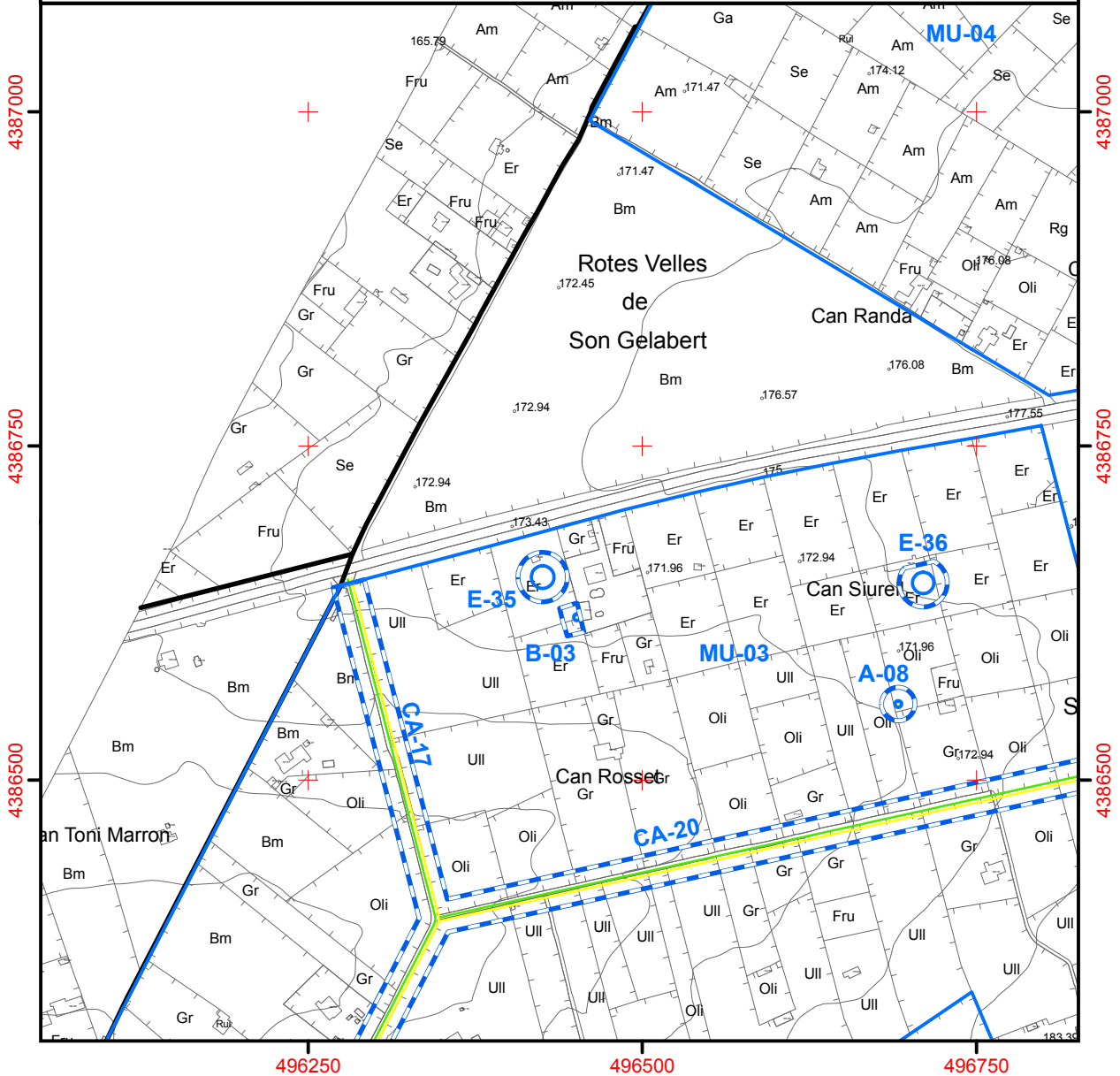
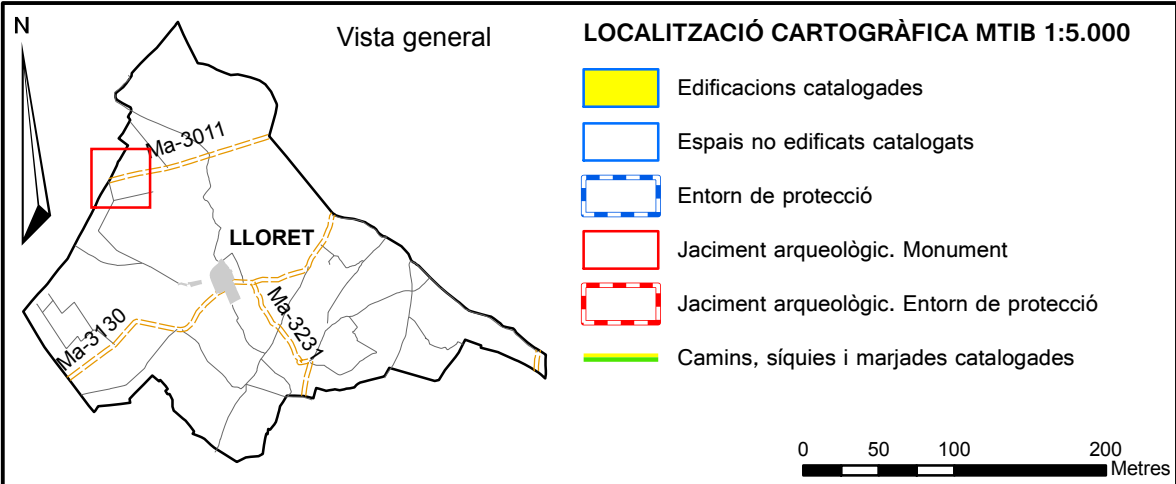

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-35

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-36
Eres	
ERA DE CAN SIURELL	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des de la Carretera Vella de Sineu Ma-3011. Al nord-oest del terme municipal, entre ses Rotes Velles, Son Gelabert d'Alt, es Rafalot i Son Gelabert de Baix.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon 4
Parcel·la 153

UTM

X= 496710
Y= 4386648
Altitud= 175 m

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLOGIC Eres	E-36
ERA DE CAN SIURELL	

Descripció de l'element

Estructura circular de 16 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,90 m.

Estat de conservació de l'element

Estat general de conservació:

Dolent

Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

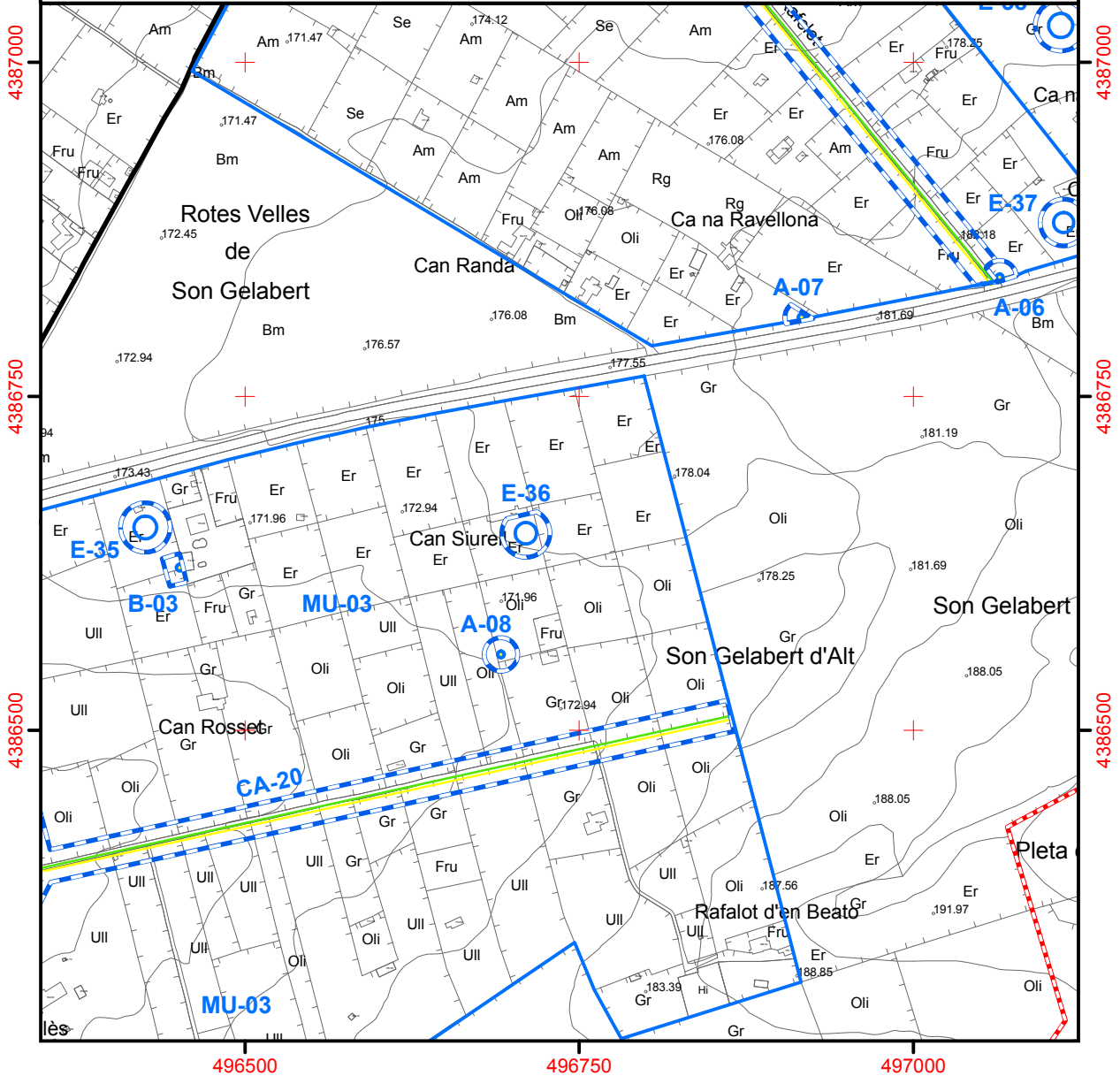
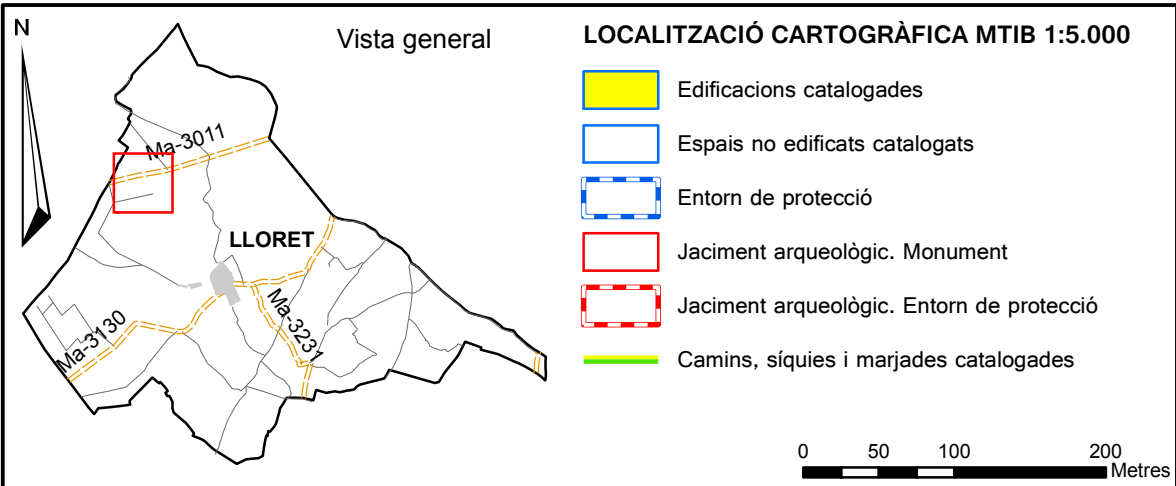
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-36

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-37
Eres	
ERA DE CAS GARRIGUER	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de la Carretera Vella de Sineu Ma-3011. A ses Rotes de Son Marron. Al nord del terme municipal, entre es Camí des Rafalet, s'Escala des Carro i la Carretera Vella de Sineu.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 5
Parcel·la 46

UTM

X= 497112
Y= 4386880
Altitud= 182 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-37
ERA DE CAS GARRIGUER	

Descripció de l'element

Estructura circular de 15 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,70 m.

Estat de conservació de l'element

Estat general de conservació:

Dolent

Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

S'ha construït una piscina.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Eliminar la piscina.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Eres

E-37

ERA DE CAS GARRIGUER

Fotografies:

Ortofoto 2015:

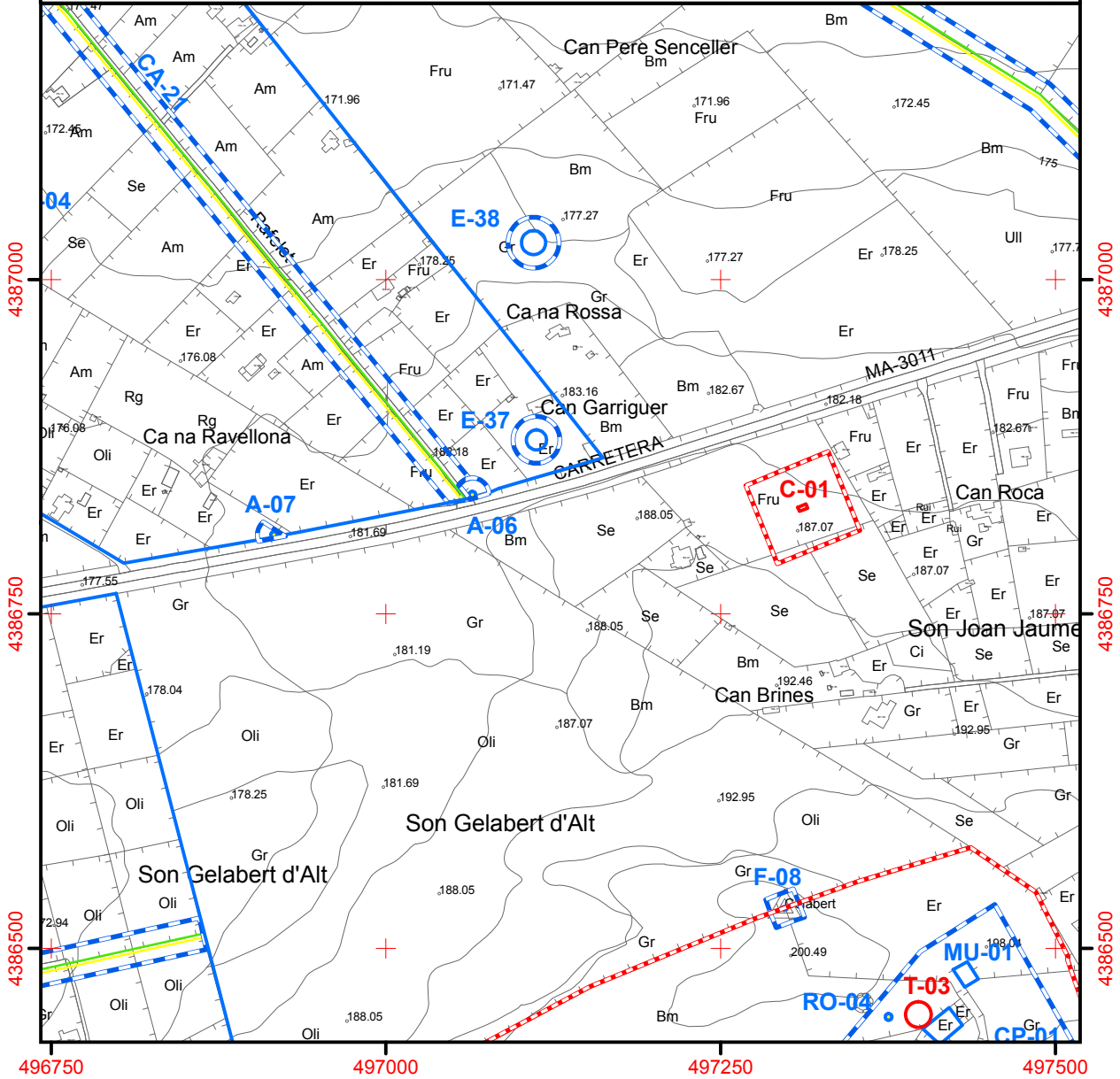
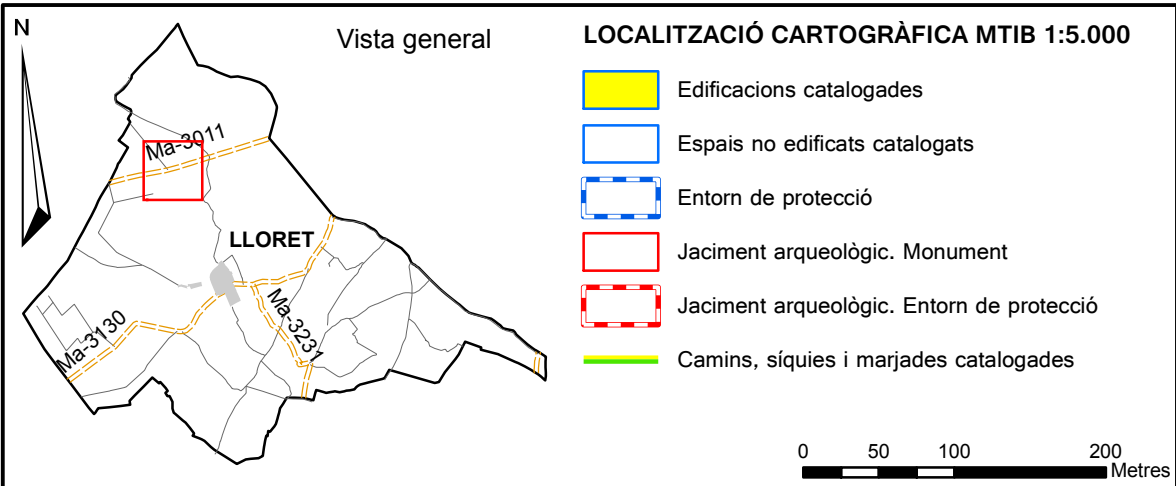

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-37

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-38
Eres	
ERA DE S'ESCALA DES CARRO	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de la Carretera Vella de Sineu Ma-3011 i des del Camí des Rafalet. A ses Rotes de Son Marron. Al nord del terme municipal, entre es Camí des Rafalet, Son Marron i sa Carretera Vella de Sineu.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 5
Parcel·la 45

UTM

X= 497110
Y= 4387028
Altitud= 179 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-38
Eres	
ERA DE S'ESCALA DES CARRO	

Descripció de l'element

Estructura circular de 18 m de diàmetre i cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,50 m.

Estat de conservació de l'element

Estat general de conservació:

Dolent

Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

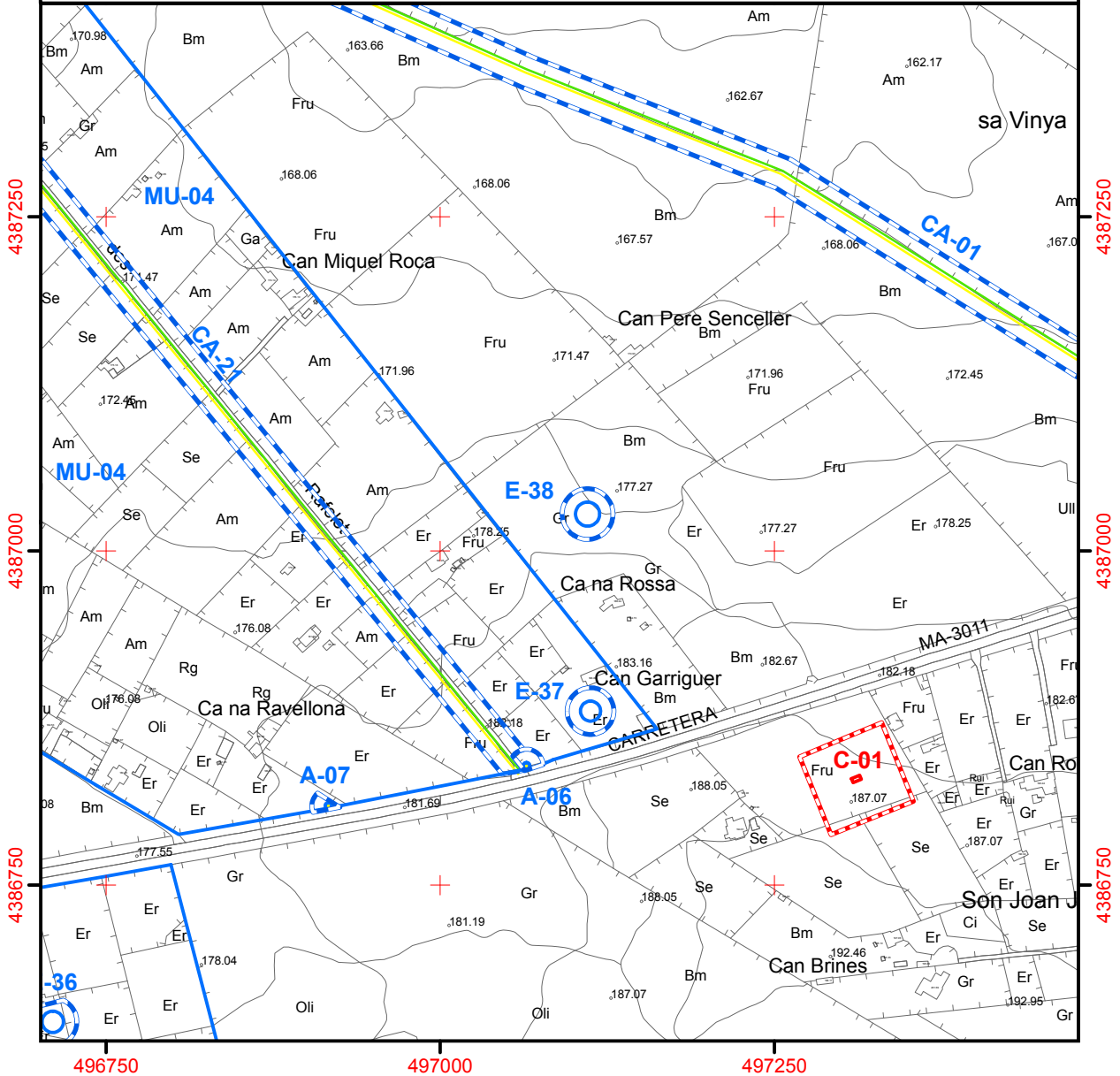
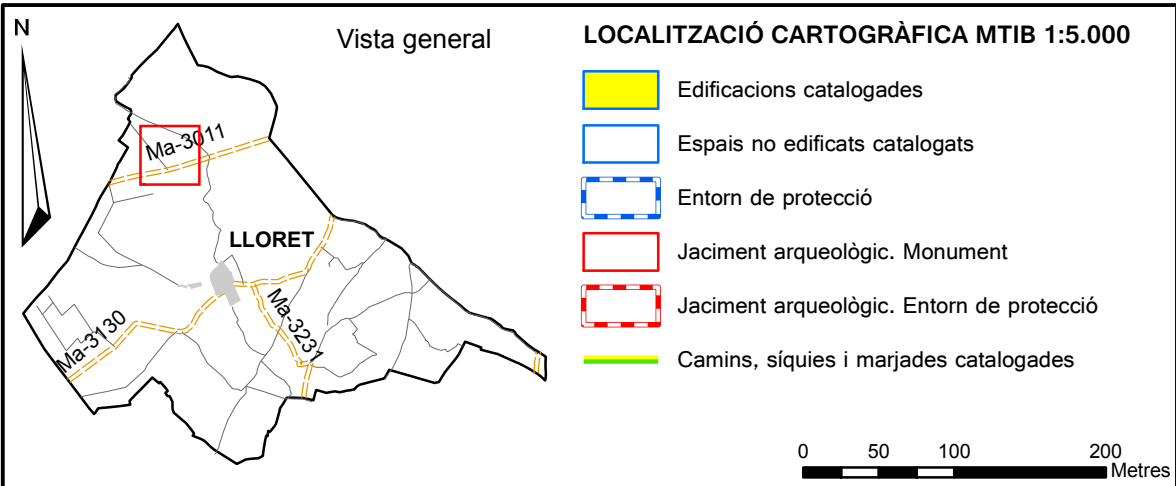
PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	Neteja de vegetació espontània.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-38

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	E-39
Eres	
ERA DE CA SA POLLA	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de la carretera Ma-3130 Algaida-Sineu. A l'oest del terme municipal, entre Son Pèl, es Camp de Pina, es Camp Roig i sa Comuna.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 782

UTM

X= 496381
Y= 4384445
Altitud= 142 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-39
Eres	
ERA DE CA SA POLLA	

Descripció de l'element

Estructura circular de 15 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,70 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

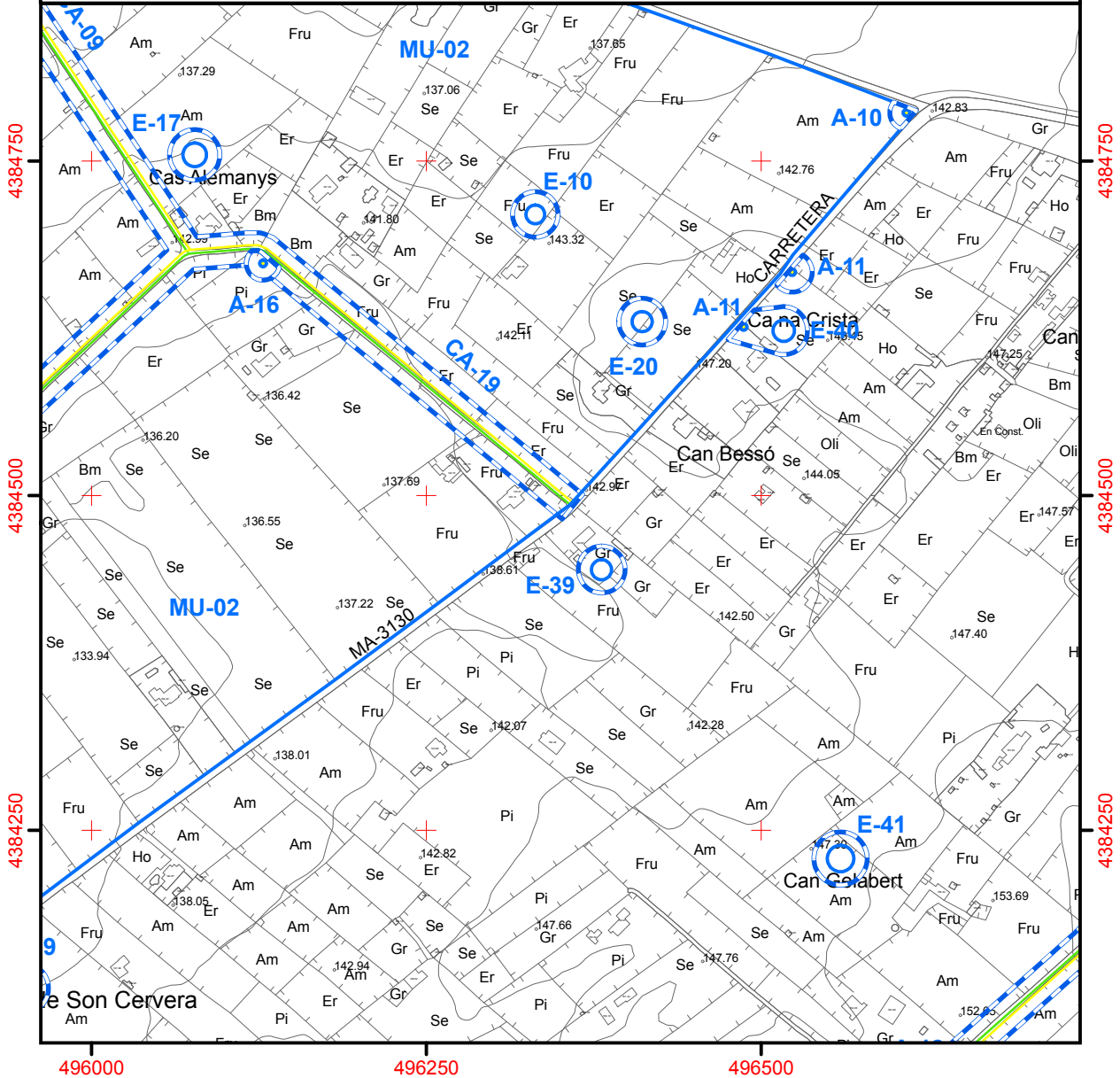
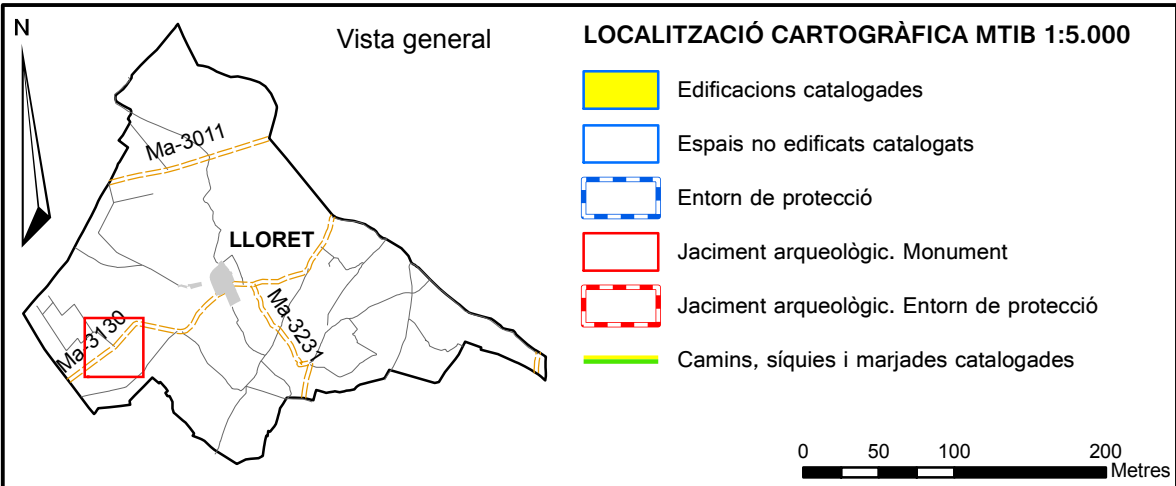
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-39

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-40
ERA DE CAN POMER	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de la carretera Ma-3130 Algaida - Sineu. A l'oest del terme municipal, entre Son Pèl, es Camp de Pina, es Camp Roig i sa Comuna.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 807

UTM

X= 496517
Y= 4384623
Altitud= 147 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-40
Eres	
ERA DE CAN POMER	

Descripció de l'element

Estructura circular de 16 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec amb una altària màxima de 0,30 m.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Dolent

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

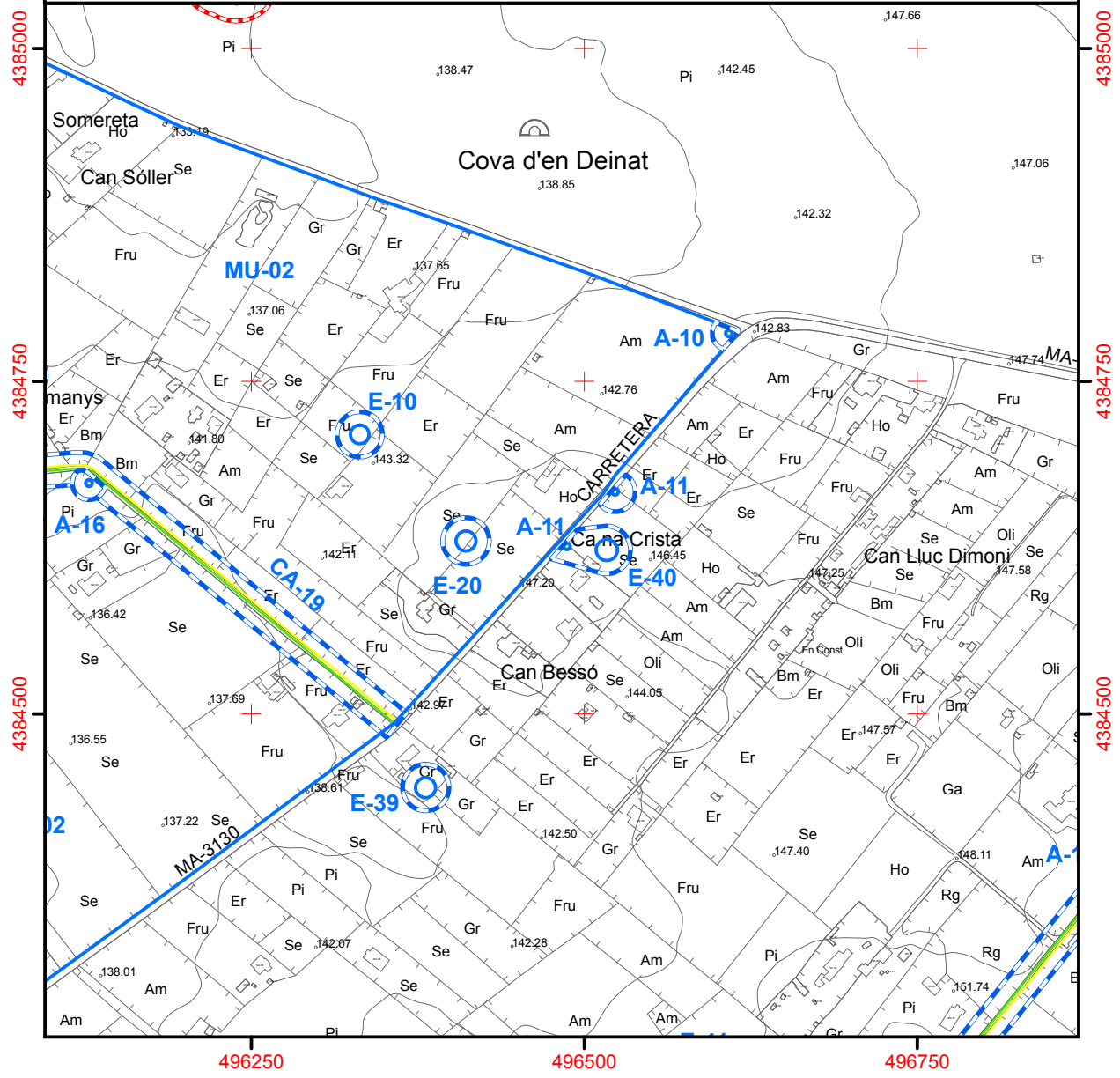
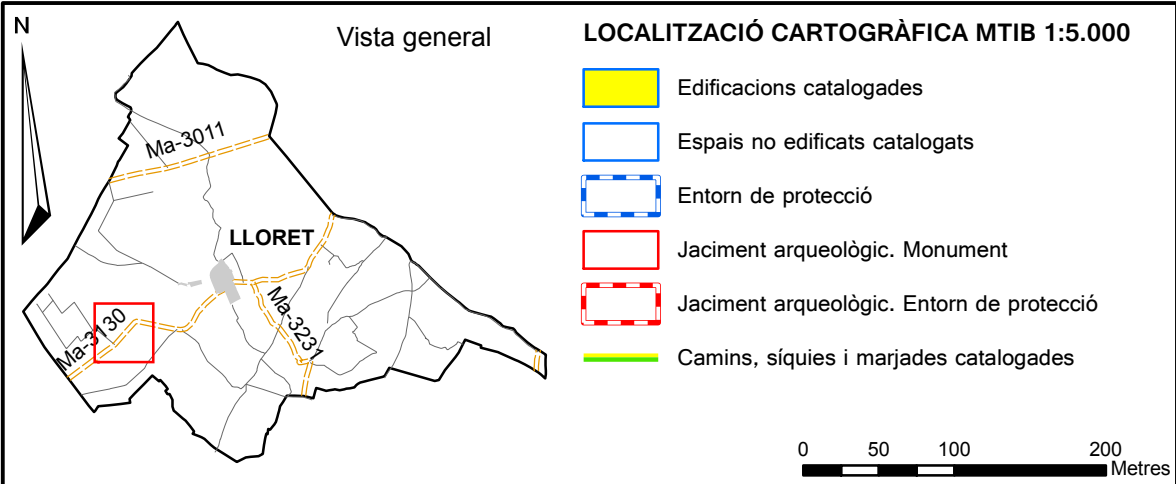
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el conjunt format per l'era E-40 i l'aljub de Can Pomer A-11 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-40

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Eres	E-41
ERA DE CAN GELABERT	

Identificació de l'element**Tipologia**

Era

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí des Camp de Pina. Al sud-oest del terme municipal, entre Son Pèl, Son Pixedis, sa Casa Nova i Can Rata, dins els establiments de sa Casa Nova.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Batre

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon 3
Parcel·la 760

UTM

X= 496559
Y= 4384229
Altitud= 150 m

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

V PATRIMONI ETNOLOGIC	E-41
Eres	
ERA DE CAN GELABERT	

Descripció de l'element

Estructura circular de 20 m de diàmetre amb un cintell de pedra en sec d'una alçada màxima de 0,90 m.

Estat de conservació de l'element**_Estat general de conservació:**

Regular

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

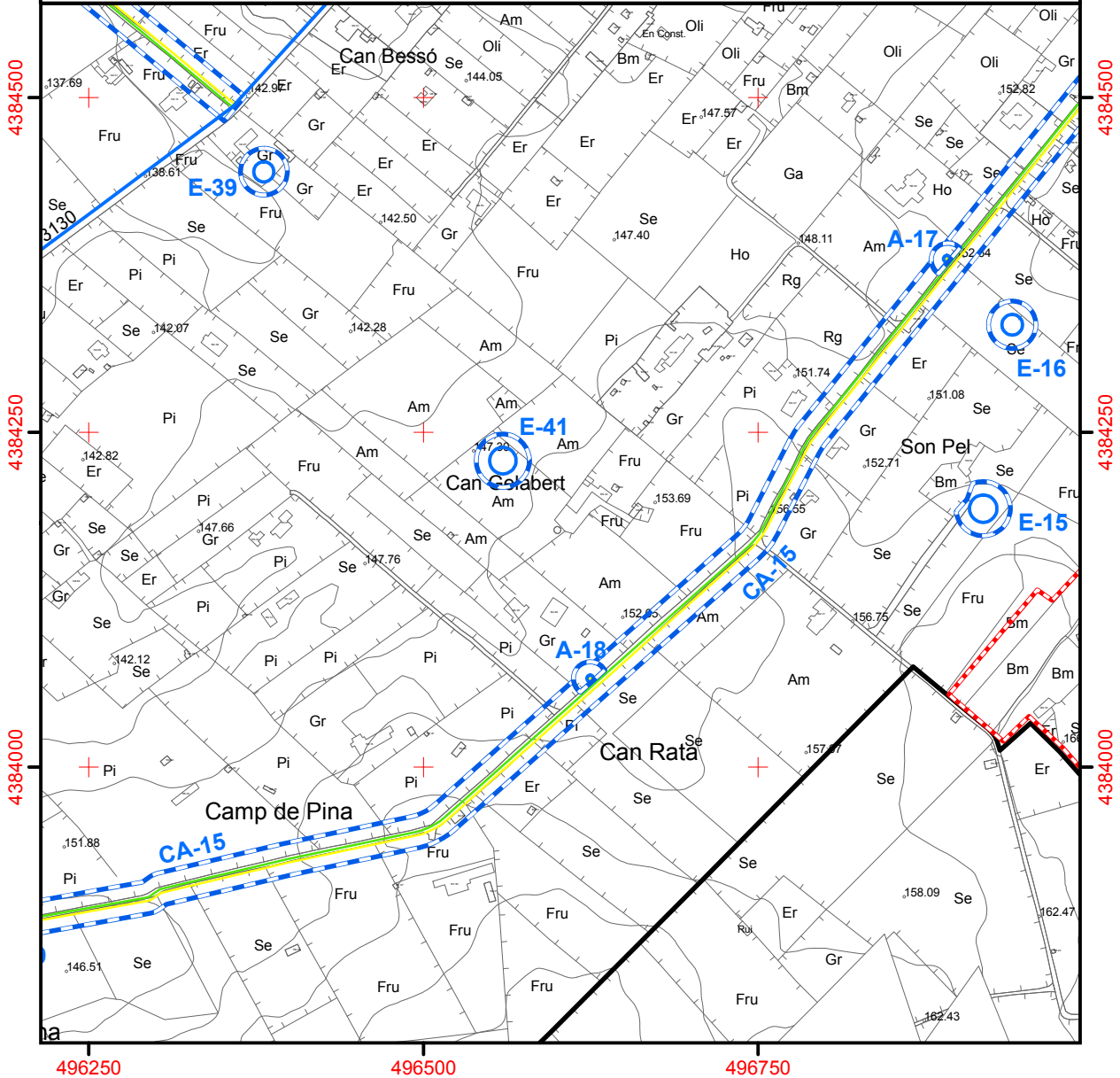
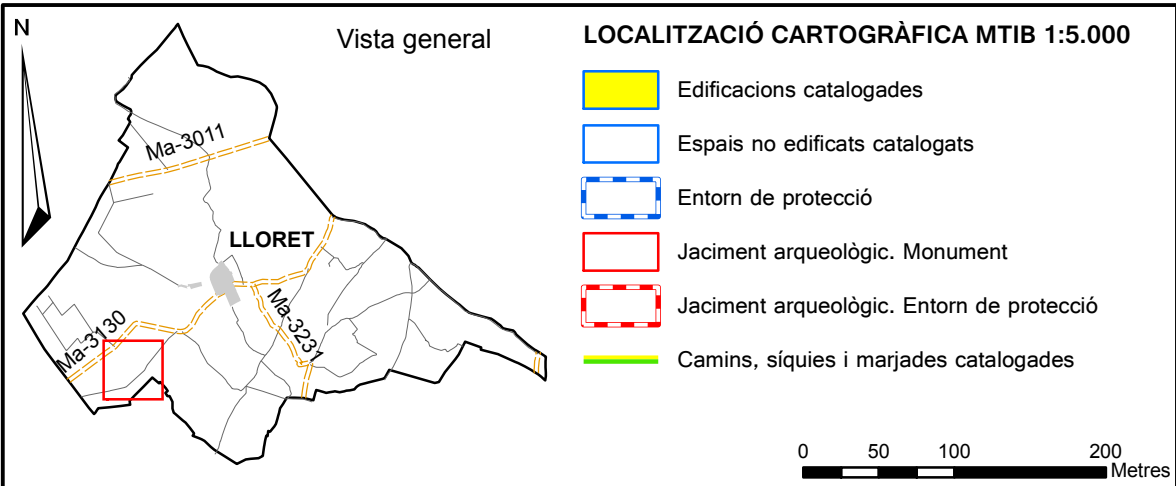
No destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	L'era. Els elements paredats en sec.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Haurà de mantenir un ús compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé.
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant l'era amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la cara exterior del cintell amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb l'era, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Eres

E-41

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
14. Pous

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-01
Pous	
POU DE JURÀ	

Identificació de l'element**Tipologia**

Pou

Ús original

Abastiment aigua

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Medieval islàmic

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

(1994) Guia del Pla de Mallorca. Consell Insular de Mallorca; Mancomunitat Pla de Mallorca. Pàg. 77

Gran Enciclopèdia de Mallorca (1989-1998). Palma: Promomallorca Ed. Vol. 7, pàg 247.

MIRALLES, Boro; TORTOSA, Paco (1998) Rutes de Cicloturisme de les Illes Balears. Palma: Edicions de Turisme Cultural. Illes Balears i "Sa Nostra" Obra Social i Cultural, pàg. 282 i mapa 9.

ORDINAS i MARCÉ, Gabriel (1999) "Els pous públics de Llorito" a III Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició. Pàgs. 260-261

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 53-54.

ROSSELLÓ VAQUER, Ramon (2002) Noticiari de Llorito. Segles XIII-XX. Ajuntament de Lloret de Vistalegre, Lloret de Vistalegre.

Referències històriques

Les primeres referències documentals sobre el pou de Jurà han estat localitzades per Ramon Rosselló Vaquer (2002: 49, 71 i 77): el dia 20 d'octubre de 1542, ítem altra carta del pou Jussà, que los de Manresa no se'n poden servir (ARM. Notari Lluc Noguere. f. 393-396v). Així mateix, dia 15 de novembre de 1608, el clavari de Sineu, pagà 3 lliures per los adops del pou Jurà. Durant el segle XVII, dia 29 d'octubre de 1632, el clavari va pagar 8 lliures i 6 sous y són per tantes n'a gastades per desfer i tornar paredar, y escurar, cals y altres gastos se són causats per lo pou Jurà del loch de Llorito. Per altra part, Bartomeu Coll disposava de 30q. a la posso. de son Gelabert des del pou jusa fins a la guarriga 3000 £, las quals 30 q. son franchises les quals li son estades .... per medi de J. Gacias y Antt. Salom de binisalem (AMS. Cadastre 1639-1646, 2/9, 307v). Igualment, segons Rosselló Vaquer (2002: 87), el 10 de setembre de 1650, en un contracte de lloguer de pastures de la possessió de Son Gelabert, el senyor Joan Miquel Antic de Llorac es reservava la pastura de 4 quarterades que aquest any eren sembrades d'ordi, junt al pou Jurà... El 1724, Antoni Vicens Beleguer de Muro posseïa 2 quarterades i 3 quartons al pou den jura, ara de Joan Jaume, valorades en 210 £ (AMS. Cadastre i trabuc 1724, 2/18, f. 385). El 1769, Joana Marca Fiol Vª de Gil. Jaume Bialó tenia 2 quarterades i 1 quartó el Pou den Jurà. Alou de Sta. Clara, valorades en 337 £. (AMS. Cadastre 1769, f. 419v). L'any 1928 s'acordà modificar el pou perquè servís de rentadors (ORDINAS, 1999: 260). Restaurat el 2003.

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-01
Pous	
POU DE JURÀ	

Descripció de l'element

Segons Gabriel Ordinas Marcé, (1999:260) és un pou paredat de 8 m de profunditat en forma de sínia. El coll, de forma rectangular, combina les peces de marès amb dues peces de pedra viva. Més amunt quatre columnes formades per peces de marès, es presenten unides per parelles. A l'actualitat dues barres de ferro compleixen la funció d'aguantar les corrioles. Avui en dia conserva fins a cinc piques que li confereixen un aspecte molt peculiar, encara que sabem que antigament n'hi havia alguna més.

El coll té unes dimensions interiors de 1,1 m x 1,7 m i una altura de 0,6 m. L'altura dels brancals és de 1,5 m. Han desaparegut els corròns de fusta. S'observen cinc piques de marès i d'obra de dimensions diverses. A un dels brancals es localitza un ferro fermador. Al costat de la carretera s'adossa una placa amb la inscripció: "POU DE JURÀ".

El pou es situa al costat del camí Vell d'Inca CA-01.

Estat de conservació de l'element**_Estat general de conservació:**

Bo

_Estat de conservació dels elements:

Bo. Una de les piques presenta desperfectes.

Intervencions o actuacions realitzades

Sembla que en la seva configuració inicial el pou disposava de quatre columnes de marès que posteriorment foren unides per parelles i se n'augmentà la seva altura. La reforma i nova pavimentació de l'entorn l'any 2003 en va modificar l'entorn més immediat. S'ha instal·lat un reixat de ferro com a mesura de protecció.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània. Piques. Ferro fermador.
Intervencions preferents	Reparar els desperfectes de la pica. Mantenir i conservar el pou. Inscriure el pou a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el pou amb una amplària de deu metres mesurats a partir dels seus paraments externs amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el pou, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLOGIC

Pous

PO-01

POU DE JURÀ

Fotografies:

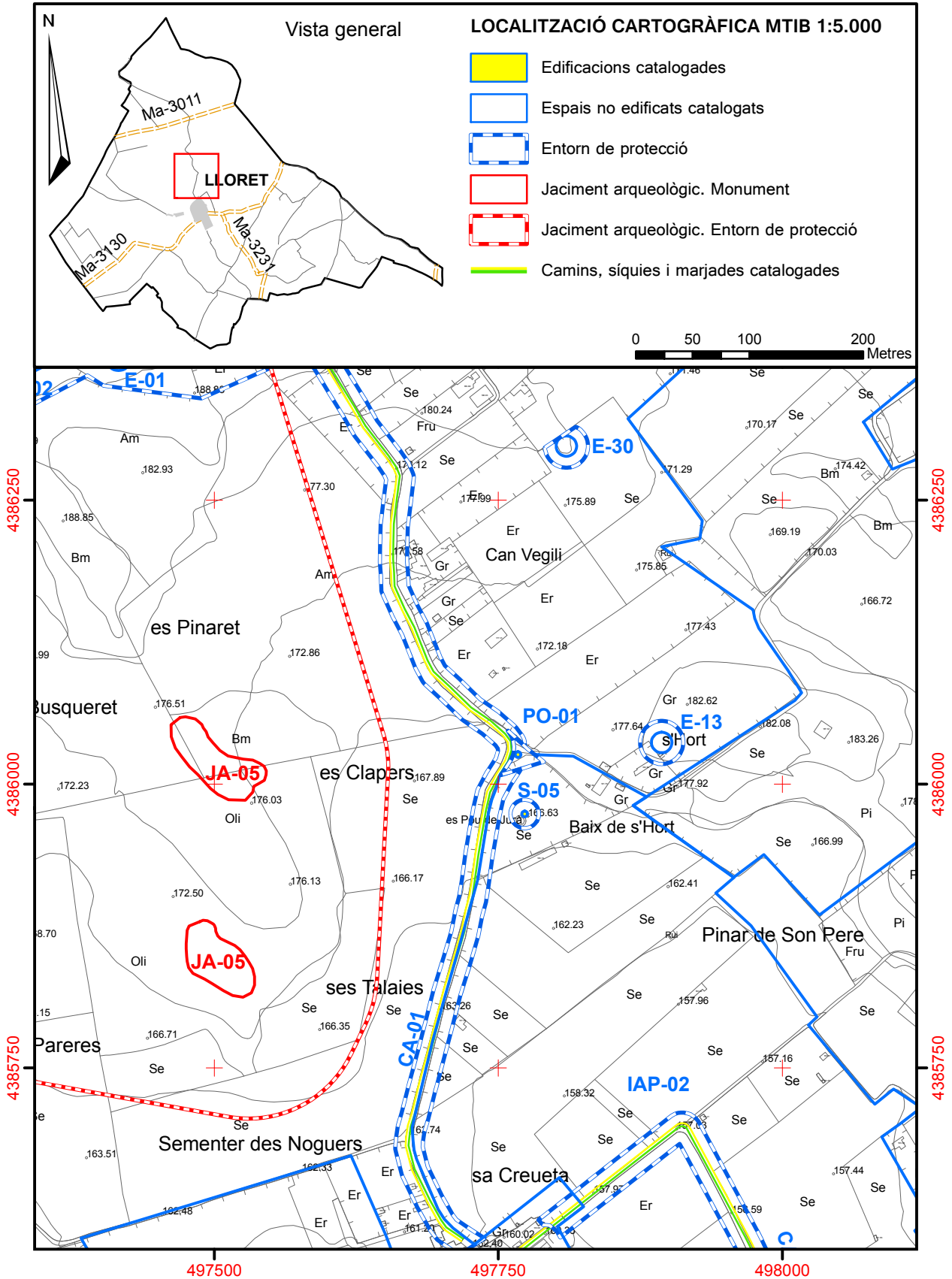
Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-01

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		PO-02
Pous		
ES POU		

Identificació de l'element**Tipologia**

Pou

Identificació espacial**Localització**

Accés des de sa Costa des Pou i des de la carretera Algaida – Sineu Ma-3130. Situat dins el casc urbà, a la confluència de sa Costa des Pou i la carretera Ma-3130 Algaida - Sineu.

Entorn / classe de sòl

Sòl urbà

Ús original

Abastiment aigua

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon -
Parcel·la -

UTM

X= 497890
Y= 4385302
Altitud= 162 m

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Medieval islàmic

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

(1994) Guia del Pla de Mallorca. Consell Insular de Mallorca; Mancomunitat Pla de Mallorca. Pàg. 77

Gran Enciclopèdia de Mallorca (1989-1998). Palma: Promomallorca Ed. Vol. 13, pàg 405.

MIRALLES, Boro; TORTOSA, Paco (1998) Rutes de Cicloturisme de les Illes Balears. Palma: Edicions de Turisme Cultural. Illes Balears i "Sa Nostra" Obra Social i Cultural, pàg. 280 i mapa 9.

MULET RAMIS, Bartomeu; ROSSELLÓ VAQUER, Ramon; SALOM SANCHO, Josep M. (1996) Sineu aixeca una nova església. Segle XVI. Sineu: Ajuntament de Sineu. Pàg. 66.

MUNAR OLIVER, Gaspar (1975) Història de Lloret de Vista Alegre i del seu convent. Palma: Moll.

ORDINAS i MARCÉ, Gabriel (1999) "Els pous públics de Llorito" a 3 Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició. Pàgs. 261

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 53.

ROSSELLÓ VAQUER, Ramon (2002) Noticiari de Llorito. Segles XIII-XX. Ajuntament de Lloret de Vistalegre, Lloret de Vistalegre.

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-02
Pous	
ES POU	

Referències històriques

Es Pou proporcionà aigua als lloritans durant almenys quatre-cents anys. Així ho demostren els autors del llibre Sineu aixeca una nova església. Segle XVI (MULET, ROSSELLÓ i SALOM, 1996: 66), quan ens referencien despeses del clavari de Sineu, Joan Costa, per valor de quatre lliures i mitja per adobar el pou de Manresa, l'any 1581. Alguns anys després, el 1592, a les acaballes de l'hivern, la sequera castigava fort els lloritans, i els jurats de Sineu acordaren proporcionar 15 lliures per les obres que s'havien de fer al pou de la plaça de Manresa (AMS Determinacions 1587-1603, 140). Al segle XVIII, la documentació de l'Arxiu Municipal de Sineu ens recorda una gran neteja duta a terme per Joan Capó i "sos socios" a l'estiu de 1749 per a la qual es necessitaren trenta jornals. Acabada la tasca es féu un refresc. Pocs anys després, el 1757 s'escurava un pou a Llorito, i a les acaballes d'aquell segle, s'invertien més de 26 lliures en adobar els pous comuns de Llorito. Però la història des Pou podria ésser molt més antiga, si feim cas als autors que li atribueixen un origen àrab.

Originàriament es tractaria d'un gran coval al fons del qual neixia una font abundosa. Al coval s'hi accedia per una obertura ubicada a la paret del convent. Amb les obres del segle XVI sembla ja evident que s'hauria dut a terme l'obertura del sòtil del coval per facilitar l'extracció de l'aigua (MUNAR, 1975). La perforació descobreix un pou de més de 12 metres de profunditat.

L'any 1823 l'Ajuntament va fer cavar una mina dins el pou públic, per dur l'aigua a uns abeuradors i a unes piques de rentar, que quedaren col·locades sota d'una porxada. Algunes dècades després, la viatgera ploma de l'Arxiduc esmentava la porxada i els abeuradors per al bestiar. El 1928 s'acordà posar una coberta i abeurador (CORTÈS, 1995: 32). L'any 1962 el consistori havia decidit esbucar el pou, però l'oportuna intervenció del governador civil, instat per l'ecònom Sebastià Miralles, aconseguí salvar-lo perquè podia ésser interessant per al turisme. Finalment, l'any 1969 es va cobrir el pou i el 1982 estava previst restaurar-lo encara que sols se li feren petites intervencions. (ORDINAS, G. 1999: 261). Es va restaurar l'any 1999.

Descripció de l'element

Pou d'extracció d'aigua d'aproximadament 12 m de profunditat. Té un coll quadrat de pedra amb un abeurador sota un dossier conformat per quatre pilastres de marès de Santanyí que sostenen una volta, també de pedra, amb la inscripció: "In medio Maioricae adestis. Anno Sancto MCMXCIX". A més, té un accés a través d'un túnel o mina que travessa sa Costa des Pou, procedent de la denominada Cova des Pou C-08, que ha estat restaurada i habilitada el 2004 per visitar.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

La reforma, amb el nou cobert, de l'any 1999 va modificar l'entorn i l'imatge del coll del pou.

V PATRIMONI ETNOLOGIC	PO-02
Pous	
ES POU	

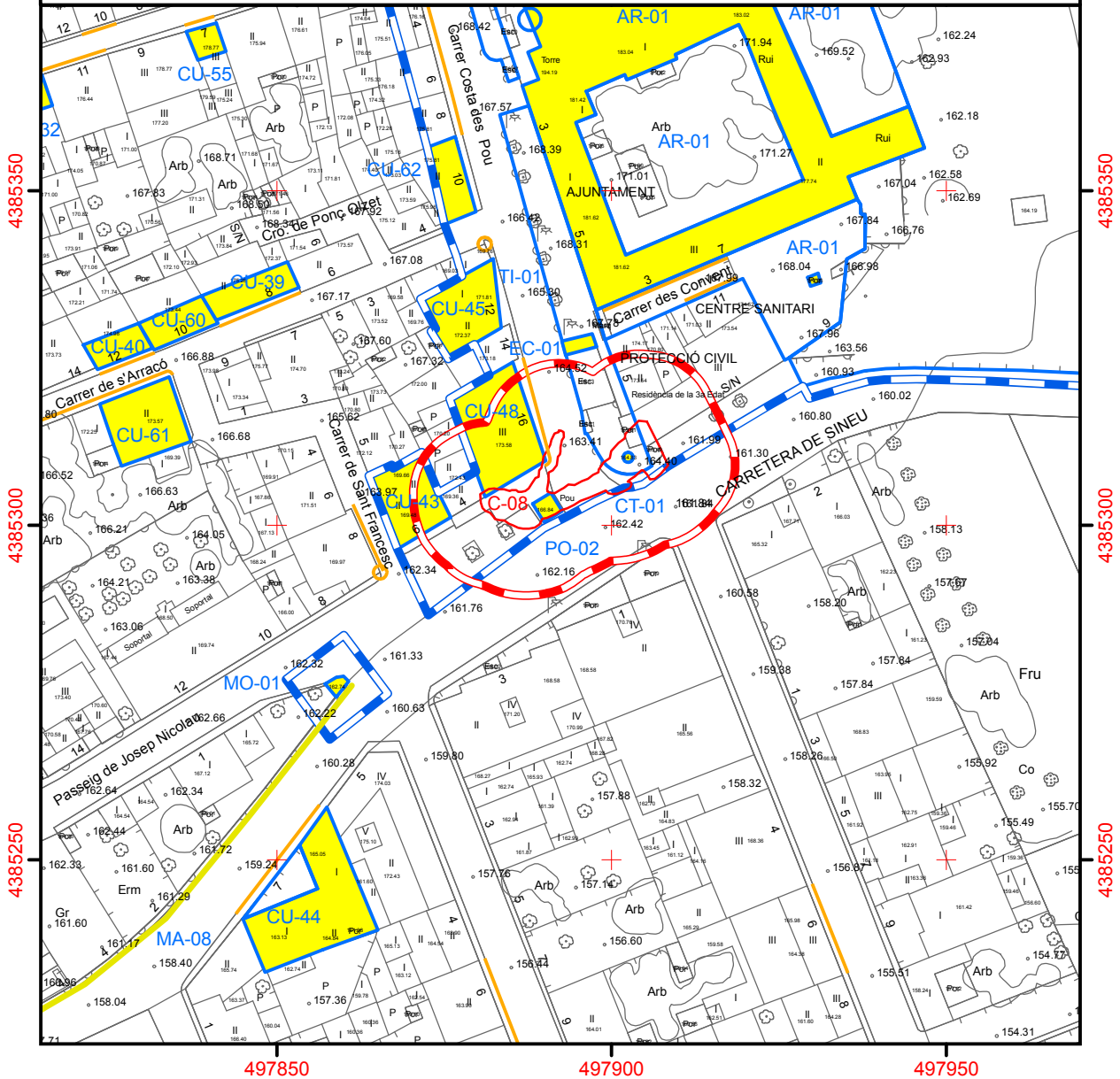
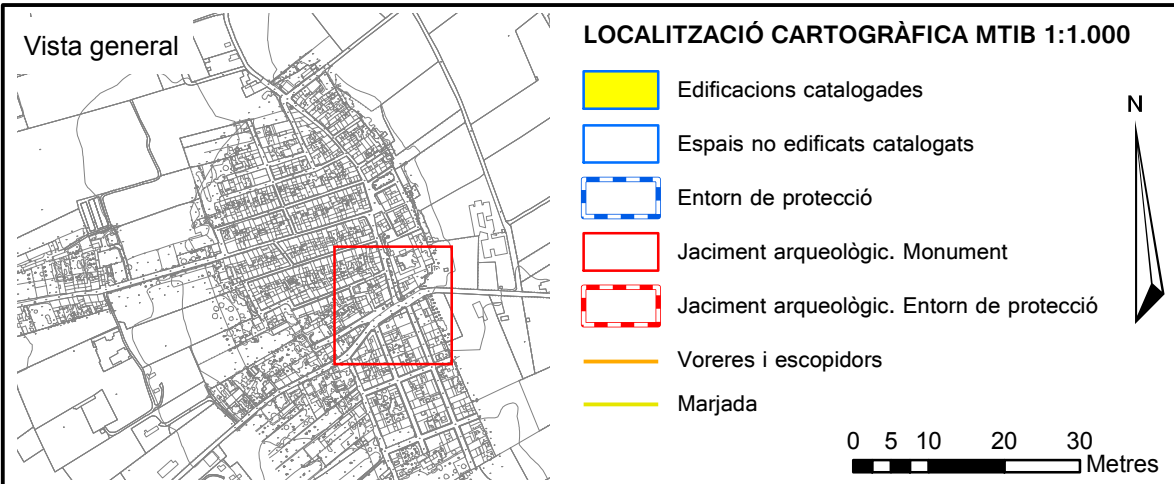
PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània.
Intervencions preferents	Mantenir i conservar el coll i les seves construccions associades, incloses les soterrades (síquies, canalitzacions, etc). Inscripció a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
L'element s'inclou dintre de l'entorn de protecció del conjunt patrimonial format pel Convent de Nostra Senyora i l'Hort des Tarongers AR-01.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt patrimonial format pel Convent de Nostra Senyora de Loreto i l'hort des Tarongers AR-01, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. El volum, la tipologia, la morfologia i el cromatisme de les intervencions no podran alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic del conjunt ni pertorbar la seva visualització.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-02

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		PO-03
Pous		
POU DE LLORAC		

Identificació de l'element**Tipologia**

Pou

Identificació espacial**Localització**

Accés des de la carretera Ma-3231 Llorito - Montuïri.
Es troba al costat de la carretera, a poc més d'un quilòmetre del nucli urbà de Llorito.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Abastiment d'aigua

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon -
Parcel·la -

UTM

X= 498714
Y= 4384468
Altitud= 132 m

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Medieval islàmic

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

(1994) Guia del Pla de Mallorca. Consell Insular de Mallorca; Mancomunitat Pla de Mallorca. Pàg. 77

Gran Enciclopèdia de Mallorca (1989-1998). Palma: Promomallorca Ed. Vol. 8, pàg. 12.

MIRALLES, Boro; TORTOSA, Paco (1998) Rutes de Cicloturisme de les Illes Balears. Palma: Edicions de Turisme Cultural. Illes Balears i "Sa Nostra" Obra Social i Cultural, pàg. 280 i mapa 9.

MUNAR OLIVER, Gaspar (1975) Història de Lloret de Vista Alegre i del seu convent. Palma: Moll. Pàg 20.

ORDINAS i MARCÉ, Gabriel (1999) "Els pous públics de Llorito" a 3 Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició. Pàg. 260.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 54.

ROSSELLÓ VAQUER, Ramon (2002) Noticiari de Llorito. Segles XIII-XX. Ajuntament de Lloret de Vistalegre, Lloret de Vistalegre.

Referències històriques

A la Història de Lloret (MUNAR, 1975), s'atribueix la fàbrica del pou als moros, mentre que segons Mascaró Pasarius (Gran Enciclopèdia de Mallorca, VIII) el pou prengué el nom de Guillem Llorac de Tarragona, al segle XIII (ORDINAS, G. 1999: 260).

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	
Pous	PO-03
POU DE LLORAC	

Descripció de l'element

Pou excavat en forma de sínia (1,80 m x 1 m), està paredat i té una profunditat de poc més de set metres. El basament, obrat amb pedres i morter, té unes dimensions exteriors considerables (3,20 m x 3,60 m), encara que l'obertura interior és bastant més reduïda. A causa de l'altura del basament, el coll és més baix que la majoria i estava format per peces de marès que abraçaven la meitat de l'obertura. El coll té una altura de 0,4 m i l'ampitador té una altura de 0,75 m. Completen el sistema dues piques de pedra viva ben conservades i una tercera en molt mal estat.

Al coll del pou s'hi recolza una llosa de pedra amb la inscripció: "POU DE LLORACH / HIC MAIORICAE / MEDIUM".

El pou es situa al costat del torrent de Llorac MA-01.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

La reforma i nova pavimentació de l'entorn fa uns anys en va modificar l'entorn més immediat.

V PATRIMONI ETNOLOGIC		PO-03
Pous		
POU DE LLORAC		

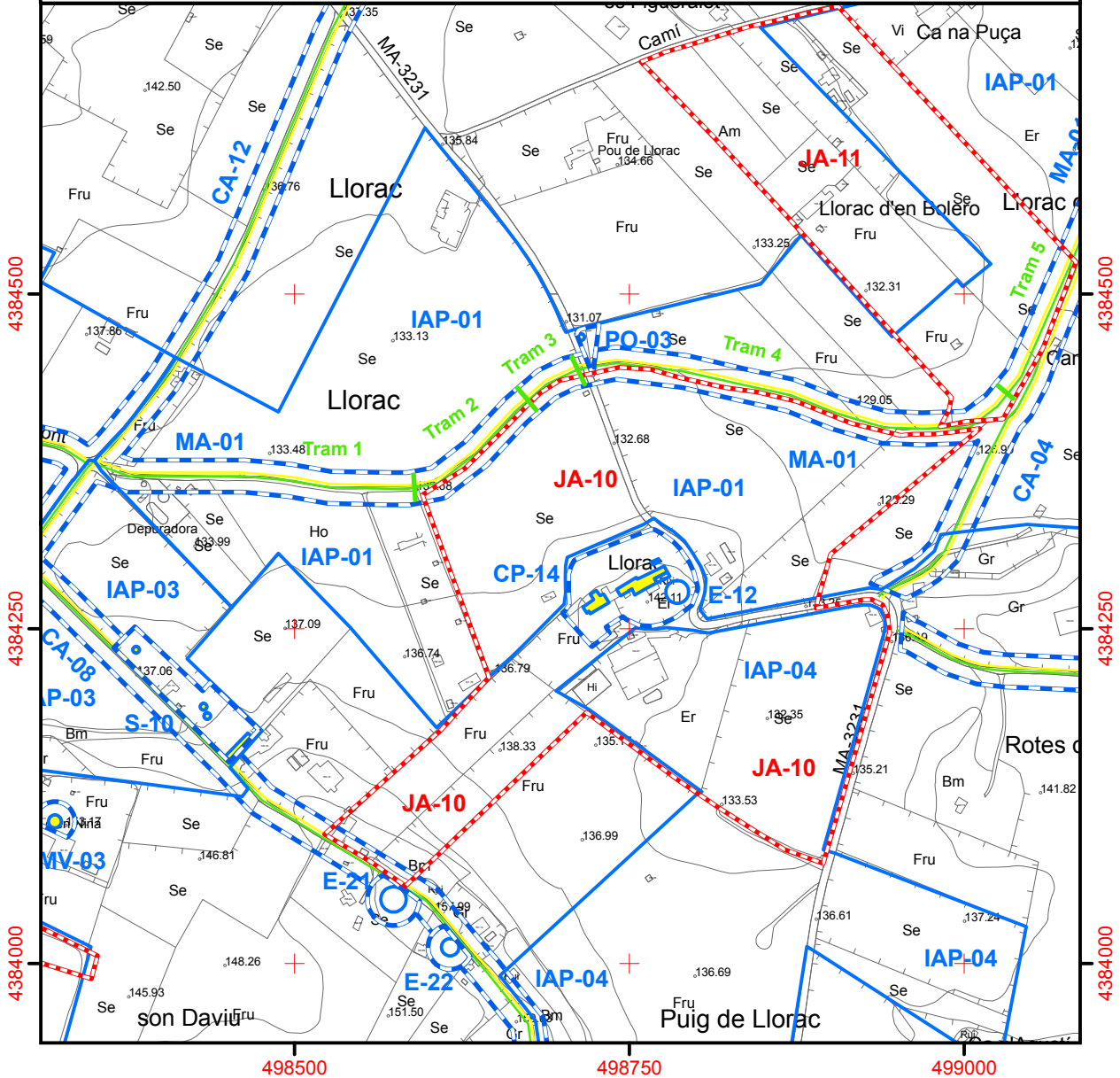
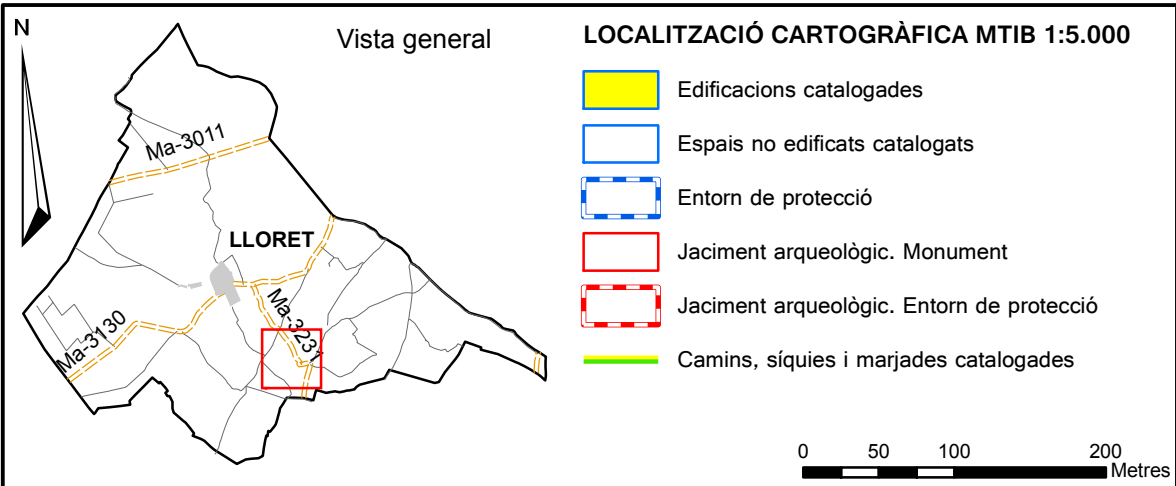
PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània. Piques.
Intervencions preferents	Mantenir i conservar el pou. Inscriure el pou a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el pou amb una amplària de deu metres mesurats a partir dels seus paraments externs amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el pou, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-03

V PATRIMONI ETNO LòGIC		PO-04
Pous		
POU DE SO N'ESTELA		

Identificació de l'element**Tipologia**

Pou

Ús original

Abastiment d'aigua

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Medieval islàmic (?)

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

ORDINAS i MARCÉ, Gabriel (1999) "Els pous públics de Llorito" a III Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició. Pàgs. 263-264.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 55.

ROSSELLÓ VAQUER, Ramon (2002) Noticiari de Llorito. Segles XIII-XX. Ajuntament de Lloret de Vistalegre, Lloret de Vistalegre.

GINARD BUJOSA, Antoni i altres (2017): Un plànol d'una àrea rural de mitjan segle XV. Col·lecció Seu de Mallorca.

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Son Real. Té camí de carro amb paret a cada banda que dona accés al pou. A l'est del casc urbà. Entre Son Real, Son Mas, Son Busquets i es Colomer.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon -
Parcel·la -

UTM

X= 499206
Y= 4385550
Altitud= 134 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	
Pous	PO-04
POU DE SO N'ESTELA	

Descripció de l'element

Pou públic, situat en el pla de So n'Estela, amb coll de marès i dues columnes. El pou està paredat i el clot és de forma quadrada com el de Son Miraes. Conserva dues piques de pedra. Situat al centre d'una petita explanada elevada respecte als conreus colindants a la part de ponent. La planta del pou pròpiament dita és rectangular i està paredat en sec. Arriba als 11 m de profunditat. Ran de terra el pou és coronat amb quatre grans blocs de pedra que cobreixen una part de l'obertura i permetien apropar-se al centre per treure aigua, com així ho demostren els solcs produïts pel continu rossec de les cordes abans de la construcció del coll. Per la seva banda, el coll, més modern, està bastit amb peces de marès i delimita un espai de 135 cm x 122 cm, arribant a l'altura estandaritzada de 80 cm. Al damunt del coll, les dues columnes estan formades per tres peces de marès superposades (però no centrades) que sustenten un prim travesser de fusta d'on penjava la corriola. Vora el pou es troben dues piques de pedra, una rectangular i de dimensions considerables (60 cm x 125 cm) i una altra quadrada i molt petita (50 cm x 50 cm) (ORDINAS, G. 1999: 263-264).

El pou es situa al final de camí del Pou de So n'Estela CA-11.

Estat de conservació de l'element**_Estat general de conservació:**

Regular. El pou es troba envaït per la vegetació.

_Estat de conservació dels elements:

Regular

Intervencions o actuacions realitzades

No es detecten intervencions recents.

V PATRIMONI ETNOLOGIC	PO-04
Pous	
POU DE SO N'ESTELA	

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània. Piques.
Intervencions preferents	Eliminació de la vegetació que envaeix el pou. Mantenir i conservar el pou. Inscriure el pou a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el pou amb una amplària de deu metres mesurats a partir dels seus paraments externs amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el pou, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

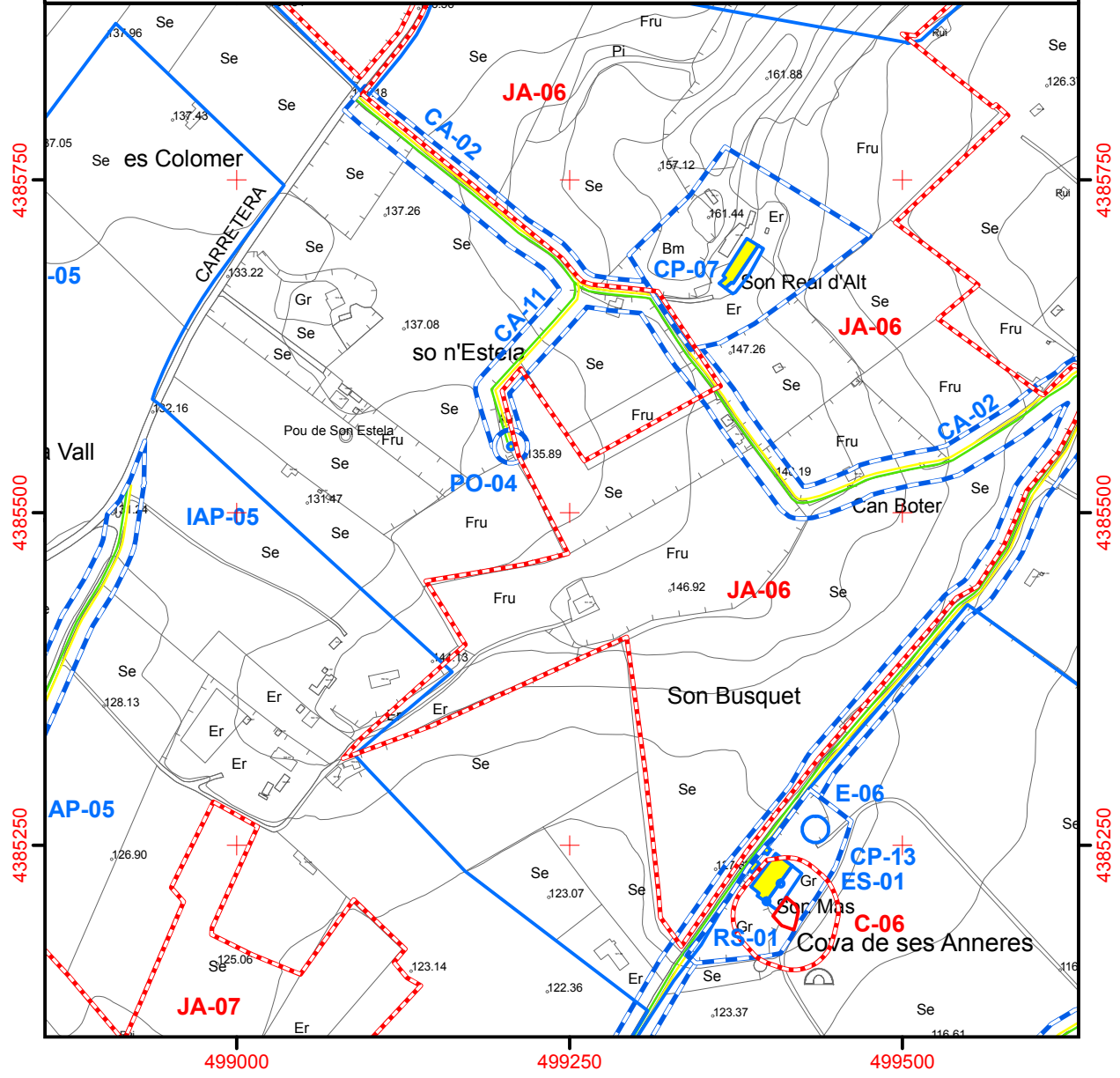
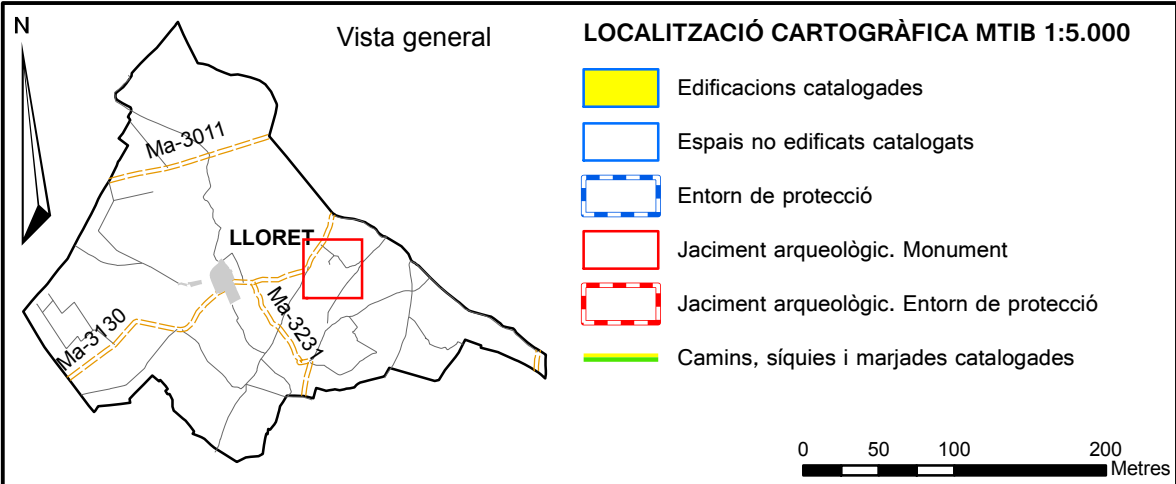

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-04

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-05
Pous	
POU DE S'HORT DE SON REAL	

Identificació de l'element**Tipologia**

Pou

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Son Mas o Camí Vell de Santa Margalida. Situat a llevant del nucli urbà, ran de la partió amb el terme de Sineu. Annex a les terres de Son Real d'Alt, el pou està vinculat al Camí de Son Fangos o del Rei, que en passa a pocs metres, i des d'on s'accedia a una petita placeta.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Ús original

Abastiment aigua

Ús actual

Sense ús

Identificació Cadastral

Polígon -
Parcel·la -

UTM

X= 499760
Y= 4386030
Altitud= 125 m

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Medieval islàmic

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

ORDINAS i MARCÉ, Gabriel (1999) "Els pous públics de Llorito" a III Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició. Pàgs. 262.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 55.

Referències històriques

El caràcter comú d'aquest pou és prou conegut pels informants, que el relacionen amb el Camí de Son Fangos (ORDINAS, G., 1999: 262).

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-05
Pous	
POU DE S'HORT DE SON REAL	

Descripció de l'element

Pou excavat molt peculiar, ja que no disposa de columnes ni de coll. De poca profunditat, 3,40 m, la secció és circular de 2 m de diàmetre. Està paredat en sec i sens dubte reb les principals aportacions d'aigua del torrent, ja que se situa al bell mig d'aquest. Al damunt del pou, dues grans lloses de pedra viva tapen part del forat, facilitant així l'extracció. Són dues grans pedres de 30 cm de gruixa de 1,60 m x 0,60 m. A una de les pedres es veuen perfectament tres solcs fruit del rossec de les cordes. A pocs metres del pou es localitza una pica de grans dimensions, també de pedra.

El pou es situa al costat del camí de Son Fangos CA-03.

Estat de conservació de l'element**_Estat general de conservació:**

Dolent. El pou es troba completament envaït per la vegetació.

_Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

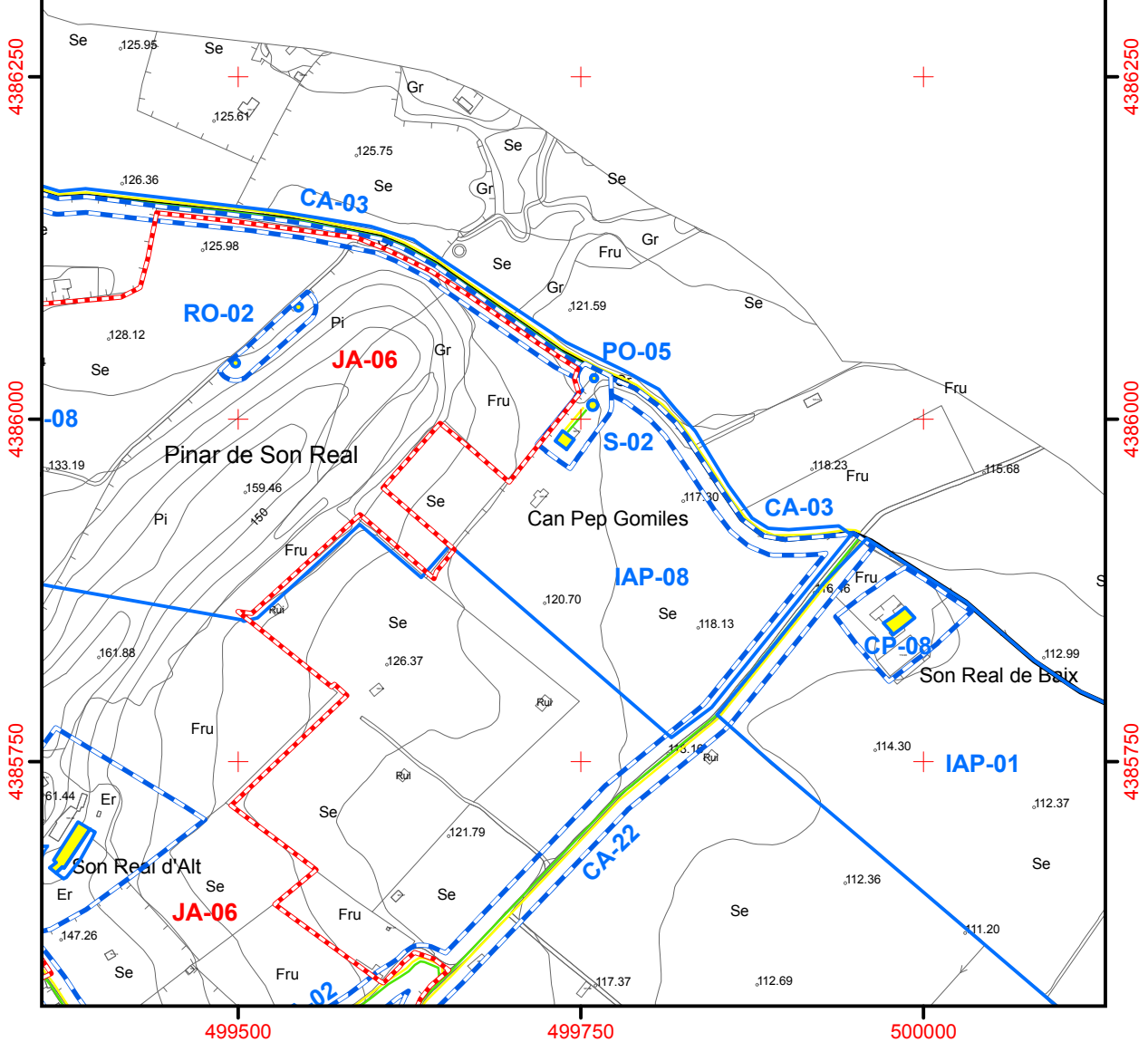
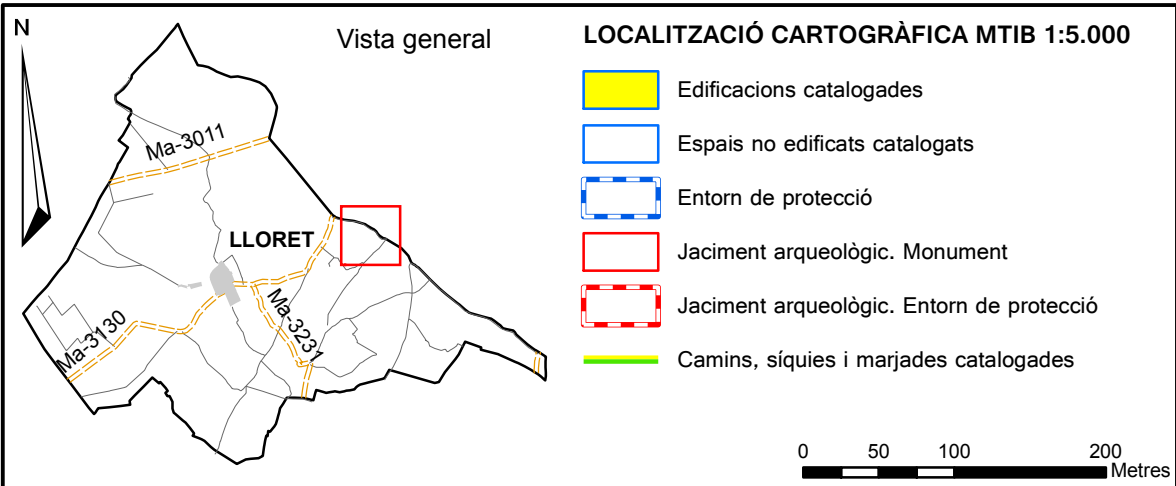
No es detecten intervencions recents.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània. Pica.
Intervencions preferents	Netejar la vegetació. Inscriure el pou a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
L'element s'inclou dintre de l'entorn de protecció del conjunt patrimonial format pel pou PO-05 i la sínia i el safareig S-02 delimitat per una franja amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-05

V PATRIMONI ETNOLOGIC		PO-06
Pous		
POU DE SON MIRAES		

Identificació de l'element**Tipologia**

Pou

Ús original

Abastiment d'aigua

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Medieval islàmic?

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

ORDINAS i MARCÉ, Gabriel (1999) "Els pous públics de Llorito" a III Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició. Pàgs. 263.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 54.

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí Vell d'Algaida pel Camí de Son Miraes. Al sud-oest del casc urbà, al Camí de Son Miraes.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon -
Parcel·la -

UTM

X= 498131
Y= 4383715
Altitud= 150 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-06
Pous	
POU DE SON MIRAES	

Descripció de l'element

Pou excavat d'11,3 m de profunditat. Està paretat en sec, amb pedres de gran mida. La planta és rectangular (1,10 m x 2,50 m aproximadament). El pou és culminat amb un basament format per grans blocs de pedra de 30 cm de gruixa, sobre els quals s'aixeca el coll. El coll és de paret de pedra en verd, amb unes dimensions exteriors de 1,70 m x 1,55 m i una altura de 0,9 m. Té dues columnes de marès de 1,4 m d'altura amb un travesser de llenya d'ullastre i una corriola de fusta. Vora el coll trobam dues piques rectangulars.

Restaurat l'any 2003, hi ha una làpida de pedra amb el nom POU DE SON MIRALLES. A l'extrem de llevant de l'explanada, adossada a la paret del marge hi ha una pedrís.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

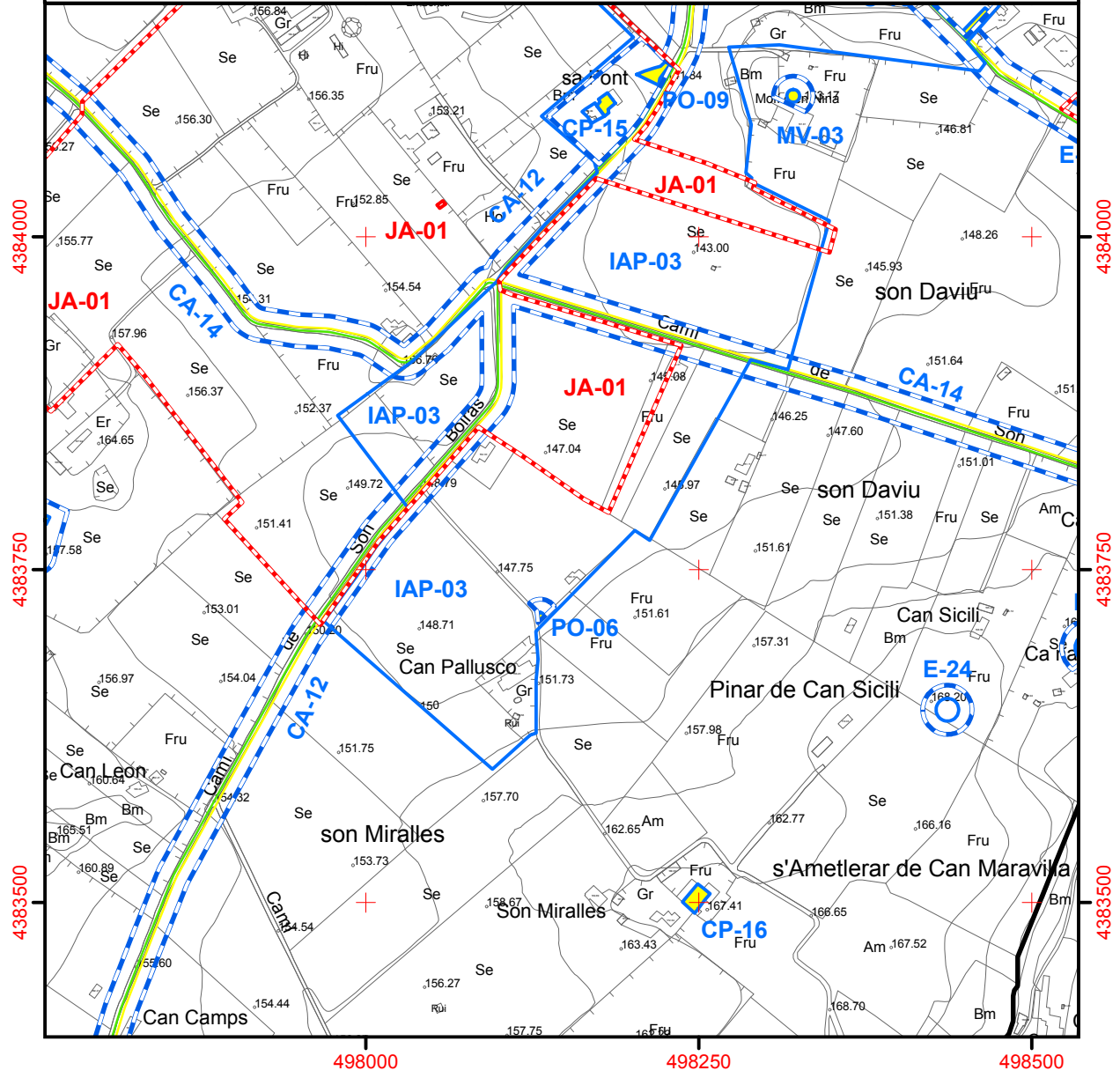
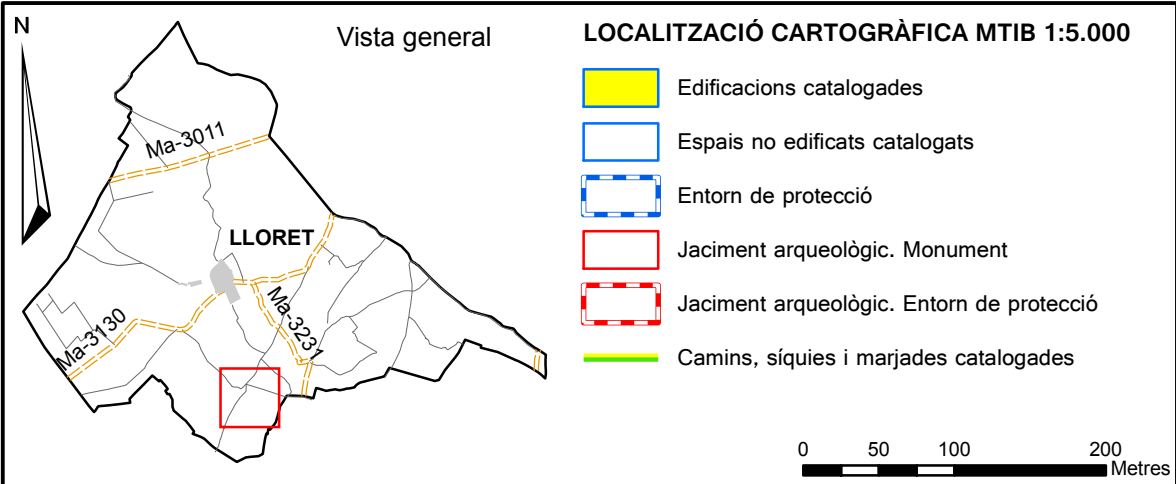
La reforma i nova pavimentació de l'entorn fa uns anys en va modificar l'entorn més immediat. S'ha instal·lat una reixa de ferro al coll del pou.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània. Piques rectangulars. Pedrís.
Intervencions preferents	Mantenir i conservar el pou. Inscriure el pou a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el pou amb una amplària de deu metres mesurats a partir dels seus paraments externs amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el pou, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-06

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-07
Pous	
POU DEL RAS	

Identificació de l'element

Tipologia
Pou

Ús original
Abastiment d'aigua

Ús actual
Sense ús

Titularitat
Pública

Autoria
Desconeguda

Cronologia
Medieval islàmic ?

Estil
Arquitectura popular

Bibliografia

(1994) Guia del Pla de Mallorca. Consell Insular de Mallorca; Mancomunitat Pla de Mallorca. Pàg. 77.

ORDINAS i MARCÉ, Gabriel (1999) "Els pous públics de Llorito" a III Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició. Pàgs. 261.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 54.

Referències històriques

Segons Catalina Picornell "Beateta", de 85 anys, es tractava d'un pou que s'omplia de cap-rec i on s'hi abeuraven les guardes d'ovelles, entre elles les de sa Casa Nova. Per tal motiu hi havia antigament diverses piques. També hi anaven a cercar aigua amb carros. En aquest cas el carreter posava el peu al capçaler del carro i l'altre a la mota del pou i anava traient aigua. El condicionament d'aquest pou fou sol·licitat al CIM per part de l'Ajuntament de Lloret l'any 1992.

Apareix al Mapa General de Mallorca (Mascaró, 1958); full 699-1 del Mapa Topogràfic Nacional de España escala 1/25.000 (IGN, 1985), a la Guia del Pla de Mallorca (CIM, 1994) i al full 699-4-3 del Mapa Topogràfic Balear (COPOT, 1994).

Identificació espacial**Localització**

Pel Camí del Ras. A l'oest del terme. A les proximitats de sa Comuna, a la partió entre els termes de Llorito i Sencelles. El pou es localitza en una petita placeta, al final del Camí del Ras, envoltada per les parets de les propietats veïnes.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon -
Parcel·la -

UTM

X= 495478
Y= 4385172
Altitud= 125 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	
Pous	PO-07
POU DEL RAS	

Descripció de l'element

Pou excavat de secció el·líptica (1,80 m x 1,40 m de diàmetre) i paredat en sec, el pou pròpiament dit arriba als 8,40 m de profunditat. El coll ve definit per la mota del pou, formada per tres parets de gruixa molt diversa (80 cm a 170 cm) i una gran llosa de pedra viva en el lateral on es col·locava la persona que anava a treure aigua. El coll té una altura de 0,9 m.

El pou es situa al final del camí del Pou del Ras CA-09.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Deficient

_Estat de conservació dels elements:

Deficient

Intervencions o actuacions realitzades

S'ha instal·lat una reixa de ferro.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània.
Intervencions preferents	Mantenir i conservar el pou. Netejar la vegetació. Inscriure el pou a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el pou amb una amplària de deu metres mesurats a partir dels seus paraments externs amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el pou, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLOGIC

Pous

PO-07

POU DEL RAS

Fotografies:

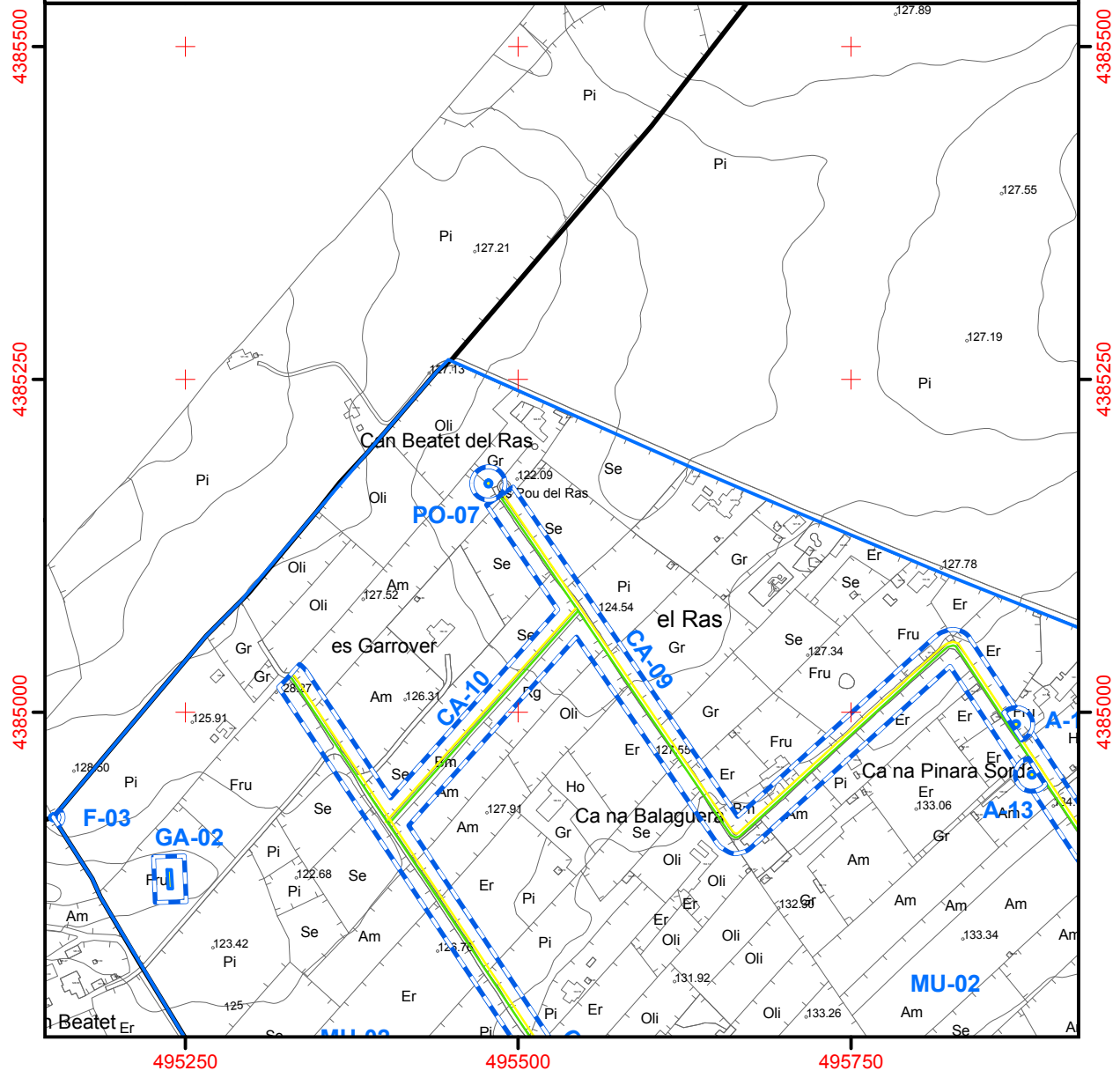
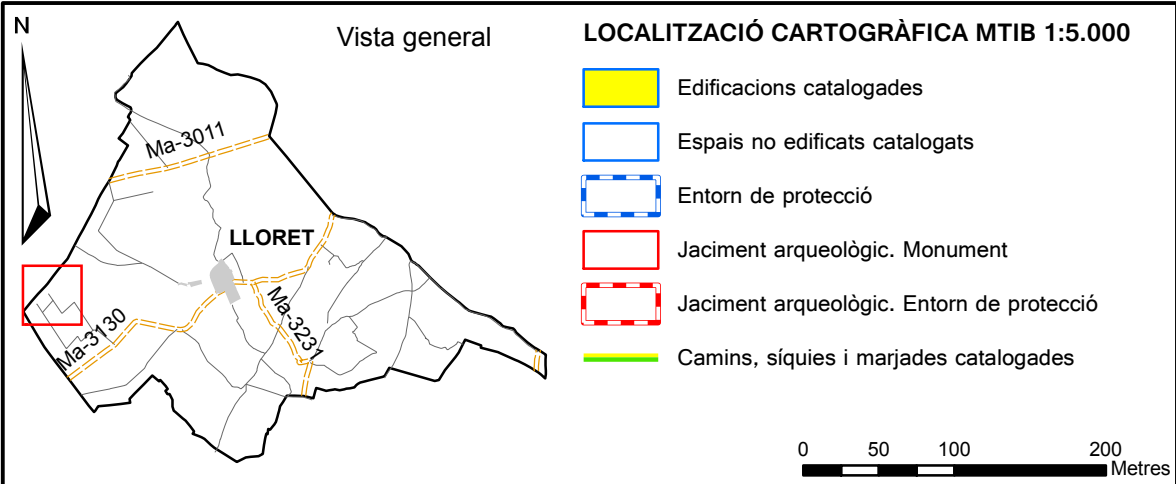

Fotografies 2018:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-07

V PATRIMONI ETNOLOGIC		PO-08
Pous		
POU DE SA CASA NOVA		

Identificació de l'element**Tipologia**

Pou

Ús original

Abastiment d'aigua

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Medieval islàmic ?

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

(1994) Guia del Pla de Mallorca. Consell Insular de Mallorca; Mancomunitat Pla de Mallorca. Pàg. 77.

MUNAR OLIVER, Gaspar (1975) Història de Lloret de Vista Alegre i del seu convent. Palma: Moll. Pàg. 20.

ORDINAS i MARCÉ, Gabriel (1999) "Els pous públics de Llorito" a III Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició. Pàgs. 262.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 54.

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de sa Casa Nova. Al sud-oest del terme. Ran del Camí de sa Casa Nova.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon -
Parcel·la -

UTM

X= 497323
Y= 4383977
Altitud= 158 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	PO-08
Pous	
POU DE SA CASA NOVA	

Descripció de l'element

Pou circular de 2,20 m de diàmetre i de 14 m de profunditat, paretat en verd els metres superiors i la resta excavat dins el llissar. Quatre grans pedres a nivell de terra conformen un basament sobre el qual s'aixeca el coll rectangular, de 0,70 m x 0,90 m (interior) i 0,7 m d'altura. Dos brancals formats per carreus de marès sostenen un travesser. No presenta corriola. Adossades a un lateral del coll es localitzen tres grans piques de pedra viva de forma rectangular. Restaurat el 1992.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

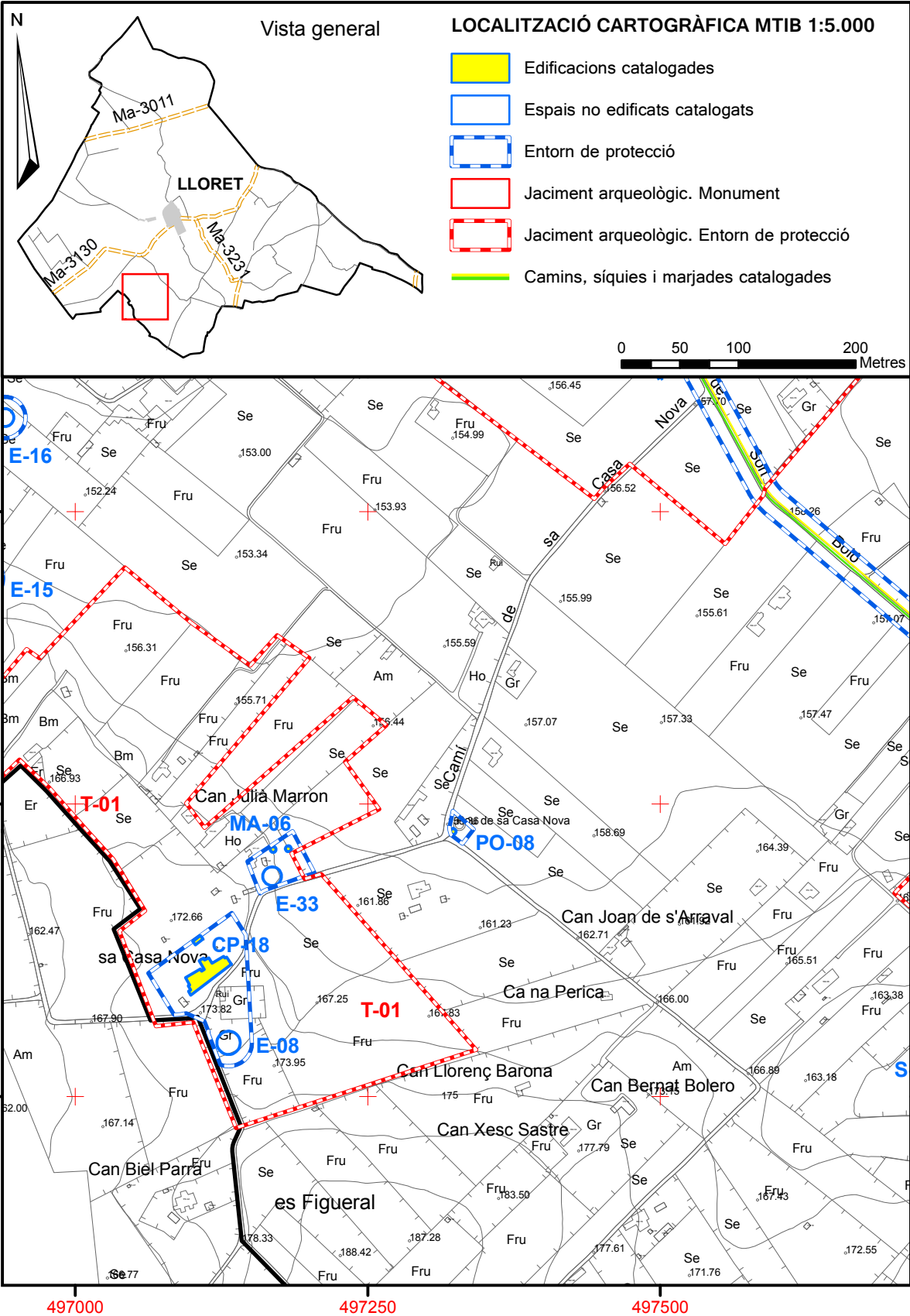
La reforma i nova pavimentació de l'entorn en va modificar l'entorn més immediat. S'ha instal·lat una reixa de ferro al coll del pou. A un dels brancals s'insereixen sis rajoles ceràmiques que representen l'escut del poble i el nom del pou.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània. Piques.
Intervencions preferents	Mantenir i conservar el pou. Inscriure el pou a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant el pou amb una amplària de deu metres mesurats a partir dels seus paraments externs amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el pou, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-08

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		PO-09
Pous		
FONT FIGUERA		

Identificació de l'element

Tipologia
Pou

Ús original
Abastiment d'aigua

Ús actual
Sense ús

Titularitat Pública

Autoria
Desconeguda

Cronologia
Medieval islàmic ?

Estil
Arquitectura popular

Bibliografia

(1994) Guia del Pla de Mallorca. Consell Insular de Mallorca; Mancomunitat Pla de Mallorca. Pàg. 77.

MUNAR OLIVER, Gaspar (1975) Història de Lloret de Vista Alegre i del seu convent. Palma: Moll. Pàg. 64-65.

ORDINAS i MARCÉ, Gabriel (1999) "Els pous públics de Llorito" a III Jornades d'Estudis Locals. Mancomunitat Pla de Mallorca. Lloret de Vistalegre, 27-28 Març 1998. Mallorca: Mancomunitat Pla de Mallorca - Di7 Edició. Pàgs. 261-262.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 54-55.

Referències històriques

-

Identificació espacial

Localització
Accés des del Camí Vell d'Algaida. Al sud del casc urbà. Ran del Camí Vell d'Algaida.

Entorn / classe de sòl
Sòl rústic

Identificació Cadastral
Polígon: 3
Parcel·la: 456

UTM
X= 498216
Y= 4384123
Altitud= 139 m

V PATRIMONI ETNOLOGIC	
Pous	PO-09
FONT FIGUERA	

Descripció de l'element

Pou de 3 m de profunditat encastat dins la cantonada de dos marges que assoleixen una altura de 2,7 m. Està paredat en sec i és de secció circular. Tres obertures permeten l'accés a la font, coberta parcialment amb una volta de pedres: la primera i principal comunica amb la raconada citada. La segona i més petita comunica amb la marjada dreta del pou on també es localitza un pujador amb quatre escalons de pedra. Aquesta obertura presenta una llinda de travesses de fusta que sostenen les pedres. Des de la marjada posterior al pou, tres metres per damunt la raconada, es pot extreure aigua a través d'obertura al sostre de la volta.

A la placeta on està emplaçat el pou hi destaca una pica de quasi dos metres de llargada i una amplada que varia des dels 0,95 m a la part estreta als 1,15 m a la part més ampla; està obrada en pedra viva i està assentada sobre altres dues piques encastades al terra, de dimensions molt menors. Vora la font hi ha una altra pica de pedra de 1,28 m x 0,88 m que presenta la peculiaritat de tenir una fondària interior de 0,10 m.

El pou es situa al costat del camí Vell d'Algaida CA-12.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

La font va ser restaurada l'any 1992. La reforma i nova pavimentació de l'entorn en va modificar l'entorn més immediat. S'ha instal·lat un rètol explicatiu de l'element patrimonial.

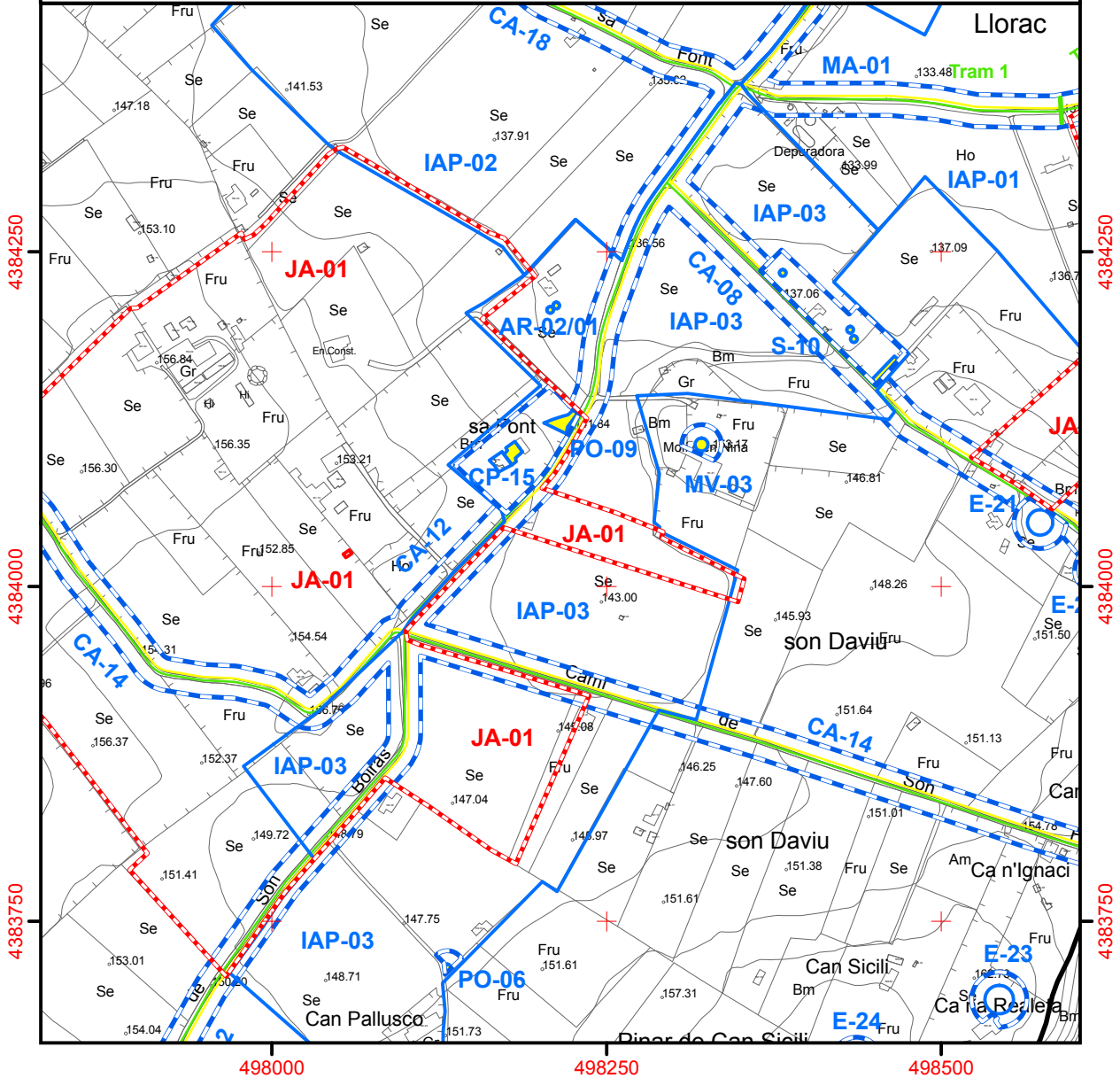
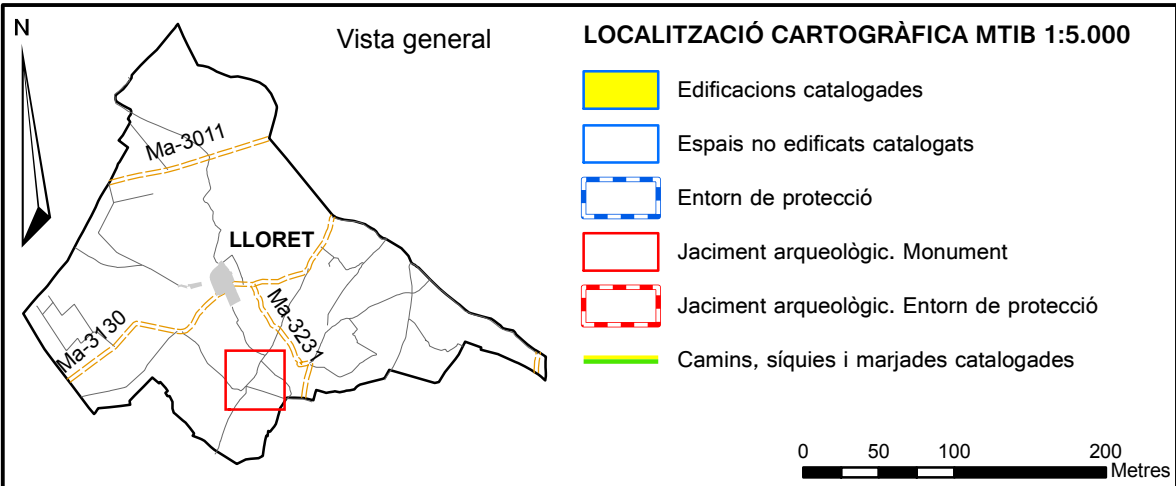
V PATRIMONI ETNOLOGIC		PO-09
Pous		
FONT FIGUERA		

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània. Piques. Marjada de paret seca en la qual s'integra el pou. Pujador.
Intervencions preferents	Mantenir i conservar el pou, les piques i la marjada de paret seca. Inscriure el pou a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
L'element s'inclou dintre de l'entorn de protecció del conjunt patrimonial format pel pou i la possessió de sa Font Figuera CP-15 delimitat per una franja amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt format pel pou i la possessió de sa Font Figuera, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:**Fotografies 2018:**

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-09

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-10
Pous	
POU DE PAIXARÍ	

Identificació de l'element**Tipologia**

Pou, qanat

Ús original

Abastiment d'aigua

Ús actual

Abastiment d'aigua

Titularitat

Pública

Autoria

Desconeguda

Cronologia

Medieval islàmic

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 19.

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des del Camí de Paixarí a Son Coix i des de les Cases de Paixarí. Al sud-est del terme, ran del Camí de Paixarí, cap a Son Coix.

Entorn / classe de sòl

Sòl rústic

Identificació Cadastral

Polígon 2
Parcel·la 443

UTM

X= 499566
Y= 4384589
Altitud= 140 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC Pous	PO-10
POU DE PAIXARÍ	

Descripció de l'element

Pou amb capella adossat al marge del Camí de Paixarí CA-07, cap a Son Coix, i localitat a uns 75 m al sud de les cases. La capella està orientada a llevant. El pou està paredat i té una secció rectangular de 1,5 m x 1 m i 19,30 m de profunditat.

Aquest pou, possiblement, feia part d'un sistema d'extracció d'aigua per gravetat de tradició islàmica (qanat), que forma un conjunt amb un altre pou d'aireig situat a uns 25 m cap al nord-est, en direcció cap a la sinya que es conserva enmig del comellar. El pou d'aireig té planta circular, un diàmetre interior de 0,6 m i una altura del coll de 0,9 m. L'aigua es troba a 4,8 m de profunditat.

Estat de conservació de l'element**_Estat general de conservació:**

Bo.

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

Fins a finals dels anys noranta del segle XX, no tenia capella i l'aigua s'extreia des del camí. Els informadors orals i la tradició donen compte del caràcter comú d'aquest pou que, a finals dels anys noranta del segle XX, va ésser enfondit i restaurat pels propietaris de la possessió de Paixarí que construïren la capella i l'orientaren cap a l'interior de la propietat.

El pou ha estat modificat desvirtuant-ne l'imatge.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània. Marjada de paret seca en la qual s'integra el pou. Síquia subterrània. Pou d'aireig
Intervencions preferents	Mantenir i conservar el pou i la marjada de paret seca. Inscriure el pou a l'Inventari de Béns Municipals i al Registre de la Propietat.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació. S'admet la recuperació de la forma original del pou, sense capelleta.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
L'element s'inclou dintre de l'entorn de protecció del conjunt patrimonial format pel pou PO-10 i la possessió de Paixarí CP-12 amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt catalogat, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Pous

PO-10

POU DE PAIXARÍ

Fotografies:

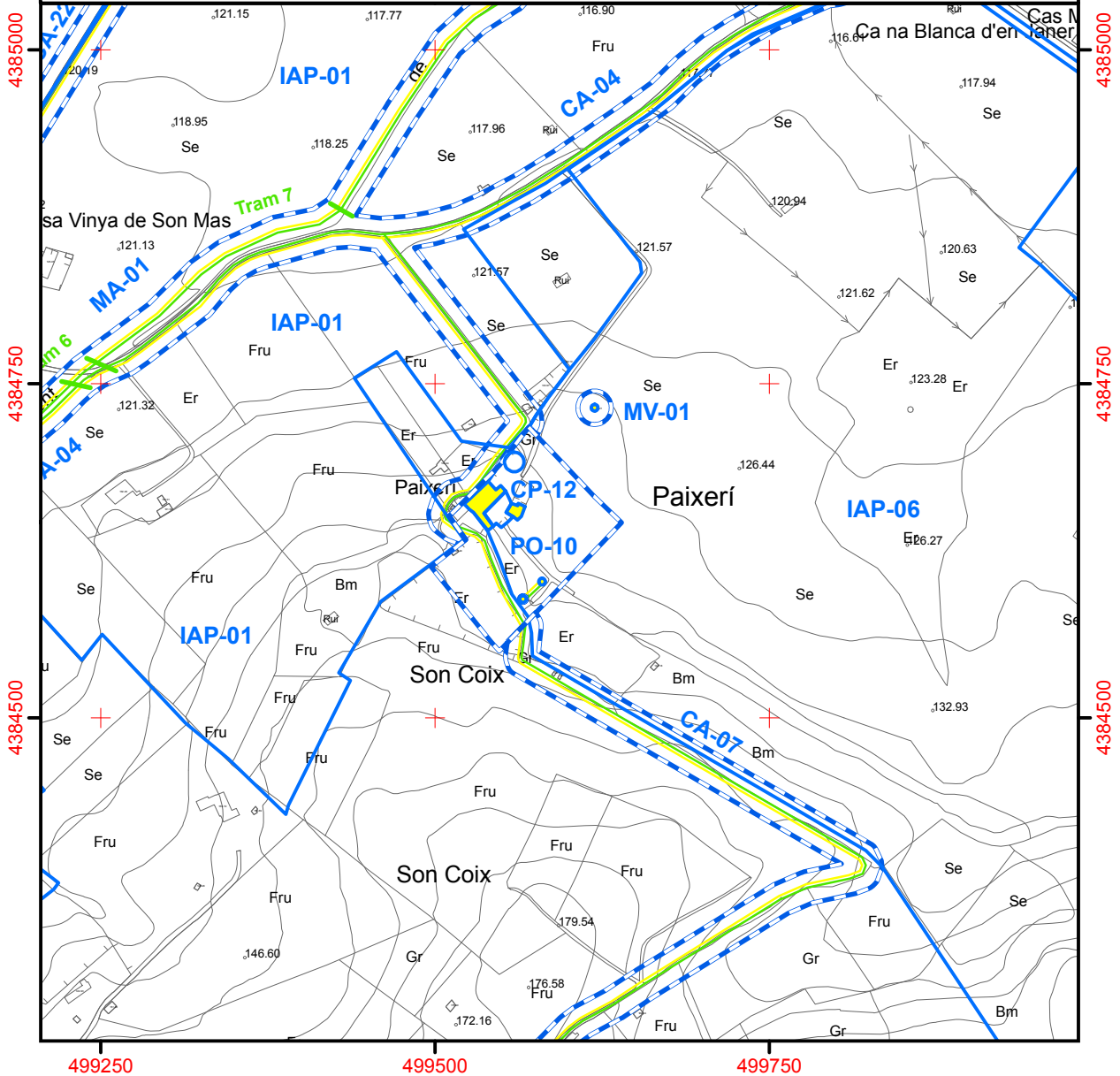
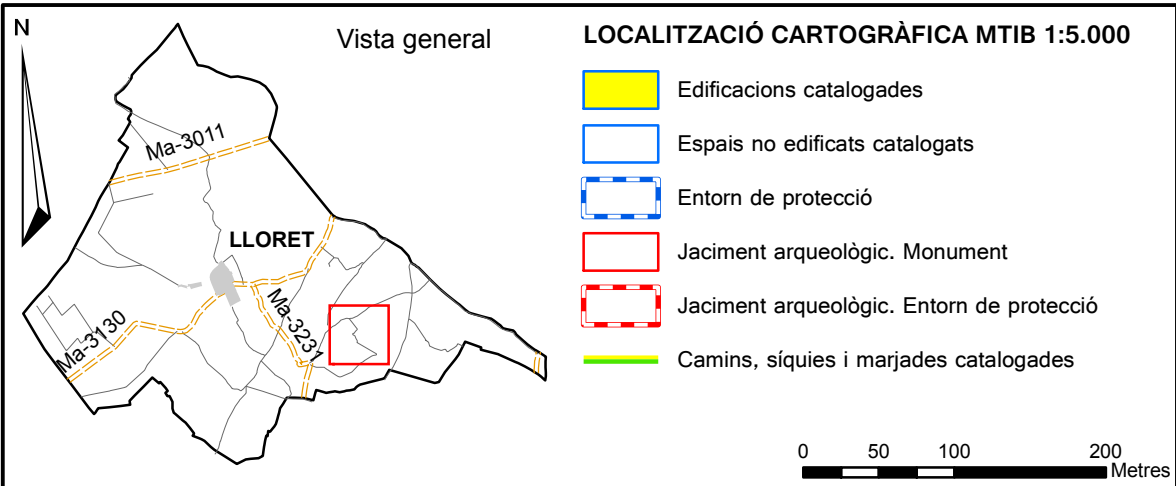
Pou

Pou d'aireig

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Pous

PO-10

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-11
Pous	
SA CISTERNA	

Identificació de l'element

Tipologia
Cisterna

Ús original
Abastiment d'aigua

Ús actual
Sense ús

Titularitat
Pública

Autoria
Desconeguda

Cronologia
Principis segle XX (1922)

Estil
-

Bibliografia

CORTÉS FORTEZA, Santiago (1995) 70 anys d'història de Lloret de Vistalegre 1924-1994. Lloret: Ajuntament de Lloret de Vistalegre.

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A. Pàg. 32 i 41.

Referències històriques

El 1931, per iniciativa de l'Ajuntament, s'acordà posar una canal a la teulada de l'església per omplir la cisterna (CORTÉS, 1995: 38). Així mateix, el 1r d'abril de 1936, s'acordà la instal·lació de canonades per recollir l'aigua de la casa de la vila i de la vessant sud de l'església, així com també de la casa particular de Catalina Picornell Jaume (núm. 6 de la Plaça de l'Església) (CORTÉS, 1995: 48).

Identificació espacial

Localització
Accés des de la Plaça de l'Església. Dins el casc urbà, al centre de la Plaça de l'Església.

Entorn / classe de sòl
Sòl urbà

Identificació Cadastral
Polígon -
Parcel·la -

UTM
X= 497886
Y= 4385391
Altitud= 172 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	PO-11
Pous	
SA CISTERNA	

Descripció de l'element

Construcció hidràulica consistent en un dipòsit periforme i coll cilíndric amb cercol de pedra sobre un petit cintell amb la vora de pedra de Binissalem. Té uns brancals de ferro forjat per a la corriola amb la data de 1922 com a coronament.

Estat de conservació de l'element

_Estat general de conservació:

Bo

_Estat de conservació dels elements:

Bo

Intervencions o actuacions realitzades

No es detecten reformes recents.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Tot el conjunt del pou, tant la part exterior com la part subterrània. Brancals de ferro forjat.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (extracció d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
L'element s'inclou dintre de l'entorn de protecció del conjunt patrimonial format pel Convent de Nostra Senyora i l'Hort des Tarongers AR-01.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb el conjunt patrimonial format pel Convent de Nostra Senyora de Loreto i l'hort des Tarongers AR-01, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. El volum, la tipologia, la morfologia i el cromatisme de les intervencions no podran alterar el caràcter arquitectònic i paisatgístic del conjunt ni pertorbar la seva visualització.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
15. Basses

V PATRIMONI ETNOLÒGIC		Ba-01
Basses		
BASSA DE SA PLETA DE SON MARRON		

Identificació de l'element**Tipologia**

Bassa

Ús original

Captació d'aigua
d'escorrentia i abastiment
per al bestiar

Ús actual

Sense ús

Titularitat

Privada

Autoria

Desconeguda

Cronologia

-

Estil

Arquitectura popular

Bibliografia

-

Referències històriques

-

Identificació espacial**Localització**

Accés des de les Cases de Son Marron. Al nord del
terme municipal, dins sa Pleta de la possessió de Son
Marron, ran de sa Tanca de ses Perdius.

Identificació Cadastral

Polígon 5
Parcel·la 55

UTM

X= 497269
Y= 4387849

Altitud= 145 m

V PATRIMONI ETNOLÒGIC	Ba-01
Basses	
BASSA DE SA PLETA DE SON MARRON	

Descripció de l'element

Bassa paredada amb una superfície aproximada de 13 m x 11 m. Resta visible una filada de paret a la part de ponent i nord. Actualment està gairebé reblida de terra i molsa.

Estat de conservació de l'element

Estat general de conservació:

Dolent

Estat de conservació dels elements:

Dolent

Intervencions o actuacions realitzades

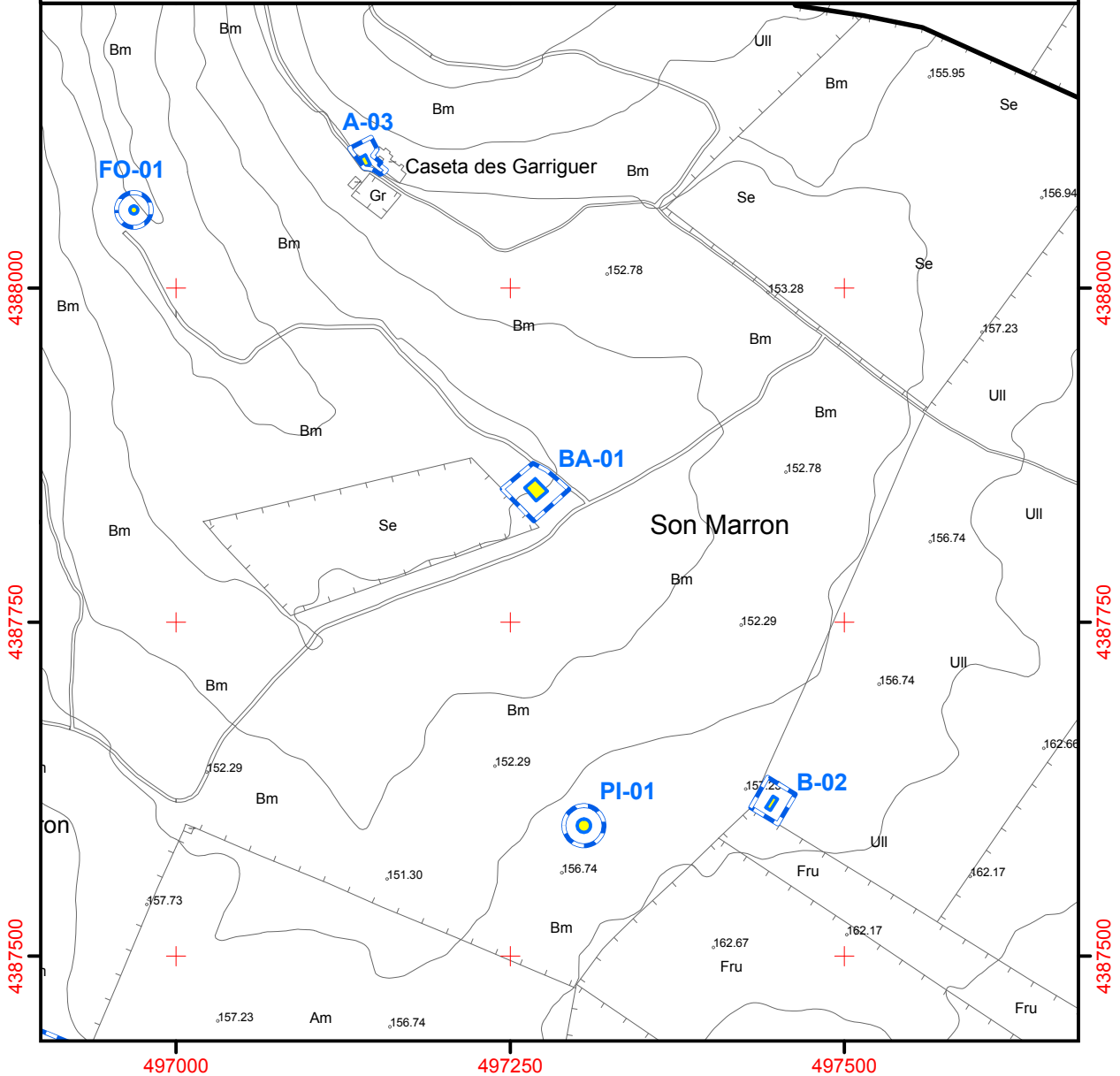
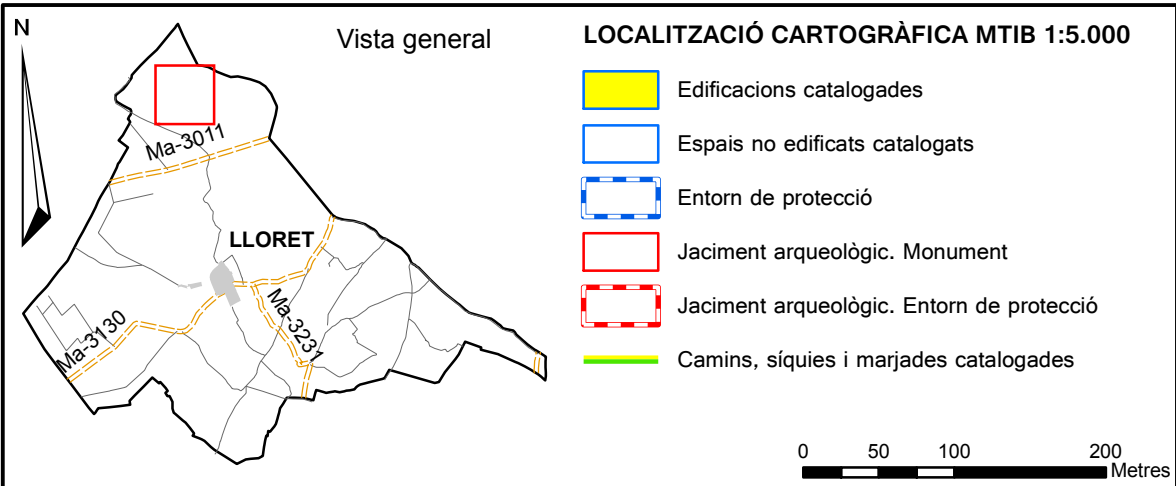
No es destaquen intervencions que puguin fer pensar en canvis substancials respecte la tipologia original.

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	El conjunt de la basa.
Intervencions preferents	Eliminar la terra que rebleix la bassa.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació i consolidació.
Usos permesos	Infraestructura hidràulica (emmagatzamament d'aigua).
Definició de l'entorn de protecció	
Es delimita com entorn de protecció una franja envoltant la bassa amb una amplària de deu metres mesurats a partir de la filada exterior amb el concret traçat que figura en la documentació gràfica adjunta.	
Regulació de l'entorn de protecció	
Les intervencions a realitzar a l'entorn de protecció hauran d'integrar-se amb la bassa, especialment pel que fa a les textures, colors i materials emprats. En aquest entorn no podran produir-se augments de volum.	

Fotografies:

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Basses

BA-01

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
16. Voreres

V PATRIMONI ETNOLOGIC	VO-01
Voreres	
VORERES I ESCOPIDORS DEL NUCLI URBA	

Tipologia**A. Voreres de lloses regulars de pedra****Descripció de l'element**

Vorerera de carrer, de lloses de pedra buixardada regular d'una amplada variable.

Núm.	Adreça	Ref. cadastral
01	Montserrat Fontanet 3	8054110DD9885S0001XY
02	Montserrat Fontanet 5	8054109DD9885S0001JY
03	Montserrat Fontanet 9 / Senyora de Manresa 10	8054107DD9885S0001XY
04	Senyora de Manresa 6 [CU-47 Ca Madò Brondera]	8054105DD9885S0001RY
05	Senyora de Manresa 6A	8054105DD9885S0002TU
06	Senyora de Manresa 8	8054106DD9885S0001DY
07	Senyora de Manresa 10	8054605DD9885S0001QY
08	Senyora de Manresa 13 [CU-46 Ca Mestre Miquel de na Riga]	8054501DD9885S0001UY
09	Senyora de Manresa 15	8054504DD9885S0001AY
10	Senyora de Manresa 17	8054505DD9885S0001BY
11	s'Arracó 8 [CU-39 Can Pep des Pujador]	7955132DD9875N0001JJ
12	s'Arracó 12 [CU-40 Ca na Bolera]	7955134DD9875N0001SJ
13	s'Arracó 16	7955136DD9875N0001UJ
14	s'Arracó 17 [CU-41 Cas Traquet]	7855028DD9875N0001SJ
15	s'Arracó 28 [CU-42 Cas Fuster]	7955142DD9875N0001AJ
16	Parres 1	7955124DD9875N0001KJ
17	Parres 7	7955120DD9875N0001TJ
18	Parres 10	7956021DD9875N0001GJ
19	Parres 13 [CU-32 Can Tià Bosseta]	7955117DD9875N0001TJ
20	Parres 17 [CU-33 Can Maravilla]	7955115DD9875N0001PJ
21	Parres 18	7956025DD9875N0001TJ
22	Parres 19	7955114DD9875N0001QJ
23	Parres 24	7956028DD9875N0001OJ
24	Parres 26	7956029DD9875N0001KJ
25	Parres 40	7855013DD9875N0001LJ
26	Costa des Pou 4	7955125DD9875N0001RJ
27	Costa des Pou 6 [CU-48 sa Posada]	7955126DD9875N0001DJ
28	Costa des Pou 8	7955127DD9875N0001XJ
29	Costa des Pou 16	8055106DD9885N0001KZ)
30	Carretera de Palma 14	7855041DD9875N0001YJ
31	Vent 26	7958007DD9875N0001XJ
32	Josep Maria Jordà 3	7856009DD9875N0001GJ
33	Josep Maria Jordà 7 / Paradís 23	7857010DD9875N0001WJ
34	Josep Maria Jordà 14	7957018DD9875N0001BJ
35	Fum 5	7956211DD9875N0001YJ
36	Fum 9	7956209DD9875N0001GJ
37	Fum 17	7956205DD9875N0001WJ
38	Fum 23	7956202DD9875N0001ZJ
39	Fum 26	7957602DD9875N0001LJ
40	Fum 31	7856006DD9875N0001AJ
41	Fum 32	7857011DD9875N0001AJ
42	Convent 3	8056506DD9885N0001HZ
43	Convent 7	8056506DD9885N0001HZ
44	Convent 11	8056504DD9885N0001ZZ
45	Major 2 [CU-18 Can Muro]	7956218DD9875N0001MJ
46	Major 7 [CU-21 Can Llabrés]	7956011DD9875N0001ZJ
47	Major 8	7956221DD9875N0001MJ
48	Major 10	7956222DD9875N0001OJ
49	Major 17 [CU-25 Can Mudaino]	7956006DD9875N0001EJ
50	Major 19	7956005DD9875N0001JJ
51	Major 20	7956227DD9875N0001IJ
52	Major 21	7956004DD9875N0001IJ
53	Major 30 [CU-26 Can Menorc]	7856013DD9875N0001QJ
54	Major 36 [CU-27 Ca na Lloraca]	7856016DD9875N0001TJ
55	Major 52	7555006DD9875N0001UJ
56	Plaça Verge de Loreto 5	7956016DD9875N0001BJ
57	Plaça Jaume I 2	7956216DD9875N0001TJ
58	Plaça Jaume I 4	7956214DD0875N0001PJ

Tipologia

B. Voreres de lloses irregulars de pedra

Descripció de l'element

Vorera de carrer, de lloses de pedra buixardada irregular d'amplada variable.

Núm.	Adreça	Ref. cadastral
59	Font 2	7954003DD9875S0001SW
60	Font 3	8054113DD9885S0001EY
61	Font 15	8054607DD9885S0001LY
62	s'Arracó 25	7855023DD9875N0001DJ
63	Parres 28 [CU-36 Ca na Florit]	7955142DD9875N0001AJ
64	Parres 45	7955111DD9875N0001BJ
65	Carretera de Palma 16	7855040DD9875N0001BJ
66	Carretera de Palma 18	7855039DD9875N0001GJ
67	Plaça de l'Església 3 [CU-03 Can Llubí]	8056203DD9885N0001MZ
68	Vent 17	7957007DD9875N0001JJ
69	Farinera Vella 3 / Paradís 10	7957803DD9875N0001DJ
70	Farinera Vella 2	7957013DD9875N0001ZJ
71	Josep Maria Jordà 1 [CU-09 Ca ses Sabateres]	7856010DD9875N0001BJ
72	Fum 29	7856007DD9875N0001BJ
73	Antoni Maria Alcover 2 [CU-31 Can Barreta]	7855001DD9875N0001UJ
74	Antoni Maria Alcover 6	7855003DD9875N0001WJ
75	Major 43	7855016DD9875N0001MJ

Tipologia

C. Voreres de macs

Descripció de l'element

Vorera de carrer, de macs de torrent i peces de vorada de pedra viva d'amplada variable.

Núm.	Adreça	Ref. cadastral
76	s'Arracó 11 / Sant Francesc	7855031DD9875N0001SJ
77	Sant Domingo 2 [CU-01 Can Bossa]	8056201DD9885N0001TZ
78	Ca ses Monges 2	8056502DD9885N0001EZ
79	Son Lluc 1	8057109DD9885N0001OZ
80	Fum 46	7857021DD9875N0001TJ
81	Plaça Jaume I 14 + escalons (Rectoria)	8057201DD9885N0001PZ

Tipologia

D. Accessos a portasses de lloses

Descripció de l'element

Vorera davant un accés a portassa resolt amb lloses de pedra abuxardada.

Núm.	Adreça	Ref. cadastral
82	Font 13 + portal i escopidors	8054606DD9885S0001PY
83	Parres 11+ portal i escopidors	7955118DD9875N0001FJ
84	Fundadors de la Vila 6	8055604DD9885N0001BZ
85	Fundadors de la Vila 12	8054503DD9885S
86	Carretera de Palma 7 [CU-44 Can Reus]+ portal i escopidors	8054102DD9885S0001MY
87	Vent 19	7957006DD9875N0001IJ
88	Vent 20	7958010DD9875N0001XJ
89	Fum 15 [CU-12 Can Xiu]	7956206DD9875N0001AJ
90	Fum 52 [CU-17 Can Ruberto] procedents de la sagristia de la parròquia de Nostra Senyora de Loreto + portal i escopidors	7857028DD9875N0001XJ
91	Paradís 5 [CU-10 Can Morret] / Fum 8+ portal i escopidors	7957612DD9875N0001DJ
92	Paradís 14+ portal i escopidors	7957801DD9875N0001KJ
93	Plaça Verge de Loreto 8+ portal i escopidors	7956217DD9875N0001FJ

Tipologia

E. Escales

Descripció de l'element

Carreró d'accés per a vianants amb desnivell respecte el carrer des Vent que es salva amb uns escalons de vorada de pedra i lloses.

Núm.	Adreça	Ref. cadastral
94	Carreró de la Pau	-

Tipologia

F. Lloses acanalades

Descripció de l'element

Vorera de carrer, de lloses de pedra buixardada regular amb una concavitat central.

Núm.	Adreça	Ref. cadastral
95	Sant Francesc 8-actualment soterrades	7855034DD9875N0001HJ

Tipologia

G_Escopidors de cap de cantó

Descripció de l'element

-

Núm.	Adreça	Ref. cadastral
96	Josep Maria Jordà 10 / Farinera Vella	7957016DD9875N0001WJ
97	Josep Maria Jordà / Farinera Vella [Botiga ferreria de l'amo en Bernat Garcias; carrer Paradís 14]	7957801DD9875N0001KJ
98	Sant Francesc 8 / Carretera de Palma	7855034DD9875N0001HJ
99	s'Arracó / Costa des Pou 12	8055104DD9885N0001MZ
100	Plaça Verge de Loreto / Plaça de l'Església 7	8056804DD9885N0001PZ
101	Plaça Verge de Loreto / Plaça de Jaume I	8056801DD9885N0001YZ
102	Plaça Verge de Loreto / Sant Domingo	8056801DD9885N0001YZ
103	Plaça Jaume I 5 / Fum	7956213DD9875N0001QJ

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	-
Elements a preservar	Conjunt d'elements de pedra que caracteritzen els vials públics: voreres de lloses i de macs, accessos a portasses de lloses, escales, lloses acanalades i escopidors de cap de cantó.
Intervencions preferents	Recuperar el tractament tradicional en aquells trams afectats per les reintegracions de ciment pòrtland. Recuperar els elements soterrats.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació, consolidació. S'admet el desplaçament d'aquests elements en cas d'obres a la xarxa viària. Una vegada finalitzades aquestes seran reposats al seu lloc original.
Usos permesos	Haurà de mantenir el seu ús original.
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Vorerres

VO-01

VORERES I ESCOPIDORS DEL NUCLI URBÀ

Fotografies:

00. Carrer Costa des Pou s/n

98. Carrer Sant Francesc, 8 -cantonada- carretera de Palma

64. Carrer de ses Parres 45

103. Plaça Jaume I, 5 -cantonada- Carrer des Fum

92. Carrer Paradís 14

97. Carrer Josep Maria Jordà -cantonada- Carrer Farinera Vella [carrer Paradís 14]

102. Plaça Verge de Loreto 1 -cantonada- Carrer de Sant Domingo

101. Plaça Verge de Loreto 1 -cantonada- Plaça Jaume I

V PATRIMONI ETNOLÒGIC

Voreres

VO-01

VORERES I ESCOPIDORS DEL NUCLI URBÀ

Fotografies:

79. Carrer Son Lluc 1

81. Plaça Jaume I 14 (rectoria)

73. Carrer Antoni Maria Alcover 2

64. Carrer de ses Parres 45

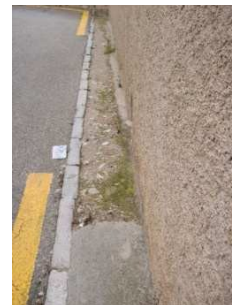
77. Carrer Sant Domingo 2

38. Carrer des Fum 23

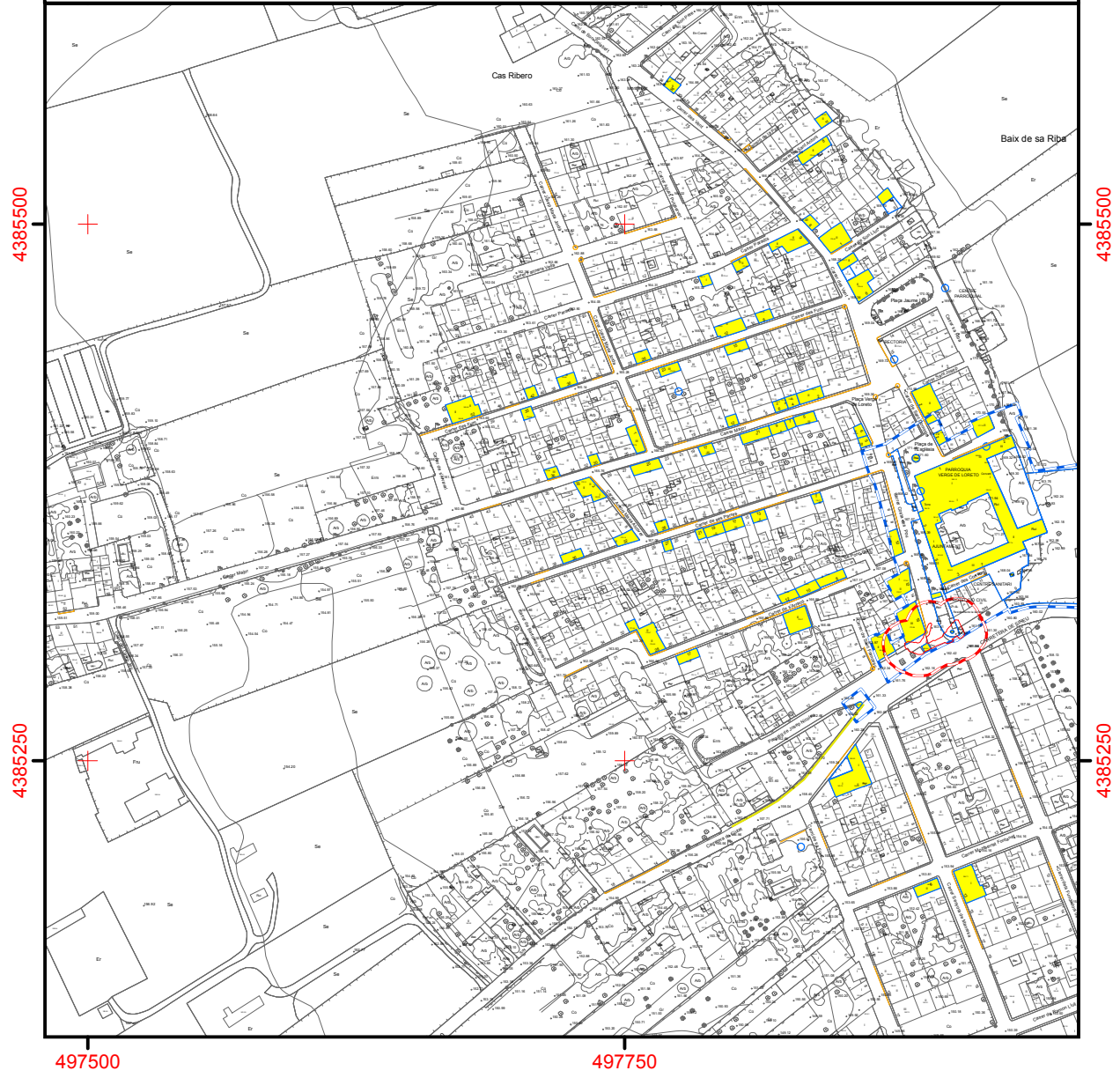
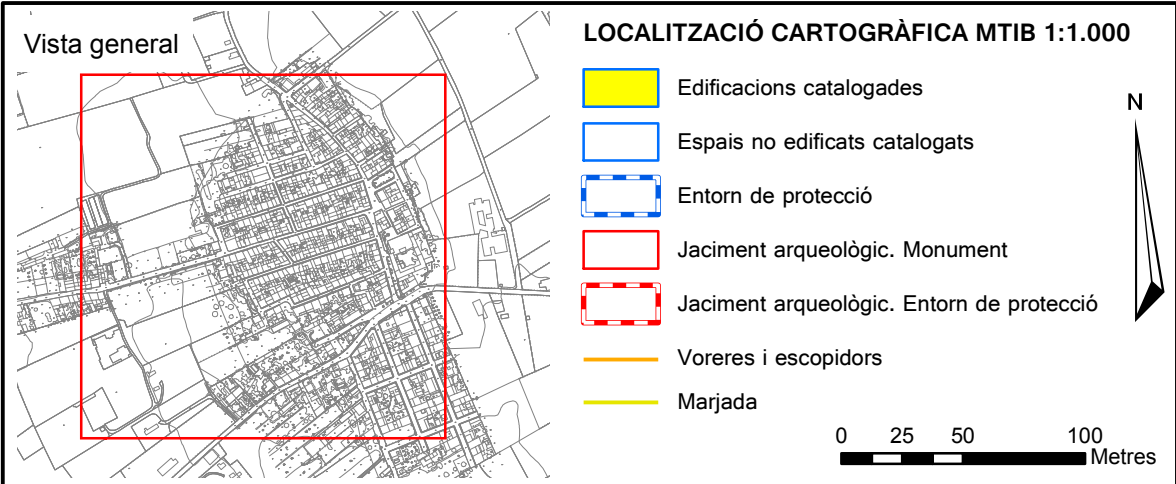
10. Carrer Farinera Vella 2

76. Carrer de s'Arracó 11

V PATRIMONI ETNOLÒGIC
Voreres

VO-01

**VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL
I PAISATGÍSTIC**

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC	IAP-01
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	
TORRENT DE LLORAC	

Identificació espacial**Localització**

Forma part del sistema hidràulic del torrent de Llorac –a la capçalera del torrent de Binicaubell– que defineix el paisatge de la meitat sudoriental del terme de Llorito i del qual en fan part un conjunt de vuit subsistemes o unitats de paisatge que hom pot identificar a partir de factors fisiogràfics o condicionats físics, les cobertes del sòl, la dimensió històrica, l'estructura ecològica, la visibilitat, les dinàmiques que el condicionen i del sentit del lloc.

Identificació cadastral

Polígon 3	Polígon 2
Parcel·les 358-362, 265-279	Parcel·les 47, 48, 51, 53, 54, 63-70, 145, 148-150, 157, 159 160, 397, 398, 447-449, 452, 502, 504, 505, 568, 570, 574 576, 578, 584-598, 601-603, 605-609, 636, 640, 642 i 644

UTM

X = 499323
Y = 4385044

Titularitat

Privada, excepte la parcel·la de la depuradora.

Altres fitxes relacionades

CP-08 Cases de Son Reial de Baix, CP-13 Cases de Son Mas, MA-01 Torrent de Llorac, JA-06 Planes de Son Mas, JA-10 Llorac, JA-11 Llorac d'en Benet, C-06 Cova de ses Ànneres, CA-04 Camí vell d'Ariany, CA-05 Camí vell de Montuiri, CA-22 Camí Vell de Santa Margalida, P-01 Pontet de Son Real, PO-03 Pou de Llorca, E-06 Era de Son Mas.

CARACTERITZACIÓ DEL PAISATGE**Condicionants físics**

L'IAP 01 del torrent de Llorac està definit pel propi curs del torrent que transcorre entre el camí vell de Sineu a Algaida i el camí vell de Sineu a Sant Joan. La línia del torrent marca la part baixa d'una vall més o menys oberta que es defineix per una línia de turons d'escassa elevació. A la part de tramuntana destaquen ses Costes, Ca na Martina, Ses Planes de Son Mas i Son Real. A la part de migjorn la sèrie d'elevacions s'inicia a Llorac i continua amb Son Coix, Paixarí, Son Virgo i el Puig de Reig. Tanmateix, la conca del torrent és continuació de les conques del camí de sa Font i Llorito i de Son Miraes i rep aportacions de les conques d'es Colomer i sa Vall, de Son Fangos, Llorac, Paixarí i sa Rota d'en Palerm. Es tracta d'una plana de terres d'al·luvió, de composició argilosa i molt adequades per al cultiu.

Tota la plana està travessada pel camí vell d'Ariany que connecta el camí vell de Sineu a Sant Joan, en el límit oriental del terme, amb la carretera de Llorito a Montuiri (Ma-3231) a l'alçada de Llorac.

Visibilitat

Un tret comú de totes i cada una de les IAP és la visibilitat des d'una doble perspectiva (interna i externa) que és possible gràcies a un sistema d'alternança comellar-turó que es complementa amb una línia d'accessos a través del sistema viari. Aquesta realitat permet la creació d'una percepció paisatgística col·lectiva, compartida pels residents i visitants que n'han fet distintes valoracions.

Per obtenir la visió externa és fonamental definir i cartografiar les coordenades des de les quals és possible visualitzar la totalitat o part d'un paisatge determinat, tot i ésser conscients de la impossibilitat de copsar micropaisatges que ineludiblement passaran desapercibuts.

Per altra part, obtenir una visió interna de cada un dels paisatges és, en aquest cas, també possible gràcies a la presència d'una xarxa viària històrica –igualmente integrada en el paisatge– que permet la visualització des del mateix paisatge. A tall d'inventari és important destacar el camí vell d'Inca des de Llorito i el camí de sa Font; el camí vell d'Algaida des de Sineu; el camí vell d'Ariany; el camí vell de Santa Margalida; el camí vell de Sineu a Montuiri i el camí vell de Sineu a Sant Joan. Hauríem d'afegir encara els camins de Son Fred, de Son Daviu i de Son Coix, a més del camí de Son Real d'Alt.

Dinàmiques

La posada en funcionament de l'estació depuradora d'aigües ha ocasionat un canvi substancial que té conseqüències de caràcter ecològic. D'ençà del seu funcionament el torrent ha recuperat la presència d'aigua que en alguns casos es manté durant tot l'any. Genera presència de flora i fauna que fins fa pocs anys no era habitual.

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-01
TORRENT DE LLOAC	

Descripció dels elements a protegir

A.Pous de greixina / síquies / albellons / ponterrons

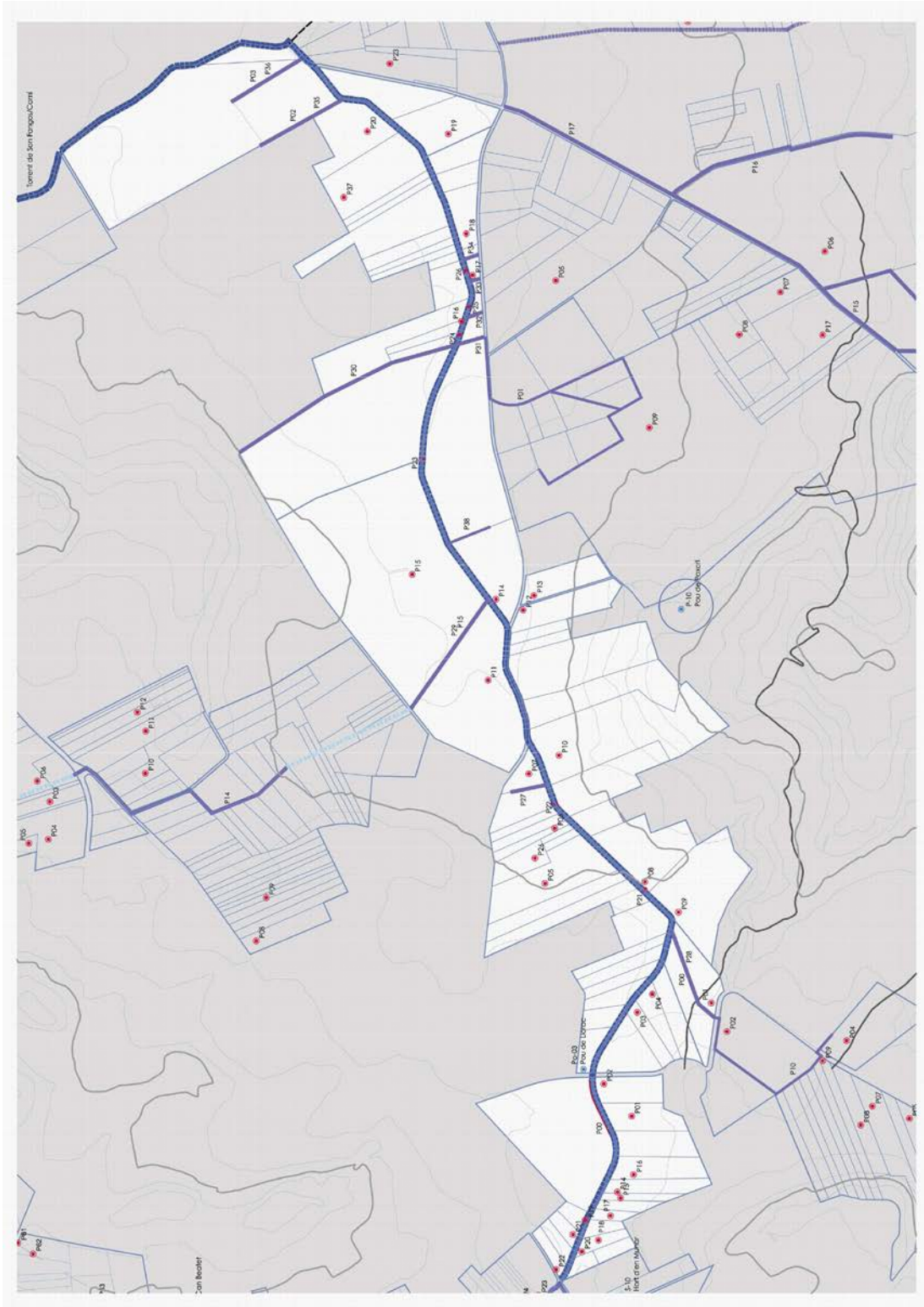
Núm.	Localització	Tipologia	Dimensions	Característiques
P16*	Llorac de Can Morret o de Son Mas (Pirotècnia Jordà) (pol. 3, par. 268)	Pou	s.d.	Coll tub pretensat
P17*	Llorac de Can Palau (Joan Nina) (pol. 3, par. 272)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Llosa a l'ampit. Caseta annexa de bloquets. Pamera, magraner i parra.
P18*	Llorac (pol. 3, par. 276)	Pou	4m	Paredat circular. Sense coll, lloses al terra. Magraner.
P19*	Llorac de l'amo Antoni Cuca [Can Putxet] (pol. 3, par. 361)	Sínia	s.d.	Paredat el·líptic. Caseta amb bloquets. Restes roda metàl·lica de sínia d'èmbols. Pamera, perera, caquier, parra.
P20*	Llorac d'en Xesc Coll (pol. 3, par. 277)	Pou	s.d.	Coll de marès. Annex a petit safareig cobert.
P21*	Llorac d'en Pujador? (pol. 3, par. 360)	Pou	s.d.	Paredat circular. Coll marès. Restes engranatge sínia d'èmbols.
P22*	Llorac de Can Vermell [Pedro Carter] (pol. 3, par. 358)	Pou	s.d.	Coll i brancals de marès. Pica annexa.
P00	Can Puixot (pol. 3, par. 362)	Torrent	-	Filera de polls ran del llit del torrent.
P01	Llorac (pol. 3, par. 266)	Pou	2 x 1,3 x 5,8m	Paredat el·líptic. Coll quadrat de bloquets sense columnes.
P02	Llorac [Joan Camps] (pol. 3, par. 265)	Molí aiguader	s.d.	Restes d'un antic molí aiguader. Hi ha safareig, restes torreta, dues casetes annexes i restes d'un sistema d'extracció posterior amb politja.
P03	Llorac (pol. 2, par. 608)	Pou	s.d.	Cobert per la vegetació
P04	Llorac (pol. 2, par. 607)	Pou	s.d.s.d.	Coll de marès quadrat amb columnes.
P05	Llorac d'en Joan Ribero (pol. 2, par. 588)	Pou	s.d.	Coll de marès amb columnes.
P06	Llorac (pol. 2, par. 592)	Pou	1,4 x 1,1 x 3,5m	Paredat el·líptic. Coll de bloquets sense columnes.
P07	Llorac (pol. 2, par. 596)	Pou	1,3 x 0,8 x 5,2m	Paredat el·líptic. Coll quadrat de bloquets referit, sense columnes.
P08	Llorac. Can Morro (pol. 2, par. 601)	Pou	1,9 x 1,5 x 13,2m	Paredat el·líptic. Coll de marès i lloses de pedra a la mota. Adaptat per a sínia de tubs. Resta canonada metàl·lica a l'interior i piqueta lateral de desguàs.
P09	Llorac (pol. 2, par. 602)	Pou	s.d.	Paredat. Coll de pedra en verd i columnes de marès amb pica de pedra annexa. Nisprer.
P10	Llorac. Ca l'amon Antoni de Paixari (pol. 2, par. 504)	Pou	s.d.	Coll de marès quadrat amb columnes i pica annexa.
P11	Vinya de Son Mas (pol. 2, par. 160)	Pou	s.d.	Coll de marès quadrat amb columnes.
P12	Paixari (pol. 2, par. 447)	Pou	s.d.	Sense coll. Tapat amb peces de metall i fusta.
P13	Paixari de n'Estela (pol. 2, par. 446)	Pou	s.d.	Coll de pedra en verd sense columnes. Tapat amb planxa metàl·lica. Caquier.

P14	Son Mas de l'amo en Jaume Miraes (pol. 2, par. 397)	Pou	1,20 Ø x 13m	Paredat circular. Coll de pedra en verd i marès esbucats. Restes instal·lacions bomba extractora. Annex al torrent.
P15	Son Mas (pol. 2, par. 644)	Pou	1,5 x 0,8m	Paredat rectangular. Coll de pedra en verd amb columnes de marès. Ampitador de pedra. Pica pedra annexa. Al costat del pou hi ha un pou sense paredar i una mina amb escala d'accés, pou formigonat i caseta per motor.
P16	Ses veletes d'en Gorrea. Realí (pol. 2, par. 157)	Son Pou	1,2 x 1 x 3,5m	Paredat el·líptic. Coll de marès esbucats. Annex al llit del torrent. Noguer.
P17	ses Veletes d'en Cauvó (pol. 2, par. 68)	Pou	1,2 x 0,8 x 4m	Paredat el·líptic. Coll de marès sense columnes.
P18	ses Veletes d'en Cauvó (pol. 2, par. 66)	Pou?	s.d.	Cobert per la vegetació (canyes).
P19	Can Biel de ses Reales (pol. 2, par. 63)	Pou	1 Ø x 8,5m	Paredat circular. Coll de marès quadrat amb columnes. Pica de pedra exempta.
P20	Can Florit/Can Terrola (pol. 2, par. 155)	Pou	49 pams	Paredat el·líptic. Està dins la casa.
P21	Can Morro (pol. 2, par. 601)	Pontarró	s.d.	Llosa de pedra
P22	Llorac (pol. 2, par. 505)	Pontarró	s.d.	Llosa de pedra
P23	Son Mas (pol. 2, par. 398 i 644)	Pontarró	s.d.	Pedra en verd i marès
P24	ses Veletes d'en Gorrea (pol. 2, par. 70)	Pontarró	s.d.	Pedra i formigó
P25	ses Veletes d'en Gorrea (pol. 2, par. 69)	Pontarró	s.d.	Pedra i formigó
P26	(pol. par.)	Pou		
P27	Can Florit/Can Terrola (pol. 2, par. 619)	Sínia?	49 pams	

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic
TORRENT DE LLORAC

IAP-01

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-01
TORRENT DE LLORAC	

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Ambiental
Protecció específica	-
Elements a preservar	Pel manteniment del paisatge són determinants les relacions d'elements comuns que responen a una determinada tipologia (pous, parets, síquies, casetes de sequer, barraques, vorerades, canyars, pontets, portells, etc.) que, precisament, defineixen el valor patrimonial del paisatge pel seu caràcter comú i no per la seva singularitat.
Intervencions preferents	Donar un tractament tradicional a les construccions resoltes amb materials moderns com els bloquets de formigó.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació, consolidació, rehabilitació i reestructuració. Les seves solucions de tancament que no es podran alterar des del punt de vista tipològic. Les possibles ampliacions de superfície construïda i ocupada que la normativa urbanística aplicable permeti dins cada una de les parcel·les, no camuflaran ni distorsionaran la visió ni la comprensió del paisatge ni els elements que el conformen. Les ampliacions, els nous volums que es construeixin, s'hauran de separar un mínim de deu -10-metres dels elements relacionats (pous de greixina, síquies, albellons i zones d'escorrentia).
Usos permesos	Els corresponents a la zona en la qual s'ubica segons el planejament urbanístic.
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

VI PATRIMONI D'INTERÈS PAISATGÍSTIC I AMBIENTAL Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic TORRENT DE LLOREAC
--

IAP-01

Fotografies:

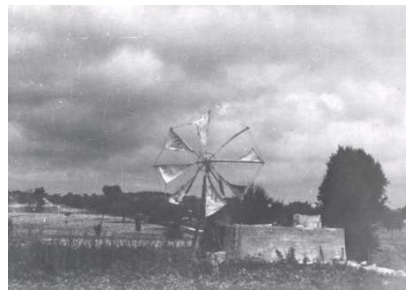
P-4

P-19 Can Biel de ses Reales

P-16 Son Realí. Veletes d'en Gorrea

P-2

P-15 Son Mas

P-14 Son Mas d'en Jaume Miraes

P-11 Sa vinya de Son Mas

P-13 Paixari de n'Estela

VI PATRIMONI D'INTERÈS PAISATGÍSTIC I AMBIENTAL
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic
TORRENT DE LLORAC

IAP-01

Fotografies:

P-10 Llorac de l'amo n'Antoni de Paxarí

P-07

P-08

P-09

P-08

P-22

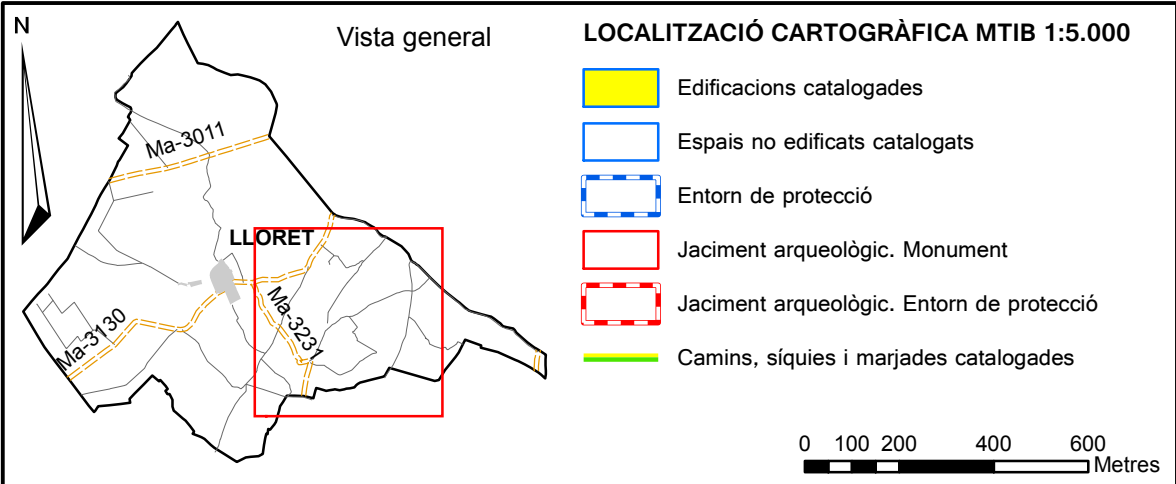
P-23 Son Mas

P-24 Veletes d'en Gorrea

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-01

4386000

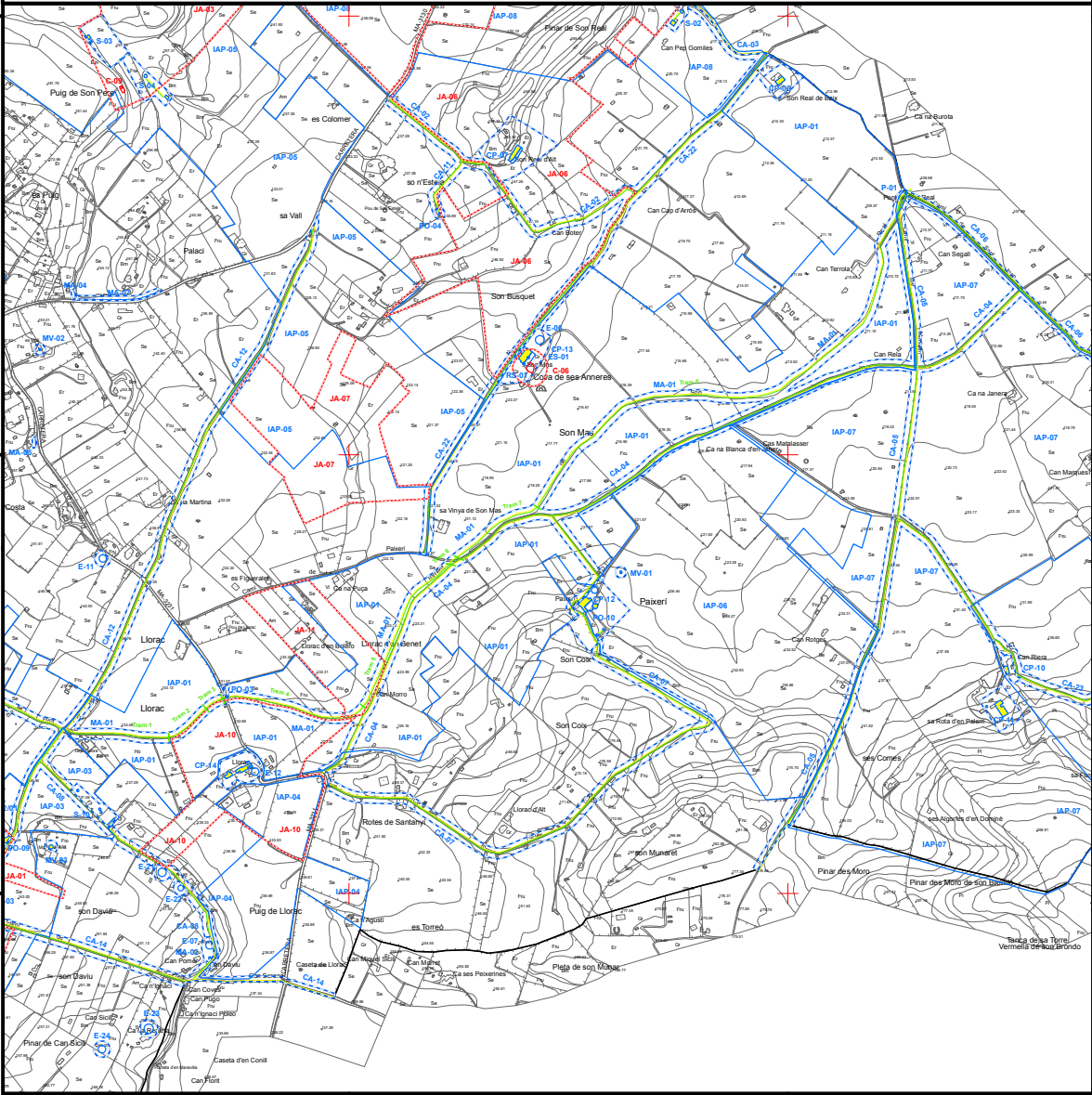
4386000

4385000

4385000

4384000

4384000

499000

50000

**VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic**

IAP-02

LLORITO-CAMÍ DE SA FONT**Identificació espacial****Localització**

Forma part del sistema hidràulic del torrent de Llorac –a la capçalera del torrent de Binicaubell– que defineix el paisatge de la meitat sudoriental del terme de Llorito i del qual en fan part un conjunt de vuit subsistemes o unitats de paisatge que hom pot identificar a partir de factors fisiogràfics o condicionants físics, les cobertes del sòl, la dimensió històrica, l'estructura ecològica, la visibilitat, les dinàmiques que el condicionen i el sentit del lloc.

Identificació cadastral**Polígon 1**

Parcel·les 1-11, 13-27, 29-32, 71-79, 110-126 i 204

Polígon 3

Parcel·les 189-196, 201-209, 233-235, 237-238, 241-244, 247, 252, 269-271, 273-275, 278-280, 359, 387-393, 403, 404, 406-421, 433-448, 469-478, 480, 483, 484, 497-533, 537-539, 540-548, 820, 823, 824, 827-831, 834-838, 840, 854, 855, 866, 869, 876-880 i 905

Polígon 4

Parcel·les 4-9, 30-33, 223, 228, 229, 231, 238-245, 249-252, 255-269, 270, 276-278, 318, 326, 353 i 354

Pou de sa granja d'en Nina. Camí de sa Font, 6. Referència cadastral: 8053801DD9885S0001FY

Pou es Fasser. Carretera de Ciutat, 20. Referència cadastral: 7855038DD9875N0001YJ

Pou de Can Miquel Panxó. Carretera de Ciutat, 22. Referència cadastral: 002305300DD98F

UTM

X = 497676

Y = 4385140

Titularitat

Privada i dues parcel·les municipals.

Altres fitxes relacionades

S-05 Sínia de s'Hort de Don Llorenç, S-08 Sínia de Can Beatet, S-09 Sínia i Safareig de Can Llabrés

AR-01 Convent de Nostra Senyora de Loreto i Hort des Tarongers, AR-02/02 Columnes Convent Nostra Senyora de Loreto, JA-08 ses Timbes, PO-01 Pou de Jurà, PO-02 es Pou, CA-01 Camí Vell d'Inca, CA-18 Camí de sa Font.

CARACTERITZACIÓ DEL PAISATGE**Condicionants físics**

El casc urbà de Llorito està assentat sobre un turó allargassat, orientat de nord a sud, que pren rellevància per contrast amb les conques que el delimiten a llevant i ponent i que s'uneixen per migjorn on esdevenen capçalera del torrent de Llorac. El brançal de llevant, conegut com a Baix de sa Riba, és la continuació del xaragall de Son Gelabert, al nord, que pel migjorn té continuïtat amb la Bassa d'en Brines, la Sínia d'en Beatet i el camí de sa Font. A causa de la configuració del lloc, una antiga síquia central (documentada des del 1702 i actualment desapareguda), recollia les aigües del comellar de Son Gelabert fins a la citada Bassa d'en Brines, en direcció al camí de sa Font i al torrent de Llorac. Amb el temps, a la síquia, s'hi va superposar el camí de Baix de sa Riba, que connecta el camí de Son Pere i la carretera de Sineu.

A l'altre costat del poble, al vessant de ponent (Son Lluc i es Camp Jeu), el relleu és essencialment pla, amb alguns indrets prominents, tot i que de manera immediata al casc urbà, a tocar amb s'Arraval i s'Escaleta, hi ha una lleugera depressió (de nord a sud), coneguda com es comellar d'En Moreu, que separa el turó del nucli del poble de la lleugera inclinació del Collet i dels Molins definida per la corba de nivell dels 165 m. Els episodis esporàdics d'escorrentia superficial al comellar d'en Moreu, que capten les aigües de Son Gelabert i de Son Lluc, drenen a través del comellar d'en Miraes que, proseguint per ses Sorts i ses Veles, connecten, a la part de migjorn, amb l'antic camí de les Jonqueres o dels Joncs. Aquesta via és l'actual camí de sa Font, que unia el casc urbà de Llorito amb el camí vell de Sineu a Algaida. El camí se situa, en sentit longitudinal, en el centre de la depressió i d'un espai definit per les fites de la xarxa viària i per la topografia: a la part de ponent, s'estén fins a ses Timbes i el camí de Pina; a la part de llevant, arriba a ses Costes. Aquesta conca de captació ha requerit, i requereix encara ara, d'un sistema de drenatge i desguàs que, històricament, se resolvia amb la construcció d'un conjunt de galeres, síquies i albellons.

Cobertes del sòl

A més del relleu, l'estructura de la propietat i les infraestructures hidràuliques i viàries, la coberta vegetal esdevé, així mateix, un element determinant per a la caracterització del paisatge. Actualment els cultius són majoritàriament cerealícoles. Han desaparegut gairebé la totalitat de cultius arboris que havien estat freqüents fins ben entrada la segona meitat del segle XX (especialment figueral). Des de finals del segle XVI i fins a la segona meitat del segle XX, el cultiu majoritari són els cereals combinats amb llegums (ciurons, faves, guixes). No obstant això, també s'han de prendre en consideració els cultius de vinya i de lli, a més del cultiu arbori com la morera (fins al segle XX).

Un tret característic, precisament a causa de la presència dels pous de greixina, és la pervivència de petits horts familiars amb cultius d'estiu (tomatigueres, alls, cebes, pebrers, albergineres, molons, etc.), així com la presència residual de fruiters ran dels pous (nisprers, pomeres, pereres, parres, caquiers, etc.).

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-02
LLORITO-CAMÍ DE SA FONT	

Dimensió històrica

Una primera regulació de les aigües d'escorrentia que mitigava la força de l'aigua i l'erosió superficial el constitueixen les galeres. Pel que fa a galeres només en resta una de dimensions reduïdes i gairebé colmatada per sediments, situada dins el sementer del pou de Jurà de Son Gelabert de Baix. Un altre sistema regulador de les aigües superficials són les construccions lligades al sistema viari que actuen com a galeres o parats. És el cas del camí de Son Gelabert de Baix a l'indret de Son Lluç, el carrer Major en el seu pas pel comellar d'en Moreu, la carretera de Sineu a Algaida a les interseccions amb el comellar de Baix de sa Riba (Bassa d'en Brines) i amb el comellar d'En Miraes (es Pont) o el camí de ses Costes, que conserva encara restes d'un sistema de drenatge que ha estat reproduït en parets de recent construcció.

Els elements de desguàs són les síquies i els abellons. Tot i que romanen abundosos testimonis documentals i rastres sobre el territori, es percep una progressiva reducció o desaparició d'elements, generalment associada a la mecanització de l'agricultura i a la manca de manteniment. Els abellons són síquies soterrades en els camps de conreu, revestides de pedres grosses i reblides de macs i pedres, que serveixen per recollir l'excés d'aigua de pluja i evitar s'embassi i que hi haja moll.

Paral·lelament a la regulació de la circulació d'aigua en superfície, al llarg de la història, s'ha articulat un sistema de captació d'aigua que exerceix una doble funció: la concentració dels excedents hídrics tot facilitant el drenatge i l'aprofitament per a ús agrícola. En aquest sentit, podem establir una evolució d'aquests sistemes que a través de la toponímia, el registre arqueològic i la pervivència d'algunes unitats hidràuliques podríem fer retrocedir a l'edat mitjana i, fins i tot, vincular-ho a la tradició andalusina.

Una primera transformació del paisatge medieval és la construcció, inserida dins el sistema, de diversos horts de tradició medieval però amb algunes influències dels jardins italianitzants més propis del barroc. En concret, en el subsistema Llorito-camí de sa Font, podem fer esment de l'hort del convent de Nostra Senyora de Loreto.

La zona irrigada que esdevindrà l'hort conventual la tenim documentada de forma precisa a partir de finals del segle XVI, tot coincidint amb el moment de l'adquisició per part del Convent a Rafel Gelabert el 28 de juliol de 1592. Tot i així, la datació cronològica de l'hort segurament es pot retrotraure als segles XIV i XV. El fet que en el moment de la compra ja es faci referència a un hort permetria especular sobre la seva antiguitat i relacionar-lo amb l'espai irrigat de l'alqueria Copelans. Un aspecte interessant respecte a la peça de l'hort és el fet que disposam d'una de les primeres referències topogràfiques, datada a principis del segle XVII. Les referències històriques, encara que no són nombroses, permeten fer un seguiment d'aquest indret fins a principis del segle XIX i fins i tot després de la desamortització. Les permanències de l'hort conventual i el seu possible disseny original són més aviat escasses. Potser les hauríem de limitar al tancat de pedra en verd acabada amb esquena d'ase, el safareig, un fragment d'escala i una mina decorada amb elements grotescos. Han desaparegut la sinia, així com un segon safareig i tot el sistema de canalització d'aigua per al reg.

Visibilitat

Més enllà però de la caracterització d'un paisatge que adquireix la seva fesomia essencial al llarg de l'edat moderna, ens trobam davant una realitat canviant i en constant evolució. Al llarg del segle XX i, de manera especial durant els últims cinquanta anys, la transformació paisatgística s'ha accelerat per causes de tots conegudes. Davant aquest fet, s'ha reaccionat amb la generació de discursos sobre la memòria del paisatge i el paisatge com a element configurador de la identitat. Simultàniament s'ha obert el ventall de valors que som capaços de reconèixer en un paisatge i, al costat dels estètics i productius, hi arremgleram els ecològics, els històrics, els associats als usos socials, els religiosos i espirituals, els simbòlics, etc. Transgredim, per tant, de forma neta la frontera de la tangibilitat. Aquesta visió global, menys particularista, requereix però d'una doble anàlisi: per una part, el coneixement micro del territori –a escala 1:1– i, per altra, la dimensió ecològica, econòmica, històrica, antropològica, etc. que només es pot obtenir a través de la recerca. És en aquest entorn, on s'ha de situar el paper dels catàlegs municipals i la seva necessària evolució com a instruments actius en l'ordenació territorial.

Descripció dels elements a protegir

A.Parcel·lari

La zona de Son Lluç, Son Joanico i es camp Jeu varen ésser objecte d'un intens procés de parcel·lació des de la segona meitat del segle XVII i al llarg del segle XVIII. Altre tant succeïa a la part de llevant del poble; l'evolució del nombre de parcel·les a la zona de Baix de sa Riba i es Puig evolucionava de la dotzena de peces de terra, identificades el 1607, nombre que es duplicava a 1684, que pràcticament es tornava a duplicar el 1724 i que arribava a la seixantena de parcel·les el 1864. Tanmateix, el camí dels Joncs i la font Figuera és la zona que ha patit el procés de fragmentació i de subdivisions en petita propietat més intens de tot el terme. La quinzena de parcel·les documentades a principis del segle XVII són un centenar a finals d'aquest segle i durant el segle XVIII i més de dues-centes el 1864.

La proximitat al nucli urbà, la disponibilitat d'aigua i la qualitat de les terres, sumada a la creixent pressió demogràfica són segurament les causes de la fragmentació de la propietat i de la generació del microparcel·lari que ara caracteritza la zona. Aquest establiment s'inicia durant el segle XVII, s'intensifica notablement durant el segle XVIII i es multiplica, especialment al camí de sa Font, durant el segle XIX. En aquest sentit, resulta orientatiu el següent quadre:

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-02
LJORITO-CAMI DE SA FONT	

	1607	1635	1675	1724	1864
Son Lluc	6	9	14	38	-
Es camp Jeu	-	-	7	51	-
Baix de sa Riba	12	8	28	44	59
Camí de sa Font	15	45	67	151	219
Total	33	62	116	284	278

Elaboració pròpia a partir de les dades toponòmiques contingudes a GINARD; RAMIS, 2008.

B.Pous de greixina / síquies / albellons

La fragmentació de la propietat i la necessitat de drenar el terreny és el que origina la construcció dels pous de greixina. Així mateix, la canalització d'aigua d'escorrentia condiciona, al nostre parer, la disposició del parcel·lari. La nova estructura de la propietat dona lloc al significatiu nombre de pous que se construeixen com a element complementari al sistema anterior de captació i canalització d'aigües superficials.

Núm.	Localització	Tipologia	Dimensions	Característiques
P00	Son Gelabert de Baix. Pou des Noguers (pol. 4, par. 215)	Pou	s.d.	Paredat. Coll i columnes. Piques per abeurar bestiar.
P01	Son Lluc d'en Joan de sa Rota (pol. 4, par. 260)	Pou	1m Ø x 8m	Paredat circular. Coll quadrat i columnes de marès.
P02	Son Lluc d'en Barona (pol. 4, par. 261)	Pou	s.d.	Paredat. Pou amb pica annexa (blocs de formigó)
P03	Son Lluc d'en Guillem Carter (pol. 4, par. 263)	Pou	1 x 0,8 x 8,8m	Paredat el·líptic. Lloses pedra a l'àmpit. Pica annexa de marès
P04	Son Lluc d'en Pep Pinero (pol. 4, par. 266)	Pou	1,3m Ø x 6,2m	Paredat circular. Coll de marès i lloses.
P05	Son Lluc d'en Joan Moll (pol. 4, par. 264)	Pou	s.d.	Paredat de bloquets. Coll amb columnes.
P06	Son Lluc de Cas Cafeter (pol. 4, par. 251-252)	Pou	1,1 x 0,95 x 11m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb barraquetes laterals. Amitger (?)
P07	Son Lluc d'en Xesc Nina (pol. 4, par. 223)	Pou	12m	Paredat circular (?) Coll sense columnes. Pica de marès annexa. Parra.
P08	Son Lluc de Cas Traquet (pol. 4, par. 245)	Pou	s.d.	Coll de marès i lloses. Pica annexa.
P09	Es Sequer de Can Ruberto (pol. 4, par. 242)	Pou	s.d.	Paredat. Capella de marès. Parra.
P10	Comellar d'en Moreu. Can Moreu (pol. 4, par. 9)	Pou?	s.d.	Paredat. Capella. Parra.
P11	Comellar d'en Moreu. Can Mitja Orella (pol. 4, par. 30)	Pou	9m	Paredat. Coll de pedres amb columnes de marès. Pica pedra exempta.
P12	Can Rata o Can Bossa (pol. 4, par. 32)	Pou	s.d.	Coll de lloses i marès amb columnes.
P13	Pou d'en Miraes (pol. 4, par. 33)	Pou	2 x 1,60 Ø x 17m	Nisprer. Paredat el·líptic. Té mina (?) Coll de lloses i marès. Pica annexa. Figueres i nisprers.
P14	Llorac (pol. 3, par. 269)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes. Hom.
P15	Llorac (pol. 3, par. 270)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Coll sense columnes. Pica annexa (bloquets).
P23	Llorac o sa Font de Can Blanc	Pou	s.d.	Paredat el·líptic.

				Coll pedra (paret). Piqueta pedra exempta.
P24	Sa Font de Can Muro [Joan de sa Riba] (pol. 3, par. 390)	Pou	s.d.	Paredat rodó. Coll quadrat i columnes de bloquets.
P25	Sa Font de Can Moll? (pol. 3, par. 438)	Pou	s.d.	Amitger amb Llorenç Fred. Paredat circular.
P26	Sa Font de na Camassa (pol. 3, par. 439)	Pou	s.d.	Noguer. Paredat el·líptic.
P27	Sa Font de Can Barreta [Pedro Niell] (pol. 3, par. 442)	Pou	s.d.	Paredat circular. Pica annexa.
P28	Sa Font de Can Roca [Xesc Daviu] (pol. 3, par. 443)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Coll de marès i bloquets.
P29	Sa Font de l'amo Antoni de sa Mudaina [Mateu Bolero] (pol. 3, par. 403)	Pou	7,5m	Paredat el·líptic. Coll de pedra, lloses. Dues piques annexes. Parra.
P30	Sa Font d'en Sebastià Barreta (pol. 3, par. 406)	Pou	s.d.	Paredat circular. Coll i columnes de marès i bloquets.
P31	Sa Font d'en Niell [Can Daret] (pol. 3, par. 408)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Coll i columnes de marès i bloquets (quatre columnes). Pica annexa.
P32	Sa Font d'en Joan Bou (pol. 3, par. 473)	Pou	s.d.	Amitger amb na Pollencina Paredat circular. Coll de marès esbucats
P33	Sa Font de na Maravilla (pol. 3, par. 470)	Pou	7m	Paredat el·líptic. Lloses i obra. Sense columnes.
P34	Sa Font d'en Pep Palau (pol. 3, par. 471)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Annex a corralet caseta. Nisper
P35	Sa Font d'en Miquel Bou (pol. 3, par. 412)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Coll i columnes de marès.
P36	Sa Font d'en Tomeu Coves? (pol. 3, par. 410)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Coll i columnes de marès. Ampit de llosa. Pica adossada.
P37	Sa Font d'en Miquel Coves? (pol. 3, par. 854)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Coll i columnes de bloquets. Pica de pedra annexa.
P38	Sa Font. Tià Bosseta? (pol. 3, par. 419)	Pou	8m	Paredat circular (cercle irregular). Coll i columnes de marès.
P39	Can Bieló de ses Martines (pol. 1, par. 119)	Pou	1,7 x 0,9 x 6,5m	Paredat el·líptic. Coll i columnes de marès. Parra.
P40	Can Bieló des Cristo (pol. 1, par. 121)	Pou	1,6 x 0,9 x 9,8m	Paredat el·líptic. Lloses de pedra, columnes i bloquets.
P41	Baix de s'Hort (pol. 1, par. 126)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Columnes de marès.
P42	Baix de sa Riba d'en Toni Recolat (pol. 1, par. 110)	Pou	s.d.	Parra i roser.
P43	Baix de sa Riba d'en Ramon de sa Riba (pol. 1, par. 10)	Pou	1,5 x 1,1 x 13m	Paredat el·líptic. Lloses, coll i columnes de pedra. pica annexa.

P44	Baix de sa Riba d'en Toni Roca (pol. 1, par. 112)	Pou	1,3 x 0,9 x 5,6m	Paredat el·líptic. Coll de pedres i columnes de marès (un esbucac).
P45	Baix de sa Riba d'en Joan de Paixari (pol. 1, par. 79)	Pou	s.d.	Parera i abatzers.
P46	Baix de sa Riba de na Joanaina Roca (pol. 1, par. 77)	Pou	1,5 x 0,9 x 6,5m	Paredat el·líptic. Lloses a l'ampit, Columnes (puntal ferro recolzat). Columnes 1,80 alçada.
P47	Baix de sa Riba de na Gelaberta (pol. 1, par. 114)	Pou	0,9Ø x 9m	Paredat circular. Coll i columnes de marès i tapadora de ferro. Caquier proper.
P48	Baix de sa Riba d'en Joan Camps (pol. 1, par. 72)	Pou	1,5 x 0,9 x 8m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes de bloquets. Cirerer i herbassana.
P49	Baix de sa Riba d'en Xuto (pol. 1, par. 17)	Pou	0,8Ø x 5,1m	Paredat circular. Coll i columnes de marès referits.
P50	Baix de sa Riba d'en Xuto (pol. 1, par. 16)	Pou	0,9Ø x 4,3m	Paredat circular. Coll de marès amb columnes.
P51	Baix de sa Riba d'en Joan Camps (pol. 1, par. 19)	Pou	0,9 x 0,7 x 6m	Paredat circular. Coll amb llosa a l'ampit, marès i bloquets.
P52	Baix de sa Riba de na Blanca (pol. 1, par. 14)	Pou	1Øm	Paredat circular de bloquets. Coll, ampit i columnes de bloquets.
P53	Baix de sa Riba d'en Toni Valent (pol. 1, par. 13)	Pou	1Ø x 6,7m	Paredat circular. Coll amb ampit de llosa. Columnes de marès. Barraqueta adjunta (nova). Amitger amb ca n'Arrom.
P54	Baix de sa Riba de n'Arrom (pol. 1, par. 20)	Pou	s.d.	Annex a safareig
P55	Sa Sini de na Paula Companya (pol. 1, par. 21)	Pou	8,5m	Paredat el·líptic. Coll quadrat i columnes de marès. Llosa a l'ampit. Pica annexa de marès. Piques per amarrar taulons.
P56	Baix de sa Riba d'en Pep de Llorac? (pol. 1, par. 24)	Pou	1,1Ø x 5m	Paredat circular. Coll de marès sense columnes.
P57	Baix de sa Riba d'en Pellusco (pol. 1, par. 5)	Pou	s.d.	Coll i columnes de marès nou.
P58	Baix de sa Riba de na Boivassa [escola] (pol. 1, par. 2)	Pou	s.d.	Coll de pedres i columnes de marès. Reconstruït.
P59	Baix de sa Riba d'en Llabrés (pol. 1, par. 27)	Pou	s.d.	Coll de pedres i columnes de marès. Reconstruït.
P60	Can Serena d'en Senyora (pol. 1, par. 30)	Pou	14,4m (72 pams)	Paredat el·líptic. Coll amb llosa a l'ampit i pica annexa de lloses. Herballuïsa. El feren net amb lluna nova i no ha tornat acabar l'aigua. La finca es diu "sa Punta d'en Serena" a les escriptures.
P61	Bassa d'en Brines (pol. 3, par. 190)	Pou?	3m	Paredat circular. Capella de pedra annexa a la carretera. Té cisternó just a baix de la claveguera de la carretera. Noguer i parra a més de fassers.
P62	Bassa d'en Brines (pol. 3, par. 191)	Pou	9,5m	Paredat circular referit. Coll de bloquets sense columnes. Annex a la caseta.
P63	Can Calussa d'en Moreu (?) [Cas Frares] (pol. 3, par. 197)	Pou	1,8 x 1 x 5m	Paredat el·líptic. Coll quadrat de marès sense columnes.
P64	Can Calussa d'en Beatet	Pou	15,5m	Paredat el·líptic referit (junta

	(pol. 3, par. 201)			tapada). Coll quadrat de marès sense columnes.
P65	Can Calussa d'en Beatet (pol. 3, par. 201)	Pou	12,2m	Paredat el·líptic referit (junta tapada). Dues casetes de marès amb barrera i porta. Una és la del pou amb estructura i torn per treure el motor i l'altra la del motor que encara es conserva (Deutz). Hi ha plaqueta identificativa metàl·lica il·legible amb núm. de legalització. Restes de conduccions de reg (ceràmica).
P66	Sa Sínia d'en Lluca (pol. 3, par. 206)	Pou	0,9Ø x 5,5m	Paredat circular. Coll quadrat de marès sense columnes.
P67	Sa Sínia d'en Jardín (pol. 3, par. 205)	Pou	1,3Ø x 6,3m	Paredat circular (irregular). Coll de marès amb columnes de bloquets i casetó annex, també de bloquets, pel motor.
P68	Sa Sínia d'en Pep des Frares (pol. 3, par. 203)	Pou	1,5 x 0,9 x 10m	Paredat el·líptic. Coll de marès quadrat amb columnes (relativament baixes).
P70	Es Puntarró (pol. 3, par. 237)	Pou	s.d.	Coll quadrat de marès esbucats. Sense columnes. Restes de pica de marès annexa.
P71	Sa Font d'es Traquet (pol. 3, par. 476)	Pou	2 x 1,2 x 7,2m	Paredat el·líptic. Coll de marès i pica annexa sense columnes. Figuera.
P72	Sa Font de na Pollencina (pol. 3, par. 478)	Pou	s.d.	Coll de pedra amb columnes de marès
P73	Sa Font de Ca mestre Gaspar Domingo (pol. 3, par. 421)	Pou	1,5 x 0,9 x 6m	Paredat el·líptic. Coll i columnes de marès amb llosa de pedra a l'ampit.
P74	Sa Font de na Cuca (pol. 3, par. 480)	Pou	s.d.	Coll i columnes de bloquets. Roser.
P75	Sa Font de Can Sóller (Biel Bernadí) (pol. 3, par. 252)	Pou	s.d.	Coll i columnes de marès. Caquier.
P76	Sa Font de na Correvera (pol. 3, par. 484)	Pou	1Ø x 7m	Paredat circular amb secció periforme. Coll de marès esbucats sense columnes. Caseta annexa per motor.
P77	Can Palau (pol. 3, par. 247)	Pou	s.d.	Coll de marès amb columnes. El coll s'ha recrescut amb bloquets, atès que han aixecat el nivell del sòl.
P78	Sa Font d'en Company o Terins (pol. 3, par. 497)	Sínia	1,7 x 1,1 x 8m	Paredat el·líptic. Coll conformat amb lloses i pedres grosses. Romanen restes de l'estructura de la sínia. Melicotoner, parra i albarcoquer. A pocs metres petita caseta de dos aiguavessos amb safareig interior. A les escriptures es diu "sa Sort de na Guala".
P79	Sa Font d'en Pere Pagès (pol. 3, par. 499)	Pou	1,3 x 0,9 x 9,5m	Paredat el·líptic. Coll amb lloses a l'ampit, columnes de bloquets. Pica gran annexa. Nispren i parra.
P80	Sa Font d'en Bolero o Gorrió (pol. 3, par. 501)	Pou	1,1 x 0,9 x 8m	Paredat el·líptic. Coll de marès sense columnes. Dipòsit cilíndric d'uralita annex.

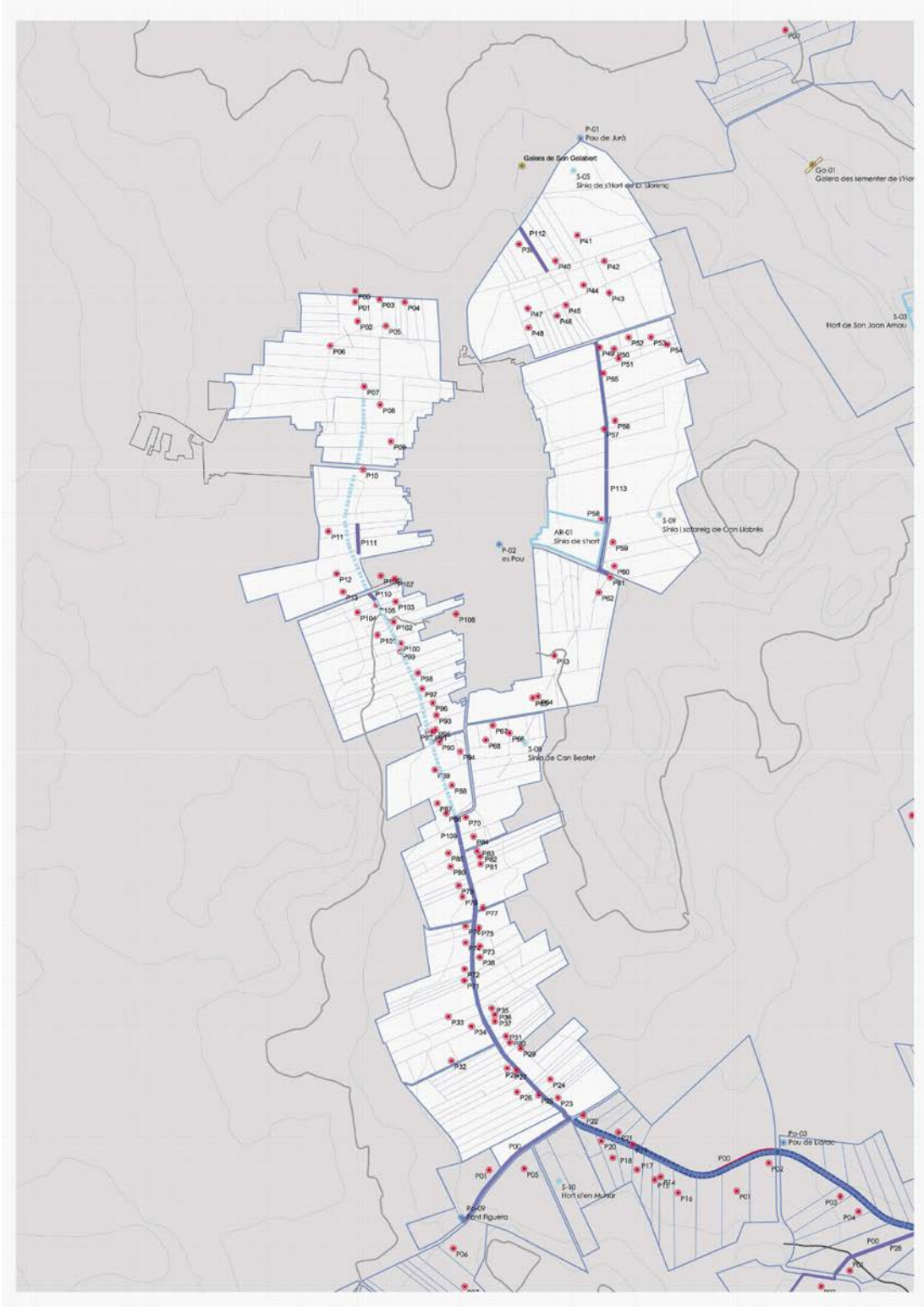
				Roser, herbes aromàtiques i canyes.
P81	Sa Font de Can Torret (pol. 3, par. 242)	Pou	1,5 x 0,9 x 6m	Paredat el·líptic. Sense coll. Lloses grosses a la mota.
P82	Sa Font de Can Llofriú (Mateu Llofriú) (pol. 3, par. 241)	Pou	1,5 x 1 x 7m	Paredat el·líptic. Coll quadrat de marès amb columnes de bloquets, terracat i filloles de test als ampits.
P83	Sa Font de Can Llofriú (Petra Llofriva) (pol. 3, par. 866)	Pou	1,3 x 0,7 x 6,50m	Paredat el·líptic. Coll quadrat de marès amb columnes i llosa al terra.
P84	Sa Font de ca na Matarina (Rafel Filau) (pol. 3, par. 238)	Pou	s.d.	Coll quadrat de marès amb columnes. Parra i nisprer.
P85	Sa Font de na Matarina (Toni Oliver) (pol. 3, par. 503)	Sínia	s.d.	Coll de pedres restaurat. Conserva mecanisme de la sínia.
P86	Sa Vela d'en Bou (pol. 3, par. 532)	Pou	s.d.	Coll quadrat amb columnes de bloquets referit. Nisprers.
P87	Sa Vela de mestre Tomeu de ses Ferreres (pol. 3, par. 548)	Pou	1,3 x 0,7 x 11m	Paredat el·líptic. Coll quadrat de marès sense columnes.
P88	Sa Vela des Ferrerico (Gaspar Estela) (pol. 3, par. 547)	Pou	1,1Ø x 6,5m	Paredat circular. Coll quadrat de marès amb columnes. Lloses a l'ampit.
P89	Sa Vela de s'Artanenc [ses timbes d'en Xixili] (pol. 3, par. 533)	Pou	1,1Ø x 11m	Paredat circular. Coll de pedra amb columnes de marès. Llosa a l'ampit. Safareig annex. Nisprer.
P90	Sa Vela de na Sabatera (pol. 3, par. 546)	Pou	s.d.	Coll quadrat de bloquets amb columnes.
P91	Sa Sort d'en Bernat Corredor (pol. 3, par. 542)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic Coll quadrat de bloquets amb columnes.
P92	Sa Sort d'en Fred o des Pou? (pol. 3, par. 541)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic Coll quadrat de marès amb columnes Pica annexa
P93	Sa Sort d'en Gustí (Llorenç de s'Arracó) (pol. 3, par. 539)	Pou	1,2Øm	Paredat circular Coll amb lloses Columnes de marès Segons propietari el topònim de l'escriptura és can Pelai Palamó.
P94	Sa Vela d'en Niell (pol. 3, par. 545)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic Coll de marès terracat amb columnes.
P95	Sa Sort d'en Mudaino (pol. 3, par. 544)	Pou	s.d.	Sense coll Lloses a la mota.
P96	Sa Sort d'en Beatet de s'Hort (pol. 3, par. 538)	Pou	s.d.	-
P97	Sa Sort de can Xiu (Pau Ruberto) (pol. 3, par. 844)	Pou	1,8 x 1m	Paredat el·líptic Coll de pedra Lloses als ampits Dos jocs de columnes. És amitger amb ca na Pollencina.
P98	Sa Sort d'en Mino (pol. 3, par. 842)	Pou	s.d.	Paredat el·líptic. Coll de pedra amb lloses a l'ampit. Columnes de bloquets. Noguer i nisprer.
P99	Sa Sort des Ferrerico (pol. 3, par. 835)	Pou	1,8 x 0,9m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes. Torn per a l'extracció del motor. Piqueta de pedra encastada al coll. Caquier, magraner i nisprer.
P100	Can Caramel-lo (pol. 3, par. 834)	Pou	1,4 x 1,1m	Paredat el·líptic. Coll de pedra amb columnes

				de marès. Lloses a l'ampit. Piqueta pedra encastada al coll (abocador aigua) Pica quadrada annexa. Paredat rodó. Coll de marès amb columnes.
P101	Can Llubí (pol. 3, par. 836)	Pou	1,2Øm	
P102	Ca Don Pep (pol. 3, par. 831)	Pou	s.d.	Coll de marès amb columnes.
P103	Can Coll (pol. 3, par. 823)	Pou	1,6 x 0,9m	Paredat el·líptic. Coll de pedra amb columnes de marès. Lloses a l'ampit. Piqueta abocador encastada al coll. Pica annexa quadrangular. Nisprer.
P104	Can Pedro Ruberto (pol. 3, par. 823)	Pou	1,6 x 0,8m	Paredat el·líptic. Coll quadrat de marès amb columnes. Pica annexa. Nisprer.
P105	Can Fred (pol. 3, par. 830)	Pou	1,3 x 0,8m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes. Codonyer.
P106	Can Panxó (Carretera de Ciutat, 22 / ref. 002305300DD98F)	Pou	s.d.	-
P107	Es Fasser (Carretera de Ciutat, 20 / ref. 7855038DD9875N0001YJ)	Pou	s.d.	-
P108	Sa Sort d'en Nina (sa Granja) (Camí de sa Font, 6 / ref. 8053801DD9885S0001FY)	Pou	s.d.	-

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-02

LJORITO-CAMÍ DE SA FONT

- POI DE GREIXINA
- PARCEL·LARI
- ▬ TORRENT
- ▬ ESCORRENTIA
- ▬ ALBELLÓ
- ▬ SÍQUIA

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-02
LLORITO-CAMÍ DE SA FONT	

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Ambiental
Protecció específica	-
Elements a preservar	<p>Pel manteniment del paisatge són determinants les relacions d'elements comuns que responen a una determinada tipologia (pous, parets, síquies, casetes de sequer, barraques, vorerades, canyars, pontets, portells, etc.) que, precisament, defineixen el valor patrimonial del paisatge pel seu caràcter comú i no per la seva singularitat.</p> <p>La dimensió històrica del territori, amb el seu vessant econòmic i social, queda igualment reflectida a través de la protecció del parcel·lari.</p>
Intervencions preferents	Donar un tractament tradicional a les construccions resoltes amb materials moderns com els bloquets de formigó.
Intervencions admissibles	<p>Restauració, conservació, consolidació, rehabilitació i reestructuració.</p> <p>Les seves solucions de tancament que no es podran alterar des del punt de vista tipològic. Les possibles ampliacions de superfície construïda i ocupada que la normativa urbanística aplicable permeti dins cada una de les parcel·les, no camuflaran ni distorsionaran la visió ni la comprensió del paisatge ni els elements que el conformen. Les ampliacions, els nous volums que es construeixin, s'hauran de separar un mínim de deu -10- metres dels elements relacionats (pous de greixina, síquies, albellons i zones d'escorrentia).</p>
Usos permesos	Els corresponents a la zona en la qual s'ubica segons el planejament urbanístic.
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic
LJORITO-CAMÍ DE SA FONT

IAP-02

Fotografies:

P83 sa Font de Can Llofriú

P85 sa Font de na Matarina

P88 sa Vela des Ferrerico

P05 sa Font d'en Terrassa

P73 sa Font de mestre Gaspar Domingo

P36 sa Font d'en Tomeu Coves

P01 Son Lluç d'en Joan de Sa Rota

P38 sa Font d'en Tià Bosseta

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic
LJORITO-CAMÍ DE SA FONT

IAP-02

Fotografies:

P47 Baix de sa Riba de na Gelaberta

P48 Baix de sa Riba d'en Joan Camps

P43 Baix de sa Riba d'en Ramon de sa Riba

P50

P52 Baix de sa Riba de na Blanca

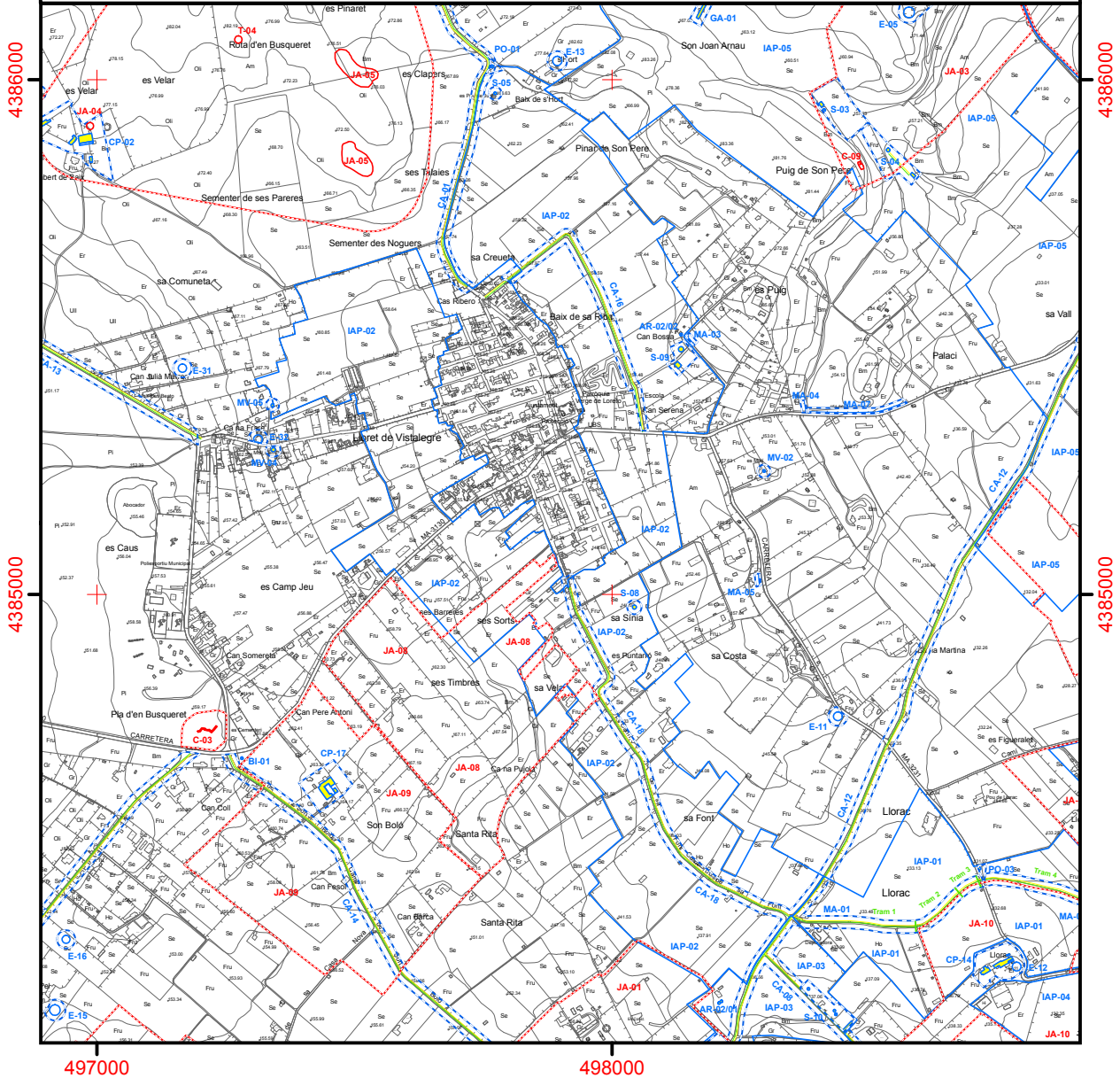
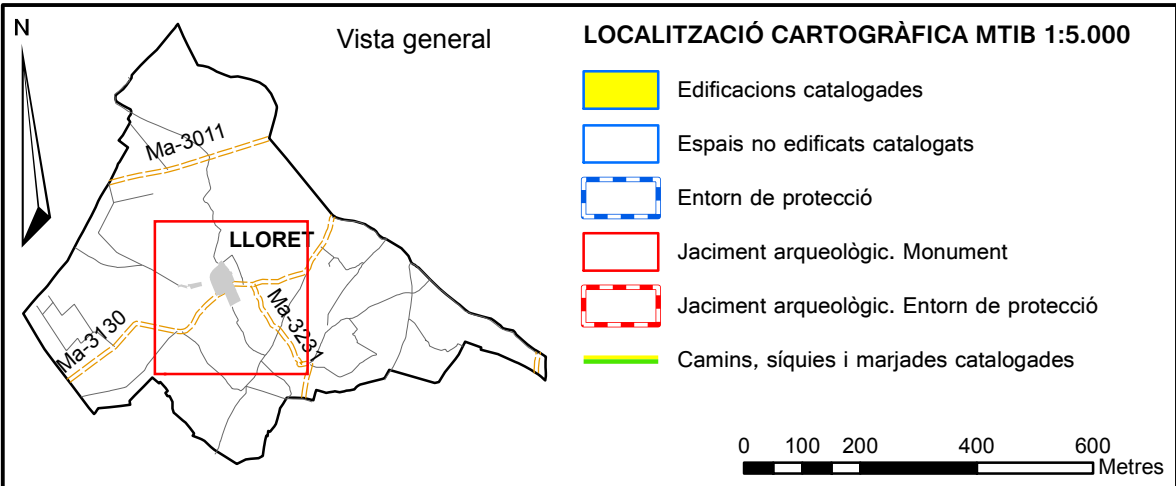
P51

P53 Toni Valent

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-02

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-03
SON MIRAES-SA FONT FIGUERA	

Identificació espacial**Localització**

Forma part del sistema hidràulic del torrent de Llorac –a la capçalera del torrent de Binicaubell– que defineix el paisatge de la meitat sudoriental del terme de Llorit i del qual en fan part un conjunt de vuit subsistemes o unitats de paisatge que hom pot identificar a partir de factors fisiogràfics o condicionants físics, les cobertes del sòl, la dimensió històrica, l'estructura ecològica, la visibilitat, les dinàmiques que el condicionen i el sentit del lloc.

Identificació cadastral

Polígon 3
Parcel·les 149, 150, 279, 280
327-355, 357, 433, 434 i 456

UTM

X = 498220
Y = 4383988

Titularitat

Privada

Altres fitxes relacionades

CP-15 Cases de sa Font Figuera, PO-06 Pou de Son Miraes, PO-09 Font Figuera, S-10 Hort d'en Munar, JA-01 Es Castellassos, CA-08 Camí de Son Daviu, CA-12 Camí Vell d'Algaida, AR-02/01 Columnes Convent Nostra Senyora de Loreto.

CARACTERITZACIÓ DEL PAISATGE**Condicionants físics**

La conca de Son Miraes se defineix per les elevacions de sa Sínia de ses Beates, sa Costa de na Curta, es Castellassos i Sa Font a la part de tramuntana i les elevacions de Son Fred i Son Daviu amb el turó del molí d'en Nina a la part de migjorn. És una vall oberta que es tanca a la part de llevant entre la Font Figuera i el molí d'en Nina on l'excedent hídic es concentra en un canaló que pel camí Vell d'Algaida dreña en el torrent de Llorac.

Dimensió històrica

Des d'un punt de vista històric, l'evolució d'aquest indret està lligat a dues propietats: La Torrassa o Son Miralles i La Font Figuera. La possessió de la Torrassa confrontava amb els termes de Sant Joan i Montuiri, Son Bauló, la Font Figuera i Llorac. Té el seu origen en el Repartiment, en l'alqueria Atturr, del districte de Montuiri, que corresponia a Berenguer de Santa Coloma i a Mateu de Cella. Vegeu GINARD; RAMIS, 2008: 70. Afegim que el setembre de 1247, Mateu de Cella establia a Arnau Rotland, des de la festa de Sant Miquel a tres anys, l'alqueria Tur [sic], del terme de Montuiri, amb l'obligació de conrar les vinyes. Vegeu Ramon ROSSELLÓ VAQUER (1983) "Resum dels principals documents històrics. Documents del segle XIII" a Bona Pau (Montuiri), núm. 363: 2. Així mateix, l'agost de 1249, Berenguer Serra feia donació entre vius a Pere de Saboreda [sic] del dret que li pertanyia a dos rafals, un anomenat Achur [sic] i l'altre Benigaug [sic, Benigalip?], terme de Montuiri, que foren adquirits pel seu pare Pere Serra a Mateu Coll, i que són tenguts en nom seu. En el segle XVI era propietat de la família Miralles de Montuiri. Al llarg dels segles XVI-XVII, apareixen indistintament l'antiga denominació de la Torrassa i la nova de Son Miralles, nom que no s'imposa definitivament fins al segle XVIII. L'any 1565, Miquel Miralles posseïa 72 quarterades de terra, una vinya, 150 moltons, bestiar de feina, una bota i un cup. Les propietats en terres es mantenien els anys 1566, 1570 i 1577. Aquest darrer any, figura com a titular Miquel Miralles i el seu fill, segurament Antoni Miralles. El 1578, el titular era el pare: Michel Miralles, cases y terras de la sua possessio dita la torrassa en alou de m^o rafel morla mercader, quatre milia liures. El 1581 i el 1582, Miquel Miralles és el propietari de la possessió dita la Torrassa, valorada en 4.000 £, que el 1601 havia estat traspassada a M. Antoni Miralles, amb un increment d'una trentena de quarterades: la sua possessio 100 q. y casas en dita possessió y una cda vinya y al molí 5.000 £ (AMS Cadastre 1601 2/4 f. 64).

Les terres de la Font Figuera se situen entre Llorac, la Torrassa, Son Bauló i les terres dels Gelabert. El 18 de novembre de 1395 era una de les propietats de Pere de Quatre Anys i confrontava amb l'antic camí de Montuiri, el camí de Sineu a Castellitx, l'alqueria d'Antoni Mestre i una altra propietat del mateix Quatre Anys (ARM RP 2006, f. 781 i 781 v). Era una de les peces de terra en senyoria i alou de l'Església de Mallorca. Durant el segle XVI, la Font Figuera pertanyia a la família Torelló de Sineu. Sense que consti als estims de 1565, els anys 1566 i 1570, Antoni Torelló posseïa dotze quarterades de terra de la Font Figuera. El 1577, el titular era Gabriel Torelló, el mateix que el 1578: Gabriel torello, Cases y terras del seu rafal de tenor de dotze corterades del bisbe, siscentes liures. El 1581, el valor era el mateix, tot i que el 1582 s'havia reduït. Més endavant, el 1601, l'extensió s'havia reduït a 10 quarterades: Gl. Torello de la Font Figuera. al raphal dit la font figuera 9 cdas 2 ctons y casas en dit raphal y al molí 700 £. mes 2 cortons vinya 32 £ (AMS Cadastre 1601 2/4 f. 64v).

Visibilitat

Un tret comú de totes i cada una de les IAP és la visibilitat des d'una doble perspectiva (interna i externa) que és possible gràcies a un sistema d'alternança comellar-turó que es complementa amb una línia d'accessos a través del sistema viari. Aquesta realitat permet la creació d'una percepció paisatgística col·lectiva, compartida pels residents i visitants que n'han fet distintes valoracions.

Per obtenir la visió externa és fonamental definir i cartografiar les coordenades des de les quals és possible visualitzar la totalitat o part d'un paisatge determinat, tot i ésser conscients de la impossibilitat de copsar micropaisatges que ineludiblement passaran desapercebuts.

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC

Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-03

SON MIRAES-SA FONT FIGUERA

Per altra part, obtenir una visió interna de cada un dels paisatges és, en aquest cas, també possible gràcies a la presència d'una xarxa viària històrica –igualmente integrada en el paisatge- que permet la visualització des del mateix paisatge. A tall d'inventari és important destacar el camí vell d'Inca des de Llorito i el camí de sa Font; el camí vell d'Algaïda des de Sineu; el camí vell d'Ariany; el camí vell de Santa Margalida; el camí vell de Sineu a Montuiri i el camí vell de Sineu a Sant Joan. Hauríem d'afegir encara els camins de Son Fred, de Son Daviu i de Son Coix, a més del camí de Son Real d'Alt.

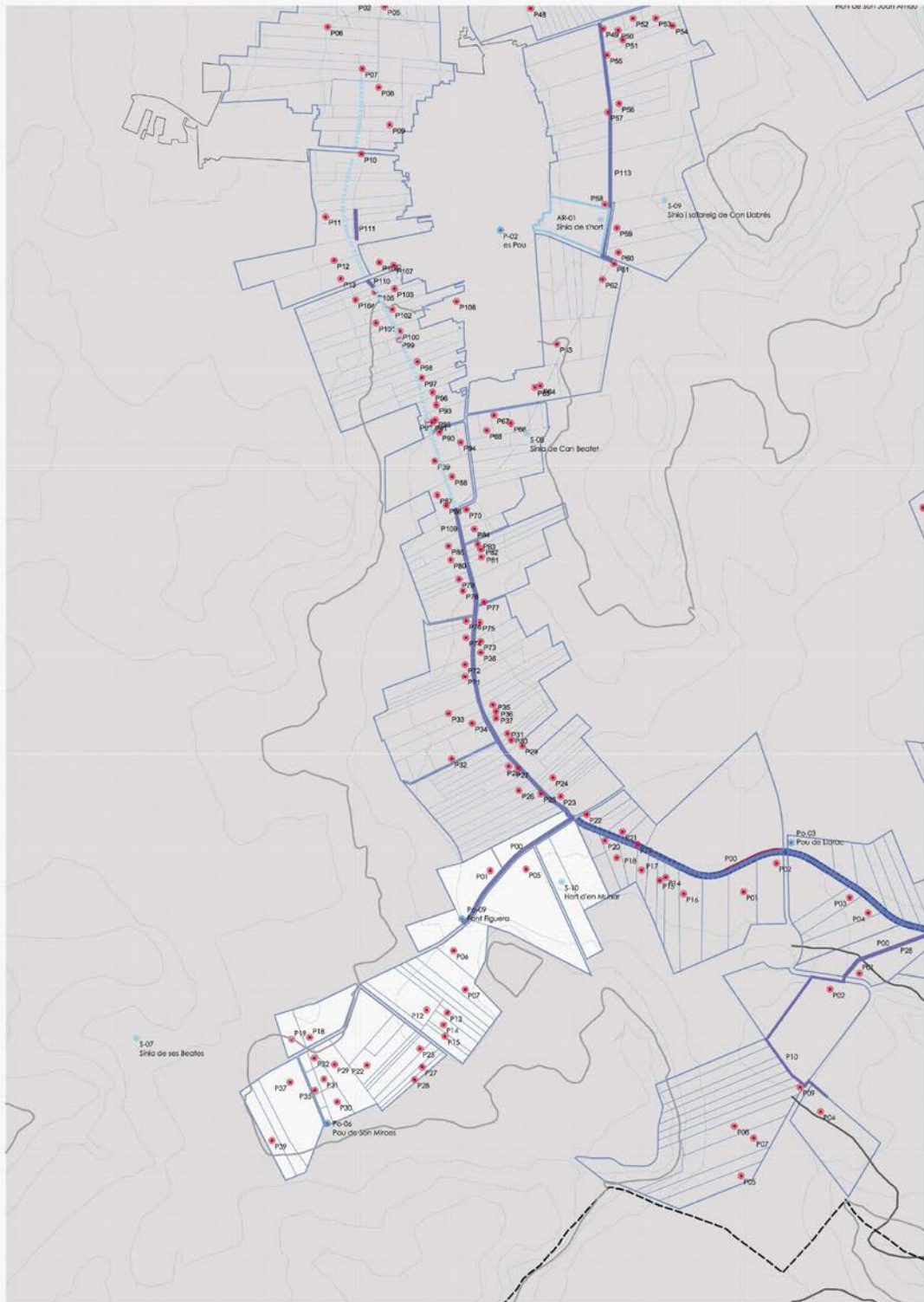
Descripció dels elements a protegir

A.Pous de greixina / síquies / albellons

Núm.	Localització	Tipologia	Dimensions	Característiques
P00	sa Font des Fuster (pol. 3, par. 433)	Canaló		
P01	sa Font des Ferrerico (pol. 3, par. 434)	Pou i canaló	s.d.	Coll de pedra en verd, Sense columnes
P05	sa Font d'en Terrassa (pol. 3, par. 357)	Pou	1,1m Ø	Paredat circular. Sense coll i llosa de pedra
P06	sa Font de na Boivassa (pol. 3, par. 355)	Pou	s.d.	Coll de pedra en verd i lloses a l'ampit. Sense columnes.
P07	sa Font de na Tiana (pol. 3, par. 354)	Pou	s.d.	Coll de marès amb columnes.
P12	sa Font (pol. 3, par. 349)	Pou	s.d.	Coll de marès sense columnes i ampit de pedra.
P13	sa Font d'en Nina (pol. 3, par. 348)	Pou	s.d.	Caseta de marès amb arbre de molí de vent aiguader i postensa elèctrica.
P14	sa Font (pol. 3, par. 347)	Pou	1,8 x 0,9m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes.
P15	sa Font (pol. 3, par. 346)	Pou	1,1 x 0,8m	Paredat el·líptic. Sense coll. Es conserva llosa de pedra de l'ampit, restes d'una pica de marès i d'un cossi. Llorer.
P18	Son Miraes (pol. 3, par. 150)	Pou	1,4 x 1,9m	Paredat el·líptic. Coll de marès esbucat
P19	Son Miraes (pol. 3, par. 149)	Pou	1,4 x 1,9m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes.
P22	Son Miraes (pol. 3, par. 337)	Pou	1,6 x 1,3m	Paredat el·líptic. Sense coll.
P25	Son Miraes d'en Rigo (pol. 3, par. 340)	Pou	0,9 x 0,7m	Paredat el·líptic. Coll de bloquets. Davant caseta.
P27	Son Miraes (pol. 3, par. 342)	Pou	1,5 x 1,1m	Paredat el·líptic. Coll de tub de formigó. Llosa pedra al terra.
P28	Son Miraes (pol. 3, par. 343)	Pou	1,5 x 0,9m	Paredat el·líptic. Coll de bloquets amb columnes. Roser.
P29	Son Miraes (pol. 3, par. 334)	Pou	1,5 x 1,4m	Paredat el·líptic. Sense coll.
P30	Son Miraes. Can Mora (pol. 3, par. 333)	Pou	s.d.	Coll quadrat de bloquets amb columnes.
P31	Son Miraes (pol. 3, par. 330)	Pou	1,5 x 1,1m	Paredat el·líptic. Coll de bloquets amb columnes. Parra.
P32	Son Miraes (pol. 3, par. 332)	Pou	s.d.	Coll esbucat.
P35	Son Miraes (pol. 3, par. 329)	Pou	1,5 x 0,9m	Paredat el·líptic. Coll de pedra en verd i llosa a l'ampit. Part del coll i columnes de bloquets.
P37	Son Miraes d'en Lluca (pol. 3, par. 58)	Pou	1,3 x 0,9m	Paredat el·líptic. Coll de bloquets. Hort.
P39	Son Miraes (pol. 3, par. 59)	Pou	s.d.	Sense coll.

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic
SON MIRAES-SA FONT FIGUERA

IAP-03

- POI DE GREIXINA
- PARCEL·LARI
- TORRENT
- ESCORRENTIA
- ALBELLÓ
- SÍQUIA

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-03
SON MIRAES-SA FONT FIGUERA	

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Ambiental
Protecció específica	-
Elements a preservar	Pel manteniment del paisatge són determinants les relacions d'elements comuns que responen a una determinada tipologia (pous, parets, síquies, casetes de sequer, barraques, vorerades, canyars, pontets, portells, etc.) que, precisament, defineixen el valor patrimonial del paisatge pel seu caràcter comú i no per la seva singularitat.
Intervencions preferents	Donar un tractament tradicional a les construccions resoltes amb materials moderns com els bloquets de formigó.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació, consolidació, rehabilitació i reestructuració. Les seves solucions de tancament que no es podran alterar des del punt de vista tipològic. Les possibles ampliacions de superfície construïda i ocupada que la normativa urbanística aplicable permeti dins cada una de les parcel·les, no camuflaran ni distorsionaran la visió ni la comprensió del paisatge ni els elements que el conformen. Les ampliacions, els nous volums que es construeixin, s'hauran de separar un mínim de deu -10-metres dels elements relacionats (pous de greixina, síquies, albellons i zones d'escorrentia).
Usos permesos	Els corresponents a la zona en la qual s'ubica segons el planejament urbanístic.
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic
SON MIRAES-SA FONT FIGUERA

IAP-03

Fotografies:

P15 sa Font

P30 Son Miraes. Can Móra

P27 Son Miraes

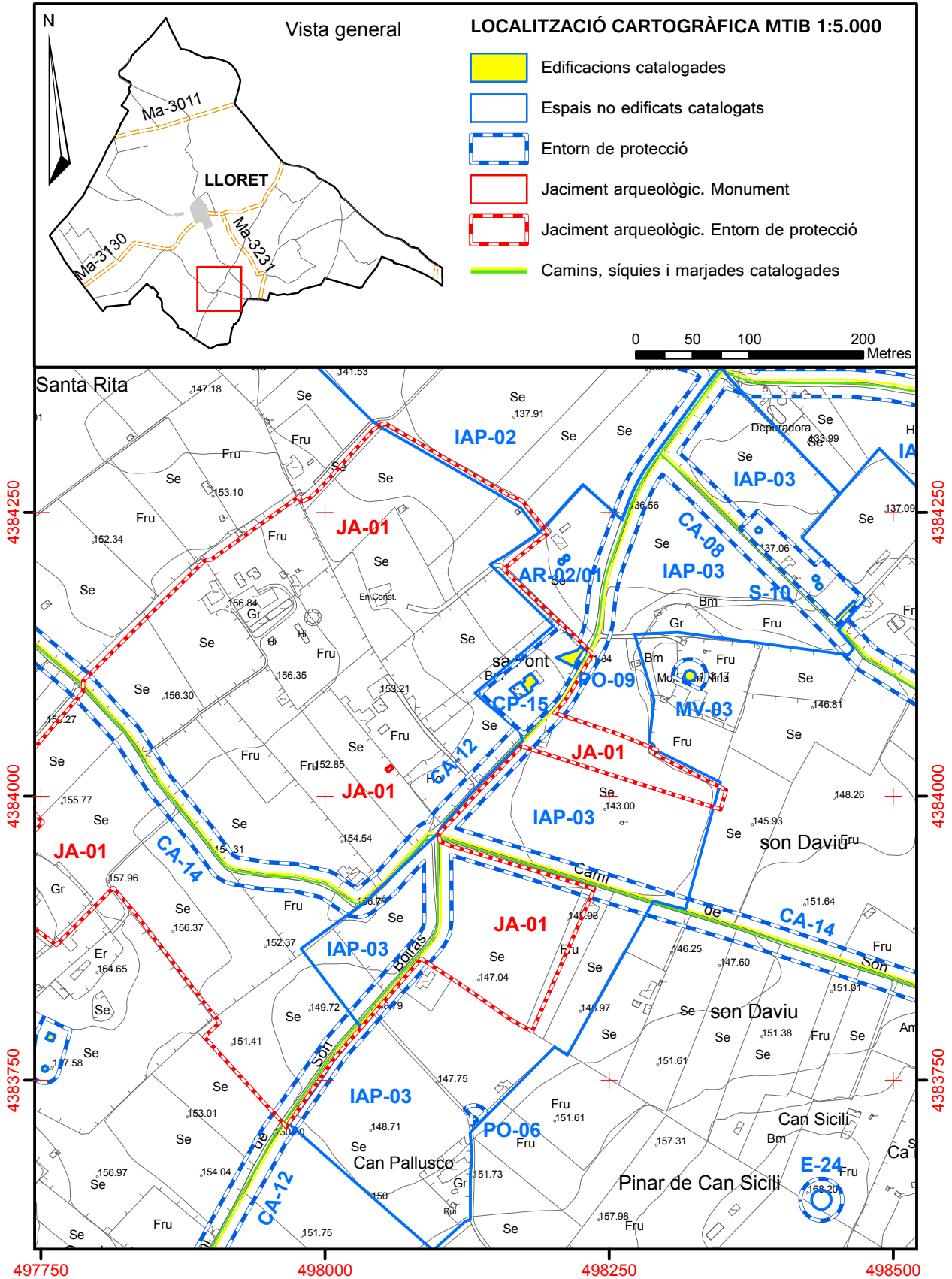
S10 s'hort d'en Munar

S10 Sínia de s'hort d'en Munar

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-03

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-04

LLOORAC**Identificació espacial****Localització**

Forma part del sistema hidràulic del torrent de Llorac –a la capçalera del torrent de Binicaubell– que defineix el paisatge de la meitat sudoriental del terme de Llorito i del qual en fan part un conjunt de vuit subsistemes o unitats de paisatge que hom pot identificar a partir de factors fisiogràfics, les cobertes del sòl, la seva dimensió històrica, la seva estructura ecològica, la visibilitat, les dinàmiques que el condicionen i el sentit del lloc.

Identificació cadastral

Polígon 2	Polígon 3
Parcel·les 562, 603 i 605	Parcel·les 2-9, 253, 254, 257, 258 i 858

UTM

X = 498813
Y = 4384034

Titularitat

Privada

Altres fitxes relacionades

CP-14 Cases de Llorac, JA-10 Llorac, PO-03 Pou de Llorac, E-12 Era de Llorac d'en Pep Ruberto, CA-08 Camí de Son Daviu, CA-14 Camí de Son Boló.

CARACTERITZACIÓ DEL PAISATGE**Condicionants físics**

La conca de Llorac, entre les que alimenten el torrent de Llorac, és segurament la de menor extensió, ja que únicament capta els recursos hídrics de la vall conformada entre el terme de Montuïri, les elevacions de Son Munar i Son Coix i el turó de Son Daviu. Les aigües drenen a través d'un conjunt de síquies i albellons que se concentren en una sola síquia que connecta amb el torrent en el punt que aquest enllaça amb el camí vell d'Ariany.

Dimensió històrica

Des d'una perspectiva històrica, les terres de Llorac, actualment molt parcel·lades, s'han de situar entre la Torrassa, la Font Figuera, Son Gacies, Son Busquets, Paixari i Son Munar. L'origen de la propietat es pot identificar amb el Rahal Abenizarrag Arraya, v. jo. e es den G. Loreg. (10v), segurament vinculat al Rahal Abenizarragx Abenagzen, vi jo. et es den Joan Lorda e necobran(e) lo Rei ii jovades. (10v).

L'origen toponímic dels dos últims rafals tendria relació amb el clan dels Zûrâg que Ibn Hawqal enumera entre les tribus Zanâta. La forma Zurâg es propera al nom propi femení Zûrag/Zûreg i, molt probablement, ambdues formes siguin derivacions de Tâzûrâgt, nom femení berber i ben documentat al segle III/IX (BARCELÓ, 1984: 111). Així mateix, farien part dels cinc parells d'explotacions agràries contingudes al Llibre del Repartiment amb topònims qualificats pels termes makhzan i ra'iyya.

La localització de Llorac ran del torrent del mateix nom podria haver donat lloc a una petita zona irrigada i a l'existència d'un hipotètic petit molí fariner. De fet, podem constatar la pervivència de restes d'un petit molí d'aigua al torrent de Llorac o de Son Real, subaix del puig de Reig, ja documentat a principis del segle XV, que podria refermar la hipòtesi. Es tractaria, tal com explica MIQUEL BARCELÓ (1987: 258), d'un d'aquests molins de Mayûrqa fora de la ciutat controlat per possessors individuals o per les alqueries i rafals que aprofitaven els cursos d'aigua intermitents. Respondria al model de petita tecnologia resultant de l'adequació a l'escala d'un procés de treball més curt i menys intens que el dels grans molins feudals. Els molins petits funcionaven atenent la producció local i a través de formes contractuals i convenis de veïnats.

Des del segle XV, era una propietat vinculada al llinatge Gelabert. El 3 de maig de 1427, Pere Savall venia a Bernat Gilabert una alqueria amb una era i pou situat en el terme de Manresa, alou de Gregori Negre, que confrontava amb els honors de l'alqueria de Ruberts i les garrigues comunes (ARM Joan Real, R-282 f.74 a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1995: 233 i ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 39). El 13 de febrer de 1436, Bernat Gilabert de l'alqueria Llorac nomena procurador el seu fill Pere perquè reclami deutes (ARM Joan Real R-297 s/f a ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 39). El 13 de setembre de 1447, l'honor de Bernat Gilabert de Llorac confrontava amb les terres de Paixari establides a Joan Real, notari de Sineu; el rafal de Paixari havia estat retornat per Pere Gilabert (ARM Rafel Parera i Pere Segura P-286 f. 75v i P-290 f. 173v a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1995: 221 i ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 40-41). El 1452, apareix citat "en Gelabert de Llorac" a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1995: 237). El 2 de març de 1455, Pere Gilabert de Llorac col·loca en matrimoni amb Antoni Rosselló sa filla Antonina amb dot de 150 £ (ARM Francesc Esteve E-8, f. 5 a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1995: 335). Dia 11 d'abril de 1499, Antoni Gelabert de Llorac nomena advocat Antoni de Verí, doctor en lleis, perquè defensi les seves causes i li assigna un salari de 4 £. Dit Gelabert tenia causa amb Gabriel Llaneras notari i nomena Bernat Arnau notari, àrbitre per resoldre la causa (ARM Bernat Parera P-487 f. 7 i 26 a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1995: 299). Dia 3 de març de 1560, Antoni Gelabert de Llorac reconeixia un deute a Antoni Gelabert Aulet (ROSELLÓ VAQUER, 2002: 54). El 7 d'agost de 1560, Antoni Gelabert ven al seu gendre Joan Reial una quarterada de terra de la possessió de Llorac per preu de 20 £ (ARM Jeroni Boscà B-335 f. 201), confrontant amb el camí de Montuïri (ROSELLÓ VAQUER, 2002: 54).

A mitjan segle XVI, les terres de Llorac pasen a ser propietat de la família Antich, que prenia el nom d'Antich de Llorac. Era una de les famílies més notables de Sineu que, amb el temps, adquirien propietats a diferents indrets de Mallorca. No disposam de la referència precisa del traspàs de la propietat dels Gelabert als Antich. Això no obstant,

pensam que s'ha de datar a l'entorn de 1565, atès que en aquesta data, els béns de Bernadí Antich i del seu fill Joan consten a l'illa de Bernadí Antich sense incloure Llorac. En canvi, la inscripció de Llorac a nom de Ant^o Johan Antich apareix separada, amb casa (100 £), 65 quarterades (1.400 £), pleta i pinar (20 £), vinya (60 £) i 15 quarterades de terra (250 £). Hi ha una inscripció anul·lada a nom de Antoni Gilabert de Lorach i a la casa es fa referència a la part de rephel com le de toni.

L'any següent, 1566, la inscripció de Llorac ja figura incorporada en els béns de Bernadí Antich i el seu fill Joan, notari, residents a l'illa de Bernadí Antich de Sineu. A Llorac posseïen l'alberg, més 70 quarterades de conradis, valorades en 1.050 £, i una vinya valorada en 40 £. L'any 1570, eren els titulars de les cases de Llorac, amb tres botes, un cup i un molí, 8 quarterades de vinya novella de mallol (150 £) i 72 quarterades de conradis (1.440 £). El 1577, a la casa de Llorac hi havia 19 botes i 3 cups més la vinya i les altres 72 quarterades.

Als estims de 1578, Bernadí Antich i el seu fill, entre altres béns (amb les escrivanies de Sineu i Sant Joan de Mossèn Joan Antich, notari), tenien cases y terra dela possessio de Lorac compresa la Vinya y mayol en dita possessió de tenor de tretze corterades y la sort del figueral, cinc milia y cinch centes liures. El 1581, el notari Mo. Joan Antich tenia la casa i possessió dita Llorach, valorada en 5.500 £, més dues quarterades de terra, una quarterada a Son Font, lo camp de Pineda, la sort d'en Pere Arnau, una vinya a la Torre i un hort de reguiu a Sineu, més dues cases i celler gran. El 1582, el notari Joan Antich era de les persones amb més patrimoni de Sineu amb un valor de 13.045 £.

Joan Antic de Llorac moria el 19 de juliol de 1599 (ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 67). Llorac tenia un gran casal i unes cases menors denominades del rafal de Llorac. Hi havia quatre cellers, dits Gran, Petit, de sa Llongeta i de s'Hort. Els cups tenien una capacitat de 1.220 somades. A les cases grans hi havia un mobiliari de gran luxe amb teixits i orfebreria. Tenia molí de sang. Amb 34 quarterades de vinya, era un dels centres de producció de vi més importants del Pla de Mallorca. Era dedicada, a més, a la producció de cereals, lleguminoses i lli. Hi havia ramaderia porquina (GEM s.v. Llorac). El 1601, mossèn Joan Antich tenia cases, celler i vinya a la possessió de Lorach, valorades en 6.000 £; cases a la vila (200 £); 4 cups i 70 botes, la vinya de la Torre (500 £) i bestiar de feina; tot valorat en 8.625 £ (AMS Cadastre 1601 2/4, f. 72v).

Descripció dels elements a protegir

A.Parcel·lari

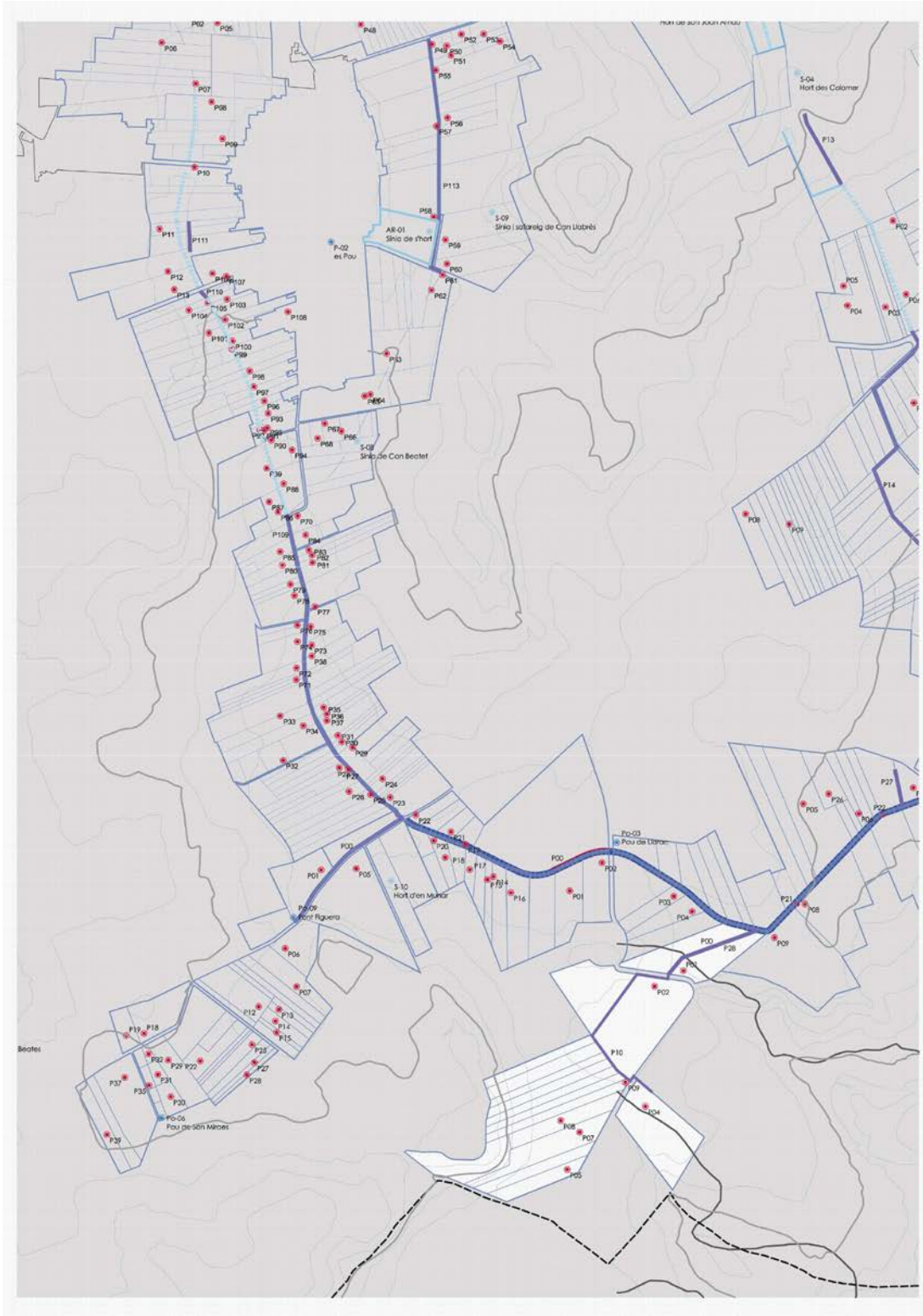
B.Pous de greixina / síquies / albellons

Núm.	Localització	Tipologia	Dimensions	Característiques
P00	Llorac (pol. 3, par. 605)	Síquia i torrent		
P01	Llorac d'en Bossa (pol. 3, par. 603)	Pou i síquia	1,3 x 1,1m	Paredat el·líptic. Coll de pedra en verd, amb columnes. Noguer
P02	Llorac d'en Bolero (pol. 2, par. 257)	Pou	s.d.	Paredat. Sense coll i lloses
P03	Llorac d'en Bossa (pol. 2, par. 258)	Síquia?	1,4 x 1m	
P04	Llorac (pol. 3, par. 562)	Pou	1,2m Ø	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes esbucats. Llosa a l'ampit.
P05	Llorac (pol. 2, par. 2)	Pou	s.d.	Paredat circular. Coll circular de bloquets sense columnes. Pruneres
P07	Llorac (pol. 2, par. 4)	Pou	1,4 x 1m	Paredat el·líptic. Coll de pedra amb verd amb columnes. Llosa a l'ampit
P08	Llorac d'en Joan de ses Ferreres (pol. 2, par. 5)	Pou	1,2 x 0,8m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes. Nisprer.
P09	Llorac (pol. 2, par. 6)	Pou i síquia	s.d.	Coll amb columnes de marès.
P10	Llorac (pol. 2, par. 7, 858, 8, 9, 253 i 254)	Síquia		

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-04

LLORAC

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-04
LLORAC	

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Ambiental
Protecció específica	-
Elements a preservar	Pel manteniment del paisatge són determinants les relacions d'elements comuns que responen a una determinada tipologia (pous, parets, síquies, casetes de sequer, barraques, vorerades, canyars, pontets, portells, etc.) que, precisament, defineixen el valor patrimonial del paisatge pel seu caràcter comú i no per la seva singularitat.
Intervencions preferents	Donar un tractament tradicional a les construccions resoltes amb materials moderns com els blocs de formigó.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació, consolidació, rehabilitació i reestructuració. Les seves solucions de tancament que no es podran alterar des del punt de vista tipològic. Les possibles ampliacions de superfície construïda i ocupada que la normativa urbanística aplicable permeti dins cada una de les parcel·les, no camuflaran ni distorsionaran la visió ni la comprensió del paisatge ni els elements que el conformen. Les ampliacions, els nous volums que es construeixin, s'hauran de separar un mínim de deu -10- metres dels elements relacionats (pous de greixina, síquies, albellons i zones d'escorrentia).
Usos permesos	Els corresponents a la zona en la qual s'ubica segons el planejament urbanístic.
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-04

LLORAC

Fotografies:

Claveguera

P00 Síquia

P02 Llorac

P01 Llorac

P04 Llorac

P05 Llorac

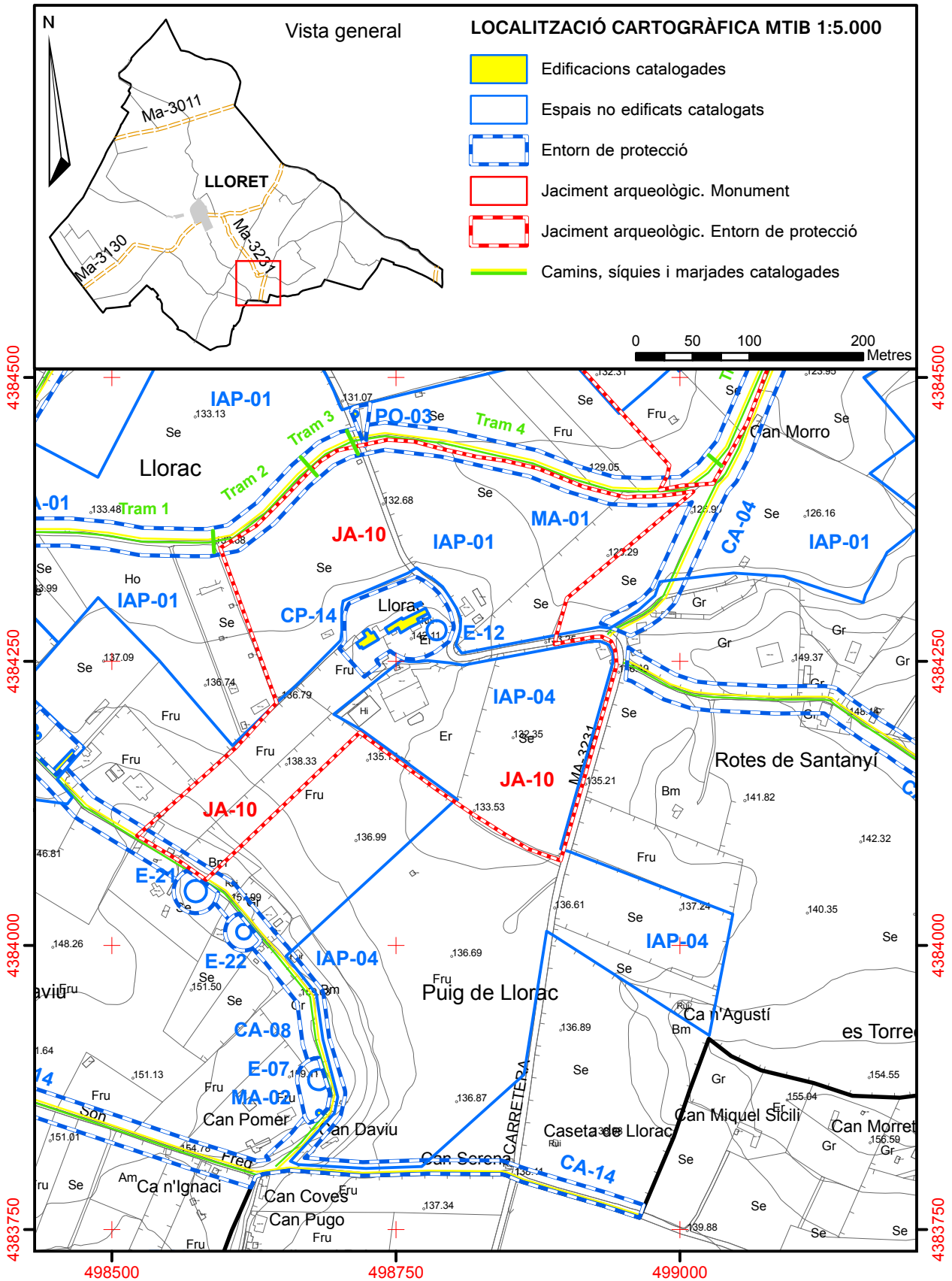
P07 Llorac

P09 Llorac

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-04

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-05

ES COLOMER-SA VALL**Identificació espacial****Localització**

Forma part del sistema hidràulic del torrent de Llorac –a la capçalera del torrent de Binicaubell– que defineix el paisatge de la meitat sudoriental del terme de Llorito i del qual en fan part un conjunt de vuit subsistemes o unitats de paisatge que hom pot identificar a partir de factors fisiogràfics o condicionants físics, les cobertes del sòl, la dimensió històrica, l'estructura ecològica, la visibilitat, les dinàmiques que el condicionen i el sentit del lloc.

Identificació cadastral

Polígon 1	Polígon 2
Parcel·les 132-139, 165,	Parcel·les 120, 121, 128,
166, 173, 174, 176-186 i	159, 160, 169-183, 203-243
191-195	i 245

UTM

X = 498587
Y = 4385730

Titularitat

Privada

Altres fitxes relacionades

S-03 Hort de Son Joan Arnau, S-04 Hort des Colomer, CP-05 Cases de Son Joan Arnau, CP-06 Cases des Colomer AM-01 Torre de Son Joan Arnau, C-09 Cova de s'Hort des Colomer, JA-03 Timbes de ses Cases des Colomer, JA-07 Ca na Martina, A-01 Aljub de Son Joan Arnau, GA-01 Galera des sementer de s'Hort de Son Joan Arnau.

CARACTERITZACIÓ DEL PAISATGE**Condicionants físics**

Aquesta conca s'inicia a Son Joan Jaume i s'estén cap al sud pel sementer o comellar de s'Hort de Son Joan Arnau, entre ses Coronas i sa tenassa de ses Cases; travessa els horts de Son Joan Arnau i des Colomer; abasta sa Vall, entre Ca ses Rectores i Can Cauvó, per, un cop travessada la carretera de Sineu a Llorito (Ma-3130), entrar dins Son Estela i a través de Son Busquets assolir la síquia de sa Vinya de Son Mas que arriba al torrent de Llorac. Des del punt de vista de gestió dels recursos hídrics, a la part alta de la conca es regula l'aigua d'escorrentia mitjançant el marge del camí de les cases de Son Joan Arnau i la galera del sementer de s'Hort de la mateixa possessió. L'aigua superficial es canalitza, a més, a través de síquies de les quals en romanen encara alguns trams destacables: a l'Hort des Colomer, a Son Estela i a la vinya de Son Mas. L'aigua que impregna el freàtic s'ha aprofitat tradicionalment mitjançant l'habilitació de sínies (als horts de Son Joan Arnau i es Colomer i a Ca na sa Vall d'en Roca) i provocà també la construcció d'un conjunt de pous de greixina que bàsicament se situen a sa Vall, Son Estela i Ca na Martina.

Dimensió històrica

Des d'un punt de vista històric, a part de la possessió de Son Joan Arnau a les terres de la qual s'inicia la conca, aquest indret havia estat propietat de la família Sabater, tot i que des del segle XV fou propietat de la família Estela: el 3 de juny de 1437, a instància de creditors se subhastava l'alqueria del Colomer que era d'Antoni Sabater (ARM AH 124, f. 120v a ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 39). El 8 de febrer de 1450, Jaume Sabater del Colomer feu donació a la seva filla Francesquina de la meitat dels béns mobles i immobles per col·locar-la en matrimoni amb Gabriel Estela de Sencelles (ARM Not. Francesc Esteve E-10, f. 7v a ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 39). Segurament aquest és l'inici del lligam que s'establirà entre les terres del Colomer i la família Estela i probablement també de la divisió entre el Colomer i Son Estela. Les terres del Colomer són a l'origen de les posteriors propietats de Son Estela, Son Arrufat i el Colomer.

EL COLOMER

Situat al nord-est del terme, entre Son Joan Arnau, terres dels Reial, Son Estela i terres dels Gelabert. El mes d'agost de 1556, per la franquesa de no pagar delme durant quinze anys per plantar noves vinyes, Miquel Estela denunciava haver-ne plantada una quarterada a Son Estela del Colomer (ARM RP 2.676 f. 93v-104 a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1996: 331). A partir de 1565, els estims de la vila de Sineu registren l'anomenada illa del Colomer, denominació que encapçala la relació de propietaris forans, les terres dels quals s'han de situar cap a l'extrem de ponent del terme de Sineu, a una zona atribuïble a l'actual terme de Llorito.

Després del 1565 es constata la divisió de l'antiga propietat del Colomer. El 1565, M. Stella Colomer tenia una possessió de 44 quarterades, valorada en 2.200 £, més 4 quarterades de vinya, valorades en 200 £, 4 botes i un cup, més bestiar de feina i 100 ovelles. També era propietari de la sort tinent amb Son Venrell, de Son Temorer, valorada en 75 £. L'any següent, Michell Stella Colomer mantenia les propietats, havent reduït la vinya a 3 quarterades, valorades en 170 £, i la guarda a 70 ovelles. L'any 1570, la guarda d'ovelles creix novament fins als 100 caps, a més de 12 truges. El 1577, la guarda era de 50 ovelles. El 1578, Michel stela del Colomer cases y terras de la sua possessió dita del Colomer en alou del Sr. fra domingo des bach, compres tres corterades de terra tinent a son Vanrell, fonch stimada tres milia liures 3.000 £. El 1581, tan sols es registra Michel Stela del Colomer p possessió, amb el mateix valor. Igualment el 1582. L'any 1587, Miquel Stela capbrevà, davant el notari Joan Soler, la possessió del Colomer i declarà que procedia d'Antoni Sabater (ARM Prot. Bernat Reus, núm. 810, f. 116 a MUNAR, 1975: 28).

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-05
ES COLOMER-SA VALL	

El 1601, Miquel Stela del Colomer tenia la possessió dita al colomer de 60 quarterades i cases, valorada en 3.000 £, més un cup de 100 somades i dues botes, una bona i l'altra petita, més bestiar de feina. Tot el patrimoni estava valorat en 3.326 £ (AMS Cadastre 1601 2/4, f. 66). El 3 de maig de 1602, es feia inventari dels béns de Miquel Estela del Colomer. Tenia la possessió i cases dita el Colomer, abans anomenada el Bosc, de 54 quarterades, en alou i directa senyoria de Joan Baptista Desbac, donzell, de pertinències de la cavalleria Gotners. Coneixem la descripció dels mobles i robes de les cases; molí i celler, on hi havia 2 botes congrenyades de 16 i 10 somades, un cup de 100 somades, 4 carretells, 2 botes de mena buides; la cuina; diverses cambres; una ballesta, 6 gàbies de perdius, un mul, un rossí, 2 egües, una somera, etc. (ARM Not. Joan Torrents T-79, f. 286 a ROSSELLÓ VAQUER, 2002: 68-69). Els estims de 1607 documenten Bartomeu Stela del Colomer i la possessió del Colomer, valorada en 5.1 £ (AMS 1607 Cadastre, f.117). El cadastre de 1615 registra la possessió del Colomer valorada en 4.000 £ (AMS Cadastre 1615 1/7, f. 685v). El 1635, la possessió de Son Estela del Colomer tenia un valor de 4.000 £ (AMS Cadastre 1635, 2/8, f. 353v).

SON ARRUFAT

Per separat de l'antiga propietat del Colomer, el 1565, els estims de la vila de Sineu registren la propietat de Michel Stelle aruffat, de 13 quarterades, valorades en 500 £, més una vinya a Son Gener, valorada en 60 £, més bestiar de feina i 100 moltons. L'any 1566, el mateix propietari tenia 14 quarterades, valorades en 540 £, i la vinya amb la indicació franca per roters. Els anys 1570 i 1577 es mantenen les 14 quarterades i la vinya. El 1578, consten les cases i terres del rafal de Michel stela aruffat, en alou de fra Domingo Desbac, valorades en 800 £. El 1581, Michel Stela aruffat tenia casa i terres per valor de 800 £, més terra i vinya, valorada en 100 £. Igualment el 1582.

L'any 1601, Michel Stella del raphal, tenia la propietat valorada en 1.500 £ i dues quarterades de vinya valorades en 160 £ (AMS Cadastre 1601 2/4, f. 72v). És possible que Miquel Estela, en testament de l'any 1608, deixàs Son Arrufat al seu fill Joan (MUNAR, 1975: 29). La separació amb el Colomer es manté al llarg del segle XVII i el malnom Arrufat donarà lloc a un topònim que a hores d'ara ha estat substituït pel de Son Estela. És possible establir una coincidència entre Son Arrufat i el rafal de Son Estela, que sorgia el segle XVII d'una divisió de Son Estela i que es documenta també amb la denominació de rafal de Son Arrufat (vegeu GEM, s.v. Estela, rafal de Son).

A principis del segle XVII, la documentació recull: La possessió dita son estela 20 quarterades (AMS 1607 Cadastre, 76v). Segons Gaspar Munar (1975: 28-29), a finals del segle XVI, Son Arrufat confrontava, d'una part, amb el camí de Sineu a Algaida; d'altra, amb terres dels hereus de Rafel Jaume; d'altra, amb terres de Joan Miquel Antic de Llorac, anomenades Son Busquets, i d'altra, amb terres de Miquel Reial i amb un carreró que va a les cases.

Al cadastre de 1615 hi apareix la possessió de Son Arrufat dels hereus de M. Estela, valorada en 3.000 £ (AMS Cadastre 1615, 1/7, f. 684v). El 1635, el rafal de Joan Estela de Son Arrufat estava valorat en 3.600 £ (AMS Cadastre 1635, 2/8, f. 361v). L'any 1650, es documenta explícitament la divisió de Son Arrufat:

a. Joan estela de Son Arrufat per la mitat de son lloch per aver donat la altra mitat a son jerma conforma donatio en poder de Antt. Estela not., per lo seu rafal, 1.500 £.

b. Mi. Estela de son a Rufat per la mitat de dit lloch com lo altre tinga Joan son jerma, 1.500 £ (AMS Trabuch i descàrrech 2/11, f. 468v).

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-05
ES COLOMER-SA VALL	

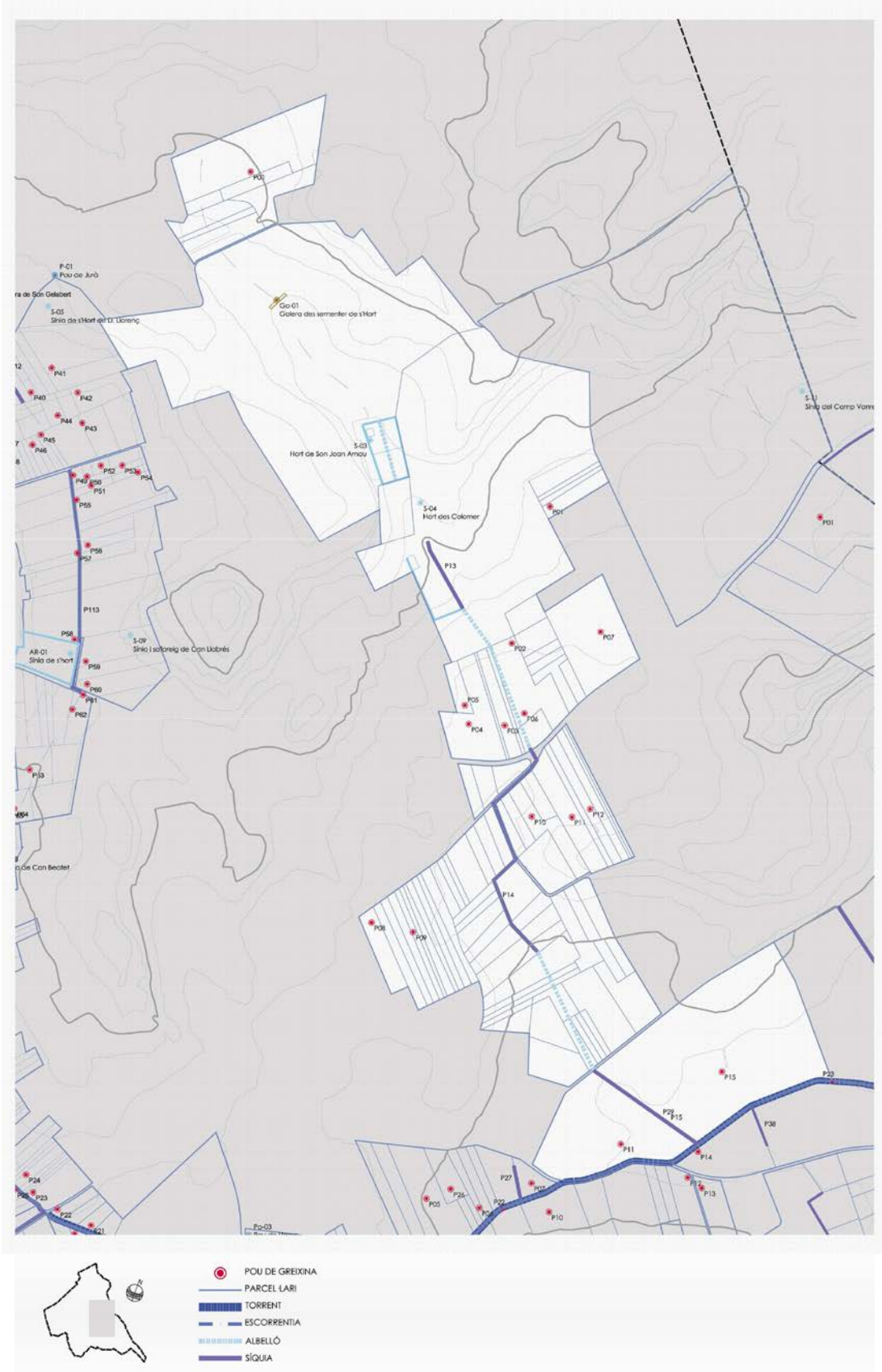
Descripció dels elements a protegir

A.Pous de greixina / síquies / albellons

Núm.	Localització	Tipologia	Dimensions	Característiques
P00	Son Joan Jaume d'en Pelea (pol. 1, par. 139)	Pou	s.d.	Coll quadrat de marès amb columnes.
P01	es Colomer (pol. 1, par. 191)	Pou	1,7 x 0,9m	Paredat el·líptic. Coll de pedra en verd amb columnes de marès. Lloses als ampitadors. Piqueta pedra per abocar aigua.
P02	Ca na sa Vall d'en Roca (pol. 1, par. 180)	Sínia	2,8 x 1,1m	Paredat el·líptic. Coll de paret seca amb ampitador de pedra a la part de llevant. Columnes de marès. Pica annexa de marès.
P03	Ca na sa Vall (pol. 1, par. 177)	Pou	1,4 x 1m	Paredat el·líptic. Coll quadrat amb columnes de marès i pica de marès annexa. Ampitadors de llosa de pedra.
P04	Ca ses Rectores (pol. 1, par. 174)	Pou	s.d.	Coll de marès amb columnes i pica annexa. Codonyer.
P05	Ca na Poloni des Molí (pol. 1, par. 173)	Pou	s.d.	Coll de marès amb columnes. Prunera.
P06	Ca na sa Vall d'en Roca (pol. 1, par. 180)	Pou	1,1 x 0,8m	Paredat el·líptic. Sense coll. Restes de les lloses de la mota.
P07	Can Cauvó/Can Morro (pol. 1, par. 195)	Pou	s.d.	Coll de marès amb columnes. Pica? Codonyer.
P08	Ca na Martina. Joan Xulla (pol. 2, par. 245)	Pou	1,4 x 1,1 x 6m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes. Magraner.
P09	Ca na Martina (pol. 2, par. 240)	Pou	1,4 x 1 x 11,2m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes i pica annexa. Llosa plana al terra amb restes de ròssec.
P10	Son Estela d'en Toni Estela (pol. 2, par. 209)	Pou	1,7 x 1,1 x 6m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes. Pica annexa.
P11	Son Estela (pol. 2, par. 207)	Pou	1,5 x 1,2 x 7,3m	Paredat el·líptic. Coll de paret seca sense columnes (refet).
P12	Son Estela (pol. 2, par. 205)	Pou	1,5 x 1,2 x 8m	Paredat el·líptic. Coll de marès amb columnes. Ampitador de pedra. Pica de pedra annexa.

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic
ES COLOMER-SA VALL

IAP-05

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-05
ES COLOMER-SA VALL	

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Ambiental
Protecció específica	-
Elements a preservar	Pel manteniment del paisatge són determinants les relacions d'elements comuns que responen a una determinada tipologia (pous, parets, síquies, casetes de sequer, barraques, vorerades, canyars, pontets, portells, etc.) que, precisament, defineixen el valor patrimonial del paisatge pel seu caràcter comú i no per la seva singularitat.
Intervencions preferents	Donar un tractament tradicional a les construccions resoltes amb materials moderns com els bloquets de formigó.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació, consolidació, rehabilitació i reestructuració. Les seves solucions de tancament que no es podran alterar des del punt de vista tipològic. Les possibles ampliacions de superfície construïda i ocupada que la normativa urbanística aplicable permeti dins cada una de les parcel·les, no camuflaran ni distorsionaran la visió ni la comprensió del paisatge ni els elements que el conformen. Les ampliacions, els nous volums que es construeixin, s'hauran de separar un mínim de deu -10-metres dels elements relacionats (pous de greixina, síquies, albellons i zones d'escorrentia).
Usos permesos	Els corresponents a la zona en la qual s'ubica segons el planejament urbanístic.
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic ES COLOMER-SA VALL
--

IAP-05

Fotografies:

P09 Ca na Martina

P02 Sínia

P02 Sínia de Ca na sa Vall d'en Roca

P03 Ca na sa Vall

P04 Ca ses Rectores

P06 Ca na sa vall d'en Roca

P07 Can Morro

P08 Ca na Martina

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-05

ES COLOMER-SA VALL

Fotografies:

P09 Ca na Martina

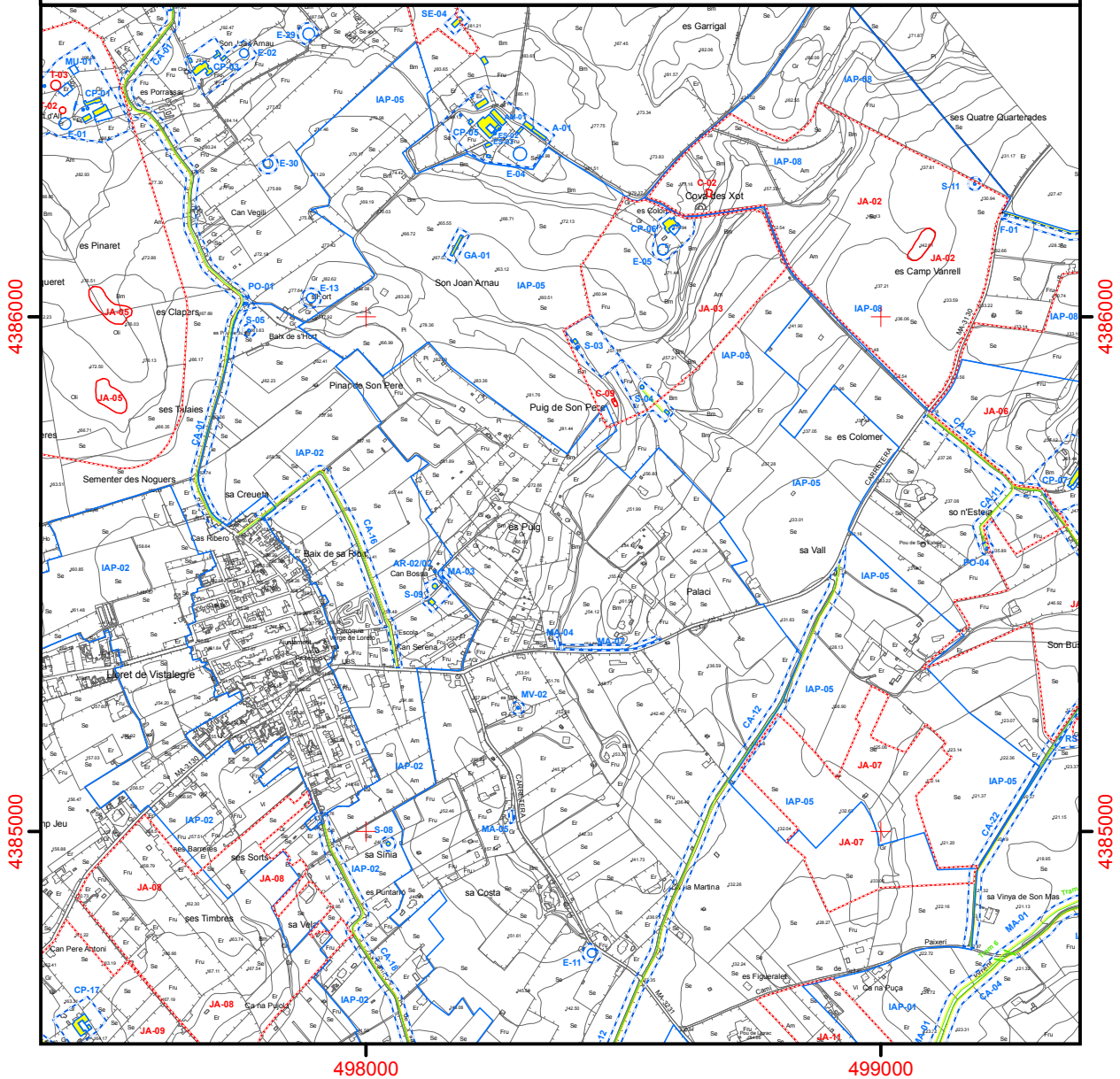
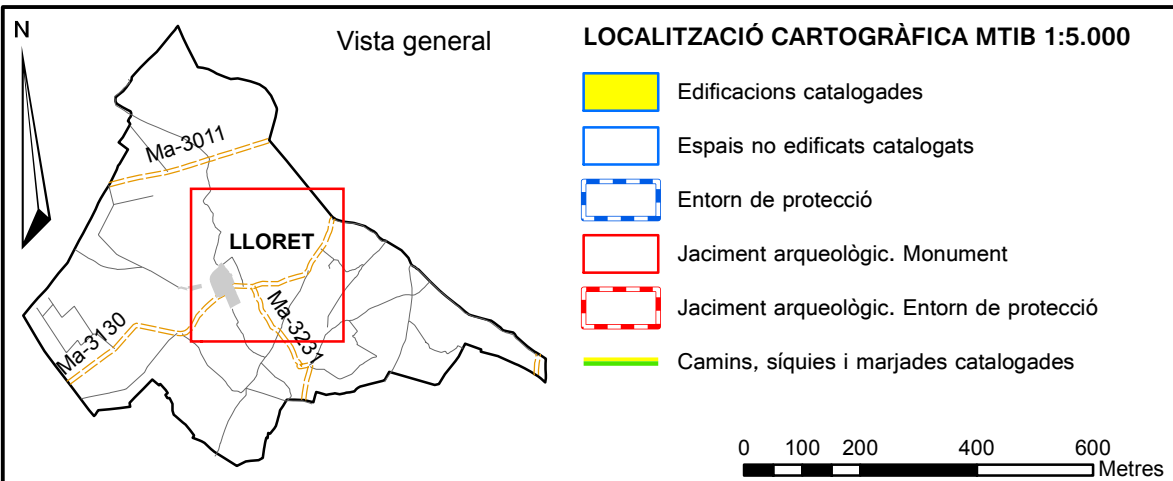
P12 Son Estela

P10 Son Estela

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-05

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-06
PAIXARÍ	

Identificació espacial**Localització**

Forma part del sistema hidràulic del torrent de Llorac –a la capçalera del torrent de Binicaubell– que defineix el paisatge de la meitat sudoriental del terme de Llorito i del qual en fan part un conjunt de vuit subsistemes o unitats de paisatge que hom pot identificar a partir de factors fisiogràfics, les cobertes del sòl, la dimensió històrica, l'estructura ecològica, la visibilitat, les dinàmiques que el condicionen i el sentit del lloc.

Identificació cadastral

Polígon 2

Parcel·les 421, 423-432 i 443

UTM

X = 499865

Y = 4384641

Titularitat

Privada

Altres fitxes relacionades

CP-12 Cases de Paxarí, MV-01 Molí de Paxarí, PO-10 Pou de Paxarí, CA-04 Camí Vell d'Ariany, CA-05 Camí vell de Montuiri, CA-07 Camí de Paxarí o de Son Coix.

CARACTERITZACIÓ DEL PAISATGE**Condicionants físics**

L'espai de la conca de Paixarí està definit per l'antic camí de Montuiri o de ses Comes i els turons des pinar Rodó de Paixarí i Son Coix. Destaca sa Fontanella, indret on es recullen les aigües d'escorrentia dels turons immediats. La gestió dels recursos hídrics de l'indret s'han gestionat històricament mitjançant un sistema de captació amb el pou, de tradició pública, del camí de Son Coix i un possible pou d'aireig vinculats a l'hort de la possessió de Paixarí. Així mateix destaca la sinia situada enmig de la conca en el sementer de Can Jordi. Els excedents se canalitzen a través d'una síquia que arriba al torrent de Llorac a l'alçada de les veletes d'en Gorrea.

Dimensió històrica

El Rahal Alpaizari, de quatre jovades, s'assignà a Arnau Reg de Lleida. S'ha identificat amb l'actual possessió de Paixarí, dins el terme de Llorito, situada entre Llorac, Son Mas, Son Real, sa Rota d'en Palerm, ses Comes i Son Coix (vegeu RAMIS; ROSSELLÓ BORDOY, 2008: 134-136). A través de la toponímia s'ha vinculat l'actual possessió de Paixarí amb el raval al-paizari (MUNAR, 1975: 20-21). Això no obstant, de la lectura del text, no es pot obviar que, contigus a l'apunt anterior, apareix també el raval Alpinnilet al-paizari (núm. 30) i més endavant el raval aben Sanx alpaizari (núm. 40). És a dir, tres topònims que contenen al-paizari. La triple opció ens obliga, per tant, a discernir quin dels tres rafals islàmics podria ser l'antecessor de l'actual Paixarí, situat a la part de llevant del terme municipal de Llorito, entre Son Mas, el puig de Reig, les Algorfes, Son Brondo, Son Munar i Llorac, en una de les planades més fèrtils de la contrada, regada pel torrent de Llorac.

Pocs anys després de la conquesta, hi ha les primeres referències als tres rafals citats que donen indicis per a la seva localització, alhora que permeten detectar algunes pervivències toponímiques. El 12 de gener de 1235, l'infant Pere de Portugal dóna en alou franc a Pere Ortís, cavaller, la meitat de l'alqueria Corbera i el raval Abensanx de 4 jovades. El 1241, dit Ortís ven dites terres a Arnau Pucuví per 810 sous malgoresos (ACM perg. Núm. 8.571). Tres anys més tard, el 31 de setembre de 1238, l'infant Pere dóna en alou franc a Pere Ortís el raval Alquema que fou del sarraí Abincortig de 4 jovades, terme de Sineu. Confronta amb el raval Abinxan que també li ho va donar, alqueria Penela, alqueria de Bernat Sanç dita Abennaxer, alqueria d'Arnau Palau dita el Puig. Són a compliment de les 15 jovades que li va donar en altra escriptura. Aquesta escriptura havia de fer-se l'1 d'agost de 1233 (ARM Capbreu Magnats núm. 1.145 f. 27v).

El 15 de febrer de 1241, Àries Yvanyes dóna durant quatre esplets a Martí Sanx (o Sanç) de Navarra dos rafals: Alcoma i Abenxanx, terme de Sixneu, amb 4 parells de bous, 3 relles i arades. Els fruits seran a la meitat. Dit Àries el primer any hi posarà la llavor necessària per sembrar (ARM ECR 342 f. 17v). L'any següent, el 15 de novembre de 1242, Guillem de Torrela, tutor de Saurina, filla d'Arnau Palau, per decret de Pere de Mallorca i del bisbe Ramon, ven a Àries Yvanyes cavaller, en alou franc, l'alqueria Bastida i el Puig, jurisdicció del bisbe de Mallorca. Més l'alqueria Pinela jurisdicció de l'infant, totes en el terme de Sineu. Més la meitat de l'alqueria Murtich en el mateix terme, amb cases, camps, arbres i terres. Preu 400 morabetins alfonsins (ARM Capbreu Magnats núm. 1.145 f. 29 a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1994: 59, 61 i 195).

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC	IAP-06
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	
PAIXARÍ	

Aquestes primeres referències permeten, encara que a tall d'hipòtesi, establir una seqüència cronològica que dona les claus de la continuïtat territorial i toponímica. D'aquesta manera, en el cas del Rahal aben Sanx alpayzari, a través de la continuïtat de la propietat, inicialment assignada a P. de Palau, es podria relacionar amb la Bastida i el Puig (Vegeu ROSSELLÓ VAQUER, 1985: 89-91). Per altra part, el rafal Alpinnilet al-paizari, a partir de l'evolució toponímica (Penela o Pinela), podria identificar-se amb l'actual Pinyella, una partida de terra situada entre Son Sineu i sa Bastida dins el terme de Sant Joan. A partir de les primerenques referències documentals, encara ens atrevim a plantejar una altra possible continuïtat toponímica, en base al citat rafal Alquema, que fou del sarraí Abincortig de quatre jovades, i que, el 1241 es documenta com a rafal Alcoma i que podria haver donat lloc al topònim actual de ses Comes de Paixarí, situat entre aquesta possessió, sa Rota d'en Palerm, ses Algorfes i es pinar des Moro de la possessió de Son Brondo. Finalment, pel que fa al Rahal al-paizari, d'acord amb el que plantejà Gaspar Munar, a partir de l'assimilació fonètica i la pervivència del llinatge Reg del beneficiari en el topònim es Puig de Reig, el podríem identificar amb el topònim de l'actual possessió de Paixarí. En aquest cas, però, un cop acceptada l'evolució des del rafal al-paizari fins a Paixarí, la discussió s'ha de centrar en el fet que les terres actuals de la possessió coincideixin amb l'antic rafal. És probable que al-paizari donàs nom a un àmbit molt més gran ocupat per terres que s'estenien entre Llorac, Son Mas, es Colomer, Son Joan Arnau, el torrent de Son Fangos, el Puig de Reig, ses Algorfes, Son Brondo i Son Munar.

Tot i que les referències històriques durant el segle XIV i la primera meitat del XV són minses, sembla raonable, segons les dades a l'abast, definir quines són les propietats que d'alguna manera sorgeixen i evolucionen a partir del conjunt originari: en primer lloc, hem de considerar l'actual possessió de Paixarí, de la qual tenim referències documentals a partir de mitjan segle XV. Paixarí fa part d'aquest ampli conjunt de terres lloritanes vinculades a la nissaga dels Gelabert, encara que a partir de 1447 quedarà lligada a la família Reial. La vinculació primerenca a la família Reial de Sineu, així com la fragmentació de la propietat, des del segle XVI, entre distintes branques de la mateixa família dificulten la identificació precisa de les referències documentals i faciliten la confusió. Malgrat aquesta circumstància, que demana precaució, sabem que, entre d'altres, l'establiment posterior de les terres de Paixarí ha donat lloc a les possessions actuals de Son Real d'Alt, Son Real de Baix, Son Niell, Son Coix, ses Comes i la casa d'Avall, que identifiquem amb l'actual possessió.

Segons la GEM, Son Real de la Casa d'Avall, el 1563, pertanyia a Guillem Reial. Confrontava amb Son Reial de la

Casa d'Amunt i el camí de Sineu a Montuïri, el de Sant Joan a Inca i el de Sineu a Llorito i a Algaida. Tenia cases i molí de sang. Era dedicada al conreu de cereals i lleguminoses. El bestiar de feina eren quatre egües, quatre mules i una somera. Hi havia aviram i una guarda de 95 ovelles. Segons els estims de 1565, Michel real fill de guillem, posseïa 26 quarterades de terra de la possessió, valorades en 950 £, una quarterada de vinya (50 £), més 25 quarterades de Son Robí (275 £), més alberg, bestiar de feina i 100 moltos. L'any següent, Michel Real fill de Guillem tenia 26 quarterades de conradis valorades en 780 £, més una quarterada de vinya (40 £), més 25 quarterades a son robí (375 £), més l'alberg i bestiar de feina. L'any 1570, Michell Reyall, fill de Gllm. posseïa 26 quarterades de terra de conradis valorada en 780 £, més la vinya (30 £), més 25 quarterades de Son Robí (400 £), més l'alberg i bestiar de feina. El 1577, Michel Reyall posseïa 26 quarterades de conradis valorades en 1.040 £, la vinya (40 £), més les 26 quarterades a Son Rubí (400 £), l'alberg, cases a Sineu i bestiar de feina. El 1578, Michel Real tenia cases i corral en alou del Sr. Nicolau Rossinyol (70 £), cases i terres de la sua possessió dita son Rubí en dit alou (1.800 £), mitja quarterada de terra i vinya a Defla (40 £), la posada (80 £) i una altra quarterada de vinya (110 £).

El 1601, Miqll. Reyall de Gm. de la alcaria, tenia Casa a la vila la posada una cambra la resta es den tº son germa, valorada en 50 £; més la possessió y casas a la possessió 18 cdas y molí en dita possessió y una cda vinya, tot valorat en 2.500 £; més al raphal dit son robí 20 cdas en son dos garrigas y pleta 800 £; més una cda. vinya an el vinyet (80 £); més bestiar de feina (AMS Cadastre 1601, f. 63).

A la primera meitat del segle XVII es constata la divisió de propietats entre Miquel Reial i el seu germà Antoni. Per una part, l'any 1615, Mi. real de la casa demunt [sic] tenia una possessió valorada en 7.000 lliures (AMS Estims 1615 1/7, f. 683v). El 1635, Guillem Reial de Miquel, continuador de Miquel Reial de Guillem, tenia possessió i posada a la vila de Sineu, valorada en 7.400 £, un molí, lo rafal de Son Rubí (1.000 £), més bestiar de feina, tot valorat en 9.020 £. Per altra part, els hereus d'Antoni Reial, identificables tant amb la denominació de Paixarí com amb la de la Casa d'Avall, són els que marcarien la continuïtat fins a les terres del Paixarí actual. L'any 1615, Antoni real de paxeri, tenia la possessió de paxeri [sic], amb molí, la possada davant lo espital (200 £), dues quarterades al Puig de Reig dit son ajonqueta (300 £), 3 quarterades a Son Galceran (500 £) i dos quartons al Puig de Reig (150 £) (AMS Estims 1615 1/7, f. 694v). L'any 1635, Joan Real, fill de Antt. de paxeri, tenia la possessió valorada en 4.300 £, un molí i dues quarterades de terra al Puig de Reig, valorades en 100 £ (AMS Cadastre 1635 2/8, f. 362v i 359v). L'any 1650, Joan real de paxarí de Antt. tenia la possessió (4.000 £), mobles, molí i bestiar de feina. Segons la documentació: Al janer 1655 se ha rellevat de dita la mitat de dita Po. per tanir la Antt. son fill (AMS Trabuc i descàrrec 1650, 2/11, f. 467v). El 1675, Antoni Reial de Paxeri de la Casa de Vall tenia la possessió (2.000 £), altres cases en Sineu dites la posada (250 £), més molí, 3 botes congrenyades i bestiar de feina (AMS Estims i trabuc 1675 2/13, f. 567v).

L'any 1684, Joan Reyall de paxari de la casa de vall era propietari de la possessió, cases i pati per valor de 3.100 £, més 19 quarterades a Son Brondo, dites les Rotes, valorades en 600 £. Així mateix, Anna Fiol, muller de Jo. Reyall de paxeri, tenia 6 quarterades de terra a Son Coix, valorades en 165 £ (AMS 1684, f. 473v). Pel lligam amb els Fiol, malgrat totes les denominacions històriques puguin semblar confuses, la línia de propietat ha derivat a les terres de l'actual possessió de Paixarí, en mans dels Fiol fins a la segona meitat del segle XX. El 1759, Paixarí d'Avall era propietat dels Fiol; el 1818 tenia 20 quarterades de sementers, una quarterada de vinya, tretze quarterades de rotes, tres quarterades d'alzinar i sis quarterades de pinar.

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-06

PAIXARÍ**Visibilitat**

Més enllà però de la caracterització d'un paisatge que adquireix la seva fesomia essencial al llarg de l'edat moderna, ens trobam davant una realitat canviant i en constant evolució. Al llarg del segle XX i, de manera especial durant els últims cinquanta anys, la transformació paisatgística s'ha accelerat per causes de tots conegudes. Davant aquest fet, s'ha reaccionat amb la generació de discursos sobre la memòria del paisatge i el paisatge com a element configurador de la identitat. Simultàniament s'ha obert el ventall de valors què som capaços de reconèixer en un paisatge i, al costat dels estètics i productius, hi arrenclerem els ecològics, els històrics, els associats als usos socials, els religiosos i espirituals, els simbòlics, etc. Transgredim, per tant, de forma neta la frontera de la tangibilitat. Aquesta visió global, menys particularista, requereix però d'una doble anàlisi: per una part, el coneixement micro del territori –a escala 1:1– i, per altra, la dimensió ecològica, econòmica, històrica, antropològica, etc. que només es pot obtenir a través de la recerca. És en aquest entorn, on s'ha de situar el paper dels catàlegs municipals i la seva necessària evolució com a instruments actius en l'ordenació territorial.

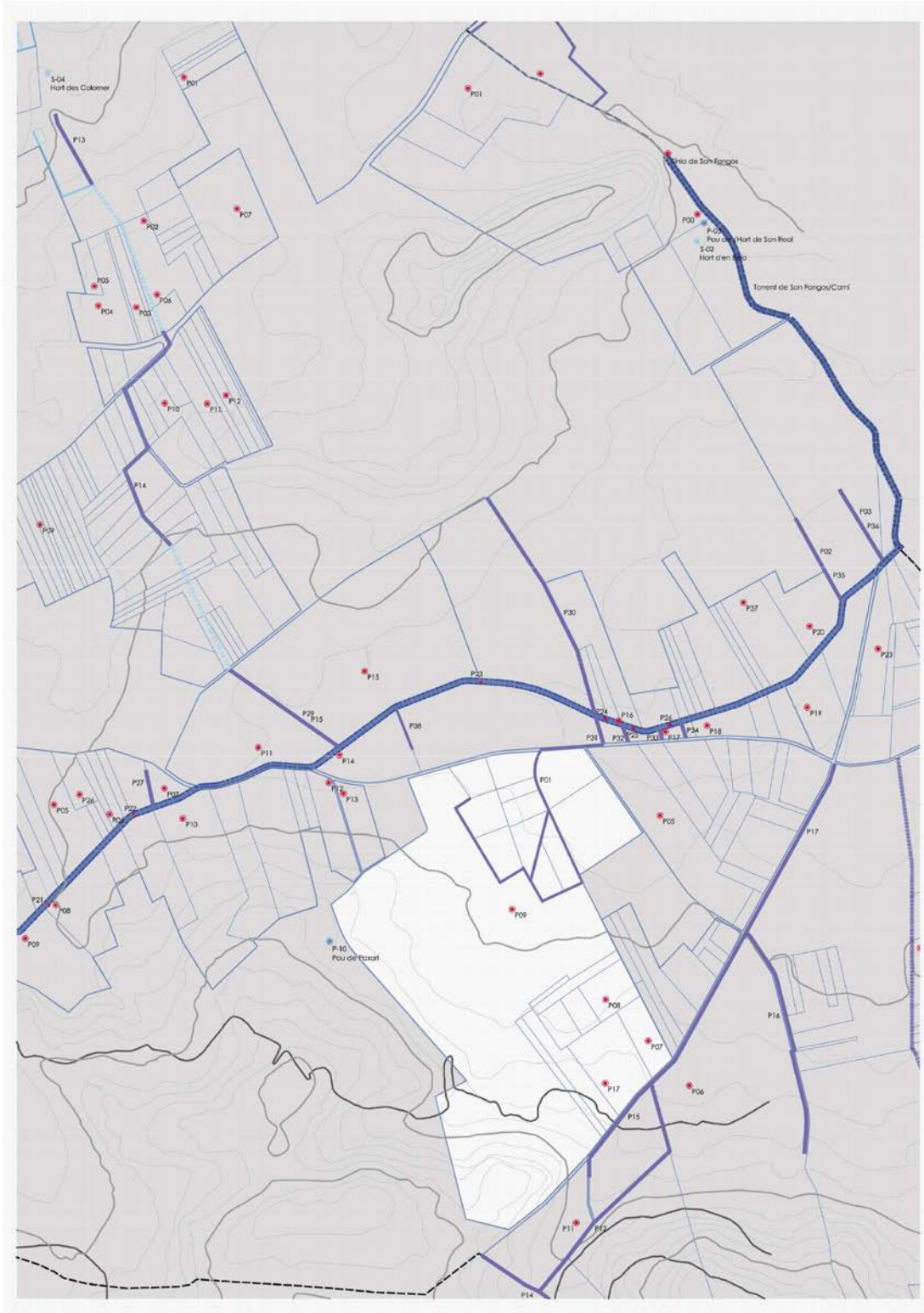
Descripció dels elements a protegir**A.Pous de greixina / síquies / albellons**

Núm.	Localització	Tipologia	Dimensions	Característiques
P09	Paixarí (pol. 2, par. 443)	Sínia	1,9 x 3,5 x 11m	Paredada. Coll de pedra en verd sense columnes. Té una pica d'obra a cada costat llarg.
P01	Son Lluc d'en Joan de sa Rota (pol. 2, par. 421, 423, 430-432 i 648)	Síquia		
P07	Paixarí. Can Rotger (pol. 2, par. 438)	Pou	1,1 x 0,7 x 8,7m	Parefat. Coll de marès amb columnes.
P08	Paixarí de Can Martí Marron (pol. 2, par. 437)	Pou	1m Ø x 16m	Paredat circular de mitjans de per llarg. Coll de mares sense columnes. Té una pica de marès.
P17	Paixarí de Can Rotger (pol. 2, par. 439)	Pou	1 x 0,9 x 10,7m	Paredat amb coll de marès i columnes.

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-06

PAIXARÍ

- POU DE GREIXINA
- PARCEL·LARI
- TORRENT
- ESCORRENTIA
- ALBELLÓ
- SÍQUIA

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-06
PAIXARÍ	

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Ambiental
Protecció específica	-
Elements a preservar	Pel manteniment del paisatge són determinants les relacions d'elements comuns que responen a una determinada tipologia (pous, parets, síquies, casetes de sequer, barraques, vorerades, canyars, pontets, portells, etc.) que, precisament, defineixen el valor patrimonial del paisatge pel seu caràcter comú i no per la seva singularitat.
Intervencions preferents	Donar un tractament tradicional a les construccions resoltes amb materials moderns com els bloquets de formigó.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació, consolidació, rehabilitació i reestructuració. Les seves solucions de tancament que no es podran alterar des del punt de vista tipològic. Les possibles ampliacions de superfície construïda i ocupada que la normativa urbanística aplicable permeti dins cada una de les parcel·les, no camuflaran ni distorsionaran la visió ni la comprensió del paisatge ni els elements que el conformen. Les ampliacions, els nous volums que es construeixin, s'hauran de separar un mínim de deu -10- metres dels elements relacionats (pous de greixina, síquies, albellons i zones d'escorrentia).
Usos permesos	Els corresponents a la zona en la qual s'ubica segons el planejament urbanístic.
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-06

PAIXARÍ

Fotografies:

P09 Sínia de Paxarí

P09 Sínia de Paxarí

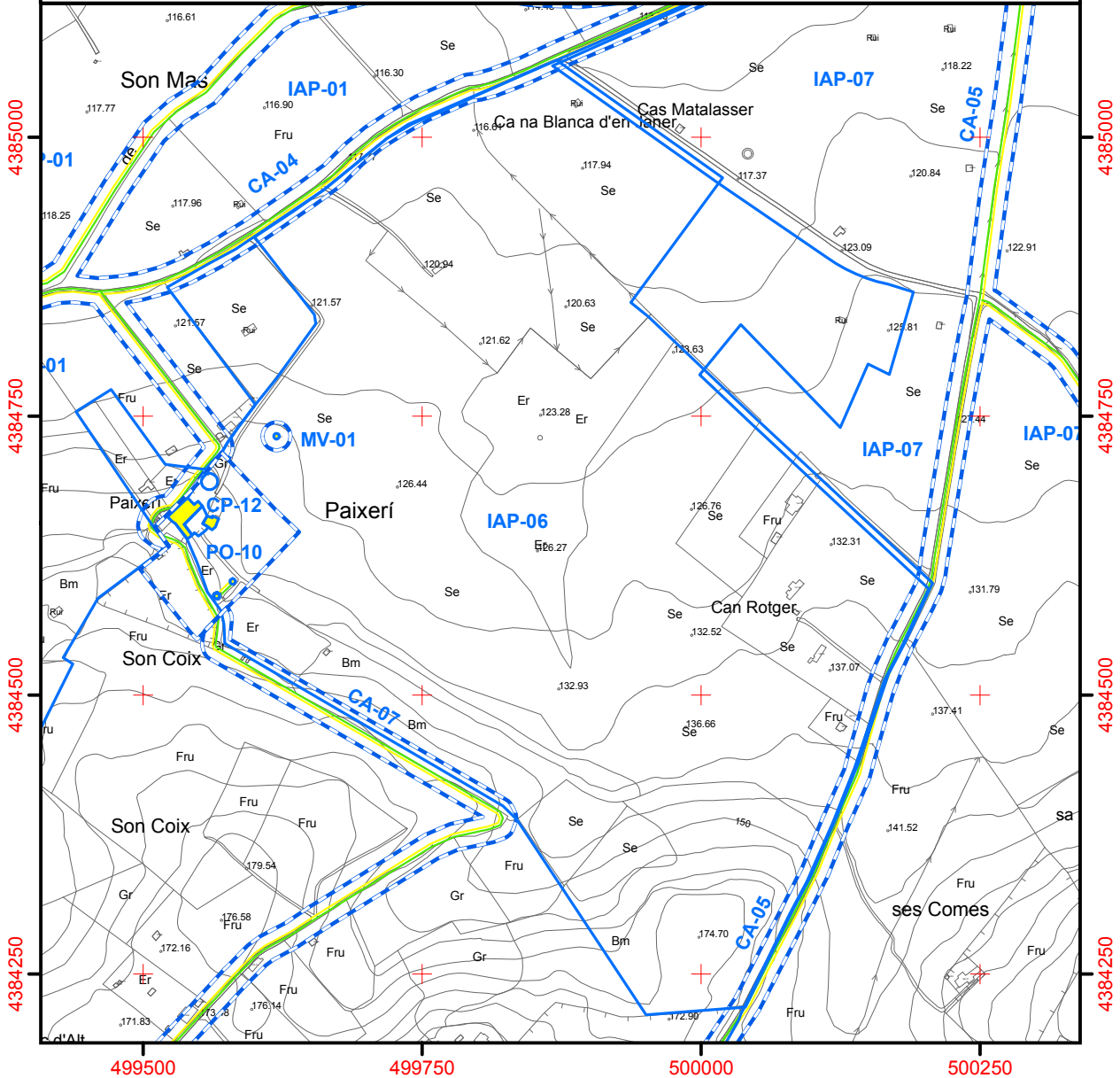
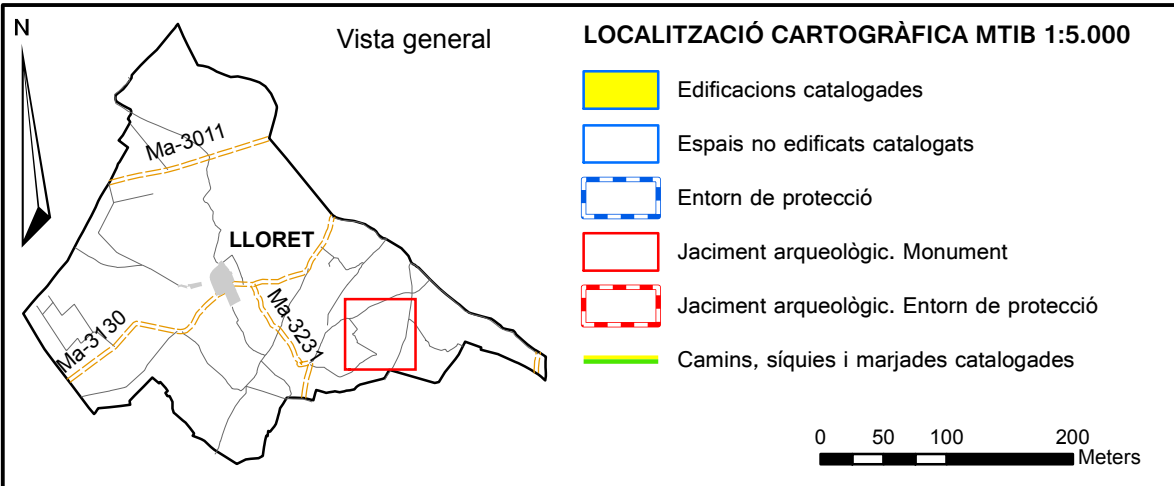
P09 Sínia de Paxarí

P07 Can Rotger

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-06

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-07
SA ROTA D'EN PALERM-CAN RIERA	

Identificació espacial**Localització**

Forma part del sistema hidràulic del torrent de Llorac –a la capçalera del torrent de Binicaubell– que defineix el paisatge de la meitat sudoriental del terme de Llorit i del qual en fan part un conjunt de vuit subsistemes o unitats de paisatge que hom pot identificar a partir de factors fisiogràfics, les cobertes del sòl, la seva dimensió històrica, la seva estructura ecològica, la visibilitat, les dinàmiques que el condicionen i el sentit del lloc.

Identificació cadastral

Polígon 2
Parcel·les 48-63, 287-302,
381-396, 399-400, 403-408,
411, 412, 415-417, 433-442,
494-501, 629, 630, 633, 634
i 648

UTM

X= 500392
Y= 4384799

Titularitat

Privada

Altres fitxes relacionades

CP-10 Cases de Can Riera, CP-11 Cases de sa Rota d'en Palerm, S-12 Font d'en Pere, CA-04 Camí Vell d'Ariany, CA-05 Camí vell de Montuiri, CA-06 Camí Vell de Sant Joan, CA-23 Camí de Can Riera-Son Niell, E-14 Era d'en Dominer.

CARACTERITZACIÓ DEL PAISATGE**Condicionants físics**

Aquesta conca està conformada per les propietats de Son Niell, Can Riera, sa Rota d'en Palerm i ses Comes. Aquestes terres estan al peu del puig de Reig, del puig de Son Virgo i del puig de ses Algorfes, entre els termes de Sineu i el de Sant Joan. A la zona de captació un entramat de síquies recull les aigües d'escorrentia i l'excedent de surgències com la font d'en Pere. La síquia principal de canalització segueix el camí de sa Rota d'en Palerm i un tram del camí vell de Montuiri per apropar-se al torrent de Llorac. Així mateix, hi ha alguns indrets (Can Marquesí i Can Simonet) on s'aprofita el freàtic d'impregnació mitjançant pous de greixina.

Dimensió històrica

El Rahal aben Sanx alpayzari, de quatre jovades, correspongué a Pere de Palau. És possible que tenguí alguna relació amb el Rahal Aben Sanx (núm. 98), que podria ser, fins i tot, una reiteració documental de la mateixa propietat, repetida per deixar constància del doble domini.

El 12 de gener de 1235, l'infant Pere dóna en alou franc a Pere Ortís, cavaller, la meitat de l'alqueria Corbera, terme de Sixneu, de set jovades, i el rafal Abensanx, de quatre jovades, més altres quatre jovades que tot són quinze jovades. El 31 de setembre de 1238, l'infant Pere de Portugal dóna en alou franc a Pere Ortís el rafal Alquema, que fou del sarraí Abincortig, de quatre jovades, terme de Sineu. Confronta amb el rafal Abinxan que també li ho va donar, l'alqueria Penela (núm. 30), l'alqueria de Bernat Sanç dita Abennaxer i alqueria d'Arnau Palau dita el Puig (núm. 31). Són a compliment de les 15 jovades que li va donar en altra escriptura (ARM Capbreu Magnats núm. 1.145, f. 26v i 27v, a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1994: 59).

El 1241, el precitat Pere Ortís venia les terres a Arnau Pucuví per 810 sous malgoresos (ACM perg. núm. 8571). El 15 de febrer de 1241, Àries Yvanyes dóna durant quatre esplets a Martí Sanex (o Sanç) de Navarra dos rafals: Alcoma i Abenxanx, terme de Sixneu, amb quatre parells de bous, tres relles i arades; els fruits seran a la meitat; dit Àries el primer any hi posarà la llavor necessària per sembrar (ARM ECR 342 f. 17v, a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1994: 61). El 6 de maig de 1242, Martí Sanex o Sanxo de Navarra deu a Àries Yvanyes 235 quarteres d'ordi i 20 de blat de l'alqueria de Sixneu que fou de Pere Ortís, i són de l'esplet que li va vendre (ARM ECR 341 f. 74, a MULET, ROSSELLÓ, SALOM, 1994: 238).

Segons aquests documents, el Rahal aben Sanx alpayzari, si s'accepta la correspondència amb el rafal Abensanx i amb el rafal Abinxan, confrontava amb el rafal Alquema. Tot retornant a la referència de l'any 1241, sobre la compra de terres per part d'Arnau Pocoví, cap al 1511, Miquel Munar, donzell, era titular d'una propietat procedent del "rafal de Pocoví y un campo de Antich" (QUADRADO, [1881] 1986: 314). Cap al 1562, Miquel Munar, «del Pujol», de San Juan de Sineu, posseïa gairebé 40 quarterades de terra «de pertinentiis possessionis dicte Paxeri, in loco dicto Puig de Reig, parochie de Sineu, et dictes quadraginta quarteriatis terre teneri sub allodio predicti beneficii per dictum Cardils possessi et teneri ad sextum de laudimio et ad quartam partem omnium fructuum et expletorum dicte terre solvendorum predicto beneficiato, qua quadraginta quarteriate affrontantur ex una parte cum itinere de Ariany et ex alia parte cum itinere quo itur ad villas seu parochias de Muntuyri et Porreras, et ex alia parte cum possessione Gabrielis Reyal, dicti Paxeri, et ex alia parte cum possessione Rdi. Iacobi Julià, presbiteri, et ex alia parte cum possessione honorabilis Mathie Esteve, dicta las Algorfas, et ex alia cum possessione Petri Florit...» (PÉREZ MARTÍNEZ, 1963: I, 90 § 160). Així mateix, el 1562, Jaume Mas de Sineu, posseïa gairebé 10 quarterades de terra "affrontari ex duabus partibus cum honore Michaelis Munar et ex alia parte cum honore seu rafallo Antonii Florit, et ex alia parte cim honore heredum Mathie Esteve dicto las Algorfas." (PÉREZ MARTÍNEZ, 1963: I, 90 § 160).

El rafal de na Pocoví, de Miquel Munar, apareix en els estims de Sineu de 1565: lo rafal de ne pocoví qui es den munar, 30 quarterades, 750 £ (AMS 1/26 Determinacions, f. 70v). L'any 1569 hi consta: Po. per lo rafall dit dene pocuii y terre de lorag, 600 £ (AMS 2/1 Taxacions, f. 53v). El 1578, Michel munar del pujol habitador en St. Joan de Sineu, per vint y quatre corterades de terra te en Sineu, set centes liures (AMS Estims 1578, f. 102v). Als estims universals de 1581 de Sant Joan: Michel Munar del Pujol p. poss^o dita son pujol MjD; Mes p. 24 qds. terra a Sineu DCC (ARM D1276, f. 510). El 1601, Miquel Munar del puyoll tenia al raphal 34 [sic] quarterades de terra (1.500 £) més junct ala possessio una bena de terra de 2 quarterades (80 £) (AMS Cadastre 1601 2/4, f. 64v).

En paral·lel a la documentació del segle XVI, referida a Miquel Munar, el 31 d'agost de 1564, Mateu Miralles, prevere, sacra theologia professor, satisfeia un cens, a pagar dia 3 d'abril, de 14 lliures per la possessió La Almudaina (Montuiri), que confrontava amb les possessions d'En Pucuví, del magnífic Brondo, de Tagamanent i amb camí reial que va de Sant Joan a Sineu (PÉREZ MARTÍNEZ, 1963: I 132).

Tot seguint aquesta documentació és possible vincular el rafal de na Pocoví amb els Munar del Pujol, en el límit amb el terme de Sant Joan, situat entre Llorac, Paixarí, les Algorfes, Son Brondo i l'Almudaina. Quant a la seva localització, el 22 d'octubre de 1838, Antoni Marià Aguiló era el propietari de la finca anomenada el Rafal de Son Munar que confrontava amb el camí reial d'Ariany a Palma (AMS Correspondència 1830-1840 2/1). A la primera meitat del segle XX, Miquel Forteza Pinya, hereu dels Aguiló, esmenta l'anomenat rafal de Son Munar, que identifica amb la Rota [d'en Palem] dins el terme de Llorito, entre el puig de Reig i Paixarí (FORTEZA, 1998: II, 110).

Per altra part, respecte a la toponímia repartimental, en la mesura que existeixi una relació entre les tres unitats territorials que tenen com a denominador comú el mot Alpaizari (núm. 29, 30 i 40), seria possible especular sobre la continuïtat territorial de les terres situades entre l'actual possessió de Son Munar, Paixarí, el puig de Reig, Pinyella i sa Bastida. L'àmbit d'Alpaizari se situaria, hipotèticament, de nord a sud, des del torrent de Llorac fins al puig de sa Bastida i, de llevant a ponent, des del puig de Reig fins al puig de ses Algorfes i el Pujol de Son Munar.

Les terres de Son Niell se situen a llebeig del puig de Son Virgo, entre les Algorfes, Can Riera i can Marqués. El 1565, Jaume Niell posseïa 38 quarterades de terra (840 £), una vinya i camp (20 £); els anys 1566 i 1570, Jaume Niell mantenia les propietats. El 1578, Jaume Niell, major, tenia el rafal de 30 quarterades dit lo rafal den Bapta. en alou del convent de Santa Clara, valorat en 1.600 £. El 1581, Jaume Niell major tenia el rafal, valorat en 1.600 £, més 9 quarterades de terra a les Algorfes comprades de la possessió de Macià Steua i dues sorts valorades en 860 £. El 1582, Jaume Niell, major, tenia un patrimoni valorat en 2.460 £. L'any 1601, Jaume Niell major, tenia cases i corral [a Sineu] (50 £); més al raphal dit son niell, cases i 32 quarterades, comprés una quarterada de vinya i un molí (1.400 £), més dos quartons de vinya nova en el Vinyet (50 £), més 23 quarterades amb una quarterada de vinya a Son Florit (1.000 £) (AMS Cadastre 1601 2/4, f. 65v).

Visibilitat

Més enllà però de la caracterització d'un paisatge que adquireix la seva fesomia essencial al llarg de l'edat moderna, ens trobam davant una realitat canviant i en constant evolució. Al llarg del segle XX i, de manera especial durant els últims cinquanta anys, la transformació paisatgística s'ha accelerat per causes de tots conegudes. Davant aquest fet, s'ha reaccionat amb la generació de discursos sobre la memòria del paisatge i el paisatge com a element configurador de la identitat. Simultàniament s'ha obert el ventall de valors què som capaços de reconèixer en un paisatge i, al costat dels estètics i productius, hi arrenclerem els ecològics, els històrics, els associats als usos socials, els religiosos i espirituals, els simbòlics, etc. Transgredim, per tant, de forma neta la frontera de la tangibilitat. Aquesta visió global, menys particularista, requereix però d'una doble anàlisi: per una part, el coneixement micro del territori –a escala 1:1– i, per altra, la dimensió ecològica, econòmica, històrica, antropològica, etc. que només es pot obtenir a través de la recerca. És en aquest entorn, on s'ha de situar el paper dels catàlegs municipals i la seva necessària evolució com a instruments actius en l'ordenació territorial.

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC	IAP-07
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	
SA ROTA D'EN PALERM-CAN RIERA	

Descripció dels elements a protegir

A. Pous de greixina / síquies / albellons

Núm.	Localització	Tipologia	Dimensions	Característiques
P05	Paxarí (pol. 2, par. 648)	Pou	1,3m Ø x 11m	Paredat circular. Amb coll de pedra en verd sobre lloses de pedra. Columnes de marès.
P06	sa Rota d'en Palerm (pol. 2, par. 396)	Pou	1m Ø x 9m	Paredat circular. Coll de pedra en verd i llosa de pedra d'una sola peça sobre. Columnes de marès.
P10	Son Niell d'en Miquel Florit (pol. 2, par. 54)	Pou	0,7 x 1,1 x 3,5m	Paredat rectangular. Sense coll.
P11	ses Comes de n'Antoni Fred (pol. 2, par. 442)	Pou	0,8 x 0,9 x 8,5m	Paredat amb coll de marès i columnes.
P12	ses Comes de Can Fred (pol. 2, par. 442, 629 i 630)	Pont i síquia	0,5 x 0,9 x 6,5m	Pont de lloses i paret a cada costat.
P18	Can Simonet (pol. 2, par. 228)	Pou	0,9 x 0,8 x 10m	Paredat amb coll de pedres en verd. Ampit de pedra a cada costat i amb una fillola de pedra sobre. Columnes de marès amb volta. Un nisprer.
P19	Can Miquel Marquesí (pol. 2, par. 302)	Pou	1,4 x 1 x 18m	Paredat amb coll de marès amb columnes amb volta. Té una pica de marès annexa.
P20	Can Miquel Marquesí (pol. 2, par. 302)	Pou	0,9 x 1 x 8m	Paredat amb coll de marès i columnes.
P21	Can Miquel Marquesí (pol. 2, par. 302)	Pou	1,4 x 0,8 x 8m	Paredat amb coll de marès i columnes.
P22	Can Tomeu Marquesí (pol. 2, par. 296)	Pou	1,2 x 0,9 x 14m	Paredat amb coll de marès i columnes amb volta coronades amb 3 teules.
P23	Son Niell de Can Pep Segall (pol. 2, par. 51)	Pou	1,2 x 0,8 x 9,3m	Paredat i coll de pedra en verd sobre cintell de lloses amb columnes de marès. Té dues piques d'obra.
P14	ses Comes den Toni Fred (pol. 2, par. 442)	Síquia		Ran del començament del camí de ses Comes de Can Fred i del camí Vell DE Montuïri
P15	sa Rota d'en Palerm (pol. 2, par. 396)	Síquia		Ran del camí Vell de Montuïri

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-07

SA ROTA D'EN PALERM-CAN RIERA

- POU DE GREIXINA
- PARCEL·LARI
- TORRENT
- ESCORRENTIA
- ALBELLÓ
- SÍQUIA

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-07
SA ROTA D'EN PALERM-CAN RIERA	

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Ambiental
Protecció específica	-
Elements a preservar	Pel manteniment del paisatge són determinants les relacions d'elements comuns que responen a una determinada tipologia (pous, parets, síquies, casetes de sequer, barraques, vorerades, canyars, pontets, portells, etc.) que, precisament, defineixen el valor patrimonial del paisatge pel seu caràcter comú i no per la seva singularitat.
Intervencions preferents	Donar un tractament tradicional a les construccions resoltes amb materials moderns com els bloquets de formigó.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació, consolidació, rehabilitació i reestructuració. Les seves solucions de tancament que no es podran alterar des del punt de vista tipològic. Les possibles ampliacions de superfície construïda i ocupada que la normativa urbanística aplicable permeti dins cada una de les parcel·les, no camuflaran ni distorsionaran la visió ni la comprensió del paisatge ni els elements que el conformen. Les ampliacions, els nous volums que es construeixin, s'hauran de separar un mínim de deu -10-metres dels elements relacionats (pous de greixina, síquies, albellons i zones d'escorrentia).
Usos permesos	Els corresponents a la zona en la qual s'ubica segons el planejament urbanístic.
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic SA ROTA D'EN PALERM-CAN RIERA

IAP-07

Fotografies:

P12 Pont de la síquia Comes de Can Fred

P11 ses Comes d'en Toni Fred

P22 Tomeu Marquesí

P10 Son Niell d'en Miquel Florit

P19 Miquel Marquesí

P21 Miquel Marquesí

P22 Tomeu Marquesí

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic
SA ROTA D'EN PALERM-CAN RIERA

IAP-07

Fotografies:

P12

P12

P06 sa Rota d'en Palerm

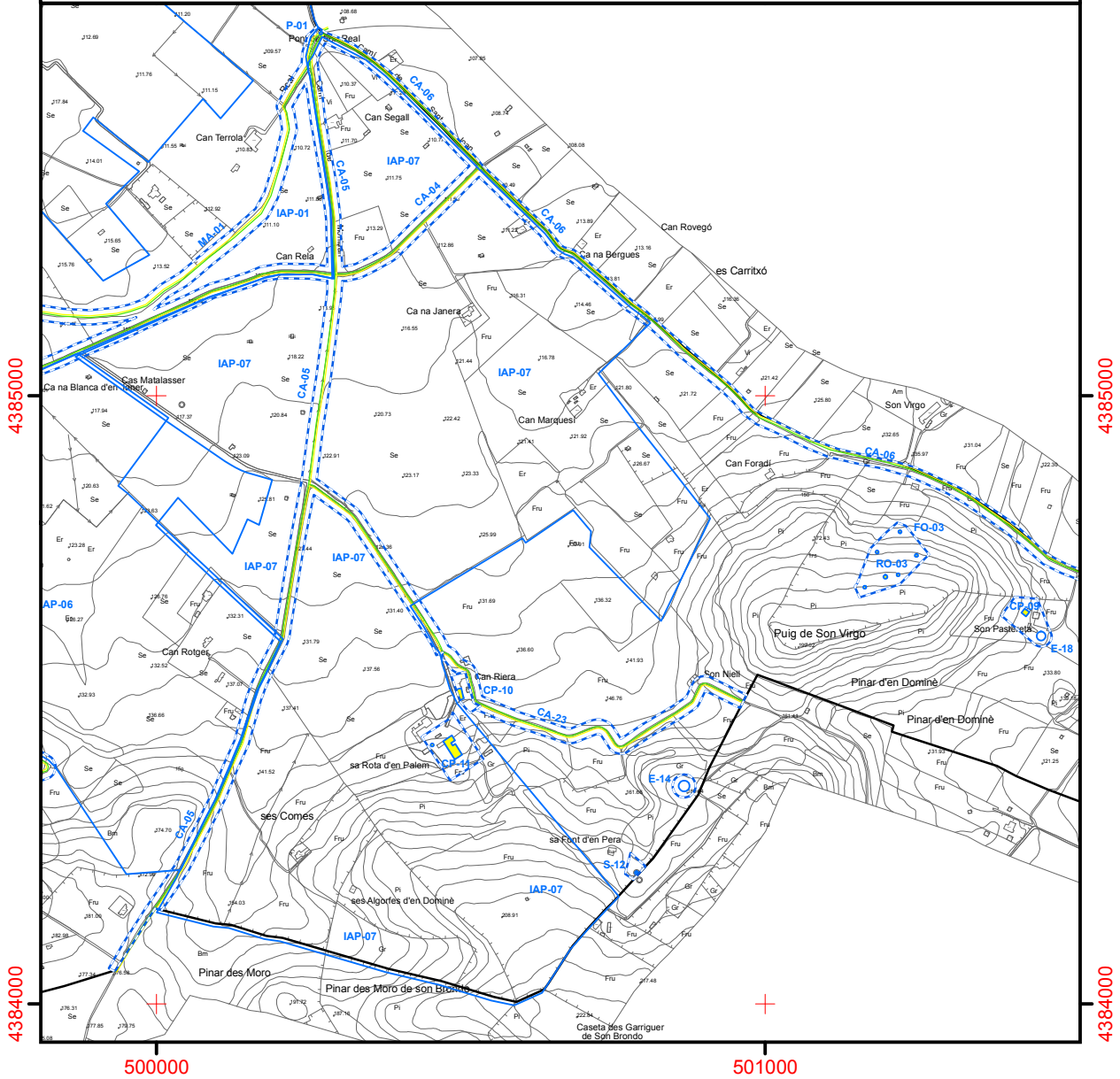
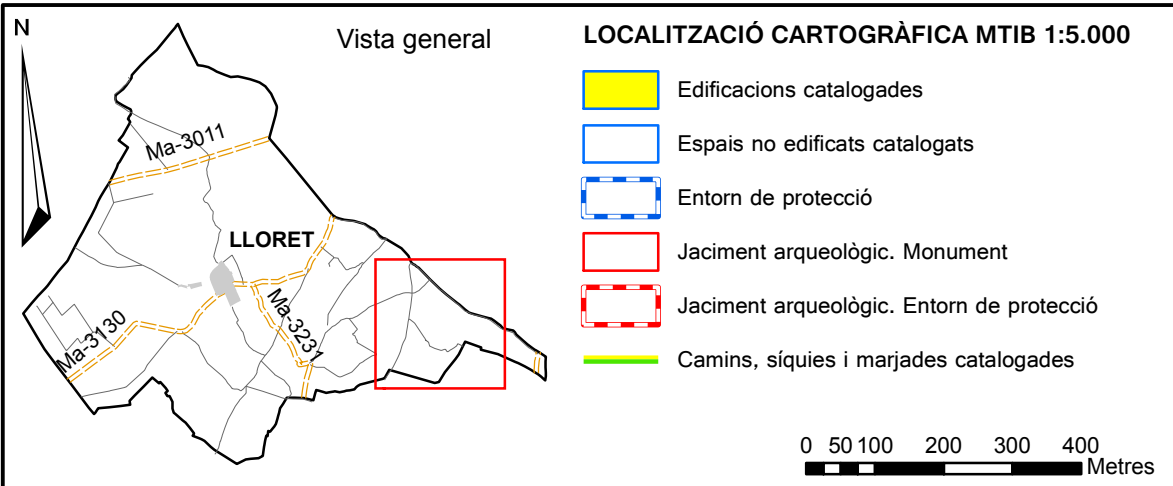
P18 Can Simonet

P10 Son Niell d'en Miquel Florit

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-07

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC

IAP-08

Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic**SON JOAN ARNAU-SON FANGOS****Identificació espacial****Localització**

Forma part del sistema hidràulic del torrent de Llorac –a la capçalera del torrent de Binicaubell– que defineix el paisatge de la meitat sud-oriental del terme de Llorito i del qual en fan part un conjunt de vuit subsistemes o unitats de paisatge que hom pot identificar a partir de factors fisiogràfics o condicionants físics, les cobertes del sòl, la dimensió històrica, l'estructura ecològica, la visibilitat, les dinàmiques que el condicionen i el sentit del lloc.

Identificació cadastral

Polígon 1	Polígon 2
Parcel·les 166	Parcel·les 1, 2, 7, 9, 44, 45, 47 i 642

UTM

X = 499006
Y = 4386210

Titularitat

Privada

Altres fitxes relacionades

S-02 Hort d'en Belo, S-11 Sínia del Camp Vanrell. Son Joan Arnau, PO-05 Pou de s'Hort de Son Real CA-03 Camí de Son Fangos, Camí del Rei o Camí vell de Son Real, C-02 Cova des Xot, JA-02 es Castellot / Camp Vanrell de Son Joan Arnau, JA-06 Planes de Son Mas, CA-22 Camí Vell de Santa Margalida.

CARACTERITZACIÓ DEL PAISATGE**Condicionants físics**

Des del punt de vista territorial aquesta conca se situa entre els termes municipals de Llorito i de Sineu. L'àrea inicial de captació se concentra entre les terres des Colomer (ses Timbes), Son Joan Arnau (serral des Corbs, clot d'en Petot, camp Vanrell) i els turons de Son Baró. Els excedents hídrics se canalitzen a través d'un entramat de síquies a la part de migjorn de la carretera de Sineu a Llorito (Ma-3130) que a l'alçada de Son Fangos se canalitzen a través del torrent del mateix nom. Aquest torrent, entre Son Fangos i Son Real d'Alt i l'hort d'en Belo arriba al camí vell de Santa Margalida i transcorre per Son Real de Baix fins arribar al torrent de Llorac per dins el camí vell de Sant Joan a Sineu.

La captació de l'aigua en aquesta conca s'ha resolt mitjançant un conjunt de sínies: la del camp Vanrell de Son Joan Arnau, les dues de Son Fangos, la de s'hort d'en Belo a més del pou públic des Horts, situat en un eixamplament del torrent. Així mateix, el freàtic d'impregnació ha permès l'existència d'alguns pous de grexina.

Dimensió històrica

Des del punt de vista històric, i de forma complementària al que s'explica a la fitxa corresponent a la possessió (CP-05), Son Joan Arnau està situat al nord-est del terme de Llorito, i confronta amb Son Marron, Binitaref, Son Baró de Sineu, el Colomer, Son Pere i Son Joan Jaume. Té part de les terres dins el terme de Sineu. Joan Arnau, ciutadà, tenia una possessió a Sineu el 26 de març de 1489 (Rosselló Vaquer, 2002: 44-45). A principis del segle XVI, el 14 de gener de 1513 es pronunciava una sentència contra Joan, esclau de Joan Arnau de Sineu (Rosselló Vaquer, 2002: 46-48).

L'any 1569, Mn. Joan Arnau tenia la possessió, valorada en 4.000 £, més les egües, muls, ases, bous i 200 ovelles. El 1578, Joan Arnau, a més de la possessió, disposava de posada a Sineu: M^o Joan arnau cases y posada en alou propi doscentes Liures. Dit mossen arnau possessio dita son Joan Arnau y alou propi de aquella, nou milia liures. També tenia un quartó de terra i tres quartons de vinya, valorats en 95 £. Les mateixes propietats es repetien l'any 1581. L'any següent, el patrimoni de mossèn Joan Arnau era el de més valor de la contrada amb 17.709 £, 15s.

El 1601, les propietats de mossèn Joan Arnau eren les cases i possessió dita Son Joan Arnau, amb una extensió de 120 quarterades, valorades en 10.000 £. També disposava de cases a la vila de Sineu, valorades en 161 £. El bestiar que hi havia a la possessió eren dos cavalls i quatre egües, quatre mules i un carro, quatre someres, quatre bous i tres vaques i una guarda de tres-centes ovelles entre les quals hi havia 80 anyelles; dos cups i 16 botes evidencien la importància de la vinya. En conjunt, el patrimoni estava valorat en 11.129 £ (AMS Cadastre 1601, 2/4, f. 66v).

Per altra part, les actuals possessions de Son Real d'Alt (CP-07) i de Son Real de Baix (CP-08) tenen l'origen en les terres de la família Real que es divideixen en el segle XVI:

A. Joan Reial de la casa d'Amunt (Son Real d'Alt ?)

Una primera seqüència dels Reial estaria representada per Joan Real, major, possible fill de Joanot Reial i nét de Guillem, que el 1565 seria el titular de dues unitats patrimonials: una procedent de Paixarí (A1) i una altra que havia adquirit i que confrontava amb terres de Paixarí, inclosa dins la cavalleria de Guatners (A2). Si aquestes referències són correctes la relació amb Guatners indicaria la situació a la part de tramuntana de les terres de Paixarí que actualment podrien assimilar-se a terres de Son Reial d'Alt.

A1.- L'herència familiar de Joanot Reial confrontava (1544) amb el camí d'Ariany a la Ciutat; amb el raval de Gabriel Reial de Paixarí, que antigament fou de Miquel Reial; amb un raval qui fonch de perera lo qual yo he adquirit per titol de compre; amb la possessió de Guillem Reyat; amb el raval de Miquel Stela i amb la possessió de Pere Joan Mas, per lo mix dela qual possessió passa un camí reyat per lo qual se va de la vila de Sineu ala vila de Montuyri. Segons la GEM, la propietat de l'honor Joanot Reial s'hauria d'identificar amb Son Real de la Casa d'Amunt.

L'any 1565, Johan real mejor posseïa un alberg, 30 quarterades de terra valorades en 600 £; més set quarterades de sa muller i tres de rota de la garriga de Pexari, una quarterada de pinar i una vinya d'una quarterada, més 100 moltons i bestiar de feina. L'any següent, Joan Real fill de Joan, tenia 40 quarterades de terra i lo pinar, per valor de 800 £, més la vinya i la casa. El 1570, Jo. Reyall, fill de Jo., posseïa 40 quarterades de conradís estimades en 600 £, més la vinya, l'alberg i bestiar de feina. L'any 1577, Johan Real, fill de Jo, mantenia la propietat de les 40 quarterades, valorades en 600 £, la vinya, valorada en 50 £, l'alberg, bestiar de feina i 40 ovelles. Sense que consti l'extensió, els estims de 1578 registren Joan real, fill de Joan de paxari amb cases y terras del seu rafal en alou del sr. Lorongo Sureda, 1.700 £ i una quarterada i mitja de vinya (150 £). L'any 1581, Joan Reial, fill de Joanot, tenia casa i rafal, per valor de 1.500 £, més terra i vinya, valorades en 200 £. L'any següent, Joan Real, fill de Joanot tenia un patrimoni valorat en 2.000 £. El 1601, encapçalant la llista de forans, compareix barth. Reyall de paxeri, amb la possessio dita paxari 37 cdas. y las casas de dita possessio, valorades en 1.700 £ (AMS Cadastre 1601 2/4, f. 63).

A2.- Segons l'inventari de 19 de gener de 1544, la propietat de Joanot Reial, fill de Joanot, estava sota alou del magnífic Tomàs Desbac; per tant, seria vinculable així mateix a la cavalleria de Guatners. Segons aquest inventari, Joanot Reial, a més de l'herència familiar (A1), havia incrementat el seu patrimoni per l'adquisició del rafal que fou de Perera.

En relació a les terres de Guatners, l'any 1565, Johan real fill de Joan posseïa les cases de Gotnes, la vinya de Gotnes i 26 quarterades de terra de gones valorades en 780 £, més 70 moltons i bestiar de feina. El 1566, Joan Real menor, tenia un alberg, la vinya de gones (70 £), més 26 quarterades de conradís de la terra de gones (750 £) i bestiar de feina.

Després del 1566, aquestes propietats és possible que fossin objecte d'una agrupació amb altres terres procedents dels Reial, que a la vegada eren igualment subdividides. Aquesta circumstància s'explicaria a través de les peces que tenia l'any 1565, Johan real, major: 40 quarterades de terra de la possessió valorades en 1.400 £, més una vinya (30 £), més sis quarterades de son temorer, més la teulera, una casa a Sineu amb dues botes i cup esgavellat, més lo alberch dele alcaria, més bestiar de feina i 120 moltons. L'any següent, Gll. Real tenia 40 quarterades de conradís de la seva possessió valorades en 1.400 £, més Son Temorer (150 £), la Teulera, més l'alberg, més la casa de la vila amb dues botes i cup i bestiar de feina.

Aquestes terres, juntament amb les de Gotnes eren objecte de subdivisió entre Joan Reial, per una part, i Pere Reial, per l'altra.

Joan Reyall

L'any 1570, Jo Reyall y son fill Jo. tenien 40 quarterades de conradís (1.400 £), més una vinya (80 £), més 5 quarterades a Son Temorer, més la Teulera, més l'alberg, més la casa de Sineu, més bestiar vacú i bestiar de feina. A aquestes propietats s'hi afegien 26 quarterades de terra de son Busquet, valorades en 700 £. La referència a Son Busquet fa possible relacionar aquesta branca amb la cavalleria de Guatners i amb la posterior adopció del malnom Busquets. Una possible continuació la tendriem, l'any 1581, a través de Joan Real, fill de Joan de paxari, que tenia casa i rafal, per valor de 1.700 £, més una vinya valorada en 150 £. L'any 1582, Joan Real, fill de Joan de paxari tenia un patrimoni valorat en 2.350 £. El cadastre de 1601 registra Joan real de gotnes, Per terres y visindat pagara 6 d (AMS Cadastre 1601, f. 72). El 2 de juliol de 1606, fou fet l'inventari i repertori de béns de Joan Reial de Paxeri que tenia unes cases velles ruïnoses i la possessió Paxeri de Casa d'Amunt, de 30 quarterades (ARM Not. Joan Torrents T-79, f. 541 a Rosselló Vaquer, 2002: 69). El 1606, segons la GEM, Paixari de la Casa d'Amunt, pertanyia a l'honor Joan Reial, i tenia 39 quarterades.

Pere Reyall

L'any 1577, Jo Reyall, ma. y son fill Pere, eren titulars de 40 quarterades de conradís (1.400 £), vinya (20 £), 5 quarterades a Son Temorer, la Teulera, un alberg i una casa a Sineu i bestiar de feina. Segons els estims de 1578, Pere Reial posseïa cases a la vila en alou reial (250 £), més cases y terras de la sua possessio en alou del sr. fra. domingo desbach, valorades en 2.000 £, més una quarterada de terra (130 £). El 1581, Pere Real tenia casa a Sineu (250 £), la seva possessió (2.000 £) i una quarterada de terra i vinya (130 £). L'any següent tenia un patrimoni per valor de 2.632 £. El 1601, Pere real disposava de cases y p^o y terres de gotnes (3.000 £); més cases y celler (260 £) (AMS Cadastre 1601, f. 72).

B. Gabriel Reial (Son Real de Baix ?)

Una segona seqüència dels Reial continuaria la propietat de Gabriel Reial i, tot i que la documentació fa referència al topònim de Paixari, cal pensar que és la peça situada més a l'est i que abastaria les terres de l'actual Son Reial de Baix. La possessió de Gabriel Reyall dita Paxeri, el 1562 confrontava amb terres de Miquel Munar situades prop del Puig de Reig (Ginard; Ramis, 2009: 266).

Gabriel Real, m^a o son fill Johan, el 1565, tenien l'alberg, 35 quarterades de terra valorades en 1.000 £, una quarterada de vinya, cent moltons i bestiar de feina. L'any següent, 1566, Joan Real, fill de Gabriell, tenia 40 quarterades de terra valorades en 1.000 £, més la vinya valorada en 40 £, més casa i bestiar de feina. El 1570, Jo. Reyall, fill de Ga., tenia 40 quarterades de conradís valorades en 800 £, una vinya valorada en 40 £, l'alberg i el bestiar de feina. El 1577, Johan Real, fill de Gll., posseïa 40 quarterades de conradís (1.000 £), una vinya (40 £), l'alberg i bestiar de feina. L'any 1578, Joan Real, fill de Gabriel de pasari, tenia cases i terres del seu rafal en alou dels hereus de Joan Real quondam, per valor de 2.000 £, més dues quarterades de terra, més una quarterada i mitja de vinya, més una quarterada de terra a son ajonqueta, de 80, 150 i 40 £ respectivament. El 1581, Joan Real, fill de Gabriel de paxari, tenia el rafal valorat en 2.000 £, més dues quarterades de terra, més una vinya, més terra a Sona Joquera, de 80, 150 i 200 £ respectivament. El 1582, Joan Real, fill de Gll. de paxari, tenia un patrimoni valorat en 2.141 £. L'any 1601, Joan reyall de paxeri era propietari de Casas a la vila davant lo hospital, valorades en 200 £, més la possessio y casas 35 cdas y al moli (2.200 £), més dues quarterades de vinya (160 £), més cinc quarterades de terra a son joncheta (350 £), més bestiar de feina, 25 cabres i mobles. Tot valorat en 3.322 £ (AMS Cadastre 1601 2/4, f. 63).

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-08

SON JOAN ARNAU-SON FANGOS
Visibilitat

Més enllà però de la caracterització d'un paisatge que adquireix la seva fesomia essencial al llarg de l'edat moderna, ens trobam davant una realitat canviant i en constant evolució. Al llarg del segle XX i, de manera especial durant els últims cinquanta anys, la transformació paisatgística s'ha accelerat per causes de tots conegudes. Davant aquest fet, s'ha reaccionat amb la generació de discursos sobre la memòria del paisatge i el paisatge com a element configurador de la identitat. Simultàniament s'ha obert el ventall de valors què som capaços de reconèixer en un paisatge i, al costat dels estètics i productius, hi arrengram els ecològics, els històrics, els associats als usos socials, els religiosos i espirituals, els simbòlics, etc. Transgredim, per tant, de forma neta la frontera de la tangibilitat. Aquesta visió global, menys particularista, requereix però d'una doble anàlisi: per una part, el coneixement micro del territori –a escala 1:1– i, per altra, la dimensió ecològica, econòmica, històrica, antropològica, etc. que només es pot obtenir a través de la recerca. És en aquest entorn, on s'ha de situar el paper dels catàlegs municipals i la seva necessària evolució com a instruments actius en l'ordenació territorial.

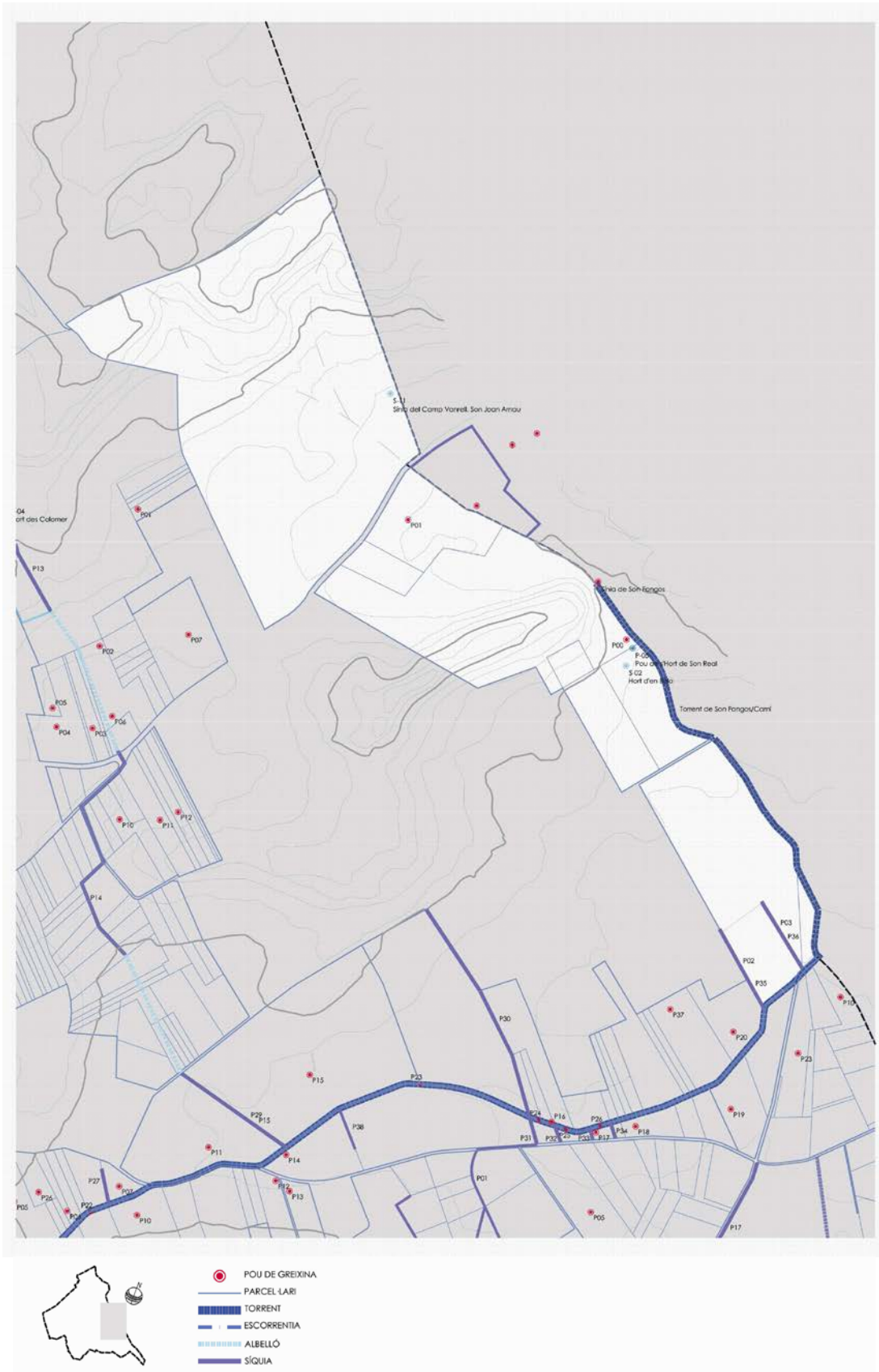
Descripció dels elements a protegir
A.Pous de greixina / síquies / albellons

Núm.	Localització	Tipologia	Dimensions	Característiques
P00	Son Real d'Alt (pol. 2, par. 9)	Pou	s.d.	
P01	Son Fangos. Joan Vicari (pol. 2, par. 2)	Pou	s.d.	Coll de marès amb columnes.
P02	Son Real de Baix (pol. 2, par. 47)	Síquia		
P03	Son Real de Baix (pol. 2, par. 47)	Síquia		

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic
SON JOAN ARNAU-SON FANGOS

IAP-08

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic	IAP-08
SON JOAN ARNAU-SON FANGOS	

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Ambiental
Protecció específica	-
Elements a preservar	Pel manteniment del paisatge són determinants les relacions d'elements comuns que responen a una determinada tipologia (pous, parets, síquies, casetes de sequer, barraques, vorerades, canyars, pontets, portells, etc.) que, precisament, defineixen el valor patrimonial del paisatge pel seu caràcter comú i no per la seva singularitat.
Intervencions preferents	Donar un tractament tradicional a les construccions resoltes amb materials moderns com els bloquets de formigó.
Intervencions admissibles	Restauració, conservació, consolidació, rehabilitació i reestructuració. Les seves solucions de tancament que no es podran alterar des del punt de vista tipològic. Les possibles ampliacions de superfície construïda i ocupada que la normativa urbanística aplicable permeti dins cada una de les parcel·les, no camuflaran ni distorsionaran la visió ni la comprensió del paisatge ni els elements que el conformen. Les ampliacions, els nous volums que es construeixin, s'hauran de separar un mínim de deu -10- metres dels elements relacionats (pous de greixina, síquies, albellons i zones d'escorrentia).
Usos permesos	Els corresponents a la zona en la qual s'ubica segons el planejament urbanístic.
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

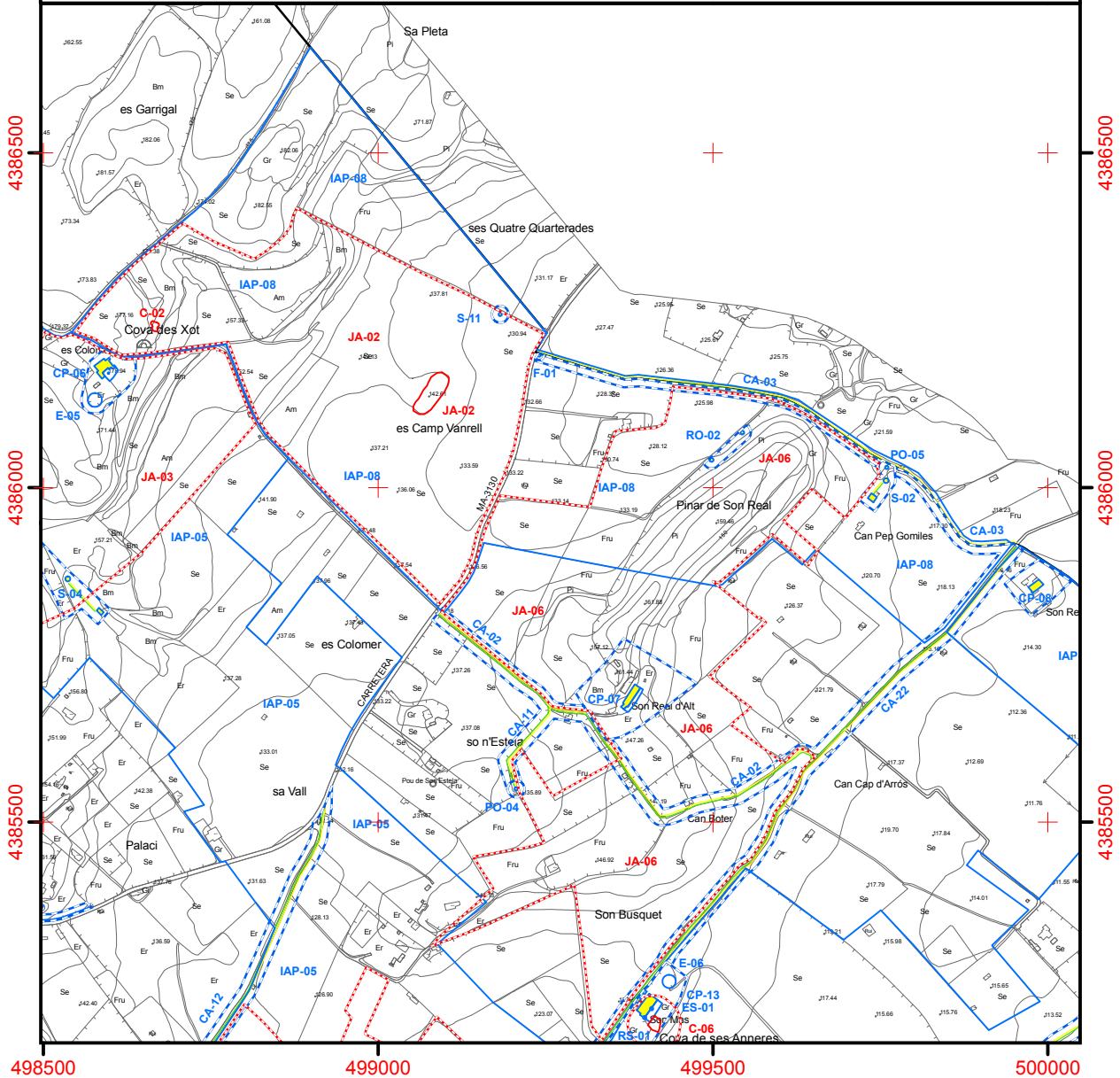
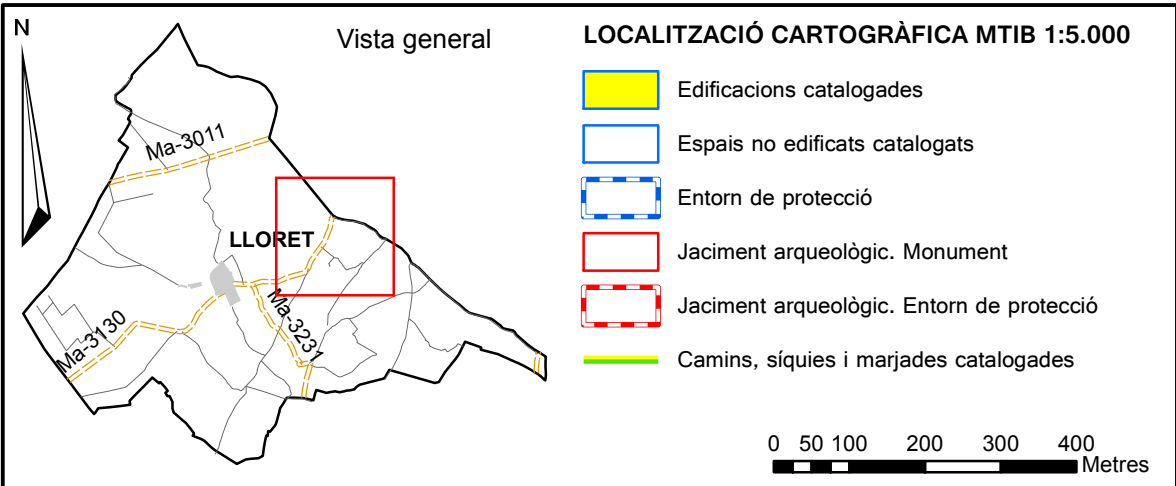
Fotografies:

P01 Son Fangos d'en Joan Vicari

VI PATRIMONI D'INTERÈS AMBIENTAL I PAISATGÍSTIC
Itineraris i camins d'interès ambiental i paisatgístic

IAP-08

**VII PATRIMONI DE BÉNS
D'INTERÈS INDUSTRIAL
1. Béns d'interès industrial**

VII PATRIMONI DE BÉNS D'INTERÈS INDUSTRIAL	BI-01
BATEDORA DO-GA	

Identificació de l'element**Tipologia**

Bé industrial

Ús original

Batedora

Ús actual

Ornamental

Titularitat

Pública

Autoria

Domingo Fontirroig

Cronologia

Segle XX (1953)

Estil

-

Bibliografia

RAMIS PUIG-GROS, Andreu; GINARD BUJOSA, Antoni (2001) Lloret de Vistalegre. Guia dels pobles de Mallorca. Mallorca: Hora Nova S.A.

<https://web.conselldemallorca.cat/-/batedora-do-ga>

http://www2.conselldemallorca.cat/media/50949/Trilladoras_DOGA.pdf

http://www2.conselldemallorca.cat/media/50950/Desglose_maquinaria.pdf

http://www2.conselldemallorca.cat/?&id_parent=1309&id_section=10230&id_son=10463&id_grandson=18565&id_greatgrandson=18566

Referències històriques

A Lloret Domingo Fontirroig i Martí Jordà inventaren una batedora inspirada en les ventadores. El 1952 fou patentada per Domingo Fontirroig i Gabriel Prohens amb el nom de DO-GA. El 1953 se n'inicià la producció, destinada als mercats de Mallorca i a diversos punts de la Península (Catalunya, Lleó i Navarra, entre d'altres). Les batedores s'usaven tant per a cereals: blat, civada i ordí, com per a llegums.

La demanda augmentà fins que l'arribada de les primeres batedores modernes i de les recol·lectores en provocà la retirada del mercat l'any 1975.

La batedora catalogada correspon al model I dels tres que es varen fabricar. Aquest primer model es fabricà i es muntà a la botiga fusteria de Domingo Fontirroig, ubicada al carrer de s'Arracó, número 23, de Lloret. Posteriorment, el negoci s'amplià i construïren a un local nou al carrer del Paradís. Algunes de les peces, les fabricaven altres fusters i ferrers: Can Trinxet d'Algaida en feia les politges; la ferreria de Can Quaranta de Sencelles en feia els garbells i, durant un període de molta activitat, se n'encarregava dels bastiments el taller de Can Prohens de Lluçmajor. En canvi, tot el muntatge es feia als tallers de Lloret. El taller tancà devers l'any 1965 per l'edat de Domingo.

La batedora fou donada per Bartomeu Gomila Munar, Fred, a l'Ajuntament de Lloret l'any 1997.

VII PATRIMONI DE BÉNS D'INTERÈS INDUSTRIAL	BI-01
BATEDORA DO-GA	

Descripció de l'element

Màquina que tenia per objectiu substituir el porgat tradicional del gra a les eres. La palla era separada del gra mitjançant una combinació de motor, corretges, politges i ventiladors disposats sobre una estructura de fusta.

El producte inicial era capolat, garbellat i porgat, separant-se el gra de la palla, la qual era extreta a través d'un tub.

La màquina es situa sobre una mota circular folrada de pedra, a mode d'era, protegida per una estructura de ferro i metacrilat.

Estat de conservació de l'element

Bo.

Intervencions o actuacions realitzades

La batedora ha estat restaurada pel taller de la Unitat del patrimoni històricoindustrial del Consell de Mallorca. Fou traslladada al seu emplaçament actual l'any 2017.

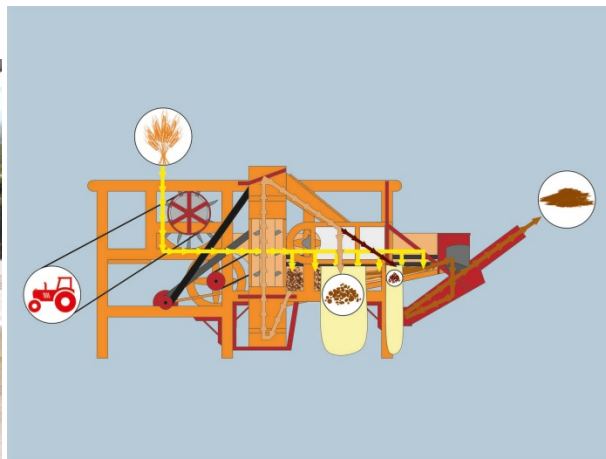
PROTECCIÓ DE L'ELEMENT	
Grau de protecció Integral/parcial/ambiental	Integral
Protecció específica	
Elements a preservar	El conjunt format per la mota i la batedora.
Intervencions preferents	-
Intervencions admissibles	Restauració, conservació, consolidació. S'admet la reubicació de la batedora sempre que en el nou emplaçament es garanteixi la seva conservació.
Usos permesos	Ornamental
Definició de l'entorn de protecció	
-	
Regulació de l'entorn de protecció	
-	

VII PATRIMONI DE BÉNS D'INTERÈS INDUSTRIAL

BI-01

BATEDORA DO-GA

Fotografies 2018:

Esquema de la batedora

VII PATRIMONI DE BÉNS D'INTERÈS INDUSTRIAL
Béns d'interès industrial

BI-01

